

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ BİLİM DALI

BOZOK SANCAĞI'NDA AŞİRETLERİN İSKÂNİ:
PEHLİVANLI AŞİRETİ ÖRNEĞİ (18-19. YÜZYILLAR)

YAZAR
HAVVA YAZICI

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SADULLAH GÜLTEN

ORDU- 2024

TEZ KABUL SAYFASI

HAVVA YAZICI tarafından hazırlanan “**BOZOK SANCAĞI'NDA AŞİRETLERİN İSKÂNİ: PEHLİVANLI AŞİRETİ ÖRNEĞİ (18-19. YÜZYILLAR)**” başlıklı bu çalışma, **21.10.2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **BAŞARILI** bulunarak, jürimiz tarafından **DOKTORA tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Prof. Dr. İlhan EKİNCİ Ordu Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Tarih Bölümü	İmza
Üye	Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN Ordu Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Sanat Tarihi Bölümü	İmza
Üye	Prof. Dr. Sadullah GÜLTEN Ankara H.B.V Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Alevi-Bektaşî Kültürü ABD.	İmza
Üye	Prof. Dr. Alpaslan DEMİR Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi/ Fen-Edebiyat Fakültesi/Tarih Bölümü	İmza
Üye	Doç. Dr. Mesut KARAKULAK Ankara H.B.V Üniversitesi /Edebiyat Fakültesi/ Tarih Bölümü	İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

HAVVA YAZICI

ÖZET

TARİH

BOZOK SANCAĞI'NDA AŞİRETLERİN İSKÂNI: PEHLİVANLI AŞİRETİ ÖRNEĞİ (18-19. YÜZYILLAR)

HAVVA YAZICI

Kalabalık bir konar-göçer nüfus barındıran Osmanlı Devleti, 17. yüzyılın ortasına kadar bu kalabalık nüfusu sıkı şekilde kontrol altında tutmayı başarmıştır. Fakat 17. yüzyılın başından itibaren devlet sisteminde görülen değişim ve bozulma emareleri konar-göçerleri de etkilemiştir. Onlar artık devletin kontrolü dışına çıkarak yerli halk için büyük bir sorun haline gelmiştir. Ayrıca kontrol edilemedikleri için vergilerinin toplanması ve askeri alanda istifade edilmeleri de oldukça güç bir hal almıştır. Öte yandan Anadolu'da ortaya çıkan karışıklıklar nedeniyle yerleşik halk da köylerini terk etmek zorunda kalmıştı. İşte böylesine bir durumla karşı karşıya gelen Osmanlı bürokratları konar-göçerleri yerleşik hayata geçirerek hem onlardan yeteri kadar istifade etmeyi hem de boş kalan toprakları şenlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu süreçten en çok etkilenen bölgelerin başında Bozok sancağı gelmektedir. Bölge nüfusu 16. Yüzyılın son çeyreğine göre %80 nispetinde azalmıştır. Bu yüzden zorunlu iskân çerçevesinde seçilen yerlerden biri de Bozok sancağı olmuştur. Devletin aldığı tedbirler neticesinde de bölge eski kalabalık günlere tekrar dönmüştür. Bozok sancağına iskân edilen aşiretlerden biri de Pehlivanlı aşiretidir. Onlar Halep, Dulkadir ve Yeni-il Türkmenleri arasında küçük gruplar halinde yaşamaktaydılar. Buna karşılık hem Halep hem de Dulkadirli Türkmenlerinin boy beyleri de zaman zaman bu aşiretten çıkmaktaydı. Zamanla nüfusu arttıran Pehlivanlılara farklı cemaatlerin de tabi olmaya başlamasıyla onlar Türkmenlerin Serdarı haline geldiler. Özellikle Orta Anadolu'ya gelmeleriyle Yeni-il Türkmenlerinin voyvodalığını da ele geçirdiler. Kendilerine karışan aşiretlerle birlikte 15.000 çadır ki yaklaşık 50.000 kişilik bir nüfusa ulaştılar. Orta Anadolu'da Bozok, Kırşehir, Kırıkkale, Aksaray ve Keskin gibi geniş bir bölgeye dağılarak köyler kurmuşlardır. Bu denli kalabalık bir nüfusu yöneten aşiret beylerinden bazıları onlardan aldığı destekle devlete karşı isyan ederken bazıları ise yerleşiklerin mallarını yağmalamıştır. Yine onlar sadece yerleşik hayata geçerek bölgenin iskânını sağlamamışlar, ayrıca maden-i hümayundan çıkan madenlerin taşınması ve Osmanlı ordusunun asker ihtiyacının karşılanması gibi görevlerde de bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Aşiret, İskân, Sancak, Pehlivanlı, Osmanlı.

ABSTRACT

HISTORY

SETTLEMENT OF TRIBES IN BOZOK SANCAK: THE EXAMPLE OF PEHLIVANLI TRIBE (18th-19th CENTURIES)

HAVVA YAZICI

Having a large nomadic population, the Ottoman Empire managed to keep them under strict control until the middle of the 17th century. However, the signs of change and deterioration in the state system since the beginning of the 17th century also affected the nomads. They have now gone beyond the control of the state and become a big problem for the local people. In addition, since they cannot be controlled, it has become very difficult for them to collect taxes and use them in the military field. On the other hand, due to the unrest in Anatolia, the settled people had to leave their villages. Faced with such a situation, Ottoman bureaucrats aimed to benefit from the nomads sufficiently by settling them and to enliven the empty lands. Bozok Sancak is one of the most affected regions in this process. The population of the region decreased by 80% compared to the last quarter of the 16th century. For this reason, one of the places chosen within the framework of compulsory settlement was the Bozok Sancak. As a result of the measures taken by the state, the region has returned to its old crowded days. One of the tribes settled in the Bozok Sancak is the Pehlivanlı tribe. They lived in small groups among the Turkmens of Aleppo, Dulkadir and Yeni-il. On the other hand, the tribal chiefs of both Aleppo and Dulkadirli Turkmens were from this tribe from time to time. As different communities began to follow the Wrestlers, who increased their influence over time, they became the Serdars of the Turkmens. Especially when they came to Central Anatolia, they also took over the voivodeship of Yeni-il Turkmens. Together with the tribes that joined them, they reached a population of approximately 50,000 people in 15,000 tents. They established villages by spreading over a wide region in Central Anatolia such as Bozok, Kırşehir, Kırıkkale, Aksaray and Keskin. While some of the tribal lords who ruled such a large population rebelled against the state with the support they received from them, some plundered the property of the inhabitants. They not only settled in the region and settled the region, but also carried out tasks such as transporting the minerals from the imperial mines and meeting the military needs of the Ottoman army.

Key Words: Tribe, Settlement, Sancak, Pehlivanlı, Ottoman.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın konusu ve yazımı aşamasında sahip olduğu kıymetli bilgileri cömertçe paylaştığı ve düzenlediği dökümanları sınırsızca istifademe sunduğu için değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Sadullah GÜLTEN'e müteőekkirim. Ayrıca yardımlarını benden esirgemeyen bölüm hocalarıma da bu vesileyle Őükranlarımı sunarım. Son olarak araştırma süreci boyunca maddi manevi desteklerini her daim üzerimde hissettiğim sevgili aileme de sonsuz teşekkür ederim.

HAVVA YAZICI

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL SAYFASI.....	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR.....	xi
ŞEKİLLER.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR	xv
ARŞİV KAYNAKLARI	xv
ARAŞTIRMALAR	xix
1. GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
2. KONAR-GÖÇERLER ve BOZOK SANCAĞI	4
2. 1. Konar-Göçerlerin Sosyal, İdari ve Hukuki Yapıları.....	4
2. 2. Aşiretlerin Zorunlu İskânına Genel Bir Bakış.....	5
2. 3. Bozok Sancağı ve Aşiretlerin İskânı	11
İKİNCİ BÖLÜM	20
3. PEHLİVANLI AŞİRETİ ve İSKÂNLARI	20
3. 1. Pehlivanlı Adı ve Erken Dönem Tarihleri (15-16. Yüzyıllar).....	20
3. 2. Pehlivanlı'yı Oluşturan Cemaatler	25
3. 2. 1. Abdal.....	29
3. 2. 2. Abdurrahman Bey Obası.....	32
3. 2. 3. Akçakoyunlu	32
3. 2. 4. Alabaşlı	34
3. 2. 5. Beterli	34

3. 2. 6. Çağıranlı.....	34
3. 2. 8. Çemenli.....	35
3. 2. 9. Çıplak	36
3. 2. 10. Çöplü.....	36
3. 2. 11. Doğanlı.....	36
3. 2. 12. Dulkadirli	37
3. 2. 13. Elçi	38
3. 2. 14. Gelimli/Gelmeli	38
3. 2. 15. Günlü	38
3. 2. 16. Hacı (?)	38
3. 2. 17. Hacı Süleymanlı.....	38
3. 2. 18. Hamurlu	39
3. 2. 19. Harbendeli.....	39
3. 2. 20. Hatallı	42
3. 2. 21. Hüseyin Bey Obası ve Ali Bey Obası	42
3. 2. 22. İldelikli.....	43
3. 2. 23. İsakadılı	43
3. 2. 24. Kadıbeyli	43
3. 2. 25. Karahasanlı.....	44
3. 2. 26. Karakıl (?).....	45
3. 2. 27. Karakoyunlu	45
3. 2. 28. Karkın.....	45
3. 2. 29. Kehersülek.....	46
3. 2. 30. Kılulu (?).....	47
3. 2. 31. Kızıl Osmanlı	47
3. 2. 32. Koyuncu Alamashısı.....	47
3. 2. 33. Kuşlu.....	48
3. 2. 35. Ödemişli.....	49

2. 2. 36. Öztimurlu	49
3. 2. 34. Kuzugüdenli	50
3. 2. 37. Pürnek	50
3. 2. 38. Sadıklı	50
3. 2. 39. Sarıca/lar	50
3. 2. 40. Silyanlı	50
3. 2. 41. Sofrazlı.....	51
3. 2. 42. Solakuşağı.....	51
3. 2. 43. Şam Bayadı.....	51
3. 2. 44. Tatar İlyashı.....	52
3. 2. 45. Timurcalı/Doburcalı.....	52
3. 2. 47. Tülek	53
3. 2. 48. Ulunlu	55
3. 2. 49. Yabanlı	55
3. 2. 50. Yağlı.....	55
3. 3. Pehlivanlıların İskâmı ve Sebepleri	55
3. 4. Yerleştikleri Köyler ve Nüfusları	64
3. 5. Pehlivanlıların Genel Özellikleri.....	75
3. 5. 1. Sık Kullanılan Şahıs İsimleri.....	75
3. 5. 2. Sık Kullanılan Baba İsimleri	76
3. 5. 3. Sülale İsimleri/Lakablar	76
3. 5. 4. Nüfus ve Yaş Aralığı.....	76
3. 5. 5. Fiziki Özellikleri	77
3. 5. 6. Sakal-Bıyık Rengi	78
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	79
4. AŞİRETİN İDARESİ ve GÖREVLERİ	79
4. 1. Yeni-İl Kaymakınlığı/Voyvodahlığı ve Haremeyn Aşireti	79
4. 2. Boy Beyleri	82

4. 2. 1. Kenan Bey	84
4. 2. 2. İbrahim Bey	84
4. 2. 3. Battaloğlu Mustafa Bey.....	84
4. 2. 3. Hüseyin Gazi, oğulları Beyzade ve Selim	85
4. 2. 4. El-hac Hasan Bey.....	85
4. 2. 5. Mehmet Emin Bey	86
4. 2. 6. Mahmut Bey.....	86
4. 2. 7. Battalzade Mustafa Bey	89
4. 2. 8. Muslubeyzade Mustafa Bey	90
4. 2. 9. Halit Bey	91
4. 2. 10. Mahmut Bey'in oğlu Abdurrahman Bey.....	95
4. 2. 11. Hasan ve Abidin Beyler.....	97
4. 3. Görevleri ve Yükümlülükleri	99
4. 3. 1. Askeri Görevleri	99
4. 3. 2. Taşımacılık Görevleri.....	103
4. 3. 3. Yükümlülükleri.....	105
SONUÇ	107
KAYNAKÇA	109
EKLER.....	118
ÖZGEÇMİŞ	136

TABLÖLAR

Tablo 1. Pehlivanlı Aşiretleri.....	28
Tablo 2. Pehlivanlı ve Pürnek Aşiretlerinin Yaşadığı Köyler	67
Tablo 3. Aşiretler ve Nüfusları	73
Tablo 4. Yeni-il Voyvodaları.....	81
Tablo 5. Pehlivanlı Aşiret Beyleri	98

ŞEKİLLER

Şekil 1. Pehlivanlı Aşiretine Mensup Olanların İsim Dağılımı	75
Şekil 2. Pehlivanlı Aşiretine Mensup Baba İsimlerinin Dağılımı	76
Şekil 3. Pehlivanlı Aşiretinin Nüfus ve Yaş Aralığı	77
Şekil 4. Pehlivanlı Aşiretinin Boy Dağılımı	78
Şekil 5. Pehlivanlı Aşiret Üyelerinin Sakal-Bıyık Renk Dağılımı	78

KISALTMALAR

A. DVN.d	: Divan-ı Hümayun Kalemî Defterleri
A. MKT	: Sadâret Mektubi Kalemî Evrakı
A. MKT. DV	: Sadaret Mektubî Kalemî Deâvî Evrakı
A. MKT. MVL	: Sadâret Mektubi Kalemî Meclis-i Vâlâ Evrakı
A. MKT. MHM	: Sadâret Mektubi Kalemî Mühimme Evrakı
AE. SAMD III	: Ali Emiri Fonu Sultan Ahmed III
AE. SMHD. I	: Ali Emiri Fonu Sultan Mahmut I
bkz.	: Bakınız
BOA	: Başkanlık Osmanlı Arşivleri
C.	: Cilt
C. AS	: Cevdet Askeriye
C. DH	: Cevdet Dâhiliye
C. DRB	: Cevdet Dârphane
C. EV	: Cevdet Evkaf
C. ML	: Cevdet Maliye
C. ZB	: Cevdet Zaptiye
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
ed.	: Editör
HAT	: Hatt-ı Hümayun
haz.	: Hazırlayan
İ. MVL	: İrade Meclis-i Vala
İA	: İslam Ansiklopedisi
KKA	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Arşiv Dairesi Kuyûd- 1 Kadime Arşivi

Krş.	: Karşılaştırma
MAD	: Maliyeden Müdevver Defter
MD	: Mühimme Defterleri
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MFB	: Müzehheb Ferman ve Beratlar
ML. CRD. d.	: Maliye Nezareti Ceride Odası Defterleri
MLV	: Meclis-i Vâlâ Riyâseti Belgeleri
NFS. d.	: Nüfus Defteri
No.	: Number
nr.	: Numara
s.	: Sayfa Numarası
S.	: Sayı
sad.	: Sadeleştiren
TD	: Tahrir Defterleri
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TMT. d	: Temettuat Defterleri
TSMA, E.	: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, Evrak
TTK	: Türk Tarih Kurumu
v.	: Varak
vd.	: Ve diğerler
Vol.	: Volume
Yay.	: Yayınlar

KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR

ARŞİV KAYNAKLARI

Tahrir Defterleri

Yazma, yazılma, kitabet, kitap telif ve tertip etme, kaleme alma, emlak ve nüfusun devletçe kaydı gibi anlamları ifade eden tahrir,¹ Osmanlıların vergi kaynakları tespiti için uygulamış olduğu bir sistemdir. Bu sistem sayesinde ilgili bölgelerdeki toprakların tasarruf biçimi, ekonomik yapısı, nüfus ve vergi miktarı tespit edilebilmekteydi². Osmanlı Devleti'nden evvel Türk-İslam devletlerinde de uygulanan tahrir sistemi Osmanlı'nın idari, askeri ve toplum yapısının tabanını oluşturur. Sistematik bir şekilde uygulanan bu tahrirler Osmanlı'nın kuruluş zamanından, III. Murad dönemine kadar her bir padişah tarafından uygulanmıştır³. Osmanlı Devleti bu uygulama ile yukarıda da bahsettiğimiz üzere vergi gelirlerini belirleyerek bu gelirlerin hak sahiplerine adaletli bir şekilde dağıtılmasını sağlamıştır. Yapılan tahrirlerle yalnızca vergi gelirleri değil bölgedeki konargöçer, vakıf, piyade ve müsellemler de belirlenmiştir⁴. Bu defterler mufassal ve icmal olarak çeşitlere ayrılmıştır. Bunlardan ilki genel itibarıyla vergi ve nüfus tespiti için kullanılan mufassal defteridir. Bir diğeri ise daha kısa bir şekilde mufassal defterlerden elde edilen verilerle oluşturulmuş olan icmal defterleridir.⁵ Osmanlı Devleti'nin sosyo-ekonomik hayatına dair çok kıymetli bilgiler barındıran tahrir defterleri, bu araştırmada Pehlivanlı aşiretinin 15-16. yüzyıldaki dağıldıkları sahaları, tabi oldukları teşekkülleri, nüfusları ve ekonomik faaliyetleri gibi hususların aydınlatmada kullanılmıştır. Araştırma sırasında Halep, Dulkadirli ve Yeni-il Türkmenlerine ait tahrir defterlerinden istifade edilmiştir. Bu defterlerin numaraları ve tarihleri şu şekildedir:

Dulkadir Tahrir Defterleri

¹ Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türki*, İkdam Matbaası, İstanbul, 1901, s. 383; Mehmet Öz, "Tahrir", *DİA*, C. 39, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, s. 425-429.

² Erhan Afyoncu, "Osmanlı Devleti'nde Tahrir Sistemi", *Osmanlı*, C. 6, *Yeni Türkiye Yayınları*, Ankara, 1999, s. 311.

³ İbrahim Solak, *Osmanlı Teşkilat Tarihi*, Gündüz T. (Ed.), Grafiker Yayınları, Ankara, 2014, s.101.

⁴ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları İstanbul, 1993, s. 376.

⁵ Feridun M. Emecen, "Mufassaldan İcmale", *Osmanlı Araştırmaları*, C. 16, S.16, 38-40.

Yapılan araştırmada Dulkadirli'lere ait olan TD 402, TD 315, TD 155 ve TD 419 numaralı mufassal defterlerden istifade edilmiştir. Bunlardan TD 402 numaralı defterin tanzim tarihiyle alakalı bilgi mevcut değildir. TD 315 numaralı defter ise 1555 tarihlidir. Bu defterde aşiretlerin iskânlarıyla alakalı önemli bilgiler yer alır. TD 155 numaralı defterin tanzim tarihi ise 1530'dur. TD 419 numaralı defterin tarihi meçhul olup Kanuni dönemine aittir. TD 116 numaralı defter ise Dulkadirli Türkmenlerini oluşturan aşiretler hakkında bilgi vermesi hasebiyle önemlidir. Yörük defteri olarak bilinen bu defter 1580-81 yıllarında tertip edilmiştir.⁶

Halep Tahrir Defterleri

Tezde istifade edilen Halep tahrirleri TD 39, TD 1040, TD 397 ve TD 391 numaralı mufassal defterler olup TD 39 numaralı defterin 1518 tarihli olduğu ve Halep'in ilk tahrir bilgilerini ihtiva ettiği bilinmektedir. TD 1040 numaralı bir diğer mufassal defter ise 1526 tarihlidir. Bu defter ise Halep'in ikinci tahrir bilgilerini içerir. Bir diğer TD 397 numaralı defter de 1536 tarihli olup Halep'in üçüncü tahrir sonuçlarını ihtiva eder. Son olarak TD 391 numaralı defter ise 1552 tarihli olan icmal defteridir. Defterin Halep Türkmenleri bölümünde Türkmen cemaatlerinin nüfus ve vergi miktarları kaydedilmiştir.⁷

Yeni-il Tahrir Defterleri

Yeni-il sancağının ilk tahrir defteri 1548 tarihinde hazırlanan TD 262 numaralı defterdir. Bölgenin ikinci tahriri ise 1583 tarihinde yapılmıştır. Tahririn sonucu TD 604 numaralı defterde mukayyettir. 1641-42 tarihinde düzenlenen tahririn sonuçları ise MAD 6159 numaralı defterde yer almaktadır.⁸

Mühimme Defterleri

Osmanlı Devleti ile ilgili araştırmalarda birinci elden kaynak niteliği taşıyan mühimme defterleri, tutuldukları döneme ait siyasi, sosyal, askeri ve iktisadi birçok önemli hadiseyi ihtiva etmektedir. Divan-ı Hümayun toplantılarında alınan kararların kaydedildiği bu defterler, Osmanlı Devleti'nin gerek iç gerekse dış meselelerine dair pek çok bilgi barındırır.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Arif Sarı, *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri*, TTK Yayınları Ankara 2018, s. XXI-XXV.

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Enver Çakar, *XVI. Yüzyılda Halep Sancağı (1516-1566)*, Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi, Elazığ 2003, s. XXI-XXXIX.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. İlhan Şahin, "Yeni-il Kazası ve Yeni-il Türkmenleri (1548-1653)", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1980, s. 27-34.

Beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, defterdar ve diğer idarecilere gönderilen ferman ya da hükümlerin nüshalarını içeriren bu defterler, bir çeşit zabıt hüviyeti taşıdığından birçok araştırma sahasına ışık tutmaktadır.⁹ Divan ve maliye kalemlerinde kâtipler tarafından kaydedildikten sonra ilgililere ulaştırılan bu defterlerin, tam olarak hangi tarihlerde tutulmaya başlandığı bilinmese de bunların en eski tarihli, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde E.12321 numarası ile kayıt altına alınmış 1544 tarihli defterdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan belgelerin ise 1553-1915 tarihleri içerisinde kayda alındığı gözlemlenmektedir. Ortalama 350 yıllık bir zaman dilimini kapsayan bu defterler, neredeyse hiçbir Doğu-Batı devletlerinde yer almayan tarih ve kültür zenginliğini içerisinde barındırmaktadır¹⁰.

Bu çalışmada, ele alınan konu çerçevesinde mühimme defterlerinden büyük ölçüde istifade edilmiştir. Mühimme defterleri içerisinde Bozok Sancağı'ndaki Pehlivanlı Aşiretiyle alakalı pek çok kayda rastlanmıştır. Bu müteferrik kayıtlar 98, 111, 120, 122, 127, 129, 130, 133, 135, 136 ve 139 numaralı defterlerde yer almaktadır. İncelenen defterler içerisinde tesadüf edilen bu kayıtlar, 16 ve 18. yüzyıl gibi oldukça geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Mühimme kayıtlarında özellikle aşiret mensuplarının yerleşikler ile bazı Türkmen gruplarına karşı yaptıkları şekavet, iskân mahallerine gitmekte zorlanmaları, taşımacılık konusunda devlet tarafından görevlendirilmeleri gibi hususlara dair bilgiler bulunur.

Nüfus Defterleri

Nüfus defterleri II. Mahmut döneminde Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılıp Asakir-i Mansure-i Muhammediyye'nin kurulmasından sonra askerlik çağında olanların ve vergi mükelleflerinin tespiti amacıyla düzenlenmiştir. 1828-29 tarihinde yapılan ilk nüfus sayımı Osmanlı-Rus savaşından dolayı ülke genelinde uygulanamamıştır. Genel anlamda ilk sayım ise 1831 yılında yapılmıştır.¹¹ İlerleyen yıllarda 4 sayım daha gerçekleşmiştir. Bu sayımlar ise 1844, 1859-60, 1881-82 ve 1906-07 yıllarındaki kayıtları ihtiva etmektedir.¹² Bozok sancağına ait de pek çok nüfus defteri mevcuttur. Tezde temel olarak 1831 tarihinde tutulan 2051, 2052, 2053 numaralı defterlerden istifade edilmiştir. Bahsedilen defterlerde

⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", *DİA*, C.31, TDV Yayınları, İstanbul, 2006, s. 519.

¹⁰ Yusuf Sarınoy, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Basımevi, İstanbul, 2010, s. 7.

¹¹ Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1997, s. 6, 10.

¹² Kadir Temurçin, "Hamidabat Kazasında Nüfus (1831-1917)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 17, S. 1, 2007, s. 64.

aşiret mensuplarının yerleştikleri köyleri takip etmek mümkündür. Çalışmamızda Bozok sancağına ait defterler yanında Aksaray sancağına ait defterlerden de istifade edilmiştir.

Temettuat Defterleri

Temettü kelimesi, Arapçada kâr etmek anlamına gelmektedir. Temettüat kelimesi ise; karlar, kazançlar anlamını taşımaktadır. Tanzimat döneminde, daha önceleri farklı isimlerle alınan örfi vergilerin yerine tek bir vergi olarak konulan temettüat vergisi; tüccar, esnaf, köylü ve şehirli hane reislerinin yıllık kazançları üzerinden alınan vergi olarak tanımlanmaktadır. Bu vergilerin kaydedildiği defterlere ise Temettüat Defterleri denilmektedir. Bu defterler 1840'lı yıllarda yapılan genel bir tahririn sonuçlarını ihtiva eder. Temettuat Defterleri 19. yüzyıl Osmanlı sosyo-ekonomik tarihi açısından çok mühim bilgiler barındırır. Bu haliyle 15-16. yüzyıl Osmanlı klasik döneminde tutulan tahrir defterlerinden daha çok bilgi içerir. Temettuat Defterlerinin konumuz açısından önemi ise aşiretlerin iskân edildiği köyleri takip etmemize imkân sağlamasıdır.¹³

Müteferrik Tasnif ve Vesikalar

Osmanlı Arşivi'ndeki çeşitli fonlar altında tasnif edilmiş defterler ile müteferrik vesikalar da araştırmamıza ışık tutmuştur. Pek çok farklı katalogda yer alan belgeler içerisinden Pehlivanlılarla ilgili kayıtlar esas alınmıştır. İncelenen katologlar arasında en fazla bilgi edindiğimiz tasnif ise Hatt-ı hümayun olmuştur. Bunlar, herhangi bir mesele hakkında padişah tarafından yazılmış olan emir ve buyruklardır. Hatt-ı hümayunlar genellikle I. Mahmut (1730-1754) döneminden II. Mahmut (1808-1839) döneminin sonuna kadarki yaklaşık 110 yıllık bir zaman dilimi ihtiva eder. Bu belgelerde aşiretlerin iskânı, mükellefiyetleri, eşkıyalık olayları gibi konular yer almaktadır. Diğer taraftan Muallim Cevdet tasniflerinden yapılan incelemeler neticesinde; dâhiliye, maliye, zaptiye gibi tasnifler içerisinden aşiretlerle alakalı sosyal, ekonomik ve eşkıyalık hareketlerine dair çeşitli belgelere erişilmiştir.¹⁴ Öte yandan konu ile ilgili birincil önemde olan Bab-ı Ali tasnifi içerisinde yer alan iradeler, Ali Emiri Tasnifindeki bazı fonlar ve Sadaret Mektubi Kalemî'nde bulunan yine konuyla ilişkili belgeler de çalışmamıza kaynaklık etmiştir. Yine Pehlivanlı

¹³ İsmail Arslan, "XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: İğdiç (Selimağa Köyü) Temettuat Defteri Örneği", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 8, 2002, s. 58.

¹⁴ Faruk Söylemez, *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rişvan Aşireti Örneği*, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2011, s. XVIII.

Aşiretiyle alkalı farklı fonlarda tanzim edilen Maliyeden Müdevver Defterler, Maliye Nezareti Defterleri, Meclis-i Vâlâ Riyâseti Belgeleri ile Müzehheb Ferman ve Beratlar da incelenilmiştir. Son olarak Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi ile Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrak tasniflerinden de istifade edilmiştir.

ARAŞTIRMALAR

Pehlivanlı aşiretinin tarihi ve sosyal yapısıyla ilgili bazı çalışmalar kaleme alınmıştır. Bunlardan ilki Faruk Sümer tarafından yazılan “Bayadlar” isimli makaledir. Çalışmada Pehlivanlılarla da ilgili bilgiler de mevcuttur.¹⁵ Ayrıca Sümer adı geçen makaledeki bilgileri *Oğuzlar* isimli eserinde de kullanmıştır.¹⁶

Pehlivanlılarla ilgili ilk müstakil çalışma Mücteba İlgürel’e ait olup o “Pehlivanlı Aşireti Beyi Halid’in İsyanı”¹⁷ isimli çalışmasıyla Pehlivanlıların en önemli beylerinden biri olan Halit Bey’in isyanını etraflıca ele almıştır. 1969 gibi erken bir tarihte kaleme alınan bu çalışmada Pehlivanlıların dâhil olduğu iç karışıklıklar üzerinde durulmuştur. Konu uzun bir zamandan sonra Fahrettin Tızlak tarafından tekrar ele alınarak detaylandırılmıştır. Tızlak’ın I. Uluslararası Bozok Sempozyumu’nda “Bozok Sancağı’nda Yaşamını Sürdüren Pehlivanlı Aşiretinin Mehmet Ali Paşa’ya Bağlılığını Bildirmesi ve Yozgat’a Saldırması”,¹⁸ adıyla sunduğu bildiri sonradan basılmıştır. Aynı sempozyumda Yalçın Bazna da bu sefer Pehlivanlıların başka önemli beylerini ele alarak “Bozok Sancağı’nda İskân Edilmiş Olan Pehlivanlı Aşireti Beylerinden Mahmut ve Oğlu Abdurrahman Beylerin Halka Zulümleri”¹⁹ adı altında Mahmut ve Abdurrahman beylerin faaliyetlerini incelemiştir. Bahsi geçen her üç çalışma da aşiret beylerinden bazılarının faaliyetlerine odaklanmıştır.

¹⁵ Faruk Sümer, “Bayatlar”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. IV/S. 4, 1952, s. 374-376.

¹⁶ Faruk Sümer, *Oğuzlar-Türkmenler, Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*, TTK Yayınları, Ankara, 2024, s. 295 vd.

¹⁷ Mücteba İlgürel, “Pehlivanlı Aşireti Beyi Halid’in İsyanı”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, S. 23, 1969, s. 13-22.

¹⁸ Fahrettin Tızlak “Bozok Sancağı’nda Yaşamını Sürdüren Pehlivanlı Aşiretinin Mehmet Ali Paşa’ya Bağlılığını Bildirmesi ve Yozgat’a Saldırması”, *I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı*, C. I, Yozgat, 2016, s. 302-409.

¹⁹ Yalçın Bazna, “Bozok Sancağı’nda İskân Edilmiş Olan Pehlivanlı Aşireti Beylerinden Mahmut ve Oğlu Abdurrahman Beylerin Halka Zulümleri”, *I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı*, C. I, Yozgat, 2016, s. 410-418.

Baki Yaşa Altınok tarafından *Pehlivanlı Türkmen Aşireti Tarihi (Ankara 2008)* adıyla yayınlanan kitap ise Pehlivanlıları daha geniş boyutlarıyla ele almasına rağmen metodolojik açıdan oldukça problemlidir. Buna rağmen çalışmada Pehlivanlı aşiret mensuplarının günümüze kadar gelen neslinden elde edilen bazı belgeler yayınlanarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte aile bulunan belgelerin aşiretin tarihine dair çok fazla bilgi vermediğini de söylemek gerekir. Yazar adı geçen çalışmadan önce “Halep ve Orta Anadolu Ekseninde Bir Oymağın Tarihi”²⁰ adıyla yazdığı makalesinde de Pehlivanlı aşiretinden bahsetmiş, sonradan makale epey genişletilerek kitaba dönüştürülmüştür. Öte yandan Alemdar Yalçın ile Hacı Yılmaz’ın “Pehlivanlı Ocağı’na Ait Yeni Belgeler”²¹ adıyla yayınladıkları makalede Baki Yaşa Altınok’tan temin edilen belgelerin yeni yazıya aktarıldığına tesadüf edilmiştir. Esasen Baki Yaşa Altınok tarafından yazıldığını belirttiğimiz *Pehlivanlı Türkmen Aşireti Tarihi* isimli çalışmayla “Pehlivanlı Ocağı’na Ait Yeni Belgeler” adlı çalışmanın belgeleri hemen hemen aynıdır. Fakat makale yazımı sırasında özellikle Alemdar Yalçın, aşiret üyelerinin yaşadığı yerlerde araştırma yapmış ve önemli bilgiler derlemiştir.

²⁰ Baki Yaşa Altınok, “Halep ve Orta Anadolu Ekseninde Bir Oymağın Tarihi”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S. 22, 2002, s. 49-66.

²¹ Alemdar Yalçın-Hacı Yılmaz, “Pehlivanlı Ocağı’na Ait Yeni Belgeler”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, , S. 22, 2002, s. 24-25.

1. GİRİŞ

Türkiye’de konar-göçerlerle ilgili çalışmalar, Ömer Lütfi Barkan öncülüğünde 1920’lerde Fransa’da ortaya çıkan ve gelişen Annales Okulu etkisiyle başlamıştır.²² Barkan, Osmanlıların vergi nüfusunu ve vergilerini tespit etmek amacıyla tuttuğu tahrir defterlerinden hareketle köylüler ve konar-göçerlere de temas etmiştir.²³ Ancak Türk konar-göçer araştırmalarında çığır açan çalışmalar Faruk Sümer’e aittir. Sümer, 1947 yılında *Anadolu Türk Boy ve Oymakları (XVI. ve XVII. Asırlarda)* isimli lisans teziyle konar-göçerlere dair ilk derli toplu çalışmayı yapmıştır. Yine 1950 yılında kaleme aldığı *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Anadolu-Suriye ve El-Cezire’de Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller* adlı doktora tezi ile 1967 yılında yayınlanan *Oğuzlar (Türkmenler)* kitabı konunun sınırlarını oldukça genişletmiştir.²⁴

Sümer’in konar-göçer teşekküllerle ilgili çalışmalarında onların iskân tarihi yeteri kadar yer almaz. Ancak bu eksiklik Cengiz Orhonlu’nun hazırlamış olduğu *Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşiretlerin İskân Teşebbüsü (1691-1696)* adlı çalışmayla doldurulmuştur.²⁵ Orhonlu, 17. yüzyıldaki gelişmeleri ele alırken danışmanlığında olan Yusuf Halaçoğlu ise XVIII. yüzyılda *Osmanlı İmparatorluğu’nda İskân Siyaseti* isimli tezi ile 18. yüzyıla odaklanmıştır.²⁶ Bilhassa Orhonlu’nun kaleme almış olduğu çalışma, aşiretlerin neden ve nasıl iskân ettirildiklerine dair konunun ana çerçevesini çizdiğinden yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Hazırlanan bu kapsamlı çalışma günümüz tarihçilerini de oldukça etkilemiştir.

Sümer, Orhonlu ve Halaçoğlu’nun çalışmaları; Anadolu, Suriye, Irak ve İran gibi büyük bir sahaya yayılmış olan konar-göçer teşekküllerin anlatıldığı geniş ölçekli çalışmalardır. Onların bu genel çalışmalarının ardından müstakil, zaman aralığı ve coğrafi sınırları daraltılmış çalışmalar ortaya çıkmıştır. Bunların bazılarında bahsetmek gerekirse: İlhan

²² Ömer Lütfi Barkan, “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi,” *Türkiyat Mecmuası*, C. X, İstanbul, 1953.

²³ Burada bahsedilen konunun ayrıntıları için bkz. Davut Şahbaz, “Milli ve Toplumcu Tarih Anlayışı Ekseninde Türkiye’de Konargöçer Araştırmaları”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt/Volume 5, Sayı/Issue 9, Ocak/January 2023, ss. 359-376.

²⁴ Faruk Sümer, *Oğuzlar-Türkmenler, Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*, TTK Yayınları, Ankara 2024.

²⁵ Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşiretlerin İskân Teşebbüsü (1691-1696)*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1987.

²⁶ Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirmesi*, TTK Yayınları, Ankara, 2014.

Şahin'in *Yeni-İl Kazası ve Yeni-İl Türkmenleri (1548-1653)*,²⁷ Tufan Gündüz'ün *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri ve Bozulus Türkmenleri (1540-1640)*,²⁸ Ali Sinan Bilgili'nin *Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri*,²⁹ Hasan Basri Karadeniz'in *Atçeken Oymakları*,³⁰ Sadullah Gülten'in *Bozok Türkmenleri*,³¹ Alpaslan Demir'in *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri*,³² Mehmet Ak'ın *Teke Yörükleri (1800-1900)*,³³ Arif Sarı'nın *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri*³⁴ Davut Şahbaz'ın *16. Yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri*³⁵ isimli çalışmaları burada sayılabilir. Bahsi geçen bu çalışmalara konu olan Yeni-il Türkmenleri, Bozulus Türkmenleri, Tarsus Türkmenleri, Atçeken Yörükleri, Bozok Türkmenleri, Bozdoğan Yörükleri, Teke Yörükleri, Dulkadirli Türkmenleri ve Ulu Yörük Türkmenleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca bunların dağıldıkları sahalar, teşekkülere bağlı olan cemaatler, onların yerleştikleri mahaller, yaylak-kışlak yerleri ve nüfusları da detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur.

Yukarıda bahsedilen tezlerden, hem ele aldığı aşiret hem de tarih olarak ayrılan çalışma Faruk Söylemez tarafından hazırlanan *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rışvan Aşireti Örneği* isimli çalışmadadır.³⁶ Söylemez, Rışvan aşiretiyle ilgili yazdığı doktora tezinde sadece adı geçen aşiret üzerinde durarak bu aşiretin; sosyal yapısını, aşirete bağlı oymakları, bunların nüfusunu, iskânını ve vergilerini ele almıştır. Müellifin, 18 ve 19. yüzyıl belgelerinden istifade ederek hazırlamış olduğu bu çalışma, Anadolu aşiretleri arasında önemli bir yeri olan Rışvan aşiretinin pek çok yönü ortaya çıkarmıştır. Günümüzde bir aşiretin ele alınarak üzerinde ayrıntısıyla durulduğu çalışmaların henüz tam manasıyla ortaya çıkmadığı aşikârdır. Oysaki 17-19. yüzyılları kapsayan arşiv belgelerinde dağınık fonlar altında aşiretlerin son dönemlerine dair pek çok belge bulunmaktadır. İşte Pehlivanlılarla ilgili yaptığımız bu çalışmada da dağınık fonların içinde yer alan belgeler tespit edilerek Bozok sancağına yerleşen Pehlivanlı aşiretinin pek çok yönü ele alınmıştır. Elde edilen

²⁷ İlhan Şahin, "Yeni-il Kazası ve Yeni-il Türkmenleri (1548-1653)", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1980.

²⁸ Tufan Gündüz, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2007.

²⁹ Ali Sinan Bilgili, *Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

³⁰ Hasan Basri Karadeniz, "Atçeken Oymakları (1500-1642)", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri 1995.

³¹ Sadullah Gülten, *Bozok Türkmenleri*, Pervane Yayınevi, İstanbul, 2015.

³² Alpaslan Demir, *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri*, Berikan Yayınevi, Ankara 2012; Alpaslan Demir, *XVI. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati*, Gece Kitaplığı, Ankara 2015.

³³ Mehmet Ak, *Teke Yörükleri (1800-1900)*, TTK Yayınları, Ankara, 2015.

³⁴ Arif Sarı, *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleridir*, TTK Yayınları, Ankara, 2018.

³⁵ Davut Şahbaz, *16. Yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri*, TTK Yayınları, Ankara, 2020.

³⁶ Faruk Söylemez, *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rışvan Aşireti Örneği*, Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2011.

bulgular ile iskân meselesinin çıkış sebepleri ve bunları hazırlayan amiller tespit edilmiş akabinde ise ilgili bulgular çeşitli belgelerle desteklenerek eldeki veriler ışığında değerlendirilmiştir. İlerleyen sayfalarda görüleceği üzere Pehlivanlı aşiretinin iskânları, yöneticileri, dağıldıkları alanlar, yerleştikleri köyler, aşiret üyelerinin eşkâlleri, yaşları, isimleri ve lakabları gibi pek çok konu üzerinde durulurken farklı fonlar altında tasnif edilmiş oldukça fazla arşiv belgesi kullanılmıştır. Pehlivanlı aşireti üzerinden Osmanlı Devleti'nin aşiretlerle olan ilişkisinin yanı sıra Pehlivanlıların yerleşik hayata geçiş süreçleri de ele alınmıştır. Ayrıca bahsi geçen aşiretin iskân edilmelerinin sebepleri, bu sırada devlet görevlileri ile ilişkileri, aşiretin idaresi ve yöneticilerinin faaliyetleri, aşiret beyleri ve merkezi idare arasındaki münasebet ve yerleştirildikleri köyler ele alınan önemli hususlar arasındadır. Tüm bunlara ek olarak nüfus defterlerinde tespit edilen Pehlivanlı aşiret mensuplarının isimleri, lakapları, sülale isimleri, eşkâlleri, yaşları gibi bazı özellikleri de değerlendirilmiştir.

İfade etmek gerekir ki konar-göçer teşekküllerin yayıldığı sahaları bir bütün olarak ele almak bir araştırmacının kuvvetini aşmaktadır. Buna binaen çalışma, zaman ve mekân sınırları dâhilinde hazırlanmıştır. Bu bağlamda tezde asıl bölgeyi Pehlivanlı aşiretinin esas kütesinin bulunduğu Bozok Sancağı oluşturmaktadır. Netice itibariyle tez, kaynaklar ve araştırmalar bölümüyle başlamakta olup burada istifade edilen arşiv belgeleriyle Pehlivanlılar üzerine yapılan modern çalışmalar üzerinde durulmuştur. Giriş bölümünde Türkiye'de konar-göçerlerle ilgili yapılmış olan belli başlı çalışmalara değinilerek tezin diğer araştırmalardan farklı noktaları izah edilmiştir. Ayrıca burada tezin temel çerçevesi çizilmiş, bu konuda ön plana çıkan tartışmalı konular ele alınmıştır. Birinci bölümde ise Osmanlı döneminde konar-göçerlerle ilgili bilgiler verilmiş, fakat konumuzu daha çok ilgilendirmesi hasebiyle özellikle aşiretlerin zorunlu iskâna tabi tutulma sebepleri irdelenmiştir. Yine bu bölümde, aşiretlerin iskân edilmesi noktasında neden Bozok sancağının tercih edildiği meselesi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde de teze konu olan Pehlivanlılara odaklanılmıştır. Burada Pehlivanlı Aşireti'nin adı ve erken dönem tarihleri, iskân edilme sebepleri ve Bozok bölgesine gelişleri gibi meseleler işlenmiştir. Akabinde ise 18. ve 19. yüzyılda Pehlivanlı Aşireti'nin iskân olundukları yerler tek tek belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca aşiret üyelerinin fiziki özellikleri ile yaşları da bu bölüme dâhil edilmiştir. Son olarak Üçüncü Bölümde ise Pehlivanlı Aşireti'nin idaresi, yöneticileri, yöneticilerinin devlet ve aşiret üyeleriyle yaşadıkları olaylar ve aşiretin yükümlü oldukları görevlerden söz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

2. KONAR-GÖÇERLER ve BOZOK SANCAĞI

2. 1. Konar-Göçerlerin Sosyal, İdari ve Hukuki Yapıları

İl ya da ulus ismiyle teşkilatlandırılan konar-göçerler boy (taife), kabile, cemaat, oymak, mahalle, oba ve aile şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Bir boy, taife veya kabile muhtelif sayıdaki cemaatten oluşmaktaydı. Boy, boyu oluşturan cemaatlerin önde gelen ailelerinden birinin idaresi altında bulunur ve bey unvanını taşıyan bu kişiye boy beyi denirdi.³⁷ Daha sonra bahsedileceği üzere Halep Türkmenleri arasında yer alan Bayad boyunun boy beyi Pehlivanlı aşiretine mensuptu. Yine Dulkadir Türkmenlerine bağlı Cerid boyunun boy beyi de Pehlivanlılardandı. Bu durum 15-16. yüzyıllarda Pehlivanlıların buldukları teşekküller içindeki nüfuzu göstermesi açısından önemlidir. Nitekim beyler, boy içerisindeki cesareti, malî kudreti ve doğruluğu ile tanınmış kişiler arasından seçilirdi. Seçimin hemen akabinde ise devlet tarafından tasdiklenmiş beylik beratı gönderilirdi.³⁸ Bu kişiler vasıtasıyla aşiret aristokrasisi devletin denetimi altına girmiş, böylelikle devlet ile aşiretler arasındaki bağ aşiret beyleri tarafından sağlanmıştır.³⁹

Boylardan sonra en önemli yapı cemaatlerdi. Boyları oluşturan cemaat yapısı, göçebelelerin tamamının temel yapısıydı. Cemaatler, birbirleriyle uzaktan veya yakından akraba olan veya birbirlerini çok yakından tanıyan bir grup olup 10 ila 80 hâne arasında ve hatta bazen 100 veya daha fazla haneden meydana gelmekteydi. Nüfus yoğunluğuna ulaşan cemaatler zamanla bölünürlerdi. Böylece yeni şubeler ortaya çıkmaktaydı. Bunlar pek çok defa eski isimlerini de muhafaza ederlerdi. Farklı yerlerde aynı isimle karşımıza çıkan cemaatlerin sebebi de bu bölünmelerdi. Cemaatler ise tıpkı boylar gibi bir idarecinin kontrolü altında bulunurlardı. Kethüda adı verilen⁴⁰ bu idareciler, bağlı buldukları boy beylerince atanırdı. Kethüda olacak kişi cemaat halkının kefaletini almak zorundaydı. Ayrıca kanunla belirlenmiş vergilerini de has voyvodalarına vermeyi kabul etmeleri gerekti. Bu şartların sağlanması halinde kethüda olarak kabul edildiklerine dair hükümet tarafından bir berat gönderilirdi.⁴¹ Kethüdalık dokunulmazlığı olan bir kurum olmayıp cemaatlerin

³⁷ İlhan Şahin, "XVI. Yüzyılda Osmanlı Anadolu'su Göçebelerinin İdarî ve Sosyal Yapısı", *Tarih Enstitüsü Dergisi Münir Aktepe'ye Armağan*, İstanbul 1997, s. 263.

³⁸ Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK Yayınları, s. 22.

³⁹ Tufan Gündüz, "Konar Göçer", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 26, Ankara, 2002, s. 162.

⁴⁰ İlhan Şahin, 1997, s. 260.

⁴¹ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 15.

idaresindeki ihmalleri veya vergi toplama sırasındaki suiistimalleri sebebiyle görevden alınırlardı. Yine aşiret ahalisinin şikâyeti de onların görevden alınmalarını sağlayan diğer sebepler arasındaydı. Fakat onların görevden alınmaları için voyvodalarının bu durumu kabul ve tasdik etmesi gerekliydi. Zamanla özellikle de Tanzimat sürecinde kethüdalık eski önemini yitirmiş olmasına rağmen aşiret içindeki bazı kimseler tarafından bir unvan olarak kullanılmaya devam etmiştir.⁴²

İdarî ve malî bir teşkilata sahip olan konar-göçerler, üzerinde buldukları toprakların teşkilatlarına bağlı olarak tımar, zeamet, has reayası veya bir vakıf toprağına raiyyet olarak kaydedilmiştir.⁴³ Örneğin ilerde bahsedileceği üzere Pehlivanlı aşiretinden Haremeyn-i şerifeyn aşireti olarak bahsedilmesinin sebebi onlardan toplanan vergilerin Mekke ve Medine'ye gönderilmiş olmasıdır. Yine onlar Yeni-il haslarına bağlıydılar. Ayrıca vergilerinin bir kısmı Üsküdar'daki Atik Valide Sultan Camii'ne aitti. Öte yandan konar-göçer hayat tarzı hem yerleşik olmayan grupların iktisadî faaliyetlerinin sürdürülmesi hem de vergilendirmede çeşitlilik oluşturması açısından önem taşımaktaydı. Bu yüzden Osmanlı Devleti, toplumdaki iktisadî faaliyet çeşitliliğinin azalmaması, konar-göçerlerden elde edilen vergilerin tahsil imkânının ortadan kalkmaması için onların yerleşik hayata geçirilmesini bir politika olarak benimsememişti. Fakat uygun ortamın temin edilmesi halinde konar-göçerlerin yerleşik hayata geçmelerine müdahale etmemiştir.

2. 2. Aşiretlerin Zorunlu İskânına Genel Bir Bakış

Osmanlı klasik dönemi olarak kabul edilen 15. ve 16. yüzyıllarda konar-göçerlerin yerleşik hayata geçmesinde merkezi hükümetin belirlenmiş bir politikası olmamakla birlikte isteyenler kendi rızalarıyla yerleşik olabiliyordu.⁴⁴ Özellikle dar alanda konar-göçerlik yapan Yörükler ve Bozok Türkmenleri gibi bazı Türkmen gruplarının önemli bir kısmının erken dönemlerde yerleşik hayata geçtikleri bilinmektedir. Hem Yörüklerin hem de Bozok Türkmenlerinin yerleşik hayata geçmesinde coğrafya ve iklim etkili olmuştur.⁴⁵ Öte yandan Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve genişleme dönemlerinde zaman zaman aşiretleri zorunlu göçe ve iskâna tabi tuttuğu bilinmektedir. Ancak bunların sayısı genel toplam

⁴² Mehmet Ak, *Teke Yörükleri (1800-1900)*, TTK, Ankara 2015, s. 88 vd.

⁴³ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 16; Yusuf Halaçoğlu, 2014, s. 25; İlhan Şahin, *Osmanlı Döneminde Konar-Göçerler: Nomads in The Ottoman Empire*, Eren Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 187.

⁴⁴ Hikari Egawa-İlhan Şahin, *Yağcı Bedir Yörükleri*, Eren Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 112.

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Sadullah Gülten, *Atayurttan Anayurda Yörükler*, Gece Kitaplığı, Ankara 2016; Sadullah Gülten, *Bozok Türkmenleri*, Pervane Yayınevi, İstanbul, 2015.

içinde oldukça sınırlıdır.⁴⁶ Bu sayı, 1691 tarihinde hükümetin talimatlarıyla belirlenen iskân nizamları ile yerleşik hayata geçenler kadar fazla olmamıştır.⁴⁷ Bunda klasik yöntemlerin konar-göçerler üzerinde yeterli etkiyi yaratmamış olması önemlidir. Osmanlıların uygulayacak olduğu bu iskân politikasının belli başlı sebepleri üzerinde durmak yerinde olacaktır.

1691 yılına kadar dünyada ve Osmanlı Devleti'nde yaşanan birtakım önemli gelişmeler iskânı zorunlu hale getirmiştir. Evvela 16. yüzyılın sonlarına doğru başlayan ve Anadolu'nun sosyal hayatını adeta felce uğratan Celali isyanları, iskân meselesinin belli başlı amilleri arasında yer alır⁴⁸. Bu büyük kargaşanın ülke genelinde yaratmış olduğu tahribat köylerin boşalmasına sebep olmuştur. Canlarını koruma gayretinde olanlar topraklarını bırakıp güvenli yerlere kaçarken ülke genelinde üretim düşmüş bu da vergilerin azalmasına sebep olmuştu. İşte bu noktada merkezi hükümet uygulayacağı zorunlu iskânla Celali isyanlarıyla harap hale gelmiş ve boş kalmış yerleri yeniden imara ve dolayısıyla ziraate açmak istemiştir. Böylece ziraat artacak buna bağlı olarak da devletin vergi gelirlerinde artış meydana gelecekti. Osmanlılar bu gaye ile pek çok yerde şenlendirme politikası uygulamıştır. Bu dönemdeki belli başlı iskân yerleri ise Kütahya, Aydın, Konya, Karaman, Antalya, İç-il, Ankara, Nevşehir, Çukurova, Diyarbakır, Malatya, Rakka, Halep havalisi ve Kıbrıs Adası olmuştur.⁴⁹ Buralar uzun savaşlar ve bunların sebep olduğu iktisadi bunalmalar sonucunda oldukça ıssızlaşmıştı. Bilhassa Anadolu ve Suriye'deki halk, ekonomik zorluklar ve eşkıya baskısı yüzünden köylerini terk ederek, kendileri için güvenli yerlere göçmüşlerdi. Örneğin Bozok sancağı 1576 tarihinden 1642 tarihine gelinceye kadar nüfusunun %80'ini kaybetmiş bir haldeydi.⁵⁰

Nüfusun dağılması devletin asayiş düzenini bozduğu gibi ekonomik durumunu da büyük ölçüde bozmuştur. Osmanlı Bürokrasisi, iktisadi buhrandan kaynaklanan sorunları çözebilmek için harap ve boş kalmış meskûn yerlere konar-göçerleri yerleştirerek, buraların eskisi gibi ziraai sahalar olmasını hedeflemiştir. Yine klasik dönemde devlet kontrolünü sıkı bir şekilde üzerlerinde hisseden konar-göçerler, sistemin bozulmasıyla birlikte eskiye

⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, XV, İstanbul, 1995. s. 209-237.

⁴⁷ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 49 vd.

⁴⁸ Mustafa Akdağ, *Celali İsyânları (1550-1603)*, Ankara 1963; Aynı müellif, "Celali İskânlarında Büyük Kaçkınlık (1603-1606)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 2, S. 2-1, 1994, s. 1.

⁴⁹ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 57 vd.

⁵⁰ Sadullah Gülten, "Osmanlı Anadolu'sunda Bir İskân Hikâyesi: Bozok Sancağı'nda Aşiretler, Köylüler ve Celâlîler (16-19. Yüzyıllar)", *History Studies*, Volume 11, Issue 1, 2019, s. 132.

nispetle daha rahat hareket etmeye başlamışlardır. Dolayısıyla konar-göçerlerle yerleşikler, yaylak-kışlak problemleri nedeniyle birbirlerine karşı şekavet unsuru haline gelmişlerdir. Osmanlılar, bekasını tehlikeye uğratacak bu gibi sorunlarla karşı karşıya kaldığında, tedbiren birtakım önlemler almış ancak bu önlemler yeterli gelmediğinde aşiretlere yönelik yapmış olduğu sürgün politikasıyla onları gözetim altında tutmaya çalışmıştır. İşte tam bu noktada yapılacak olan zorunlu iskânla aşiretlerin konar-göçer hayattan çıkarıp yerleşik hayata intibak ettirmek ve üzerlerindeki kontrolü sağlamak amaçlanmıştır.⁵¹

Göçerler, yerleşiklerin ekili arazilerini hayvanlarına çiğnetmekten başka onların mal ve canına kasederek asayişsiz bir durum yaratmışlardır. Ayrıca kalabalık gruplarla hareket ederek köy ve kasabaları da yağmalamışlardır.⁵² Devlet nazarında *uygunsuz* olarak adlandırılan bu grupların yaptıkları şekavetlere karşılık çıkarılan fermanlar, onların harap ve boş yerlere sürgün edilmelerine sebebiyet vermiştir. Nitekim 1847 yılında çıkarılan emirde aşiretlerin halka yönelik şekavetlerine misliyle karşılık verileceği belirtilmiştir. Bu usulsüzlüklere meydan bırakmamaya çalışan merkezi hükümet, memurların da dikkatli davranarak yerleşiklerin aşiretler karşısında korunmasını istemiştir. İçeride dönük olarak uygulanan bu iskânın bir diğer sebebi de devletin aşiretlerden vergileri tahsil edememesiydi. Aşiretlerin vergileri onlardan sorumlu reisler, beyler veya voyvodalar tarafından toplandığından pek çok defa onlar topladıkları vergileri teslim etmemekle birlikte kendi zimmetlerine geçirmişlerdir. Bu noktada vergilerin toplanamaması veya toplanan vergilerin hazineye intikal ettirilmemesi, hükümetin en önemli sorunlarından biriydi.⁵³

İskânın uygulanmasındaki bir diğer sebep ise özellikle kuzey Suriye'ye doğru baskı yapan Anaze ve Şammar gibi Arab kabilelerinin istilalarına karşı bir tampon bölge oluşturularak iç güvenliğin sağlanmasıydı. Bu yüzden konar-göçerlerin bir kısmı buldukları yaylak ve kışlaklarından uzakta kalan Rakka, Humus ve Hama gibi yerlere gönderilerek iskâna zorlanmıştır. Fakat aşiretler yıllardır yaşadıkları yerleri bırakarak uzak bölgelere yerleştirilmeye karşı gelmişlerdir. Konar-göçerlerin bu asi tavrının sebebi iskân edildikleri yerlerin alışkın oldukları yaşayışa uygun olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.⁵⁴ Öte yandan iskân edildikleri bölgeyi herhangi bir tehdit veya eşkıya istilasından muhafaza

⁵¹ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 39 vd.

⁵² Bununla ilgili pek çok belge bulunmaktadır. Bunların bir kısmı için bkz. Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri* (966-1200), Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989.

⁵³ Erdoğan Keleş, "Aydın Vilayetinde Aşiretlerin İskânı ve Sorunlar (19. Yüzyılın İkinci Yarısı)", *SUTAD*, Sayı 48, 2020, s. 217.

⁵⁴ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 51.

etmek de kendilerinden beklenen vazifelerdendi.⁵⁵ Bu muhafaza görevi ile adeta bir çeşit askeri inzibat kuvveti hüviyeti üstlenmiş oldukları aşikârdır. Bu hizmetlerin karşılığında ise bütün avarız-ı divaniye ve diğer vergilerden muaf addedilmişlerdir. Diğer yandan iskân edilen aşiretler, sürülerini çobanları aracılığıyla yaylağa gönderecek kendileri ise aileleriyle birlikte devamlı olarak iskân mahallerinde kalacaklardı. Ancak gerektiğinde mahalli idare amirlerinin davetine derhal uyarak, onların istediği görevleri eksiksiz yerine getireceklerdi.⁵⁶

Konar-göçerlerin iskân edilmesinin altında yatan sebepleri şöyle sıralamak mümkündür:

- Eşkîyalık faaliyetlerini durdurmak.
- Vergi gelirlerini arttırmak.
- Nüfusu dağılmış yerleri şenlendirmek ve ziraata açmak.
- Konar-göçerlerden askeri açıdan daha fazla yararlanmak.
- Güney ve doğu bölgelerine yerleştirerek, Arap göçerlere karşı tampon bölge oluşturmak.

-Aşiretlerden sağlanması planlanan asker kaynağını kontrol altında tutmak.⁵⁷

Buradaki son maddenin üzerinde durulacak olunursa zamanla Türkmenlerden önemli sayıda neferin askere alınmaya başlandığı söylenebilir. Nitekim 1190 tarihli bir hüküm bu konuda ayrıntılı bilgiler verir. Buna göre aralarında Pehlivanlıların da bulunduğu listede Afşarlar, Eymir Türkmenleri, Abalı Türkmenleri, Kızık Türkmenleri, Akçekoyunlu Türkmenleri, Ceceli Türkmenleri, Barak Türkmenleri, Çiğdemli Türkmenleri Bayındır Türkmenleri gibi kalabalık bir Türkmen grubundan asker talep edilmiştir. Pehlivalı, Kuzugüdenli cemaati ve Tatar İlyaslı cemaatinden istenilen asker sayısı ise 300 neferdir.⁵⁸

İskân faaliyeti basit bir iş olmadığından ve devletin iskân sonucundan büyük beklenti içinde olduğundan bu sürecin başarıya ulaşması için iskân öncesinde bazı hazırlıklar yapılmıştır. Bunun için merkezi hükümet, iskân hareketini idare etmeleri için bir takım memurlar görevlendirilmiştir. Bu memurlar görevlendirildikleri iskân mahalindeki idari amir derecesine göre: Vali ve sancakbeyi, hukuki bakımdan ise kadı ya da naib idi. Zik-

⁵⁵ Yusuf Halaçoğlu, 2014, s. 58.

⁵⁶ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 49.

⁵⁷ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 39-48; Yusuf Halaçoğlu, 2014, s. 28-42; Faruk Söylemez, 2011, s. 163-172.

⁵⁸ Ahmet Refik, 1989, s. 81-89.

redilmesi gereken diğ er memurlar ise iskân kâtibi, iskân mübaş iri, iskân baş ı, iskân beyleri ve kethü daları, çöl beyliğı (hâkimi) ve mimar idi. İ skân faaliyetini titizlikle yürüten bu daire, herhangi bir toplantı halinde valinin başkanlığı altında toplanmaktaydı. Akabinde yapılan ç alış malar neticesinde ise iskân yerleri tahrir ve tespit edilirdi. Daha sonra yine aynı daire aracılığıyla iskân faaliyeti gerç ekleştirilirdi.⁵⁹

Osmanlı bürokrasisi, iskân siyaseti gereğı yerleşmek isteyen aşiretlerin bir takım yükümlülükleri yerine getirmesini istemiştir. Bu yükümlülüklere binaen konar-göçer hayatı terk eden aşiretler öncelikle silahlarını bırakacak akabinde kendilerine tahsis edilen topraklarda evler inşa ederek ziraatle meşgul olacaklardı.⁶⁰ Merkezi hükümet bu gaye ile aşiretlerin mümkün olduğı kadar atıl vaziyetteki toprakları işlemesini ve artan üretimle birlikte hazinenin güçlenmesini istemiştir. Aşiretlerin ziraatle meşgul oldukları toprakların verim düzeyine göre vergi ödemesi de temel yükümlülüklerden biriydi. Bu sebepten dolayı aşiretlere tahsis edilmiş olan topraklarda ziraat yapılıp yapılmadığı sıkı bir şekilde takip edilmiştir. Merkezi hükümet, iskânın suhuletle gerç ekleşmesi için güvenilir kimseler arasından aşiretlere bağbuğ tayin etmiştir. Olası bir kanunsuzlukta olayın mesulleri aşiretlerin söz sahipleri aracılığıyla yakalanacağına dair aşiretlerin ihtiyarları ve iş erleri hükümete karşı birbirlerine kefil olmuşlardır.⁶¹ Örneğ in Pehlivanlı ve Pürnek aşiretleri arasına yerleştirilenler kaçmasınlar diye birbirlerine kefil yazılmışlardır. şayet kaçan olursa kefillerin onları yakalayıp yerlerine getirmeleri istenmiştir.⁶²

İ skân komisyonu tarafından gerç ekleştirilen yerleştirmelerde iklim koşulları oldukça önemliydi. Ancak bu hususla alakalı yetkililer arasında farklı görüşler ortaya atıldığı görülmektedir. Yetkililerin bir kısmı kışın yapılacak iskânın kolay olduğunu savunurken bir kısmı ise bunun zor ve külfetli olacağını iddia etmiştir.⁶³ Bu noktada iskân için sevk edilen askeri kuvvetlerin kış mevsimindeki müsaitlikleri, iskân esnasında aşiretlerin kaçma ihtimaline mahal bırakmayacağından uygun görülmüş fakat daha sonra bu mevsimin hayatlarını hayvancılıkla idame ettiren aşiretler için pek de uygun olmayacağı anlaşılmıştır. Zira bu mevsimde gerç ekleştirilecek olan iskân faaliyeti, aşiretlerin kuzulamakta olan

⁵⁹ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 52-54.

⁶⁰ Murat Çelikdemir, “Osmanlı Döneminde Aşiretlerin Rakka’ya İ skânı (1690-1840)”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ 2001, s. 35.

⁶¹ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 49.

⁶² ML. CRD. d., 1377.

⁶³ Faruk Söylemez, 2011, s. 70 vd.

hayvanlarının telef olması demektir. Bu sebeptendir ki aşiretlerin yerleştirilme işi hava şartlarının daha elverişli olduğu bir zamana ertelenmiştir.⁶⁴

Öte yandan ziraatin verimli bir şekilde yapılabilmesi için iskânın gerçekleştiği topraklara kanal ve bendler vasıtasıyla nehir ve çay suları ulaştırılmıştır. Merkezi hükümet, sulanacak toprak miktarını arttırmakla daha fazla yerleşik teba ve mahsül elde etmeyi hedeflemiştir. Bu noktada kuyuların önemi dikkat çekmektedir. Zira nehir civarında bulunmayan toprakların su ihtiyacı bu kuyular vasıtasıyla sağlanmıştır. Bu hususla alakalı yetkililer, ilgili topraklara mimarlar aracılığıyla keşif ve tahkikat yaptırmışlardır. Böylelikle aşiretler için tahsis edilmiş topraklar, belli bir nizama bağlanarak ziraate uygun hale getirilmiştir. Merkezi hükümetin toprak dağıtımında yapmış olduğu yerleştirme faaliyetlerinde aşiretlerin sahip oldukları insan sayısına göre bir veya birden fazla köylere oymak oymak iskân edildikleri görülmektedir. Ayrıca bu aşiretlerin sahip oldukları hayvanlar için de mezzarlar tahsis edilmiştir. Ancak zaman zaman söz konusu iskân, yukarıda zikredilenin aksine oymak oymak değil de bir köye iki ya da ikiden fazla oymak yerleştirilecek şekilde yapılmıştır. Bu durum aşiretlerin iskân edildikleri topraklara daha çabuk uyum sağlamalarını sağlamıştır.⁶⁵ Bu usul Bozok Sancağı dâhilinde yapılmış olan iskânlarda da karşımıza çıkmaktadır.

Osmanlı-Aşiret ilişkilerine baktığımızda, bilhassa 19. yüzyıl itibariyle merkezi hükümetin var olan sistemin devamında zorlandığı, bundan dolayı da Tanzimat ve Islahat Fermanı gibi yöntemlerle çeşitli önlemler aldığı anlaşılmaktadır. Tanzimat döneminde devletin pek çok bölgesinde iskân faaliyetlerinin kolaylıkla gerçekleştirilmesi için önemli adımlar atılmıştır. Her ne kadar Tanzimat Fermanı'nda aşiretlerin yerleştirilmesine dair herhangi bir hüküm bulunmamış olsa da fermanın ilanı akabinde bu gruplara yönelik bazı kararların alındığı bilinmektedir. Bu itibarla konumuzu daha çok ilgilendirmesi hasebiyle Orta Anadolu'daki aşiretlerin yerleştirilmesi için yaylak ve kışlak mesafelerinin, göçlerin sancak içinde yapılması adına kısaltıldığı anlaşılmaktadır. Aşiretlerin iskânı hususunda oldukça hassas davranan Merkezi hükümet, aşiretlerin parça parça yerleştirilmesinden ziyade hepsinin aynı zaman diliminde iskân edilmelerini istemekteydi. Bu sebepten dolayı da aşiretlerin iskânı defaatle ileri bir tarihe erteleniyor, onların iskânıyla alakalı oluşan sorunlar ise yerel idareciler tarafından çözülmüyordu⁶⁶. Nitekim Bozok Sancağı'nda da bu sorunlar

⁶⁴ Fatma Akın, *Anadolu'da Aşiret ve Devlet (1839-1876)*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2022, s. 236.

⁶⁵ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 55-56.

⁶⁶ Akın, 2022, s. 215-216.

vuku bulmuş ve emirler gereği bu problemler mahalli idareciler vasıtasıyla giderilmeye çalışılmıştır.⁶⁷

2. 3. Bozok Sancağı ve Aşiretlerin İskânı

Bozok Sancağı günümüze nazaran bilhassa 16 ve 19. yüzyıllarda oldukça geniş bir bölgeyi ihtiva etmekteydi. 1642 tarihinde Baltı, Karadere, Kanak-ı Zîr, Sorgun, Deliceözü, Süleymanlı, Akdağ, Kanak-ı Bâlâ, Alikı, Boğazlıyan, Emlâk, Gedik, Çubuk nahiyelerinin yerini Sorgun, Akdağ, Boğazlıyan, Bozok, Süleymanlı-yı Kebir, Süleymanlı-yı Sağır, Gedik-i Çubuk, Emlâk ve Budaközü kazalarının aldığı görülmektedir.⁶⁸ 1831 tarihinde hazırlanan nüfus defterlerinde ise Yozgat kasabasının dâhil olduğu Kızılkoca, Selmanlı, Budaközü, Akdağ, Karahisar-ı Behramşah, Sorgun, Gedik-i Çubuk, Emlâk, Süleymanlı, Boğazlıyan'dan ibaret 10 kazaya ayrılmıştır.⁶⁹

Tüm bunlara ek olarak 1877 tarihli salnâmede de sancağın Akdağmadeni, Boğazlıyan, Çorum ve Sungurlu adında kazalara sahip olduğu anlaşılmaktadır. 1878 tarihli salnameye göre sancağa; Yozgat, Sorgun, Hüseyinâbâd, Karamağra, Kızılkoca, Akdağ, Selmanlı, Çorum, Sungurlu, Maden, Boğazlıyan ve Mucur adında kaza ve nahiyeler bağlanmıştır. 1892-93 tarihli salnâmede ise sancakta merkez kazadan başka Çorum, Maden, Sungurlu ve Boğazlıyan olmak üzere 5 kaza bulunmaktadır. Merkez kazaya bağlı dört nahiye ise Yozgat merkez, Hüseyinâbâd, Kızılkoca ve Sorgun'dur. *Kâmûsü'l-a'lâm*'da belirtildiği üzere sancakta Akdağmadeni, Boğazlıyan ve Yozgat kazaları ile bunlara bağlı 3 nahiye ve 505 köy kayıtlıdır. 1908 tarihine gelindiğinde ise Bozok Sancağı'nın Ankara'ya bağlı olduğu ayrıca 2 kaza, 5 nahiye ve 506 köyü bulunduğu görülmektedir. Cumhuriyet döneminde ise Bozok'ta Yozgat, Akdağmadeni ve Boğazlıyan kazaları bulunmaktaydı. 1928'de Sorgun'un da kaza haline getirildiğine tesadüf edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi birinci dönem milletvekillerinden Süleyman Sırrı'nın (İçöz) 25 Haziran 1927 tarihli teklifi üzerine sancak merkezi yapılan Yozgat, vilâyetin adı olarak da tescil edilmiştir. Zamanla merkez ilçeden başka Akdağmadeni, Aydıncık, Boğazlıyan, Çandır, Çayıralan, Çekerek, Kadışehri, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun, Şefaati, Yenifakılı ve Yerköy adlı on üç ilçeye ayrılmıştır⁷⁰.

⁶⁷ A. MKT. MHM, 2/102.

⁶⁸ MAD. nr. 4874.

⁶⁹ NFS. d. nr. 2051, 2052, 2053.

⁷⁰ Yunus Koç, "Yozgat", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 43, İstanbul 2013, s. 562-563.

Şu anda Yozgat'a bağlı ilçelerin neredeyse tamamıyla birlikte; Kayseri'ye bağlı Felahiye (Rumdiğın), Sivas'a bağlı Gemerek ve Şarkışla (Gedik, Emlâk ve Çubuk), Çorum'a bağlı Sungurlu (Budaközü) ve Alaca'yı (Hüseyinâbâd) bölgeleri Bozok Sancağı sınırları içerisinde yer almaktaydı. *Bozok Platosu* olarak bilinen bu plato sahasında, yüksekliği fazla olmayan dağ ve tepeler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Zincirli, Akçadağ, Keklice, Gevencik ve Sııklı gibi dağlar olup yükseklikleri 1600-2100 metre civarındadır. Bu dağların arasında yer alan ovalar ise tarım alanlarını oluşturmaktadır.⁷¹ Ayrıca bölgede dar ve uzun vadiler arasında pek çok küçük büyüklü akarsular bulunmaktadır. Bu sahada ayrıntılı araştırmalar yapan Faruk Sümer bölgenin bu özelliğinden dolayı burasını *Özler Bölgesi* olarak tarif etmiştir.⁷² Sancakta pek çok yaylak-kışlak sahasının yer alması konar-göçer hayata müsait bir ortam hazırlamıştır. Nitekim Kızılırmak nehrine paralel uzanan Akdağların pek çok yaylağa sahip olduğu dolayısıyla konar-göçer nüfus için uygun bir zemin oluşturduğu bilinmektedir. Ayrıca bu bölgede yoğun bir Türkmen ve Moğol göçer nüfusunun yaşamış olduğu da zikredilmeden geçilmemelidir.⁷³

Bozok Sancağı'nın yukarıda bahsedilen coğrafya yapısı yerleşme planı üzerinde oldukça etkili olmuştur. Yerleşim yerleri ise genel itibariyle vadiler boyunca akan çay ve derelerin üzerinde kurulmuştur. Bu alanlarda kurulan nahiye ve kazalar, dağ ve akarsuların oluşturduğu yapı ile birbirinden ayrılmıştır. Bölgenin coğrafi yapısı yerleşim yerlerinin isimlendirilmesinde de etkili olmuştur. Nitekim Osmanlı dönemiyle başlayan Akdağ, Deliceözü, Aşağı/Yukarı Kanak ve Karadere gibi kaza isimlendirmeleri de sancağın sahip olduğu dağ ve akarsu yapısından kaynaklanmaktadır. Öte yandan bölgenin yer şekillerinin %54,4'ünü platolar, %33,7'sini dağlar, %10,9'u ise ovaların oluşturduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca arazinin yarısından fazlası yani %58,43'lük bir kısmının da tarıma elverişli olduğu bilinmektedir. Geriye kalan %19,55'lik kısmı ise çayır-mera, %18,24'ü ormanlık alan, son olarak %3,79'u da diğer arazilerden oluşmaktadır.⁷⁴

Bölge uzun bir süre Dulkadiroğlu Alaüddeve Bey'in hâkimiyetinde kalmış ancak 1515 yılında Osmanlılar ile Dulkadirliiler arasında gerçekleşen Turnadağ Savaşı'yla Maraş, El-

⁷¹ Fuat Dursun-Şahin Doğan, *Yozgat Kent Tarihi*, Yozgat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Yozgat, Tarihsiz, s. 1-5.

⁷² Faruk Sümer, "Bozok Tarihine Dair Araştırmalar", *Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Anma Kitabı*, Ankara 1974, s. 311. (309-381)

⁷³ *Yozgat Kent Tarihi*, Tarihsiz, s. 1-5.

⁷⁴ Fevzi Koç, *Bütün Yönleriyle Yozgat*, Kardeş Matbaası, Ankara 1963, s. 4-7; *Yozgat Kent Tarihi*, s. 1-5.

bistan, Harput gibi şehirlerin yanı sıra Bozok bölgesi de Osmanlıların hâkimiyetine geçmiştir.⁷⁵ Fakat bölge doğrudan ilhak edilmeyerek Dulkadir ailesinden Şehsuvar Beyin oğlu olan Ali Bey'e bırakılmıştır. Ali Bey, I. Selim'in saltanat yıllarında Osmanlı yöneticileriyle iyi ilişkiler kurarak devlete büyük yararlılıklarda bulunmuştur. Ayrıca devlet içerisinde çıkan isyanların bastırılması noktasında da destekçi olmuştur. Lakin 1522 tarihinde bütün ailesiyle birlikte ortadan kaldırılmıştır. Akabinde ise bölge, doğrudan Osmanlı merkezinden gönderilen görevliler tarafından yönetilmeye başlamıştır.⁷⁶ Ali Bey'in öldürülmesi, bölgedeki Türkmen aşiretlerince desteklenmiş ve bölgede kurulan yeni yapılanmayla birlikte pek çok kişi dirliğini kaybetmiştir. Bu durum da bölgede meydana gelen isyanların artmasına sebebiyet vermiştir. Bunlara ek olarak aşiretlerin bazılarının Safevî yanlısı olması da bu isyanları körüklemiştir.⁷⁷

Bozok bölgesinde hem Dulkadirliler hem de Osmanlılar döneminde yoğun bir Türkmen nüfusunun yaşadığı bilinmektedir. Bu gruplar zamanla yerleşik hayata geçerek kendi isimlerini verdikleri köyler kurmuşlardır. Buna göre; 85 köy Ağcalı, 41 köy Kızılkocalı, 23'er köy Çiçekli ve Şam Bayadı, 22 köy Söklen, 20 köy Süleymanlı, 19 köy Selmanlı, 13 köy Demircili, 8 köy Ali Beyli, 5'er köy Hisarbeyli, Zakirli, Ağcakoyunlu, 4'er köy Karalı, Sekili, 3 köy Tecirli ve son olarak 2 köy Karamanlı-yı Dinek kabilelerine tâbi cemaatler tarafından kurulmuştur.⁷⁸ Ancak bir taraftan iklim değişikliği nedeniyle kararsız sonbahar ve ilkbahar yağışları buğday hasadını düşürüp kıtlığa sebep olurken, diğer taraftan yıllar içinde çözümsüz bırakılan kargaşanın birikimi, büyük olayların patlak vermesine zemin hazırlamıştır. İklimdeki bu değişimlerin yanı sıra tam da bu sıralar da başlayan ve uzun yıllar devam edecek olan Avusturya ve İran savaşları ekonomiyi neredeyse iflasın eşiğine getirmiş bu da iâşe sisteminin bozulmasına sebebiyet vermiştir.⁷⁹ Yaşanan bu olumsuz gelişmeler neticesinde 1576'dan 1642 tarihine gelinceye kadar pek çok köy ortadan kalkmış ve nüfus %80 oranında azalmıştır.

1576 tarihinden sonra yaşanan bu gelişmelerin sonuçlarını 1642 tarihli ve 4874 numaralı mufassal avarız defterinden takip etmek mümkündür. 1642 tarihli avarız defterine, sonradan sancağa bağlanan Budaközü kazasında yaşayan 427 nefer de dâhil olmak üzere,

⁷⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 2003, s. 173.

⁷⁶ İsmail Altınöz, *Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişimi*, Kahramanmaraş 2009, s. 49.

⁷⁷ Feridun M. Emecen, *Yavuz Sultan Selim*, Yitik Hazine, İstanbul, 2010, s. 334.

⁷⁸ Sadullah Gülten, 2015, s. 73.

⁷⁹ Sam White, *Osmanlı'da İsyân İklimi, Erken Modern Dönemde Celâli İsyânları*, çev. Nurettin Elhüseyni, İstanbul 2013, s. 122, 207.

sadece 4.990 nefer kaydedilmiştir. 1576 tarihinde sancakta yaşayan 44.900 neferle kıyaslandığında, nüfusun sadece onda birinin yerinde kaldığı, diğerlerinin ise bölgeyi çoktan terk ettiği veya herhangi bir sebepten dolayı kayıt altına alınmadığı görülmektedir. Bölge nüfusunun 4.339'u hane, 222'si mücerred/bekâr, 429'u ise askerî olduğu bilinmektedir. Görünen o ki nüfusun dağılması köy sayısını da olumsuz yönde etkilemiştir. Nitekim 1576 tarihinde 638 olan köy sayısı, Budaközü kazasına tabi 58 köy de dâhil olmak üzere 1642 tarihinde 559'a gerilemiştir. Budaközü'ne tabi köyler hariç tutulacak olursa 1576-1642 tarihleri arasında 137, 1556-1642 tarihleri arasında ise 215 köyün ortadan kalktığı anlaşılmaktadır.⁸⁰

Nüfustaki azalmaların beraberinde getirdiği köy kayıpları, toplumun belli bir kesimi için yeni fırsatlar yaratmıştır. Bu noktada yaşanan felaketleri kendi lehlerine çeviren konar-göçerler dikkat çekmektedir. Osmanlı toplumunun önemli bir kesimini oluşturan bu gruplar, köylülerin bırakmış oldukları tarlaları kendi inisiyatifleri doğrultusunda otlak olarak kullanmışlardır. Böylelikle sancak, Osmanlıların ilk hâkimiyet döneminde olduğu gibi tekrar konar-göçerler ile dolmaya başlamıştır. Ancak Osmanlıların bu gruplar üzerindeki hâkimiyetini çoktan kaybetmiş olması, onların şekavet unsuru haline gelmesine neden olmuştur. Buna karşılık merkezi hükümet, zorunlu iskân politikası geliştirerek onları kontrol altına almayı ve şekavetlerini sonlandırmayı amaçlamıştır. Bu iskân politikası hem konar-göçerlerden asker toplanması hususunda hem de kendilerinden tahsis edilecek olan vergilerde kolaylık sağlayacaktı. Osmanlı bürokrasisi, bir yandan harabeye dönen ve nüfusunu kaybeden bu köyleri şenlendirmeyi amaçlarken diğer bir yandan da âtıl hale gelen bu toprakları yeniden ziraata açmayı hedeflemekteydi.⁸¹

Konar-göçerlerin yerleştirilmesi için harabeye dönmüş ve nüfusu dağılmış köyler tercih edilmekteydi. Bu zorunlu iskân sahaları arasında Celali isyanlarını takip eden dönemde nüfusunun neredeyse %80'i kaybeden Bozok sancağı da bulunmaktaydı. 1576 tarihli tahrir verileriyle 1642 tarihli avarız verilerinin karşılaştırılması bu çarpıcı gelişmeleri ortaya koymaktadır. Nüfusun Bozok bölgesinden kaçarak başka yerlere sığınması sonucunda, boş kalan yerler imparatorluğun farklı yerlerinde yaşayan konar-göçerler tarafından kısa sürede doldurulsa da bölgenin tam anlamıyla şenlendiği söylenemez. Devlet yetkilileri bu bölgeye imparatorluğun çeşitli yerlerinden konar-göçer sevk ederken, bölge dâhilindeki konar-göçerleri de buldukları mevkilere iskân ettiriyordu. Bu bağlamda sancakta 1642

⁸⁰ Sadullah Gülten, 2019, s. 142-143.

⁸¹ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 81-87.

tarihinden sonra nüfusla birlikte köy sayısı da artış göstermiştir. Önceleri 559 olan köy sayısı bu tarihte 733'e, 4.990 olan nefer sayısı ise 52.000'e yükselmiştir. Bu sayıya, Tokat sancağına bağlıken sonradan Bozok'a bağlanan Karahisar-ı Behramşah kazasına bağlı 83 köy ve buralarda yaşayan 4.000 kişilik nüfus da dâhildir⁸². Konumuzun esasını oluşturan Pehlivanlı aşireti de bölgeye iskân ettirilen en önemli aşiretlerden biridir. 15 ve 16. yüzyıllarda Dulkadirli, Halep ve Yeni-il gibi Türkmen teşekkülleri içinde temsil olunan Pehlivanlılar, 17. yüzyılın ortalarından itibaren nüfuslarının artmasıyla birlikte etkili bir konuma gelmişlerdir. Sahip oldukları bu konum itibariyle Evliya Çelebi tarafından *Türkmenlerin Serdari* olarak nitelendirilmişlerdir. Öte yandan onların henüz 15 ve 16. yüzyıllarda Dulkadir Türkmenlerine bağlı Cerid ve Halep Türkenlerine bağlı Bayad boylarının boy beylerini çıkartması, aşiretin ilk dönemlerde de nüfuz sahibi olduğunu göstermektedir. Nüfusları artan Pehlivanlılar, diğer pek çok aşiret gibi, isyanlar sonucunda nüfusu dağılan Bozok Sancağı'na yerleştirilmeye başlanmıştır.

Aşiretlerin nüfus ve yerleşme alanlarını nüfus defterlerinden takip etmek mümkündür. Nitekim 1831 tarihinde tanzim edilen nüfus defterlerinde de Bozok'un nüfus dağılımına dair bilgiler verilmektedir. Askeri ve iktisadi amaçlar doğrultusunda tutulan bu defterlerin köy ve kazaların kaydedildiği kısmında, kişilerin toplumsal konumuna dair bilgiler yer almaktadır.⁸³ Verilen bu bilgilerden kayıtlı kişilerin sancak reayyası mı aşiret üyesi mi yoksa başka bir bölgeden geçici olarak gelenler mi olduğu anlaşılabilir. Ayrıca burada konumuzla da ilişkili olan aşiret mensuplarının, bağlı buldukları aşiret isimleriyle birlikte kaydedildiği görülmektedir. Bu kayıtlardaki yerleşik ahaliyi temsil eden kişiler sancak reayyası, yerleşikliğe geçiş sürecinde olanları temsil edenler ise aşiret mensubu olarak değerlendirilmiştir.⁸⁴ 1831 tarihinde tutulmuş olan bu defterde Bozok Sancağı'nın toplam nefer sayısı 52.000 idi. Bu rakamın önemli bir kısmını aşiret üyeleri, geriye kalan kısmı ise sancak reayyası ve sancağa sonradan gelen göçmenler oluşturmaktaydı.⁸⁵ Aşiret mensubu kişilerin fazlalığı, bölgenin tekrar şenlenmesindeki katkılarının ne derece önemli olduğunu göstermektedir.

Bu bilgilere göre 1831 tarihinde Bozok sancağında yaşayan yaklaşık her dört kişiden biri herhangi bir aşirete mensuptu. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, sadece aşiretler tarafından

⁸² Sadullah Gülten, 2019, s. 145-147.

⁸³ Yunus Koç, "Nüfus", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul, 2007, s. 297.

⁸⁴ Sadullah Gülten, 2019, s. 145-46.

⁸⁵ Davut Şahbaz, "1831 Tarihli Nüfus Defterlerine Göre Bozok Sancağında Aşiretler", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, 2020, s. 145.

iskân edilmiş pek çok köy varken, çoğunluğu üç-beş kişilik küçük gruplar halinde köylere dağılmışlardır. MAD 8458 numaralı defter özellikle Bozok sancağının hali ve harabe köylerine yerleştirilen Mamalı Türkmenlerine ait bilgilerle doludur.⁸⁶ Dolayısıyla 19. yüzyılın ilk yarısında tanzim edilen nüfus defterlerinde tesadüf ettiğimiz aşiretler bu dönemin bir yadigârıdır. Bu dönemde sancağın sahip olduğu 52.000 civarındaki ferdin 13.016'sı aşiretlerden meydana gelmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere sancak nüfusunun önemli bir kısmını aşiret mensupları oluşturmaktadır. Aşiret mensupları gruplar halinde ya da topluca iskân edilmekte idi. Örneğin Kızılkocalı ve Selmanlı kazalarında sadece Mamalı aşiretlerinin oturduğu köylere rastlanılmıştır. Yine Karahisar-ı Behramşah kazasındaki köylere de yalnızca Çepni mukataasına bağlı Yörükler iskân edilmiştir.⁸⁷ Öte yandan aşiretlerden bazılarının Yozgat civarına yerleşmek istemedikleri de görülür. 1852 tarihli bir belgede iskân edildikleri Yozgat'tan Kozan'a kaçan aşiretlerden söz edilir.⁸⁸

Bozok sancağına yerleşen aşiretler ve onların nüfuslarına dair bilgiler Davut Şahbaz'ın nüfus defterlerinden hareketle hazırlamış olduğu çalışmasında detaylı bir şekilde mevcuttur. Aşiretlerin yerleştirildikleri yerler, isimleri ve nüfusları ise şöyledir:

Yozgat kasabasında Mamalı aşiretinden 54, Zile Yörüklerinden 43, Karabil Evcisi aşiretinden 3, Küçükklü aşiretinden 12, Dulkadirli 1, Karakoyunlu aşiretinden 2, Salbanlı aşiretinden 6, Çungar oymaklarından 7, Cihanbeyli Ekradından 6, Gelengiras mukataasına bağlı Boşyak cemaatinden 10, Pehlivanlı aşiretinden 3, Arablı aşiretinden 2, Harbendeli aşiretinden 4, Cerid aşiretinden 3, Yabanlı aşiretinden 1, Mülükanlı Ekradından 1 ve Kuyumcu mukataasından 1 nefer olmak üzere toplam 159 aşiret mensubu yaşamaktadır.

Kızılkocalı kazasında Mamalı aşiretinden 2.099, Zile Yörüklerinden 281, Küçükklü aşiretinden 4, Dulkadirli cemaatinden 5, Karakoyunlu'dan 2, Çungar Yörüklerinden 190, Cihanbeyli Ekradından 2, Arablı aşiretinden 64, Harbendeli aşiretinden 182, Cerid aşiretinden 4, Kuyumcu mukataasından 4, İldelikli cemaatinden 8, Belikli aşiretinden 6, Durumca aşiretinden 69, İlçi oymağından 1, Tülek aşiretinden 10, Çoruma muzaf Kuyumcu aşiretinden 37, Şambayadı taifesinden 13, Rişvan aşiretinden 14, Kehersülele aşiretinden 8, Karahasanlı aşiretinden 5, Ulunlu aşiretinden 6, Adana hassana tabi Abdal taifesinden 21, Kuşlu aşiretinden 7, Maraş'a muzaf Kazak Evcisi aşiretinden 22, Pembecik Kuyum-

⁸⁶ Örnek olarak bkz. MAD, 8458, s. 30-35.

⁸⁷ Sadullah Gülten, 2019, s. 146; NFS. nr. 2051, s. 56-235, 237-297; NFS. nr. 2052, s. 151-229.

⁸⁸ A. MKT. MVL, 55/17.

cusu aşiretinden 219, Karkın oymağından 8, Alaca aşiretinden 1, Karaca Arablı Aşiretinden 30, Boynuyoğun aşiretinden 9, Boynuyoğun Mukataasına bağlı Herikli cemaatinden 1, Abdal taifesinden 29, Adana hassına merbut Abdallı taifesinden 115, Ödemişli'den 6, Yabanlı'dan 4, Beyli'den 2, Çerçili aşiretinden 2, Karakeçili'den 1, Yağlı aşiretinden ise 1 nefer yer almaktadır. Kızılkocalı kazasında iskân edilen aşiretlere mensup nefer sayısı ise toplam 3.487 olarak tespit edilmiştir.

Selmanlı kazasında Mamalı aşiretinden 920, Zile Yörüklerinden 80, Karabil Evcisi aşiretinden 3, Cerid aşiretinden 17, Rışvan aşiretinden 7, Kehersülek aşiretinden 29, Abdal taifesinden 13, Adana hassına merbut Abdallı taifesinden 1, Kazak Evcisi aşiretinden 3, Ödemişli aşiretinden 2, Çerçili aşiretinden 2, Yağlı aşiretinden 3, Manzullu Ekradından 2, Koyuncu Alamaslısı'ndan 2 ve Akçakoyunlu aşiretinden ise 3 nefer bulunmaktadır. Dolayısıyla Selmanlı kazasında aşiret statüsünde köylere yerleşmiş toplam 1.087 nefer vardır.

Budaközü kazasında Mamalı aşiretinden 309, Zile Yörüklerinden 428, Küçükülü aşiretinden 1, Cihanbeyli Ekradından 51, Pehlivanlı aşiretinden 45, Arablı aşiretinden 33, Çorum'a muzaf Kuyumcu aşiretinden 23, Rışvan aşiretinden 7, Adana hassına tabi Abdal taifesinden 12, Karaca Arablı aşiretinden 116, Boynuyoğunlu mukataasına tabi Herikli cemaatinden 15, Abdal taifesinden 26, Adana hassına merbut Abdallı taifesinden 12, Yağlı aşiretinden 2, Akçakoyunlu aşiretinden 5, Didiri aşiretinden 27, Çağıranlı aşiretinden 2, Tatar İlyaslı aşiretinden 47, Çorum Ekradından 284, Dadılı Ekradından 7, Anamaslı aşiretinden 13, Selmanlı aşiretinden 291, Hamsi Beyli? aşiretinden 7, Hatal aşiretinden 84, Taycı Alamaslısı aşiretinden 36, Milli Ekradından 4, Kavilli Ekradından 8, Boynuinceli aşiretinden 1, Didinli Selmanlısı aşiretinden 57, Hamallı Ekradından 40, Hasan Demircili aşiretinden 166, Keykal aşiretinden 5, Çorum Kürdü taifesinden 135, Beşirli aşiretinden 83 ve Alaca aşiretinden 24 nefer bulunmaktadır. Bu bağlamda Budaközü kazasından toplam 2.406 nefer aşiret statüsünde kaydedilmiştir.

Akdağ kazasında Mamalı aşiretinden 8, Zile Yörüklerinden 53, Çungar Yörüklerinden 1, Pehlivanlı aşiretinden 7, Harbendeli aşiretinden 31, Durumca aşiretinden 1, Alcı aşiretinden 2, Kehersülek aşiretinden 26, Adana hassına merbut Abdallı taifesinden 2, Akçakoyunlu aşiretinden 335, Bucak Avşarı aşiretinden 4, Kaçır İsalı aşiretinden 55, Doğanlı aşiretinden 30, Alabaşlı aşiretinden 67, Özdemirli aşiretinden 4, Evcî aşiretinden 101, Doburcalı aşiretinden ise 60 nefer aşiret statüsünde kaydedilmiştir. Bu aşiretlerin toplam nefer sayısı ise 787'dir.

Karahisar-ı Behramşah Kazası Bozok Sancağının Karahisar-ı Behramşah kazasında Zile yörüklerinden 558, Rişvan aşiretinden 4, Karahasanlı aşiretinden 6, Adana hassına merbut Abdallı taifesinden 21, Koyuncu Alamaslısı aşiretinden 107, Çağıranlı aşiretinden 251, Çepni mukatasından 413, Baddılı aşiretinden 1, Göl aşiretinden 168, Çelikan Ekradından 19, Sağranlı aşiretinden 2 ve Kavaşlı? aşiretinden 82 nefer kaydedilirken, bunların toplam sayısı 1.632'dir.

Sorgun Kazası Bozok sancağına bağlı Sorgun kazasında Mamalı aşiretinden 148, Zile Yörüklerinden 19, Beyli aşiretinden 4, İnallı oymağıdan 1, Çepni Çandır kabilesinden 49, Bağırhan aşiretinden 288, İlbeyli oymağından 17, Karahisar aşiretinden 6, Ebskeşan Türkmenlerine Bağlı İzzeddin oymağından 51, Kurugöl aşiretinden 8, Ortapare Yörüklerinden 4, Karakeçili aşiretinden 7, Şarkipare aklamına tabi Abdal taifesinden 6, Harçpare'ye? bağlı Abdal taifesinden 4, Toraman aşiretinden 2, Kişicili Ekradından 2, Taycı Alamaslısı aşiretinden 6, Silyanlı aşiretinden 9, İsa Kadı oymağından 1, Beycikli aşiretinden 2, Çungar aşiretinden 118, Cihanbeyli Ekradından 3, Gelengiras mukataasına bağlı Boşyak aşiretinden 12, Arablı aşiretinden 1, Harbendeli aşiretinden 242, Kulanlı aşiretinden 97, Mülükanlı Ekradından 20, Alcı aşiretinden 91, Tülek aşiretinden 5, Şambayadı taifesinden 3, Kehersülek aşiretinden 31, Karahasanlı aşiretinden 6, Kuşlu aşiretinden 28, Pembecik Kuyumcusu oymağından 5, Abdal taifesinden 16, Adana hassına merbut Abdallı taifesinden 30, Çerçili aşiretinden 2, Akçakoyunlu aşiretinden 2, Çağıranlı aşiretinden 7, Tatar İlyaslı aşiretinden 4, Çorum Ekradından 4, Anamaslı aşiretinden 3, Keykal aşiretinden 1, Kaçır İsalı aşiretinden 6, Doğanlı aşiretinden 8, Evcı aşiretinden 4, Kavaşlı (?) aşiretinden 14 ve Ezeldin aşiretinden 2 nefer yer almaktadır. Buna göre Sorgun kazası ve köylerinde 1.398 aşiret mensubu yaşamaktadır.

Emlak kazasında Zile Yörüklerinden 15, Tavircalı aşiretinden 1, Bucak Avşarı aşiretinden 47, Kuzugüdenli aşiretinden 1, Mülükanlı Ekradından 8, Şambayadı aşiretinden 7, Kehersülek aşiretinden 1, Tatar İlyaslı aşiretinden 25, Evcı aşiretinden 1, Çelikanlı aşiretinden 6 olmak üzere toplam 112 nefer aşiret statüsünde yazılmışlardır.40 Gedik-i Çubuk kazasında ise Kuzugüdenli oymağından 2, Pehlivanlı aşiretinden 1, Rişvan aşiretinden ise 4 nefer yer alır almaktadır.

Süleymanlı kazasında Zile Yörüklerinden 21, Tabanlı aşiretinden 6, Sarılar aşiretinden 7, Ataçıkan aşiretinden 8, Karasenir Akçakoyunlusundan 219, Şarklı aşiretinden 3, Belikli aşiretinden 13, Çungar Yörüklerinden 46, Pehlivanlı aşiretinden 16, Harbendeli aşiretinden 155, Karahasanlı aşiretinden 2, Karkın aşiretinden 1, Boynuyoğun aşiretinden 2,

Adana hassına merbut Abdallı aşiretinden 6, Yabanlı aşiretinden 4, Akçakoyunlu aşiretinden 108 ve Boynuinceli aşiretinden 7 nefer bulunmaktadır. Bu bağlamda Süleymanlı kazasında aşiret statüsünde kaydedilen toplam 747'dir.

Boğazlıyan kazasında Mamalı aşiretinden 5, Zile Yörüklerinden 19, Hamurlu aşiretinden 3, Şarklı aşiretinden 2, Çungar Yörüklerinden 71, Pehlivanlı aşiretinden 7, Harbendeli aşiretinden 67, Yabanlı aşiretinden 6, Tülek aşiretinden 27, Şambayadı aşiretinden 7, Karahasanlı aşiretinden 3, Ulunlu aşiretinden 1, Karkın aşiretinden 31, Abdallı taifesinden 80, Karaca Abdallı taifesinden 33, Adana hassına merbu Abdallı taifesinden 9, Akçakoyunlu aşiretinden 195, Çağıranlı aşiretinden 12, Anamaslı aşiretinden 2, Kaçır İsalı aşiretinden 2, Doğanlı aşiretinden 160 ve Doburcalı aşiretinden 44 nefer, nüfus defterlerine aşiret statüsünde kaydedilmişlerdir. Bunların toplam nefer sayısı ise 784'tür.

İKİNCİ BÖLÜM

3. PEHLİVANLI AŞİRETİ ve İSKÂNLARI

3. 1. Pehlivanlı Adı ve Erken Dönem Tarihleri (15-16. Yüzyıllar)

Türkmen teşekküllerinin isimlendirilmesinde, onların yaşamış olduğu coğrafi sahalara, iktisadi faaliyetler, bağılı buldukları beylikler ve cemaat kethüdalıkları gibi unsurlar etkili olmuştur. Pehlivanlı aşiretinin adı da aşağıda izah edileceği üzere cemaat kethüdasıyla ilgili olmalıdır. Buna karşılık aşiretin bu ismi almasıyla ilgili şöyle bir rivayet bulunmaktadır: Zamanında aşirete mensup iki genç İstanbul'a koyun sürüsü götürür. Bu sırada da padişah'ın huzurunda bir güreş müsabakası yapılmaktadır. Kardeşlerden birisi Rusya'dan gelen ve yenilmezliği ile meşhur olan pehlivanla güreşe tutulur ve onu yener. Bunun üzerine padişah, Pehlivanlı aşiretine mensup bu genci huzuruna çağırır ve ona: *Aşiretinizin adı pehlivanlı olsun, fernamın gereği sen de bu aşirete bey olasın* der.⁸⁹

Pehlivanlı adına, tarihi kayıtlar içerisinde 15. yüzyıldan itibaren rastlanılmış olması bu rivayetin sonradan ortaya çıktığı ve aşiretin bu ada yakıştırıldığını göstermektedir. Pehlivanlı aşiretinin bu adı alması, aşağıda izah edileceği üzere cemaatin yönetiminden sorumlu kethüdasıyla ilgili olmalıdır. Şöyle ki Halep Türkmenlerine bağılı olan Eymir cemaatinin kethüdaları olan Ahmed'in, babası Çarık'a nisbetle Çarıklı Eymiri ismini aldığı gibi,⁹⁰ Pehlivanlı cemaati de Pehlivanlı cemaatinin kethüdası olan Davut kethüdanın dedesinden dolayı Pehlivan adını almıştır. Nitekim 1520 tarihinde Halep Türkmenleri içinde temsil olunan Pehlivanlı cemaati Pehlivan'ın torunu Davut kethüdanın idaresindeydi. Cemaat muhtemelen daha önceleri Pehlivan Bey tarafından yönetilirken yerine torunu Davut Bey geçmiştir. Fakat Pehlivan'ın adı cemaatin adında yaşatılmaya devam etmiştir. İlerde daha geniş bahsedileceği üzere Davut Bey'in idaresindeki Pehlivanlılar 268 hane nüfusa sahipti. Ayrıca Davut kethüda dışında kardeşleri Hacı Süleyman ve Timur da berat sahibiydi. Bu beratların, kendilerine Memlükler tarafından verildiği bilinmektedir.⁹¹

Pehlivan kethüdanın adının sonradan aşiret olarak kullanılmasında, Pehlivan aşiretinin bir şubesi olan Maraş Yörükleri arasında temsil olunan Pehlivanoğulları cemaatinin⁹²

⁸⁹ Baki Yaşa Altınok, *Pehlivanlı Türkmen Aşireti Tarihi*, Ahi Kitap, 2008, s. 88.

⁹⁰ Konuyla ilgili örnekler için Bkz. İlhan Şahin, "Osmanlı Devrinde Konar-Göçer Aşiretlerin İsim Almalarına Dâir Bazı Mülâhazalar", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Yıl 1983-1987, Sayı 37, s. 202.

⁹¹ Faruk Sümer, 2024, s. 295.

⁹² BOA TD, nr. 33, s. 338.

isimlendirilmesinde de daha açık bir şekilde görülür. 1580-81 tarihli deftere de Pehlivanlıoğulları olarak kaydedilen cemaat⁹³ aşiretin dip kethüdası olan Pehlivan'a nispetle Pehlivanlıoğulları olarak kaydedilmişlerdir. Bu noktada Halep ve Maraş Yörükleri arasında yaşayan Pehlivanlıların aynı kökten geldikleri düşünülebilir. Yine aşiretlerden seferiye ve asker talebinde bulunmak için yazılan 1690 tarihli bir mühimme kaydında da Pehlivanlı aşireti beyleri Pehlivanoğlu Mehmet Bey, Pehlivanoğlu Musa Bey, Pehlivanoğlu Battal Bey şeklinde kaydedilmişlerdir.⁹⁴ Buradaki *Pehlivanoğlu* ifadesi onların Pehlivanlı aşiretine olan mensubiyetleri anlamına gelmektedir ki, Kâtip Çelebi de Cihannüma adlı eserinde onlardan Pehlivanoğlu diye bahseder.⁹⁵ Böyle bir isimlendirmenin benzerini Selçuklularda da görmek mümkündür. Nitekim Selçuk Bey'in torunları Çağrı ve Tuğrul Beyler kurdukları devlete dedeleri Selçuk'un adını vermişlerdir. Bilindiği üzere iki kardeşin kurduğu bu devlet, dedelerinin adına nispetle Selçuklular olarak anılmıştır.

Cevdet Türkay, Pehlivanlıları geniş bir coğrafyada tespit etmiştir. Buna göre cemaat; Maraş, Karaman, Halep, Ruha, Rakka, Kilis, Sivas Bozok, Niğde, Çankırı, Kayseri ve Sivas sancaklarında görülmüştür. Sivas'ta Yeni-il Türkmenleri arasındayken Çankırı sancağında Kalecik-Keskini kazasında, Kayseri sancağında Harmancık mevkiinde, Çorum sancağında İskilip kazasında, Niğde sancağında Develi ve Yahyalı kazalarında, Bozok sancağında Akdağ ve Boğazlıyan kazalarında, Kayseri sancağında Talas karyesinde, Maraş sancağında ise Zamantı kazasında tespit edilmiştir.⁹⁶ Onun verdiği bu bilgiler 15. ve 16. yüzyılda hazırlanan tahrir defterleriyle kısmen örtüşmektedir. Cevdet Türkay'ın çalışmasında aşiretleri tespit ettiği belgeleri vermemesi, cemaatlerin tamamını bulmayı zorlaştırmaktadır. Aşağıda da bahsedileceği üzere Pehlivanlılar 15. ve 16. yüzyıllarda Halep, Dulkadir ve Yeni-il teşekkülleri arasında yaşamaktadır. Sırası gelmişken Pehlivanlıları Oğuzların Bayad boyuna bağlayanlar varsa da⁹⁷ farklı teşekküller içinde tespit edilen Pehlivanlıların tamamını Bayad boyuna bağlamanın mümkün olamayacağını belirtmek gerekir.

Pehlivanlı aşiretine Dulkadirli Türkmenleri arasında rastlanılmaktadır. Pehlivanlıların, Dulkadirli Türkmenleri arasındaki varlığına 1469 yılında tesadüf edilmiştir. Bu sırada aşiretin beyi olan Serim İbrahim'in, Malatya ve Besni arasında bir Memluk kervanını

⁹³ KKA TD, nr. 116, s. 128a;

⁹⁴ Ahmet Refik, 1989, s. 85.

⁹⁵ Kâtip Çelebi, *Cihannüma*, İstanbul, 1145, s. 593.

⁹⁶ Cevdet Türkay, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak Aşiret ve Cemaatlar*, İşaret Yayınları, 2001, s. 533.

⁹⁷ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 19.

yağmaladığı anlaşılmaktadır. Bu durumu öğrenen Memlûklerin Malatya valisi, onu yakalamak için peşine düşer ancak Dulkadirîliler tarafından mağlup edilir.⁹⁸ Bölgenin Osmanlı hâkimiyetine geçmesinden sonra düzenlenen tahrir defterinde Pehlivanlı Veledanı şeklinde tesadüf edilenler, 1469'da Serim İbrahim Bey'in idaresinde olanların torunları olmalıdır. Pehlivanlı Veledanı cemaati 37 nefer sipahi ve sipahizâdeden oluşmaktaydı. Bunların vergilerden muaf tutuldukları ancak vergi muafiyeti karşılığında sefere katıldıkları bilinmektedir. Bununla birlikte yakın ve uzak seferlerde, sefere gidenlerin sayılarında bazı farklılıklar görülmektedir. Buna göre uzak seferlerde iki nefer müsellağ ve kemandar görevlendirilirken yakın seferlerde tamamının gittiği anlaşılmaktadır. İlâveten bunların sipahi ve sipahizâdeden oluşmasına rağmen yaylak ve kışlakları bulunduğu dikkat çekmektedir. Öte yandan Pehlivanlılar, Urba mezrasında kışlamakta Aladinek mezrasında ise ziraatla meşgul olmaktadır. 1563 tarihli tahrir defterinde de tespit edilen cemaat Aladinek nahiyesinde kışlak mahalli olarak tasarruf ettikleri Çakırca Ağıl köyüne yerleşmişler ve burasını köy haline getirmişlerdir. Son tahrir defterindeyse Pehlivanlı Veledâni cemaati yerine Ovacık Pehlivanlı şeklinde zikredilen cemaat Çukur Ağıl köyünden başka Araban nahiyesinde Salur köyünde ve Bakır Han ile Kuzkend'te kışlamaktaydı. Aşiretin bu tarihte 81 bennâk ve 41 mücerred vergi nüfusuna ek olarak aralarında veledân-ı Pehlivan sıfatıyla yazılan sipahi ve sipahizâdegan 22 nefer muaf nüfus da vardı. Ayrıca Maraş'ta 6 nefer sipahinin yaşadığı Pehlivanlı Mahallesi de bu aşiret tarafından oluşturulmuştu.⁹⁹

Pehlivanlılar, bahsedilen tarihlerde her ne kadar nüfus itibarıyla az görünse de oldukça etkili bir nüfuza sahipti. Bu husus Dulkadirli Türkmenlerinin ilk tahririne de yansımıştır. Nitekim Dulkadirîlilere bağlı büyük kabilelerinden biri olan Cerid taifesinin boy beyleri Pehlivanlı aşiretine mensuptu.¹⁰⁰ Ceridlerle Pehlivanlılar arasındaki yakın ilişki 1701 tarihli bir mühimme kaydında da karşımıza çıkmaktadır. Sivas beylerbeyine, Karahisar-ı Behramşah, Çepni Çonkar ve Ortapare kadılarına yollanan hükümde Cerid, Mamalı ve Pehlivanlıların yerleşiklerin üzerindeki baskıları konu edilmektedir.¹⁰¹ Yukarıda bahsedilenlerden başka Dulkadirîlilere tabi Gözeciyan taifesine bağlı Pehlivanlı adıyla kayıtlı başka bir cemaat daha mevcuttu. Bunlar 1532 tarihinde 32 haneden oluşmakta ve Aladi-

⁹⁸ İlyas Gökhan, *Kahramanmaraş Tarihi*, Kahramanmaraş Belediyesi, Niğde 2019, s. 265.

⁹⁹ Arif Sarı, 2018, s. 448.

¹⁰⁰ Arif Sarı, 2018, s. 131.

¹⁰¹ Ahmet Refik, 1989, s. 179.

ken nahiyesinde Arap mezrasında bulunmaktaydı. Kanuni dönemine gelindiğinde Elbistan kazasının Mancılık nahiyesinde İt-kıran mezrasında yayladığı belirtilen Pehlivanlı cemaati bunlar olmalıdır.¹⁰²

Pehlivanlı aşireti Halep Türkmenleri arasında da temsil olunmaktaydı. Halep Türkmenleri içerisinde bulunan Bayad taifesine bağlıydı. Pehlivanlılar burada da Dulkadir Türkmenleri arasında olduğu gibi nüfuz sahibi olarak görülmektedir. Dulkadirliiler arasında yer alan Cerid taifesinin boy beyinin Pehlivanlı aşiretine bağlı olduğunu yukarıda aktarmıştık. Aynı şekilde Bayad taifesinin boy beyi de Pehlivanlı aşiretine mensuptur. Buna göre 1550 tarihli tahrir defterinde Bayad boyunun boy beyinin Pehlivanlı aşiretinden Uğurlu Bey olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰³ Ceridlerde olduğu gibi burada da Bayad boyunun idari işleri Pehlivanlıların uhdesindeydi.

Pehlivanlıların 16. yüzyılda Bayad boyunun boy beyini çıkartmış olmasında kalabalık olmaları önemlidir. Nitekim Bayadların en büyük obası Pehlivanlılarındı. Bunlar 16. yüzyıl ortalarında 268 hane nüfusa sahipti. Pehlivanlılar, Kanuni devrinin sonlarına doğru 505 haneyken, II. Selim döneminde 787 haneye yükselmişlerdir. Bayad taifesinin en büyük boyu olan Pehlivanlı cemaatinin vergi nüfuslu iki şubesi bulunmaktaydı. 1520’de tesadüf edilen bu şubelerden biri 147 hane, 5 mücerredten oluşmakta ve Şeyhoğlu Tanrıverdi Kethüda idaresinde bulunmaktaydı. Diğeri ise 45 haneden meydana gelmekteydi. Pehlivanlı cemaatinin 1526’da Davud Kethüda uhdesinde 244 hane, 24 mücerred; 1536’da da 56 hane, 79 mücerred vergi nüfusu vardı. 1550’de ise 6 şube olduğu görülen Pehlivanlı’nın ilk şubesi 140 hane, 160 mücerred; Uğurlu Bey’e tabi olan ikincisi 38 hane, 40 mücerred; üçüncüsü 35 hane, 42 mücerred; dördüncüsü 21 hane, 6 mücerred; beşincisi 31 hane, 4 mücerred ve altıncısı da 8 hane 7 mücerred vergi nüfusuna sahipti. Ayrıca bu tarihte 21 hane, 6 mücerred nüfuslu müteferrik bir Pehlivanlı cemaati daha mevcuttu¹⁰⁴

Dulkadirli ve Halep Türkmenlerden kopan bazı aşiretler tarafından oluşturulan Yeni-il Türkmenleri arasında da Pehlivanlıları görmek mümkündür. Bunlar bölgeye sonradan geldikleri için Yabaneri olarak adlandırılmışlardı. Bölgedeki Pehlivanlılar da Yabaneri taifesine tabi olarak kaydedilmişlerdir. 1548 tarihli tahrir defterinde iki şubeden oluşan Pehlivanlıların ilk şubesi Gökâvenli isimli bir süvari yurdunda sakin olup bunlar 25 nefer nüfusa sahiptir. İkinci şube ise Tutmuş ve Karaseki-i Kebir yurdunu yaylamaktaydı.

¹⁰² BOA TD 402, s. 338; BOA TD 419, s. 296.

¹⁰³ Enver Çakar, 2003, s. 180.

¹⁰⁴ BOA TD 93, s. 683-685; BOA TD 1040, s. 49-52; BOA TD 397, s. 804-805; BOA TD 391, s. 294-295, 856, 857, 858; Enver Çakar, 2003, s. 184.

Bahsi geçen bu aşiret diğerine göre oldukça kalabalıktı. 2.360 akçe kuru vergisi ödeyen bu şube 137 neferden oluşmaktaydı. 1583 tarihli defterde ilk şubeye rastlanmazken ikinci şube 172 mücerred, 225 evli nüfustan meydana gelmekteydi. Bu tarihte 804 akçe vergi ödeyen cemaate 1630-31 tarihli defterde rastlanmazken kendisine bağlı cemaatlarla 1.120 kuruş karşılığında mukataaya verildiği görülmektedir. 1641-42 tarihine gelindiğinde Pehlivanlıların, Mancılık nahiyesine tabi Tutmuş yurdunu 1.500 akçe karşılığında yayladıkları anlaşılmaktadır. Bu sırada müstakil olarak kaydedilmeyen cemaat Doğanlı, Melekli ve Çalışlı cemaatleriyle birlikte 460 hane nüfusa sahiptir. 1644 tarihine gelindiğinde cemaatin Ekinci nahiyesinde yaşadığı ve Ayıntap'ta kışladığı ifade edilmiştir. Yine müstakil yazılmayan cemaat Köpekli-Afşarı ve Fakihli cemaatleriyle 9 hanelik bir nüfusa sahiptir.¹⁰⁵ Burada yaşayan cemaatin Çalışlı ve Ali Beyli cemaatlerini kendisine bağladığı ve nüfuz sahibi olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁶ Yine bu sıralarda Pehlivanlıların Doğanlı-Bayadı, Mele-Hacılı ve Beçili gibi cemaatleri de kendine bağladığı söylenebilir.¹⁰⁷

Öte yandan Yeni-il Türkmenleri arasında bulunan Pehlivanlılardan bazılarının Safevi taraftarı, daha açık bir ifadeyle söylemek gerekirse Kızılbaş oldukları anlaşılmaktadır. Pehlivanlıların yanında yine Yeni-il Türkmenlerine bağlı olduğu anlaşılan Kemerli cemaatinin de Pehlivanlılarla birlikte, safevi taraftarlarının lehine olacak şekilde hareket ettikleri görülmüştür. Bu faaliyetler bilhassa Safevi Devleti'nin kurucusu olan Şah İsmail'in ölümünden yaklaşık elli yıl sonra kendisini Şah İsmail olarak tanıtan bir kişiye tabi olup yardımında bulunmaları neticesinde gerçekleşmiştir. Üstelik bahsi geçen bu sahte Şah İsmail'in, siyasi faaliyetlerine destek olan aşiretlerle birlikte yaylaya çıktıkları anlaşılmaktadır.¹⁰⁸

Yeni-il teşekkülleri arasında yer alan Pehlivanlı aşiretinin oldukça önemli bir konumda yer aldığı bilinmektedir. Bu husus 1696 tarihinde Yeni-il gibi büyük bir teşekkülün idaresinin voyvoda Pehlivanzade İsmail Bey'e verilmiş olduğunu gösteren hükümden de anlaşılmaktadır. Ona yollanan bu emirde Kızıklı, Akçakoyunlu, Karamuklu, Ergili ve İzzeddinli gibi cemaatlere mensup kişilerin, üçer beşer yüz atlı ile gezen müftüden şikâyetçi oldukları görülmektedir. Onların şikâyetine göre bu kişiler, köylülerden kendileri ve atları için bedava yem ve yiyecekte başka bazı bekârları atlı ve kolcu tayin ederek hane başı

¹⁰⁵ İlhan Şahin, 1980, s. 264.

¹⁰⁶ Faruk Sümer, 1952, s. 376.

¹⁰⁷ İlhan Şahin, 1980, s. 251.

¹⁰⁸ Sadullah Gülten, 2019, s. 139-140.

üçer dörder kuruş almaktaydılar. Buna karşılık İsmail Bey'den onların zulmüne son verilmesi istenirken başka bir hükümde de Türkmenlerin Rakka'ya iskânları sırasında orduya yardım ve kolculuk yapması istenmiştir.¹⁰⁹

Son olarak tahrir defterlerinde Kayseri sancağına bağlı Mancasun köyünde de Pehlivanlı cemaatinin yaşadığı anlaşılmaktadır.¹¹⁰ Bunların dışında Rumkale kazasında tespit edilen 26 aşiretten biri de Pehlivânlı aşiretidir. Aşiretle ilgili olarak yapılan açıklamada bunların Birecik, Rumkale nahiyesinde Ortaköy ve Bedreddin köylerini vatan edindikleri ifade edilmiştir.¹¹¹

3. 2. Pehlivanlı'yı Oluşturan Cemaatler

Aşiretin etkisinin artması ve yayılma sahasının genişlemesi 17. yüzyılın ikinci yarısına tekabül eder. Keza Evliya Çelebi'nin verdiği bilgilere göre Dulkadirliiler arasında küçük bir cemaat olan Pehlivanlılar, Osmanlılar tarafından kendilerine tevcih edilen görevlerden sonra büyük bir güce erişmiş ve Türkmenlerin serdarı haline gelmiştir. Çelebi, *Pehlivânlı cümle Türkmâna serdârdır* ifadesiyle onların gücünü vurgular.¹¹² Esasında Pehlivanlı aşiretinin oldukça güçlü olduğu ve bu sebeple kendisine pek çok cemaatin bağlı bulunduğu bilinmektedir. Bu durum Pehlivanlıların aslında konfedere bir yapı oluşturdukları anlamına gelir. Güçlü bir aşiretin altında cemaatleri bir araya getiren devlet böylece onları yakından takip etmeyi ve onlardan vergileri sağlıklı tahsil etmeyi amaçlamıştır

Evliya Çelebi dışında Kâtip Çelebi'nin de cemaatten bahsetmiş olması cemaatin zamanla kazandığı gücü gösterir. 18. yüzyılda Türkmen aşiretleri hakkında bilgi veren Burkhard ve Niebuhrs da Pehlivanlıların bu gücünden söz etmiştir. Niebuhrs, Pehlivanlıların 15.000 çadırı olduğunu ifade eder.¹¹³ Eğer Niebuhrs'un aşiretin nüfusuyla ilgili verdiği bilgiler gerçeği yansıtıyorsa bu sıralar Pehlivanlıların 50.000 kişilik bir nüfusa sahip oldukları söylenebilir. Fakat daha sonra görüleceği üzere aşiretin nüfusunu abarttığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık aşiretin nüfusu her ne kadar onun belirttiği kadar olmasa da Pehlivanlı

¹⁰⁹ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 37-38.

¹¹⁰ Mustafa Özbek, Umut Soysal, Doğan Koçer, *Osmanlı'dan Günümüze Koramaz Vadisi Tarihi*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2020, s. 37.

¹¹¹ Mehmet Nuri Şanda, *Urfa Sancağı ve Çevresinde Aşiretler (XVIII-XIX. Yüzyıllar)*, Serüven Yayınevi, Ankara 2024, s. 239, 424.

¹¹² *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*, S. A. Kahraman-Yücel Dağlı (Haz.), C. III/I, YKY, İstanbul 2006, s. 227. Bkz. *Türkmen kabilelerinin isimleri: Evvela Zülkadirlioğlu, Karakeçili, Deleyli, Akkoyunlu, (---) (---), Mamaylı ve Pehlivanlı bütün Türkmenlere serdardır. Kaçarlı, Dermelik, Yuvacık, Keçeli, Avşarlı, Avcılar, Dedeler ve Torunlar. Bunlar bütün Beğdili kabilesi sayılıp Arapkir ile Divriği arasında Sarıkeçili Dağı'nda yaylarlar.*

¹¹³ Faruk Sümer, 2014, s. 296.

beylerinin isyan girişiminde bulunmaları aşiretin hiçte küçümsenecek bir nüfuslarının olmadığını gösterir.

Aşiretin zamanla Türkmenler arasında önemli bir konuma gelmesi Evliya Çelebi'nin ifadesiyle Türkmenlere serdar olması nüfuslarının fazlalığıyla ilgili olmalıdır. Nitekim Faruk Sümer de Halep Türkmenleri içinde en kalabalık taifelerden olan Bayadlara bağlı bazı cemaatlerin zamanla nüfus artışından dolayı dağıldıklarını ve bunların önemli bir kısmının ise Pehlivanlılara bağlandıklarını tahmin etmektedir.¹¹⁴ Onun bu tahminini kuvvetlendirecek bilgiler mevcuttur. Nitekim 1641-42 tarihinde Yeni-il Türkmenleri arasında görülen Pehlivanlıların; Doğanlı, Melekli ve Çalışlı cemaatleri ile kaydedildiği görülürken 1644 tarihinde ise Köpekli-Afşarı ve Fakihli cemaatleriyle birlikte kaydedilmişti.¹¹⁵ Yine Çalışlı ve Ali Beyli cemaatlerini de kendisine bağladığı görülmektedir.¹¹⁶ Bunlardan başka Pehlivanlıların Doğanlı-Bayadı, Mele-Hacılı ve Beçili gibi cemaatleri de kendine bağladığı söylenebilir.¹¹⁷ Bozok ile Kayseri sancakları arasında yer alan Yeni-il bölgesinde yaşayan 24 cemaat¹¹⁸ de Pehlivanlılara bağlı olmalıdır. Yukarıdaki bilgiler göz önünde tutulursa bu bulguların doğru olabileceğini söylemek gerekir.

Öte yandan bazı küçük obaların da Pehlivanlıya katıldığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla Pehlivanlıların nüfusu ve buna müsavi olarak da nüfuzu artmıştır. Pehlivanlılara bağlı olduğu söylenen aşiretlerden başka Ödemişli cemaati de Pehlivanlılara bağlı olarak gösterilir.¹¹⁹ Ayrıca Ulunlu ve Yağlı aşiretlerinin de Pehlivanlılara tabi olduğu görülür.¹²⁰ Bunlardan başka Yabancı cemaatinin de Pehlivanlılara bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Üstelik bir ara Kırşehir müftüsü olan Uzun Ali Efendi de Pehlivanlı aşiretindedir. O, çoluk-çocuğuyla birlikte Karaman'a sürgün edilmiş olsa da kaçarak izini kaybettirmiştir.¹²¹ Diğer taraftan başka grupların da Pehlivanlılara dâhil olmaya çalıştıklarına tesadüf edilmiştir. Söz gelimi, 1843 tarihinde Kırşehir sancağının Konur kazasına bağlı Çiftözü ve Ecelözü köylerinde yaşayan Kuzucuşeyhlerin, 20 deve vererek Pehlivanlı aşiretine ilhak olmak istedikleri bilinmektedir.¹²² Son olarak bölgede yaşayan Beterli cemaatiyle¹²³ Kuşlu ve Doğanlu

¹¹⁴ Faruk Sümer, 1952, s. 377-78.

¹¹⁵ İlhan Şahin, 1980, s. 264.

¹¹⁶ Faruk Sümer, 1952, s. 376.

¹¹⁷ İlhan Şahin, 1980, s. 264.

¹¹⁸ HAT, 22267-I.

¹¹⁹ A. MKT. DV, 6/30.

¹²⁰ MLV, 35/26.

¹²¹ C. ZB, 17/815; C. ZB, 24/1181.

¹²² C. DH, 289/14440.

¹²³ TSMA. E, 1229/34.

cemaatlerinin de Pehlivanlılara bağı olduğunu belirtelim.¹²⁴ Öte yandan bazı cemaatlerin Pehlivanlılar tarafından vergilendirilmeleri onların da Pehlivanlı sayılmalarına neden olmaktadır. Örneğin 1834'te Aksaray civarına yerleşen Çemeli cemaatinin vergilerini Pehlivanoğlu vasıtasıyla Yeni-il voyvodalığine ödemiş olmaları *Pehlivanlı Aşireti* adıyla arşiv kayıtlarına girmelerine neden olmuştur.¹²⁵

Bir hayli kalabalık olduğu anlaşılan aşiret üyeleri sadece Bozok bölgesine değil Bozok sancağına komşu olan geniş bir alana da yayılmışlardır. Merkezi idare, 1820 tarihinde cemaat ahalisinden Pehlivanlı aşiretinin dağıldığına dair şikâyet gelmesi üzerine onların tekrar eski yerlerine döndürülmelerini istemiştir. Belgede Pehlivanlı aşiret ahalisi vergilerini verdikleri belirtilerek birkaç senedir aşiret mensubu bazı kişilerin dağıldıklarını ifade edilmektedir. Onlara göre aşiret mensupları Amasya, Tokat, Zile ve Kayseri gibi geniş bir bölgeye dağılmışlardır. Bunun üzerine merkezi idare, on seneyi geçmeyenleri ve avarıza kaydedilmeyenleri tekrar eski yerlerine getirilmesi için emir çıkartmıştır.¹²⁶ Buna karşılık Bozok sancağının özellikle Boğazlıyan ve Akdağ civarında Pehlivanlılar yoğun olarak yaşamaktaydı. Nitekim belegelerde de sık sık aşiret "Bozok Sancağı'nda sakin Pehlivanlı aşireti" şeklinde alınmaktaydı.¹²⁷

1696 yılında Yeni-il voyvodası olarak atanan İsmail Bey'le birlikte pek çok obanın da Pehlivanlılara katıldığı söylenebilir. Baki Yaşa Altınok'un iddiasına göre Kırıkkale civarına gelerek yerleşen Pehlivanlılar 72 oymaktır. Bunların 24 obası Türkmen, 12'si Çiçekdağı ve Haymana'da oturan Kürt, 36'sı ise Kırşehir, Keskin, Kırıkkale bölgesinde oturmasına rağmen Pehlivanlılara bağlanan Türkmen aşiretleridir.¹²⁸ Onun verdiği bilgilere doğrudan bir belgede rastlanmasa da 1848 yılında hazırlanan defterde Yeni-il kaymakamlığına bağı aşiretler sayılırken verilen bilgiler konumuz açısından son derece önemlidir. Bhasedilen defterde Pehlivanlı aşiretini oluşturan aşiret, cemaat, oymak ve obaların isimleri ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. İlk grupta *Pehlivanlı tabir olunan aşair* ikinci grupta *Torun aşireti tabir olunup Pehlivanlı'ya tabi bulunanlar* üçüncü grupta ise *Uhde tabir olunan aşiretlerin* isimleri verilmiştir.¹²⁹ İlk grupta yer alan *Pehlivanlı tabir olunan aşair* 18, ikinci grupta yer alan *Torun aşireti tabir olunup Pehlivanlı'ya tabi bulunanlar* 8 ve üçüncü grupta yer alan *Uhde tabir olunan aşiretler* ise 40'tır.

¹²⁴ MD, 135, 387/1334.

¹²⁵ Necmettin Aygün, *Nüfus Defterleri 'nde Aksaray (1830-1845)*, Cilt I, Aksaray Üniversitesi, 2016, s. 134.

¹²⁶ C. DH, 199/9927.

¹²⁷ HAT, 905/39713-G.

¹²⁸ Baki Yaşa Altınok, 2002, s. 53.

¹²⁹ İ.MVL, 112/2645.

Öte yandan defterde ismi yer almayıp da Pehlivanlılara tabi başka cemaatlere de rastlanmaktadır. Örneğin Yağlı aşireti,¹³⁰ Beterli cemaati¹³¹ ve Doğanlu cemaatiyle¹³² 1834'te Aksaray civarına yerleşen Çemeli cemaati¹³³ listede mevcut değildir. Yine Pehlivanlı aşiretinin yerleştirdikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde rastlanılan Karkın, Akkoyunlu gibi aşiretler de listede yoktur.¹³⁴ Bunların da eklenmesiyle birlikte Pehlivanlıları oluşturan cemaatlerin 70-75 civarında olduğu söylenebilir. Listedeki olmayıp farklı belgelerden Pehlivanlılara dâhil olduğunu tespit ettiğimiz cemaatlere de dair bilgiler aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 1. Pehlivanlı Aşiretleri

Sıra Numarası	Pehlivanlı Tabir Olunan Aşair	Torun Aşireti Tabir Olunup Pehlivanlı'ya Tabi Bulunanlar	Uhde Tabi Olunan Aşiretler
1	Ödemişli	Kızıl Osmanlı	Elçi
2	Ulunlu	Kadıbeyli	Harbendeli
3	Hamurlu	Hüseyin Bey Obası.	Kargın Aşireti. Konya toprağında sakin Ateşoğlu aşireti dâhilinde.
4	Sadrıklı	Halkalı	Hasandağı Kargın
5	İldelikli	Abdurrahman Bey Obası	Kuyumcu Alamaslısı
6	Yabanlı	Ali Bey Obası	Durumcalı
7	Sarıcalar	Hacalu	Karabel Akhamalusu.
8	Hacı Süleymanlı	Kılulu (?)	Karaca Arabı
9	Gelimli (?)	-	Çalapverdi Kargını
10	Ödemiş	-	Karaatlu Tatar İlyaslı.
11	Bozluk Tatar İlyaslı.	-	Akhacalu
12	Hatallı	-	Bekirli Tatar İlyaslı
13	Tülek	-	Taycı Alamaslısı
14	Solak Uşağı	-	Karahasanlı
15	Sofrazlı	-	Günlü
16	Dulkadirli	-	Zekeriya Tatar İlyaslı
17	Alabaşlı	-	Abdallı
18	Çıplak	-	Çağıranlı
19	-	-	Şam Bayadı

¹³⁰ MLV, 35/26.

¹³¹ TSMA. E, 1229/34.

¹³² MD, 135, 387/1334.

¹³³ Necmettin Aygün, 2016, s. 134.

¹³⁴ ML. CRD. d. 1377.

20	-	-	Akçakoyunlu
21	-	-	Harbendeli
22	-	-	Çöblü
23	-	-	İsakadılı
24	-	-	Silyanlı
25	-	-	Kehersülük
26	-	-	Karakıl. Bunlar dahi Ateşoğlu tarafındadır.
27	-	-	Karasenirli
28	-	-	Topaklı
29	-	-	Alabaşlı
30	-	-	Hacalu
31	-	-	Belenli
32	-	-	Öztimurlu
33	-	-	Kuşlu
34	-	-	Çalış
35	-	-	Haymane topaklısında.
36	-	-	Beyceğiz
37	-	-	Timurcalı
38	-	-	Abdalan mirisi
39	-	-	Morcalı
40	-	-	Pürnek

3. 2. 1. Abdal

Aşiret bölgenin pek çok köyüne dağılmıştır. Dağıldıkları köylerden ilki Akçakoyunlu köyü olup 1831 tarihinde Karahisar-ı Behramşah'a bağlı köyde yaşayan 30 neferden 10'u Çepni mukataasından, 9'u Çağıranlı, 8'i Kuşlu, 3'ü ise Abdallı aşiretindedir.¹³⁵ Tarhana köyünde kalabalık bir şekilde aşireti görmek mümkündür. Buna göre 1831 tarihli nüfus defterinde görülen köyde 18'i Abdallı aşiretinden olmak üzere 26 nefer yaşamaktadır.¹³⁶ Yünalanı köyünde bu tarihte 28'i Kuşlu, 9'u ise Abdallı aşiretinden olmak üzere 43 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 2 hane yaşamaktadır.¹³⁷

¹³⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 164, 304; NFS. d. nr. 2052, s. 206; Zafer Eroğlu, *Kızılkoca Kazası Karyelerinin 1844-1845 Temettuat Defterlerine Göre Sosyo-Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat 2013, s. 18.

¹³⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 202.

¹³⁷ NFS. d. nr. 2052, s. 243; Serkan Polat, *Temettuat Defterlerine Göre Sorgun Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat 2010, s. 61.

Çalapverdi köyünde 1831’de 7’si Karkın, 1’i ise Abdallı aşiretinden olmak üzere 123 nefer yaşamaktadır. 1844’te ise köyde ise 42 hane bulunmakta olup bunlardan bazıları yine Karkın ve Abdallı cemaatine mensuptur.¹³⁸

Uzunlu köyüne gelince köyde 8’i Abdallı, 1’i Tülek, 1’i ise Ulunlu aşiretinden olmak üzere toplam 142 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 50’si Müslüman, 73’ü ise gayrimüslim toplam 123 hane yaşamaktadır.¹³⁹ 1831 tarihli nüfus defterine göre Boğazlıyan kazasının Büyükyapalak köyünde 13’ü Abdallı, 1’i Tülek, 12’si Çağırğan ve 1’i Karkın aşiretinden olmak üzere 28, Küçükyapalak köyünde ise 60’ı Abdallı 3’ü ise Şarklı aşiretinden olmak üzere 62 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterinde büyük ve küçük ayırımına gidilmeden Yapalak adıyla tek köy olarak kaydedilmiştir. Buna göre köyde 48 hane kayıtlı olup bunlardan 40’ı Müslüman, 8’i ise gayrimüslimdir. Müslüman hanelerden 32’si Abdallı cemaatine tabidir. Geriye kalan 8 hane ise Abdallı aşiretine mensup olmakla birlikte Çokumağıl (Çokumeşme) köyünde ikamet etmektedir. Gayrimüslim hanelerse Tunus reayasındandır.¹⁴⁰

İzibüyük köyünde 1831’de 14’ü Kuşlu, 13’ü de Abdallı aşiretinden olmak üzere 49 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 11 hane meskûndur.¹⁴¹ Tepedoğan köyünün sakinleri arasında da aşiret mensupları yer alır. Buna göre 1831 tarihli nüfus defterinde görülen köyde 91’i Doğanlı, 3’ü de Abdallı aşiretinden olmak üzere 94 nefer sakindir.¹⁴² 1844 tarihli temettuat defterinde göre ise Sarıkaya köyünde tamamı Abdallı cemaatine mensup 6 hane mevcuttur.¹⁴³ Alcı köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre 6’sı Çungar Yörüklerinden, 91’i Alcı, 2’si Tülek ve 2’si de Abdallı aşiretinden olmak üzere toplam 102 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 10 hane yaşamaktadır.¹⁴⁴ Boğazcumafakılı köyünde yaşayanların 5’i Kehersülek, 1’i de Abdallı aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 5 hane yaşamaktadır.¹⁴⁵

¹³⁸ NFS. d. nr. 2053, s. 176; TMT. d. nr. 13098, s. 75-81; TMT. d. nr. 13117, s. 15; M. Nihal Savrım, *Boğazlıyan Temettü Defterleri ve Değerlendirmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2007, s. 72.

¹³⁹ NFS. d. nr. 2053, s. 182; M. Nihal Savrım, 2007, s. 179.

¹⁴⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 210; NFS. d. nr. 2053, s. 203-204; M. Nihal Savrım, 2007, s. 200.

¹⁴¹ NFS. d. nr. 2052, s. 245; Serkan Polat, 2010, s. 42.

¹⁴² NFS. d. nr. 2053, s. 205.

¹⁴³ NFS. d. nr. 2053, s. 157, 158; M. Nihal Savrım, 2007, s. 164, 166, 170.

¹⁴⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 396; TMT. d. nr. 12875.

¹⁴⁵ NFS. d. nr. 2052, s. 389; Serkan Polat, 2010, s. 29.

Kayadibi/Selmanlı köyünde 1831’de 10’u Abdallı, 1’i de Mamalı aşiretinden olmak üzere 138 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 53 hane sakin-
dir.¹⁴⁶ Sarıhacılı köyünde de aşiret mensupları yaşamaktadır. Buna göre 1831 tarihli nüfus
defterine göre köyde 5’i Zile Yörüklerinden, 7’si Kuşlu ve 2’si de Abdallı aşiretinden
olmak üzere 62 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 12
hane yaşamaktadır.¹⁴⁷

Yaycılar köyüne gelecek olursak 1831 tarihli nüfus defterinde Kalkalı (?) köyüyle birlikte
yazılmış köyde yaşayan 112 neferden 4’ü Abdallı aşiretine mensuptur. 1844 tarihli te-
mettuat defterlerine göre köyde 26 hane vardır.¹⁴⁸ Kabacıoğlu köyünde 1831 tarihi itibarıyla
118’i Mamalı, 2’si Beyli ve 4’ü ise Abdal aşiretinden olmak üzere 124 nefer bulun-
maktadır. 1844 bir temettuat defterinde Kabacıoğlu köyünün diğer adı Caferli-yi Sağır
yani Küçükcaferli olarak geçer. Bu sırada köyde Mamalı aşiretine bağlı 43 hane yaşa-
maktadır.¹⁴⁹ 1844 tarihli temettuat defterine göre Bektaşlı köyünde 96 hane yaşamaktadır.
Bu hanelerden 2’si Yılanlı, 1’i de Abdallı aşiretine mensuptur.¹⁵⁰

Aşağıelmahacılı köyünde 1831 tarihinde 91’i Mamalı aşiretinden, 21’i ise Adana hassına
merbut Abdal taifesinden olmak üzere toplam 132 nefer vardır.¹⁵¹ Hatip köyünde de 45’i
Mamalı, 1’i de Abdallı aşiretine mensup 53 nefer sakin-
dir.¹⁵² Baltasarlı köyünde yaşa-
yanların 26’sı Çepni Çandır kabilesinden, 11’i Mamalı, 4’ü Evcı, 4’ü ise Abdallı aşire-
tindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyün nüfusu 21 hanedir.¹⁵³ Mahal
köyünde 1831’de tespit edilen 99 neferden 6’sı Harbendeli, 6’sı da Abdal aşiretine men-
suptur. Deremahal köyünde yaşayan 40 neferden ise 23’ü Harbendeli, 4’ü Abdal aşiretin-
den, 13’ü ise Aşudi reayasındandır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise Mahal kö-
yünde 7, Deremahal köyünde ise 13 hane sakin-
dir.¹⁵⁴

Çalılı köyünde yaşayan 107 neferin 48’i Çungar Yörüklerinden, 4’ü ise Adana hassı rea-
yasına bağlı Abdal aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 34 hane

¹⁴⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 244; TMT. d. nr. 14285.

¹⁴⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 124; NFS. d. nr. 2052, s. 372; Zafer Eroğlu, 2013, s. 196; Serkan Polat, 2010, s. 56.

¹⁴⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 257; Serkan Polat, 2010, s. 59.

¹⁴⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 222; TMT. d. nr. 14133, s. 15-20.

¹⁵⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 140; NFS. d. nr. 2053, s. 127; Vahide Mihmat, *Temettuat Defterine Göre Süleymanlı Kazası*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2013, s. 91.

¹⁵¹ NFS. d. nr. 2051, s. 185, 217; Zafer Eroğlu, 2013, s. 81; TMT. d. nr. 14130, s. 1-7.

¹⁵² NFS. d. nr. 2051, s. 296; Leyla Öztürk, *Temettuat Defterine Göre Selmanlı Kazası*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2019, s. 147; TMT. d. nr. 14127, s. 13-18.

¹⁵³ NFS. d. nr. 2052, s. 326; Serkan Polat, 2010, s. 24.

¹⁵⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 315, 335; TMT. d. nr. 16952, s. 1-5.

yaşamaktadır.¹⁵⁵ Kötümoymul'da ise 28'i Mamalı, 4'ü Abdal taifesinden olmak üzere 40 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise Kötümoymul'da Mamalı aşiretine mensup 18 hane sakindir.¹⁵⁶ Kırıksoku köyünde yaşayanların tamamı aşiret mensubu olup bunlar 15 neferdir.¹⁵⁷ Sarıhacılı köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre 5'i Zile Yörüklerinden, 7'si Kuşlu ve 2'si de Abdallı aşiretinden olmak üzere 62 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 12 hane yaşamaktadır.¹⁵⁸

1831 tarihli nüfus defterinde Sarıviranı olarak geçen köyde yaşayan 62 neferden 5'i Zile Yörüklerinden, 7'si Kuşlu, 2'si ise Abdallı aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterinde Sarıviranı olarak kaydedilen köyde Harbendeli aşiretine bağlı 19 hane bulunmaktadır.¹⁵⁹ Son olarak Yudan köyünde 1831 tarihli nüfus defterine nazaran 44'ü Adana hassına bağlı Abdallı aşiretinden olmak üzere 52 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde yine Abdallı aşiretine tabi 22 hane sakindir.¹⁶⁰

3. 2. 2. Abdurrahman Bey Obası

1920 tarihli bir belgede Abdurrahmanbeyobası köyünde Pehlivanlıların yaşadığı anlaşılmaktadır. Beyobası köyü 1925 tarihinde Abdurrahman Obası adıyla kaydedilmiştir. Bu ismin verilmesi, Abdurrahman'ın Pehlivanlıların meşhur boy beylerinden biri olmasından kaynaklanmaktadır.¹⁶¹ Buna karşılık köy ilk olarak 1831 tarihli nüfus defterinde karşımıza çıkar. Köyde 44 nefer yaşamakta olup bunların 3'ü Alamaslı, 3'ü Kaçırısı, 2'si de Çerçili aşiretine mensuptur. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 6 hane meskündür.¹⁶²

3. 2. 3. Akçakoyunlu

16. yüzyılda Akçakoyunlu aşiretlerinin ana gövdesi Maraş ve Bozok sancaklarına dağılmış olmakla birlikte bazı kolları ise Yeni-il, Bozulus ve Halep Türkmenleri arasında bulunmaktadır. Bozok sancağındaki Akçakoyunlulardan bazıları Karadere nahiyesinde Tabanlı (Tutluca), Arıklı ve Karafakih, Gedik nahiyesinde Ulukışla köylerine yerleşmiştir.

¹⁵⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 119; Zafer Eroğlu, 2013, s. 50.

¹⁵⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 148, 168; Zafer Eroğlu, 2013, s. 58; TMT. d. nr. 14129, s. 3-5.

¹⁵⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 183.

¹⁵⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 124; NFS. d. nr. 2052, s. 372; Zafer Eroğlu, 2013, s. 196; Serkan Polat, 2010, s. 56.

¹⁵⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 177; TMT. d. nr. 15062, s. 20.

¹⁶⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 174; TMT. d. nr. 15062, s. 12.

¹⁶¹ Alemdar Yalçın, Hacı Yılmaz, 2002, s. 33, Belge 13.

¹⁶² Sadullah Gülten, 2015, s. 194; NFS. d. nr. 2052, s. 240; Serkan Polat, 2010, s. 21.

Yine Akçakoyunlulara bağı olan Mihmadlı aşireti ise Amasya kazasının Altınâbâd nahiyesinde Köke (?) köyünde sakindir. Ayrıca Kanak-ı Zîr nahiyesinde Zekeriyalı aşiretinin yaşadığı Beymiş köyünün ilk sakinleri Akçakoyunlulara tabi Beymişçacı cemaatidir. Buna karşılık Bozok'ta 1642 tarihi öncesinde bu isimle herhangi bir köye rastlanmaz. 1642 tarihinden itibaren ise Akçakoyunlu adıyla Gedik-i Çubuk, Bozok ve Budaközü kazalarında olmak üzere üç köy karşımıza çıkar. Bunlardan Bozok kazasına bağı köyün diğeri adı Karafakihli, Budaközü'ne bağı olan köyün diğeri adı ise Sazkışla'dır. 1831 tarihinde Budaközü, Kızılkoca ve Karahisar-ı Behramşah kazalarına yine üç köy görülür. Kızılkoca'daki köyde kayıtlı olan 63 neferden 8'i Mamalı aşiretine mensuptur. Karahisar-ı Behramşah'taki köyde yaşayan 30 neferden 10'u Çepni mukataasından, 9'u Çağıranlı, 8'i Kuşlu, 3'ü ise Abdallı aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat deftere göre Kızılkoca'ya tabi Akçakoyunlu köyüne 16 hane kaydedilmiştir.¹⁶³

Yukarıda bahsedilen köyler muhtemelen aşiret tarafından kurulmuştur. Bunların dışında aşirete farklı köylerde tesadüf edilir. Bunlardan biri Devecipınar köyü olup burada 1831 tarihi itibariyle 125'i Akçakoyunlu aşiretinden, 7'si ise Pehlivanlı aşiretinden olmak üzere 132 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihinde hazırlanan temettuat defterine göre köyde yaşayan 13 hane yine Akçakoyunlu cemaatine mensuptur.¹⁶⁴ Müftikışla köyünün de tamamına yakını aşiretten oluşmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterindeki bilgilere göre köyde yaşayan 28 hanenin 27'si Akçakoyunlu, 1'i ise Çaylak aşiretine mensuptur.¹⁶⁵ 1831 tarihli nüfus defterine Akdağ'a bağı Büyükkışla köyündeki 235 neferin tamamı Akçakoyunlu aşiretine mensuptur.¹⁶⁶

Kozan köyünde de 1831 tarihinde 39'u Akçakoyunlu, 26'sı ise Tülek aşiretinden olmak üzere 83 nefer yaşamaktadır.¹⁶⁷ Aşağıcumafakihli köyünde yaşayanlardan 2'si Keherşülek, 2'si Akçakoyunlu aşiretinden ve 2'si ise Gelengras mukataasından Poşyak taifesindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyün nüfusu 50 hanedir.¹⁶⁸ Akdağ'a bağı Bektaşlıkışlası köyünde 1831 tarihi itibariyle yaşayan 61 neferin tamamı Akçakoyunlu

¹⁶³ Sadullah Gülten, 2015, s. 87; MAD. nr. 4874, s. 48, 77, 84; NFS. d. nr. 2051, s. 164, 304; NFS. d. nr. 2052, s. 206; Zafer Eroğlu, 2013, s. 18.

¹⁶⁴ BOA. TD. nr. 315, s. 428; KKA. TD. nr. 30, v. 102a; NFS. d. nr. 2053, s. 210; M. Nihal Savrım, 2007, s. 97.

¹⁶⁵ M. Nihal Savrım, 2007, s. 151.

¹⁶⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 141, 382.

¹⁶⁷ BOA. TD. nr. 315, s. 314; KKD TD. nr. 30, v. 48b; MAD. nr. 4874, s. 37; NFS. d. nr. 2051, s. 138.

¹⁶⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 304, 387; Serkan Polat, 2010, s. 32.

aşiretine mensuptur.¹⁶⁹ Son olarak Buruncuk isimli köyde 13'ü Mamalı, 3'ü ise Akçakoyunlu aşiretine mensup 26 nefer sakindir.¹⁷⁰ Öte yandan Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu deftere göre aşiret Hacı Evliyaoğlu Kışlası, Kozan, Devecipınarı, Müftü ve Körkeçievramı isimli köylerde sakindir¹⁷¹

3. 2. 4. Alabaşlı

Aşirete Çiçekli ve Çıkrıklı köylerinde rastlanır. 1831 tarihinde Akdağ kazasına bağlı Kışla-i Çiçekli köyünde tamamı Alabaşlı aşiretine bağlı olmak üzere 64 nefer yaşamaktadır.¹⁷² 1831 tarihli nüfus defterine göre Çıkrıkçı köyünde 3'ü Alabaşlı aşiretine mensup 85 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 32 hane yaşamaktadır.¹⁷³

3. 2. 5. Beterli

1831 tarihli nüfus defterinde Beterli cemaati de Pehlivanlılara tabi olarak gösterilmiştir. Buna göre Haremeyne tabi Pehlivanlı aşiretinden Beterli cemaati Budaközü kazasının Acılı karyesinde sakindir. Bunlar 33 neferdir. Yine aynı kazanın Kızılıkışla köyünde de Beterliler sakin olup 41 nefer nüfustur.¹⁷⁴

3. 2. 6. Çağıranlı

Aşirete Akçakoyunlu köyünde rastlanmaktadır. Karahisar-ı Behramşah'taki köyde yaşayan 30 neferden 10'u Çepni mukataasından, 9'u Çağıranlı, 8'i Kuşlu, 3'ü ise Abdallı aşiretindedir.¹⁷⁵ Çardak köyünde 10'u Zile Yörüklerinden, 22'si Çağıranlı aşiretinden, 18'i ise Çepni mukataasından olmak üzere 50 nefer yaşamaktadır.¹⁷⁶ Dolak köyü de aşirete tesadüf edilen başka bir köydür. Köyde 1831 tarihi itibariyle 11'i Çepni mukataasından, 12'si Çağıranlı, 9'u ise Kuşlu aşiretinden olmak üzere 32 nefer yaşamaktadır.¹⁷⁷

¹⁶⁹ NFS. d. nr. 2052, s. 140; NFS. d. nr. 2053, s. 127; Vahide Mihmat, 2013, s. 91.

¹⁷⁰ MAD. nr. 4874, s. 40; NFS. d. nr. 2051, s. 295.

¹⁷¹ ML. CRD. d. 1377.

¹⁷² NFS. d. nr. 2051, s. 196, 318, 398; NFS. d. nr. 2052, s. 146, 240, 244; NFS. d. nr. 2099, s. 88.

¹⁷³ NFS. d. nr. 2052, s. 77; TMT. d. nr. 12853.

¹⁷⁴ NFS. d. nr. 2051, s. 440-441.

¹⁷⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 164, 304; NFS. d. nr. 2052, s. 206; Zafer Eroğlu, 2013, s. 18.

¹⁷⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 206.

¹⁷⁷ NFS. d. nr. 2052, s. 203.

1831 tarihli nüfus defterinde Uzatçay imlasıyla yazılan köyde 27'si Çepni mukataasından, 1'i Saddılı (?) ekradından, 32'si ise Çağıranlı aşiretinden olmak üzere toplam 59 nefer kayıtlıdır.¹⁷⁸

1831 tarihli nüfus defterine göre Boğazlıyan kazasına tabi Büyükyapalak köyünde 13'ü Abdallı, 1'i Tülek, 12'si Çağıranlı ve 1'i Karkın aşiretinden olmak üzere 28 nefer yaşamaktadır.¹⁷⁹ Karahisar-ı Behramşah kazasına bağlı Elmalık köyünde de 36'sı Çağıranlı aşiretine mensup olmak üzere 38 nefer mevcuttur.¹⁸⁰ Kabalı köyünde 55'i Zile Yörüklerinden, 17'si Çağıranlı aşiretinden ve 10'u Çelikanlı ekradından olmak üzere toplam 82 nefer yaşamaktadır.¹⁸¹

Kıyılı isimli köyde de aşiret mensupları meskündür. Buna göre köyde 1831'de 9'u Çağıranlı aşiretinden, 5'i ise Çelikanlı ekradına tabi Rişvan taifesinden olmak üzere toplam 14 nefer sakindir.¹⁸² Yanık köyünde ise 29'u Çağıranlı aşiretinden, 4'ü Çelikanlı aşiretine bağlı Rişvan ekradından, 4'ü ise Rişvan ekradının İmranlı cemaatinden olmak üzere 37 nefer yaşamaktadır.¹⁸³ Son olarak Virancık köyünde 65'i Zile Yörüklerinden, 10'u ise Çağıranlı aşiretinden olmak üzere 75 nefer sakindir.¹⁸⁴ Öte yandan Çağıranlı aşiretinin tamamının Pehlivanlılara bağlı olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Caferli köyünde yaşayan 72 neferden 67'si Zile Yörüklerinden Çağıranlı aşiretine bağlı olarak gösterilmiştir.¹⁸⁵

2. 2. 7. Çalış

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 8. Çemenli

3518 numaralı nüfus defterinde *Pehlivanlı aşireti çerhapare perakende olmak üzere Kızıl İrmak'ın bükçesinde liva-i Aksaray toprağında ve civarında mutavattın ve ziraat ile meluf olmakta olan aşairden Ozartık/Uzartık karyesinde mutavattın Çemenli cemaatinin esamilerdir* açıklaması yer almaktadır. Buna göre aşiret Aksaray sancağının Ozartık köyünde

¹⁷⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 167.

¹⁷⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 210; NFS. d. nr. 2053, s. 203-204; M. Nihal Savrım, 2007, s. 200.

¹⁸⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 173; NFS. d. nr. 2053, s. 29; TMT. d. nr. 13499; TMT. d. nr. 13803.

¹⁸¹ NFS. d. nr. 2052, s. 196.

¹⁸² NFS. d. nr. 2052, s. 198.

¹⁸³ NFS. d. nr. 2052, s. 198.

¹⁸⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 200.

¹⁸⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 221; NFS. d. nr. 2052, s. 392; TMT. d. nr. 14140.

86, Veis Fakih köyünde 37, Yaymış köyünde 6, Hacı Ahmet köyünde 7, Kurtlar karyesinde 5, Musular köyünde 8, Çeltik köyünde 11, Altyos (?) karyesinde 17, Mendeme köyünde 23, Kızıl köyünde 11 ve Hacı Bayadlı köyünde 14 hane olarak yaşamaktadır.¹⁸⁶ Buna göre Pehlivanlılara bağlı Çemenli aşireti Aksaray sancağında 225 hanedir. Her bir hane 5 kişi olarak kabul edilirse takriben 1.125 kişilik bir nüfusları bulunmaktadır.

3. 2. 9. Çıplak

Bozok sancağına ait nüfus defterinde *Der-cemaat-i Cılbak Pehlivanlı, Der-karye-i Cılbak tabi-i Pehlivanlı* olarak kaydedilmiş olması cemaatin Pehlivanlılara bağlı olduğunu gösteren bir diğer bilgidir. Köyde yaşayan 22 hane de Pehlivanlı aşiretindedir.¹⁸⁷

3. 2. 10. Çöplü

1831 tarihli nüfus defterinde Çöplü olarak geçen köy bu aşiret tarafından kurulmuş olmalıdır. Dulkadirli, Yeni-il, Bozulus, Kayseri ve Danişmendli Türkmenleri arasında Çöplü adıyla bir aşiret tespit edilmektedir. Kaynaklarda rastlanmasa da aşiretin bazı kolları Bozok bölgesine gelmiş olmalıdır.¹⁸⁸ 1831 tarihi itibarıyla köyde 32 nefer yaşamakta olup bunlardan 8'i Ataçıkan, 3'ü Boynuinceli, 6'sı Beyli aşiretinden, 7'si ise Aşudi reayasındadır.¹⁸⁹ Bunun dışında cemaate rastlanmamıştır.

3. 2. 11. Doğanlı

Yukarıda da belirtildiği üzere 1835 tarihli Akdağ kazasına ait nüfus defterinde cemaat *Pehlivanlı aşiretine tâbi Doğanlı cemaati* olarak kaydedilmiştir. İnevi köyünde yaşayan cemaat 25 nefer nüfusa sahiptir.¹⁹⁰ Tepedoğan köyü de bu cemaat tarafından kurulmuş olmalıdır. Nitekim 1831 tarihli nüfus defterinde görülen köyde 91'i Doğanlı, 3'ü de Abdallı aşiretinden olmak üzere 94 nefer yaşamaktadır.¹⁹¹ Aşiretin yaşadığı bir diğer köy ise Küçükköhne'dir. Küçükköhne'de 4'ü Zile Yörüklerine bağlı İlbeyli, 6'sı da Doğanlı aşiretinden olmak üzere 63 nefer sakindir.¹⁹² 1831 tarihli nüfus defterinde Taşpınar köyünde yaşayanlar arasında Doğanlılar da sayılmaktadır. Köyde 79'u Mamalı, 2'si ise Doğanlı

¹⁸⁶ NFS, d. 3518, s. 59-66.

¹⁸⁷ NFS, d. 2115, s. 29; Bkz. *Der-cemaat-i Cılbak Pehlivanlı, Der-karye-i Cılbak tabi-i Pehlivanlı*

¹⁸⁸ Arif Sarı, 2018, s. 257.

¹⁸⁹ NFS, d. nr. 2053, s. 148.

¹⁹⁰ NFS, d. nr. 2054, s. 5.

¹⁹¹ NFS, d. nr. 2053, s. 205.

¹⁹² MAD, nr. 4874, s. 7; NFS, d. nr. 2052, s. 365, 374.

aşiretinden olmak üzere 103 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 22 hanelik Mamalı aşireti meskûndur.¹⁹³

İnönü köyünde ise 22'si Doğanlı aşiretinden olmak üzere 25 nefer yaşamaktadır.¹⁹⁴ Tepedoğan köyü gibi Deredoğan köyü de aşiret tarafından iskân edilmiş olmalıdır. 1831 tarihli nüfus defterinde köyde 59'u Doğanlı aşiretinden, 10'u Çungar Yörüklerinden, 2'si ise Tülek aşiretinden olmak üzere toplam 74 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyün nüfusu 7 hanedir.¹⁹⁵ Erbek köyünde de aşireti görmek mümkündür. Buna göre köyde 1831 tarihinde 8'i Doğanlı aşiretinden, 3'ü ise Zile Yörüklerinden olmak üzere 84 nefer yaşamaktadır.¹⁹⁶ Son olarak Yozgat'ın köyleri arasında bulunan fakat döneme ait kayıtlarda rastlanmayan Doğanolu köyünün de aşiret tarafından kurulmuş olması ihtimaller dâhilindedir.¹⁹⁷

3. 2. 12. Dulkadirli

İsmi sayılan aşiretlerden biri de Dulkadirli'dir. Aşirete mensup gruplardan bazıları Çiçekli köyünde sakindir. 1831 tarihinde Kızılkoca kazasına bağlı gösterilen Çiçekli köyünde 1'i Dulkadirli aşiretinden olmak üzere 57 nefer yaşamaktadır.¹⁹⁸ Seydiyarlı köyünde de aşiret üyelerine rastlanmaktadır. Buna göre köyde 1831'de 46'sı Mamalı, 4'ü Dulkadirli aşiretinden, 6'sı da Zile Yörüklerinden olmak üzere 56 nefer yaşamaktadır.¹⁹⁹ Bundan başka Yozgat kasabasının Köseoğlu mahallesinde de 1 nefer Harameyne tabi Dulkadirli cemaatindedir.²⁰⁰ Bunlardan başka Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde Karahisarolu, Eynelli Murad, Muhsinli ve Behramkale'de de aşiretin meskûn olduğu anlaşılmaktadır.²⁰¹

3. 2. 13. Durumcalı

Aşirete Karacalar köyünde rastlanır. Köyde 1831'de 27'si Zile Yörüklerinden, 1'i Durumcalı aşiretinden olmak üzere 69 nefer bulunmaktadır.²⁰² Lökköy'ü de aşiretin yaşadığı

¹⁹³ Sadullah Gülten, 2015, s. 109; NFS. d. nr. 2052, s. 312; TMT. d. nr. 14137, s. 1-15.

¹⁹⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 74, 125.

¹⁹⁵ NFS. d. nr. 2053, s. 206; M. Nihal Savrım, 2007, s. 94.

¹⁹⁶ MAD. nr. 4874, s. 27; NFS. d. nr. 2052, s. 95.

¹⁹⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 277; NFS. d. nr. 2053, s. 206.

¹⁹⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 196, 318, 398; NFS. d. nr. 2052, s. 146, 240, 244; NFS. d. nr. 2099, s. 88; TMT. d. nr. 14133, s. 25-27.

¹⁹⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 234.

²⁰⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 8.

²⁰¹ ML. CRD. d. 1377.

²⁰² NFS. d. nr. 2051, s. 76, 332.

başka bir yerdir. Köyde 1831 tarihinde 23'ü Zile Yörüklerinden, 10'u Durumcalı, 2'si ise Şam Bayadı aşiretinden olmak üzere 262 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat tarihine göre ise köyde 73 hane sakindir.²⁰³

3. 2. 13. Elçi

Aşiretin adıyla bir köye rastlanmaktadır. Kayıtlarda İlçili olarak geçen köyde 1831'de 38 nefer vardır. 1844 temettuat defterine göre ise köyde 10 hane sakindir.²⁰⁴ Köy aşiretin iskânı neticesinde kurulmuştur. Ama burada yaşayanların bu cemaate mensup olup olmadıklarına dair bilgisi 12875 numaralı temettuat defterinde yer almazken 16749 numaralı defterdeyse köyde Elçi aşiretinin yaşadığı belirtilir. Son deftere göre köyde yaşayan aşiret mensupları 23 hanedir. Aşiretin yaşadığı Konurlu köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre köydeki 153 neferden 22'si Elçi aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 17 hane yaşamaktadır.²⁰⁵

3. 2. 14. Gelimli/Gelmeli

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli belgede köy adı olarak rastlanmaktadır. Köyde Pehlivanlı aşiret mensupları sakindir.²⁰⁶

3. 2. 15. Günlü

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 16. Hacalu (?)

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 17. Hacı Süleymanlı

Aşirete Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli belgede rastlanmaktadır. Aşiretin sakin olduğu köyün adı okunamamış olup defterde nüfuslarına dair bilgi yoktur.²⁰⁷

²⁰³ NFS. d. nr. 2051, s. 115; Zafer Eroğlu, 2013, s. 161.

²⁰⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 33; TMT. d. nr. 12875, s. 3-5; TMT. d. nr. 16749.

²⁰⁵ NFS. d. nr. 2052, s. 66; TMT. d. nr. 12845.

²⁰⁶ ML. CRD. d. 1377.

²⁰⁷ ML. CRD. d. 1377.

3. 2. 18. Hamurlu

Cemaate Oğulcak/Oğulcuk köyünde rastlanır. 1831’de köyde 3’ü Hamurlu aşiretinden olmak üzere 73 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 18 hane yaşamaktadır.²⁰⁸ Öte yandan Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli deftere göre cemaat Karatepe köyünde de sakindir.²⁰⁹

3. 2. 19. Harbendeli

Bölgenin en kalabalık aşiretlerinden biri olup dolayısıyla pek çok köyde iskân edilmişlerdir. Bunlarla ilgili bilgiler şöyledir:

Ardıçalanı köyünde yaşayan 63 neferden 31’i Haremeyne tabi Aşudi reayasından, 22’si ise Haremeyne tabi Harbendeli aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 4 hane meskündür.²¹⁰ 1831 tarihinde Yazıkarahacılı köyünde 19’u Zile Yörüklerine bağlı Bağıranlı, 6’sı ise Harbendeli aşiretinden olmak üzere 25 nefer kayıtlıdır.²¹¹ Karamağara köyünde 1831 tarihi itibariyle 2’si Harbendeli aşiretinden olmak üzere 90 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 80 hane yaşamaktadır.²¹²

Dedefakılı köyünde de aşirete rastlanırken köyde 1831’de 4’ü Harbendeli aşiretinden olmak üzere toplam 143 nefer yaşamaktadır.²¹³ Kızılkoca kazasına bağlı Kadılı köyünde 6’sı Mamalı, 5’i ise Harbendeli aşiretinden olmak üzere 47 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterinden Kadılı köyünde 18 hanenin yaşadığı anlaşılmaktadır.²¹⁴ Kerpicik köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre 7’si Harbendeli aşiretinden olmak üzere 41 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterine Kerpicik imlasıyla yazılan köyde ise 14 hane yaşamaktadır.²¹⁵ Sorgun ilçesine bağlı Kötüköy’de 2’si Harbendeli aşiretine mensup 75 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre köyde 19 hane yaşamaktadır.²¹⁶

Bahadın köyünde 1831 tarihinde 14’ü Zile Yörüklerine, 12’si Harbendeli, 4’ü Kuyumcu, 6’sı Şam Bayadı, 9’u Rişvan aşiretlerine ve 4’ü ise Aşudi reayasına mensup kalabalık bir

²⁰⁸ NFS. d. nr. 2053, s. 171; M. Nihal Savrım, 2007, s. 156.

²⁰⁹ ML. CRD. d. 1377.

²¹⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 136; TMT. d. nr. 12855, s. 7-8.

²¹¹ NFS. d. nr. 2052, s. 293, 404; Serkan Polat, 2010, s. 44.

²¹² NFS. d. nr. 2052, s. 248 Serkan Polat, 2010, s. 45.

²¹³ NFS. d. nr. 2052, s. 254.

²¹⁴ NFS. d. nr. 2051, s. 98, 328; NFS. d. nr. 2053, s. 66; Zafer Eroğlu, 2013, s. 136.

²¹⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 106; Zafer Eroğlu, 2013, s. 141; Krş. TMT. d. nr. 13996.

²¹⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 394; NFS. d. nr. 2052, s. 379; NFS. d. nr. 2053, s. 202; Serkan Polat, 2010, s. 52.

nüfus tespit edilmektedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 60 hane bulunmaktadır.²¹⁷ 1831 tarihli nüfus defterinde karşımıza çıkan Çamurlu köyünde yaşayan 32 neferden 23'ü Harbendeli aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 2 hane kayıtlıdır.²¹⁸ Sorgun kazasına tabi Çavuşlu köyünde 18'i Harbendeli aşiretinden olmak üzere 38 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihine ait temettuat defterine göre ise köyde 5 hane meskûndür.²¹⁹ 1831 tarihli nüfus defterine göre Çayözü/Kürtköyü'nde de 3'ü Cihanbeyli, 20'si Rışvan taifesine bağlı Malukanlı, 3'ü Şam Bayadı, 4'ü de Harbendeli aşiretine, 1'i Kömürgan ve 2'si Aşudi reayasına mensup olmak üzere 59 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 10 hane meskûndür.²²⁰

Dişli köyünde de Harbendeli aşiretine rastlanmakta olup 1831 tarihli nüfus defterine göre bu sırada köyde 2'si Harbendeli, 1'i Kehersülek, 2'si Gelengras mukataasından Poşyak (?) aşiretinden olmak üzere 110 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 37 hane sakindir.²²¹ Peyik köyünde 1831'de ise 5'i Zile Yörüklerinden, 9'u da Harbendeli aşiretinden olmak üzere toplam 138 nefer bulunmaktadır.²²² Yine Pöhrenk köyünde aynı tarihte 1'i Zile Yörüklerine bağlı Karasar, 1'i Şam Bayadı, 3'ü de Harbendeli aşiretinden olmak üzere 56 nefer kayıtlıdır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 27 hane yaşamaktadır. 1844 tarihli nüfus defterine göre köyde müslim hanelerin dışında 14 hanelik gayrimüslim nüfus bulunmaktadır.²²³ Sorgun'daki Halilfakihli köyünde 1831'de 18'i Harbendeli aşiretinden olmak üzere 52 nefer kayıtlıdır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 19 hane yaşamaktadır.²²⁴

Karababalı/Karaabalı köyünde aşiretin kışladığı anlaşılmaktadır. Sonradan da kışlaklarına iskân eden aşiret 1831 tarihli nüfus defterine göre 81 nefer nüfusa sahiptir.²²⁵ Karakız köyünde 1'i Harbendeli aşiretinden olmak üzere 120 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 47 hane sakindir.²²⁶ 1831 tarihli nüfus defterine göre

²¹⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 93; Zafer Eroğlu, 2013, s. 29.

²¹⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 90; Zafer Eroğlu, 2013, s. 53.

²¹⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 108, 373, 442; NFS. d. nr. 2052, s. 265; Serkan Polat, 2010, s. 32; Zafer Eroğlu, 2013, s. 55.

²²⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 400; Serkan Polat, 2010, s. 53.

²²¹ NFS. d. nr. 2052, s. 370; Serkan Polat, 2010, s. 35.

²²² MAD. nr. 4874, s. 24; NFS. d. nr. 2052, s. 81.

²²³ NFS. d. nr. 2051, s. 101; Zafer Eroğlu, 2013, s. 39; NFS. d. nr. 2123, s. 57.

²²⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 270; Serkan Polat, 2010, s. 40.

²²⁵ NFS. d. nr. 2052, s. 381.

²²⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 273; Serkan Polat, 2010, s. 45.

Sorgun'a bağı Sarıhacılı köyünde 4'ü Harbendeli aşiretinden olmak üzere 17 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 6 hane meskündür.²²⁷

Şahmuratlı'da da 1831'de 1'i Harbendeli aşiretinden olmak üzere 65 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 21 hane mevcuttur.²²⁸ 1831'de Temrezli köyünde 4'ü Harbendeli aşiretinden olmak üzere 24 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 3 hane yaşamaktadır.²²⁹ Tiftik köyünde yaşayanlar arasında yine aşiret mensuplarına tesadüf edilir. Buna göre 1831'de köyde 5'i Harbendeli aşiretinden olmak üzere 32 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 11 hane yaşamaktadır.²³⁰

Arife/Arpaköyü'nde 1831'de tamamı Harbendeli aşiretine mensup olmak üzere 60 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 27 hane mevcuttur. Bu hanelerin tamamı muhtemelen yine Harbendeli aşiretine mensuptur.²³¹ İlk olarak 1831 tarihli nüfus defterinde rastlanan Kışla-i Güzelli köyünde yine tamamen Harbendeli aşireti yaşamaktadır. Bunların nüfusu ise 95 neferdir.²³² 1831 tarihli nüfus defterine göre İncirli-i Müslim köyündeki 161 neferden 112'si Zile Yörüklerinden, 6'sı Harbendeli ve 2'si ise Pembecik Kuyumcusu aşiretindedir.²³³ Sorgun'a bağı Aktaş köyünde 1831'de ise 4'ü Gelengiras mukataası reayası, 4'ü Evci, 2'si ise Harbendeli aşiretine mensup olmak üzere 57 nefer yaşamaktadır.²³⁴

1831 tarihli nüfus defterinde rastlanan Bayadviranı olarak kaydedilen köy Bayadlar tarafından kurulmuş olmalıdır. Köyde yaşayan 45 neferin tamamı da Harbendeli aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterinde Bayad olarak geçen köyde Harbendeli aşiretine mensup 11 hane meskündür.²³⁵ 1831 tarihli nüfus defterine göre Mahal köyünde yaşayanların 6'sı Harbendeli, 6'sı da Abdal aşiretine mensuptur. Deremahal köyünde yaşayan 40 neferden 23'ü Harbendeli, 4'ü Abdal aşiretinden, 13'ü ise Aşudi reayasındandır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise Mahal köyünde 7, Deremahal köyünde ise 13 hane sakinidir.²³⁶ Dağyenicesi köyünün tamamı yine aşiret mensuplarıdır. Bunlar 46 neferdir. 1844

²²⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 124; NFS. d. nr. 2052, s. 372; Zafer Eroğlu, 2013, s. 196; Serkan Polat, 2010, s. 56.

²²⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 367; Serkan Polat, 2010, s. 57.

²²⁹ NFS. d. nr. 2052, s. 373; TMT. d. nr. 14019, s. 25.

²³⁰ MAD. nr. 4874, s. 13; NFS. d. nr. 2052, s. 373; Serkan Polat, 2010, s. 58.

²³¹ NFS. d. nr. 2053, s. 150; Vahide Mihmat, 2013, s. 83.

²³² NFS. d. nr. 2053, s. 149.

²³³ NFS. d. nr. 2051, s. 137; Zafer Eroğlu, 2013, s. 119; NFS. d. nr. 2123, s. 50.

²³⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 130, 340; Serkan Polat, 2010, s. 23.

²³⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 176; TMT. d. nr. 15062, s. 25.

²³⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 315, 335; TMT. d. nr. 16952, s. 1-5.

tarihli temettuat defterine göre ise köyde 13 hane sakindir.²³⁷ Aşiretin meskûn olduğu bir başka köy ise Divanlı'dır. 1831 tarihinde köyde 3'ü Harbendeli aşiretine mensup olmak üzere 248 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 67 hane sakindir.²³⁸

Kaşkışla köyü de aşiretin kalabalık olarak yaşadığı bir başka köydür. Köyde yaşayan 65 neferden 64'ü Harbendeli, 1'i ise Şam Bayadı aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde yaşayan 25 hanenin 2'si Harbendeli aşiretinden, 3'ü ise Aşudi reayasındandır.²³⁹ Kavurgalı köyünde 1831'de 7'si Harbendeli'ye tabi Kehersülek ve 3'ü ise yine Harbendeli'ye tabi Tülek aşiretinden olmak üzere 82 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 19 hane mevcuttur.²⁴⁰ Son olarak 1831 tarihli nüfus defterinde Sarıviranı olarak geçen köyde yaşayan 62 neferden 5'i Zile Yörüklerinden, 7'si Kuşlu, 2'si ise Abdallı aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterinde Sarıviranı olarak kaydedilen köyde Harbendeli aşiretine bağlı 19 hane bulunmaktadır.²⁴¹

3. 2. 20. Hatallı

Aşirete mensup bazı kişiler Sungurlu köyünde sakindir. Buna göre 1831 tarihli nüfus defterinde köyde 1 kişi bu aşirettendir. Yine Tirkeş köyünde de 9 neferin bu aşirete mensup olduğu anlaşılmaktadır. Cemaatin en kalabalık olduğu köyde Yörüklü köydür. Burada 74 nefer nüfusları vardır.²⁴²

3. 2. 21. Hüseyin Bey Obası ve Ali Bey Obası

Bu isimler Abdurrahman Bey Obası gibi isminden de anlaşılacağı üzere aşiret beyleriyle ilgili olmalıdır. Keza Budaközü'ne bağlı Mehmetbeyli²⁴³ ile Kızılkoca kazasına bağlı Battal²⁴⁴ isimli köyler de Pehlivanlı boy beylerinden dolayı bu ismi almış olmalıdır. Bahsi geçen köylere ilk kayıtlarda rastlanmazken bunlar aşiretin bölgeye gelmesiyle kurulmuşlardır. Dolayısıyla Pehlivanlı aşiretinin boy beyleri olan Mehmet Bey ile Battal Bey'in

²³⁷ NFS. d. nr. 2052, s. 338; Serkan Polat, 2010, s. 33.

²³⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 130; Zafer Eroğlu, 2013, s. 73.

²³⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 200; M. Nihal Savrım, 2007, s. 136.

²⁴⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 347; Serkan Polat, 2010, s. 48.

²⁴¹ NFS. d. nr. 2051, s. 177; TMT. d. nr. 15062, s. 20.

²⁴² NFS. d. nr. 2051, s. 351; NFS. d. nr. 2051, s. 432; NFS. d. nr. 2051, s. 437.

²⁴³ Dönüş Ayçiçek, *Temettuat Defterlerine Göre Budaközü Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2019, s. 140.

²⁴⁴ NFS. d., nr. 2051, s. 80.

isimlerini taşıması bu iddiayı kuvvetlendirir.²⁴⁵ Nitekim Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde *Aşiret-i Pehlivanlıoğlu Yusuf Bey Obası ve Aşiret-i Torun Der-Karye-i Ali Bey Obası* ifadeleri de bahsedilen konuya açıklık kazandırmaktadır.²⁴⁶

3. 2. 22. İldelikli

Cemaate Hacışefaati ve İbrahimhacılı köylerinde rastlanır. Köyde 1642 tarihinde 11, 1831 tarihinde 5'i İldelikli aşiretinden, 1'i ise Zile Yörüklerinden olmak üzere 99 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterinde Mamalı aşiretinin yaşadığı belirtilen köyde 40 hane meskündür.²⁴⁷ İbrahimhacılı köyünde 1831'de yaşayan 43 neferden 3'ü İldelikli aşiretinden, 10'u ise Çungar Yörüklerindedir. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 11 hane sakindir.²⁴⁸ Öte yandan Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli deftere göre cemaat Karabacaklı, Ortaoba, Tazıoğlu, Ramazanlı ve Hamidli köylerinde de sakinlerdir.²⁴⁹

3. 2. 23. İsakadılı

Sorgun'a bağlı Gökdere köyünde 1'i İsakadılı aşiretinden olmak üzere 35 nefer sakinidir.²⁵⁰

3. 2. 24. Kadıbeyli

Doğudan bu isimle bir aşirete tesadüf edilmese de bölgede Kadı/Kadı/İsakadılı adıyla pek çok aşiret ve yer ismi vardır. Örneğin Sorgun'a bağlı Gökdere köyünde ise 1'i İsakadılı aşiretinden olmak üzere 35 nefer sakindir.²⁵¹ Yine Kadıgüllü ve Kadılı köylerinden söz edilebilir. Buna göre ilk olarak 1642 tarihinde karşımıza çıkan Kadıgüllü köyünde 1642'de 7, 1831'de ise 2'si Zile, 3'ü de Pehlivanlı Yörüklerinden olmak üzere 86 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köy nüfusu 30 hanedir.²⁵² Burası muhtemelen Kadılı aşireti tarafından iskân edilmiştir. Nitekim Dulkadir Türkmenlerinden Eşinciyan ve Kızıllı taifeleri ile Halep Türkmenlerinden Beğdili taifesi içinde de rastlanan

²⁴⁵ Alemdar Yalçın, Hacı Yılmaz, 2002, s. 46, Belge 39.

²⁴⁶ ML. CRD. d. 1377.

²⁴⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 199; TMT. d. nr. 14133, s. 1-6.

²⁴⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 79; Zafer Eroğlu, 2013, s. 114.

²⁴⁹ ML. CRD. d. 1377.

²⁵⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 230, 290.

²⁵¹ NFS. d. nr. 2052, s. 230, 290.

²⁵² MAD. nr. 4874, s. 26; NFS. d. nr. 2052, s. 91; TMT. d. nr. 12827.

Kadılı cemaatinin bir şubesi de Bozok bölgesine gelmiştir. 1556, 1576 ve 1642 tarihli defterlerde rastlanan Kadı, Kanberkadı, Kadıözü ve Karakadılar isimli köylerden en azından bazıları aşiretle ilgilidir. Kadılı cemaati Karadere ve Kanak-ı Zîr nahiyelerinin Turalili (Pusat), Zahireddin, Tuzlacık, Kerpiççik ve Yeniceözü köylerinde yerleşik hayata geçmiştir.²⁵³

1831 tarihli nüfus defterinde Budaközü ve Emlâk kazalarında Kadı, Kızılkoca kazasında ise Kadılı köylerine rastlanır. Kızılkoca kazasına bağlı Kadılı köyünde 6'sı Mamalı, 5'i ise Harbendeli aşiretinden olmak üzere 47, Budaközü kazasına bağlı Kadı köyünde 43'ü Zile Yörüklerinden olmak üzere 47, Emlâk kazasına bağlı Kadı köyünde ise 85 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterinden Kızılkoca kazasındaki Kadılı köyünde 18 hanenin yaşadığı anlaşılmaktadır.²⁵⁴

3. 2. 25. Karahasanlı

Karahasanlı aşiretine rastlanan yerler şunlardır: Başhoroz köyünde 1831'de 2'si Tülek, 3'ü de Karahasanlı aşiretine mensup 70 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 23 hane yaşamaktadır.²⁵⁵ 1831'de karşımıza çıkan ve günümüzde Boğazlıyan'a bağlı olan Dereçepni köyünde ise 13'ü Çepni mukataasından, 5'i Göl aşiretinden, 6'sı ise Karahasanlı aşiretinden olmak üzere 24 nefer vardır.²⁵⁶ Ahmetfakılı köyünde de 1831 tarihi itibarıyla 3'ü Karahasanlı aşiretinden olmak üzere 65 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 25 hane meskûndur.²⁵⁷ Aşirete rastlanılan diğer köyler Sarıhamzalı ve Sorsavuş köyleridir. Sarıhamzalı köyünde 1831 tarihi itibarıyla 22'si Zile Yörüklerine bağlı Bağrganlı, 3'ü ise Karahasanlı aşiretinden olmak üzere 41 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde yine 16 hanelik Bağrgan aşireti yaşamaktadır. Bunların dışında 1844 tarihli nüfus defterine göre köyde 24 gayrimüslim hane bulunmaktadır.²⁵⁸ Sorsavuş köyünde ise 1831 tarihinde 4'ü Yabanlı, 2'si Karahasanlı, 3'ü de Şarklı aşiretinden olmak üzere 140 nefer sakindir.²⁵⁹

²⁵³ Sadullah Gülten, 2015, s. 150.

²⁵⁴ Sadullah Gülten, 2015, s. 150; BOA. TD. nr. 315, s. 103, 156; KKA. TD. nr. 31, v. 58b, 80b; MAD. nr. 4874, s. 26, 57, 80; NFS. d. nr. 2051, s. 98, 328; NFS. d. nr. 2053, s. 66; Zafer Eroğlu, 2013, s. 136.

²⁵⁵ NFS. d. nr. 2053, s. 173; TMT. d. nr. 13098, s. 69-73.

²⁵⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 168; NFS. d. nr. 2053, 92.

²⁵⁷ NFS. d. nr. 2052, s. 268; Serkan Polat, 2010, s. 22.

²⁵⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 372; TMT. d. nr. 15032, s. 27-34; NFS. d. nr. 2123, s. 147.

²⁵⁹ NFS. d. nr. 2053, s. 135; Vahide Mihmat, 2013, s. 60.

3. 2. 26. Karakıl (?)

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 27. Karakoyunlu

Cemaatin Pehlivanlılara bağlı olduğuna yönelik bilgiye 1851 tarihli belgeden ulaşılmaktadır. Buna göre aşiret Mehmet Kethüda Obası, Çatallı, Barak Obası ve Tekke Obası köylerinde sakindir.²⁶⁰ Cemaatin nüfusuna dair defterde bilgi yoktur.

3. 2. 28. Karkın

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde rastlanan cemaatın de Pehlivanlılara bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Cemaat Yenice, Kızıkközü, Ömerkethüda, Kötüköy ve Karakaya köylerinde sakindir.²⁶¹ Öte yandan aşirete Çalapverdi köyünde de ratlanır. 1831 tarihinde köyde 7'si Karkın, 1'i ise Abdallı aşiretinden olmak üzere 123 nefer yaşamaktadır. 1844'te ise köyde 42 hane bulunmakta olup bunlardan bazıları yine Karkın ve Abdallı cemaatine mensuptur.²⁶² Yapalak köyü de aşiretin yaşadığı başka bir köydür. Büyükyapalak köyünde 13'ü Abdallı, 1'i Tülek, 12'si Çağırğan ve 1'i Karkın aşiretinden olmak üzere 28 nefer yaşamaktadır.²⁶³ Süleymanlı kazasına bağlı Bektaşlı köyünde yaşayan 269 neferlerden 1'i Karkın, 2'si Boy-nuboyunlu, 16'sı Pehlivanlı, 7'si Beyli, 7'si Sarılar aşiretine mensupken 5'i ise Hamahumus reayasındandır. 1844 tarihli temettuat defterine göre Bektaşlı köyünde 96 hane yaşamaktadır. Bu hanelerden 2'si Yılanlı, 1'i de Abdallı aşiretine mensuptur.²⁶⁴ Son olarak Musabeyli köyünde 1831'de 2'si Karkın aşiretinden, 6'sı ise Zile Yörüklerinden olmak üzere 105 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 27 hane mevcuttur.²⁶⁵

²⁶⁰ ML. CRD. d. 1377.

²⁶¹ ML. CRD. d. 1377.

²⁶² MAD. nr. 4874, s. 40; NFS. d. nr. 2053, s. 176; TMT. d. nr. 13098, s. 75-81; TMT. d. nr. 13117, s. 15; M. Nihal Savrım, 2007, s. 72.

²⁶³ BOA. TD. nr. 315, s. 351; KKA. TD. nr. 30, v. 65b; NFS. d. nr. 2051, s. 210; NFS. d. nr. 2053, s. 203-204; M. Nihal Savrım, 2007, s. 200.

²⁶⁴ Sadullah Gülten, 2015, s. 129; MAD. nr. 4874, s. 25, 81, 91; NFS. d. nr. 2052, s. 140; NFS. d. nr. 2053, s. 127; Vahide Mihmat, 2013, s. 91.

²⁶⁵ BOA. TD. nr. 315, s. 12; KKA. TD. nr. 31, v. 10a; MAD. nr. 4874, s. 73; NFS. d. nr. 2051, s. 144; Zafer Eroğlu, 2013, s. 172.

3. 2. 29. Kehersülele

Bazı kayıtlarda cemaatin Harbendeli aşiretine bağlı olduğu yönünde bilgiler vardır. Örneğin Kavurgalı köyünde aşiret Harbendeli'ye tabi gösterilmiştir. Buna göre köyde 7'si Harbendeli'ye tabi Kehersülele cemaatinden olmak üzere 82 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 19 hane mevcuttur.²⁶⁶ 1831 tarihli nüfus defterine göre Aşağıcumafakihli köyünde yaşayanlardan 2'si Kehersülele, 2'si Akçakoyunlu aşiretinden ve 2'si ise Gelengras mukataasından Poşyak taifesindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyün nüfusu 50 hanedir.²⁶⁷

Boğazcumafakılı köyündeysse 27 neferden 5'i Kehersülele, 1'i de Abdallı aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 5 hane yaşamaktadır.²⁶⁸ Dişli köyünde de cemaate rastlanır. 1831'de köyde 2'si Harbendeli, 1'i Kehersülele, 2'si Gelengras mukataasından Poşyak (?) aşiretinden olmak üzere 110 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 37 hane sakindir.²⁶⁹ Kızılkoca kazasına bağlı Mehmetbeyli köyünde 1831'de 2'si Kehersülele aşiretinden olmak üzere 48 nefer sakindir.²⁷⁰ Yine Serban köyünde 29'u Kehersülele, 2'si Koyuncu Alamaslısı, 9'u ise Mamalı aşiretinden olmak üzere 41 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre köyde Mamalı aşiretine mensup 14 hane yaşamaktadır. Başka bir temettuat defterine göre ise köyde Mamalılara tabi Kızıllı aşiretine mensup 1 hane sakindir.²⁷¹ Cihanpaşaa köyüne gelinecek olunursa burada da 1831 tarihinde 23'ü Çepni Çandır kabilesinden, 8'i ise Kehersülele aşiretinden olan neferlere rastlanır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde Çepni kabilesine mensup 23 hane yaşamaktadır.²⁷²

1831 tarihli nüfus defterinde İşleğen köyünde de aşiretin yaşadığına dair bilgiler mevcuttur. Burada 4'ü Zile Yörüklerinden, 6'sı ise Kehersülele aşiretinden olmak üzere toplam 55 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat tarihine göre ise köyde 17 hane yaşamaktadır.²⁷³ Sorgun'a bağlı Güllük köyünde 9'u Aşudi reayasından, 1'i Araplı, 2'si Mamalı, 3'ü de Kehersülele aşiretinden olmak üzere toplam 159 nefer yaşamaktadır. 1844 yılı temettuat

²⁶⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 347; Serkan Polat, 2010, s. 48.

²⁶⁷ NFS. d. nr. 2052, s. 304, 387; Serkan Polat, 2010, s. 32.

²⁶⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 389; Serkan Polat, 2010, s. 29.

²⁶⁹ NFS. d. nr. 2052, s. 370; Serkan Polat, 2010, s. 35.

²⁷⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 97, 341.

²⁷¹ NFS. d. nr. 2051, s. 272; TMT. d. nr. 14136, s. 1-3; TMT. d. nr. 14127, s. 28.

²⁷² NFS. d. nr. 2052, s. 328; Serkan Polat, 2010, s. 21; TMT. d. nr. 16405, s. 5-6.

²⁷³ NFS. d. nr. 2051, s. 121; Zafer Eroğlu, 2013, s. 122.

defterlerine göre Sorgun'a tabi köyde 28 hane yaşamaktadır.²⁷⁴ İnceçayır köyünde 7'i Zile Yörüklerinden, 2'si Kehersülek aşiretinden olmak üzere 66 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat tarihine göre ise köyde 22 hane sakindir.²⁷⁵ Son olarak Köçekkömü köyünde yaşayan 21 neferden 7'si Kehersülek aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat tarihine göre ise köyde 10 hane yaşamaktadır.²⁷⁶

3. 2. 30. Kılulu (?)

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 31. Kızıl Osmanlı

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli belgede de geçen aşiret hakkında bilgi tespit edilememiştir.²⁷⁷

3. 2. 32. Koyuncu Alamaslısı

Burada bahsedilecek bir diğer aşiret Koyuncu Alamaslısı'dır. Bunlardan 3 nefer Abdurrahmanlı köyünde sakindir. Köyde 44 neferden 3'ü Alamaslı, 3'ü Kaçırısı, 2'si de Çerçili aşiretine mensuptur. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 6 hane meskündür.²⁷⁸ Hacıfakılı köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre 9'u Zile Yörüklerinden, 8'i ise Koyuncu Alamaslısı aşiretinden olmak üzere 31 nefer yaşamaktadır.²⁷⁹

Aşiretin meskûn olduğu bir başka köy de Kaçak'tır. 1831 tarihinde Karahisar-ı Behramşah kazasında Kaçak olarak kaydedilmiş iki köy olup bunlardan birinde tamamı Kuşlu aşiretinden 25, diğerinde ise tamamı Koyuncu Alamaslısı aşiretinden olmak üzere 29 nefer yaşamaktadır.²⁸⁰ Örenkale/Virankale köyünün de tamamına yakını adı geçen aşiret mensuplarıyla doludur. 1831 tarihli nüfus defterinde Virankale olarak kaydedilen köyde bu tarihte köyde 39'u Koyuncu Alamaslısı aşiretinden 4'ü ise Kuşlu aşiretinden olmak

²⁷⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 215, 351, Serkan Polat, 2010, s. 39; Ayrıca bkz. Murat Hanılçe, *Saklı Kalmış Bir Tarih: XV. ve XVI. Yüzyılda Zile Kazası*, Libra Kitap, 2018, s. 569; NFS. d. nr. 2062, s. 18.

²⁷⁵ NFS. d. nr. 2052, s. 344; Serkan Polat, 2010, s. 60.

²⁷⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 358; Serkan Polat, 2010, s. 50.

²⁷⁷ ML. CRD. d. 1377.

²⁷⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 240; Serkan Polat, 2010, s. 21.

²⁷⁹ NFS. d. nr. 2052, s. 213.

²⁸⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 204, 220.

üzere 54 nefer vardır.²⁸¹ Yine Sazlıdere köyünde de Koyuncu Alamaslısı yaşamaktadır. Köyde 13 nefer sakindir.²⁸²

Boğazlıyan'a tabi Yahyalı köyünde ise 1831'de 2'si Alamaslı aşiretinden olmak üzere 27 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 8 hane meskündür.²⁸³ 1831 tarihi itibarıyla Budaközü kazasına tabi Çavuşçulu köyünde 25'i Taycı Alamaslısı, 19'u Çorum Kuyumcusu aşiretinden olmak üzere 107 nefer mevcuttur.²⁸⁴ Gököz köyünde de Alamaslılara denk gelinir. 1831 tarihli nüfus defterine göre köyde 6'sı Taycı Alamaslısı aşiretinden olmak üzere 25 nefer yaşamaktadır.²⁸⁵ Son olarak 1831 tarihli nüfus defterinde rastlanan Serban köyünde 29'u Keherşülek, 2'si Koyuncu Alamaslısı, 9'u ise Mamalı aşiretinden olmak üzere 41 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre köyde Mamalı aşiretine mensup 14 hane yaşamaktadır. Başka bir temettuat defterine göre ise köyde Mamalılara tabi Kızıllı aşiretine mensup 1 hane sakindir.²⁸⁶

3. 2. 33. Kuşlu

Kuşlu aşireti bölgenin pek çok köyüne dağılmış bir haldedir. İlk olarak Akçakoyunlu köyünden bahsedilecek olunursa Karahisar-ı Behramşah'a bağlı olan köyde yaşayan 30 neferden 10'u Çepni mukataasından, 9'u Çağıranlı, 8'i Kuşlu, 3'ü ise Abdallı aşiretindedir.²⁸⁷ Dolak köyünde ise 11'i Çepni mukataasından, 12'si Çağıranlı, 9'u ise Kuşlu aşiretinden olmak üzere 32 nefer yaşamaktadır.²⁸⁸ Yine Çurcunkışlası Gökdere'de 1'i Kuşlu, 1'i de Koyuncu aşiretinden olmak üzere 40 nefer sakindir.²⁸⁹ Kaçak köyünün ise tamamı Kuşlu aşiretiyle meskündür. Bunlar 25 neferdir.²⁹⁰

Karadikmen köyünde 13'ü Zile Yörüklerinden, 5'i Kuşlu aşiretinden olmak üzere 39 nefer yaşamaktadır.²⁹¹ Kılılar köyünde ise 28'i Zile Yörüklerinden 7'si ise Kuşlu aşiretinden 7 olmak üzere 50 nefer yaşamaktadır.²⁹² 1831 tarihi nüfus defterinde Kavak olarak geçen köyde 24'ü Kuşlu aşiretinden, 21'i de Zile Yörüklerinden olmak üzere 67 nefer

²⁸¹ NFS. d. nr. 2052, s. 221.

²⁸² NFS. d. nr. 2051, s. 223.

²⁸³ NFS. d. nr. 2053, s. 70, 167; M. Nihal Savrım, 2007, s. 193.

²⁸⁴ NFS. d. nr. 2051, s. 108, 373, 442; NFS. d. nr. 2052, s. 265; Serkan Polat, 2010, s. 32; Zafer Eroğlu, 2013, s. 55.

²⁸⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 298.

²⁸⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 272; TMT. d. nr. 14136, s. 1-3; TMT. d. nr. 14127, s. 28.

²⁸⁷ NFS. d. nr. 2051, s. 164, 304; NFS. d. nr. 2052, s. 206; Zafer Eroğlu, 2013, s. 18.

²⁸⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 203.

²⁸⁹ NFS. d. nr. 2052, s. 230, 290.

²⁹⁰ NFS. d. nr. 2052, s. 204, 220.

²⁹¹ NFS. d. nr. 2052, s. 208.

²⁹² NFS. d. nr. 2052, s. 168, 210.

kayıtlıdır.²⁹³ Virankale olarak kaydedilen köydeyse aynı tarihte 39'u Koyuncu Alamaslısı aşiretinden 4'ü ise Kuşlu aşiretinden olmak üzere 54 nefer vardır.²⁹⁴ Yünalanı'ndaysa 28'i Kuşlu, 9'u ise Abdallı aşiretinden olmak üzere 43 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 2 hane yaşamaktadır.²⁹⁵

İzibüyük köyünde de 14'ü Kuşlu, 13'ü de Abdallı aşiretinden olmak üzere 49 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 11 hane meskûndur.²⁹⁶ 1831 tarihli nüfus defterine göre Sarıhacılı köyünde 5'i Zile Yörüklerinden, 7'si Kuşlu ve 2'si de Abdallı aşiretinden olmak üzere 62 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 12 hane yaşamaktadır.²⁹⁷ Son olarak Sarıviranı köyünde 62 neferden 5'i Zile Yörüklerinden, 7'si Kuşlu, 2'si ise Abdallı aşiretindedir.²⁹⁸

3. 2. 35. Ödemişli

Cemaate Süleymanlı ve Yukarıelmahacılı köylerinde tesadüf edilmektedir. Buna göre 1831 tarihli nüfus defterine göre Süleymanlı köyünde 14'ü Mamalı, 2'si ise Ödemişli aşiretinden olmak üzere 37 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde Mamalı aşiretine mensup 4 hane vardır.²⁹⁹ Yukarıelmahacılı köyünde 1831 tarihinde 24'ü Aşudi reayasından, 6'sı Ödemişli ve 6'sı da Mamalı aşiretinden olmak üzere 77 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre Yukarıelmahacılı köyünde 10 hane bulunmaktadır. Başka bir temettuat defterinde köyde 2 hanenin Mamalı aşiretine mensup olduğu belirtilmiştir.³⁰⁰ Son olarak Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli deftere göre cemaat Hacıarablı köyünde de sakindir. Bunun dışında defterde aşiret hakkında bilgi yoktur.³⁰¹

2. 2. 36. Öztimurlu

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

²⁹³ Murat Hanilçe, 2018, s. 569; NFS. d. nr. 2052, s. 204.

²⁹⁴ NFS. d. nr. 2052, s. 221.

²⁹⁵ NFS. d. nr. 2052, s. 243; Serkan Polat, 2010, s. 61.

²⁹⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 245; Serkan Polat, 2010, s. 42.

²⁹⁷ BOA. TD. nr. 315, s. 45; KKA. TD. nr. 30, v. 28b; MAD. nr. 4874, s. 73; NFS. d. nr. 2051, s. 124; NFS. d. nr. 2052, s. 372; Zafer Eroğlu, 2013, s. 196; Serkan Polat, 2010, s. 56.

²⁹⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 177; TMT. d. nr. 15062, s. 20.

²⁹⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 283; TMT. d. nr. 14127, s. 8-9.

³⁰⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 185, 217; Zafer Eroğlu, 2013, s. 81; TMT. d. nr. 14130, s. 1-7.

³⁰¹ ML. CRD. d. 1377.

3. 2. 34. Kuzugüdenli

Aşirete mensup bazı kişilere Emlâk nahiyesine tabi Dereçepni köyünde rastlanır. Köyde 1831'de 1'i Kuzugüdenli aşiretine mensup olmak üzere 270 nefer yaşamaktadır. Ayrıca Gemerek köyünde yine cemaat mensubu 2 nefer sakindir.³⁰²

3. 2. 37. Pürnek

Pürneklere dair doğrudan bilgiye rastlanmamış olsa da Pehlivanlı ve Pürnek aşiretlerinin içine yerleştirilen Afşar ve Rişvan aşiretlerine dair bilgi veren 1851 tarihli belgeden hareketle aşiretin yerleştiği köyler hakkında bazı bilgiler elde edilmektedir. Buna göre aşiret Esrek (?), Yıldız, Çanakçı, Farsak, Baybud (?), Kızılcakışla, Şeyhali, Beyobası, Kuşçu, Köseler, Eskifarsak ve Çayırşeyhinde sakindir.³⁰³ Cematin nüfusuna dair bilgiye ulaşılamamıştır.

3. 2. 38. Sadıklı

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde rastlanılan aşiret Cabbar Ağa Obası'nda sakindir. Bunun dışında defterde aşiret hakkında bilgi yoktur.³⁰⁴

3. 2. 39. Sarıca/lar

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde rastlanılan aşiret Deveci, Pekmezci ve Köşker Obası isimli köylerde sakindir. Cemaat hakkında başka bilgiye rastlanılmamıştır.³⁰⁵

3. 2. 40. Silyanlı

Cemaate Sorgun kazasındaki Halıçlı diğer adı Ökçeli ile İnallı köylerinde rastlanır. Bunlar toplam 41 neferdir.³⁰⁶

³⁰² NFS. d. nr. 2052, s. 168; NFS. d. nr. 2053, s. 92; NFS. d. nr. 2053, s. 18.

³⁰³ ML. CRD. d. 1377.

³⁰⁴ ML. CRD. d. 1377.

³⁰⁵ ML. CRD. d. 1377.

³⁰⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 308, 405.

3. 2. 41. Sofrazlı

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 42. Solakuşağı

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu en önemli kaynaklardan biri olan 1851 tarihli defterde cemaatle ilgili bazı bilgiler verilir. Deftere Aşiret-i Solakuşağı Karyesi olarak kaydedilmiştir. Buna göre aşiret kendi isimlerini verdikleri köyde sakinlerdir. Öte yandan bunların Pehlivanlılara tabi Abdalan taifesinden oldukları da belirtilmiştir.³⁰⁷

3. 2. 43. Şam Bayadı

Şam Bayadı aşireti de bölgenin kalabalık aşiretlerinden biridir. Oğuz boylarından biri olan Bayadlardan önemli bir kısmı Şam Bayadı adıyla bölgede faaliyet göstermiştir. Oldukça kalabalık bir nüfusa sahip olmalarına karşılık tahrirlerde kendi isimleriyle kurdukları herhangi bir köye rastlanmasa da ilk olarak 1831 tarihli nüfus defterinde rastlanan Bayadviranı olarak kaydedilen köy Bayadlar tarafından kurulmuş olmalıdır. Köyde yaşayan 45 neferin tamamı da Harbendeli aşiretindedir. 1844 tarihli temettuat defterinde Bayad olarak geçen köyde Harbendeli aşiretine mensup 11 hane meskündür.³⁰⁸

Bayad köyü dışında aşirete pek çok köyde rastlanırken bunlardan Kızılkoca'ya bağlı Evcı/Evciler köyünde 71'i Kızak Evcisi, 2'si Cihanbeyli ekrağı ve 1'i de Şam Bayadı aşiretinden olmak üzere 84 nefer yaşamaktadır.³⁰⁹ Yenikışla köyünde 1844 tarihli temettuat defterlerine göre Adana'dan gelen Şam Bayadı cemaatine mensup 4 hane sakindir.³¹⁰ Köyün Adana'dan gelen Şam Bayadı cemaati tarafından iskâna açıldığı söylenebilir. Muhtemelen burası aşiretin kışlağıdır. Bahadın köyünde ise 14'ü Zile Yörüklerine, 12'si Harbendeli, 4'ü Kuyumcu, 6'sı Şam Bayadı, 9'u Rışvan aşiretlerine ve 4'ü ise Aşudi reayasına mensuptur. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 60 hane bulunmaktadır.³¹¹ Çayözü/Kürtköyü köyünde de cemaate mensup kişilere rastlanır. Köyde 3'ü Cihanbeyli, 20'si Rışvan taifesine bağlı Malukanlı, 3'ü Şam Bayadı, 4'ü de Harbendeli aşiretine, 1'i

³⁰⁷ ML. CRD. d. 1377.

³⁰⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 176; TMT. d. nr. 15062, s. 25.

³⁰⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 182, 338; NFS. d. nr. 2052, s. 133; TMT. d. nr. 12866; Zafer Eroğlu, 2013, s. 87.

³¹⁰ M. Nihal Savrım, 2007, s. 206.

³¹¹ NFS. d. nr. 2051, s. 93; Zafer Eroğlu, 2013, s. 29.

Kömürgan ve 2'si Aşudi reayasına mensup olmak üzere 59 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 10 hane meskündür.³¹² Pöhrenk köyünde 1'i Zile Yörüklerine bağlı Karasar, 1'i Şam Bayadı, 3'ü de Harbendeli aşiretinden olmak üzere 56 nefer kayıtlıdır.³¹³

Saray köyüne gelince burada da 28'i Zile Yörüklerinden, 3'ü ise Şam Bayadı aşiretinden olmak üzere 237 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 62'si Müslim 50'si ise gayrimüslim olmak üzere toplam 112 hane yaşamaktadır. 1844 tarihli nüfus defterine göre ise köyde 61 gayrimüslim hane mevcuttur.³¹⁴ Kaşkışla'da da aşirete mensup bir kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan 65 neferden 64'ü Harbendeli, 1'i ise Şam Bayadı aşiretindedir.³¹⁵ Son olarak Lökköy'de 23'ü Zile Yörüklerinden, 10'u Durumcalı, 2'si ise Şam Bayadı aşiretinden olmak üzere 262 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat tarihine göre ise köyde 73 hane sakindir.³¹⁶

3. 2. 44. Tatar İlyashı

Bölgede Tatar adıyla bilinen cemaatler Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelen Moğolların bakiyeleridir. Zamanla İslamiyet'i seçen Moğol bakiyeleri Tatar, Kara Tatar ve Kara Tatar Türkmenleri adını almışlar ve uzun müddet Bozok'un da dâhil olduğu Orta Anadolu'da konar-göçer bir hayat sürdürmüşlerdir.³¹⁷ Timur'un Ankara Savaşı'nda Osmanlıları mağlup etmesi hem Tatarların hem de bölgenin kaderini değiştirmiş, onların önemli bir kısmı savaştan sonra Timur tarafından bölgeden zorla götürülürken, Anadolu'da kalmayı başaranlardan bazıları ise Çelebi Mehmet tarafından Balkanlara sürülmüştür. Cemaate Sorgun kazasına tabi Karakaya köyünde rastlanır. Sorgun'da 26 neferin kaydedildiği köydekilerden 4'ü Tatar İlyashı, 1'i ise Beycikli (?) aşiretindedir.³¹⁸

3. 2. 45. Timurcalı/Doburcalı

Belgelerde Timurcalı imlasıyla yazılan cemaate rastlanılmamış olup 1844 tarihli temettuat defterinde Doburcalı imlasıyla karşımıza çıkan aşiret olabilir. Akdağ kazasına bağlı

³¹² NFS. d. nr. 2052, s. 400; Serkan Polat, 2010, s. 53.

³¹³ NFS. d. nr. 2051, s. 101; Zafer Eroğlu, 2013, s. 39; NFS. d. nr. 2123, s. 57.

³¹⁴ NFS. d. nr. 2051, s. 160; Zafer Eroğlu, 2013, s. 189; NFS. d. nr. 2123, s. 44.

³¹⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 200; M. Nihal Savrım, 2007, s. 136.

³¹⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 115; Zafer Eroğlu, 2013, s. 161.

³¹⁷ Sadullah Gülten, "XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Moğol Bakiyeleri: Çungarlar", History Studies, 9(7), 2017, ss. 53-61.

³¹⁸ NFS. d. nr. 2051, s. 195; NFS. d. nr. 2052, s. 291, 373; TMT. d. nr. 14133, s. 32-34.

olarak biri Kuruhöyük Doburcalı diğeri de Doburcalı olarak iki köy kaydedilmiştir. Kuruhöyük Doburcalı olarak kaydedilen köyde 14, Doburcalı'da ise 23 hane yaşamaktadır.³¹⁹

3. 2. 46. Topaklı

Aşirete dair bilgiye rastlanmamıştır.

3. 2. 47. Tülek

Aşirete bölgenin pek çok köyünde rastlanır. Bunlar Başhoroz, Uzunlu, Yapalak, İğdeli, Kozan, Kötüköy, Çakırhacılı, Babayağmur, Deredoğan, Alcı, Aşağıeğerci, Yukarıeğerci ve Kavurgalı köyleridir. Başhoroz köyünde 1831'de 2'si Tülek, 3'ü de Karahasanlı aşiretine mensup 70 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 23 hane yaşamaktadır.³²⁰ Uzunlu köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre 1831'de 8'i Abdallı, 1'i Tülek, 1'i ise Ulunlu aşiretinden olmak üzere toplam 142 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 50'si Müslüman, 73'ü ise gayrimüslim toplam 123 hane yaşamaktadır.³²¹

1831 tarihli nüfus defterine göre Boğazlıyan kazasında Yapalak-ı Kebir (Büyükyapalak) ve Yapalak-ı Sağır (Küçükyapalak) adıyla iki köy tespit edilmektedir. Bunlardan Büyükyapalak köyünde 13'ü Abdallı, 1'i Tülek, 12'si Çağırğan ve 1'i Karkın aşiretinden olmak üzere 28 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterinde büyük ve küçük ayırımına gidilmeden Yapalak adıyla tek köy olarak kaydedilmiştir. Buna göre köyde 48 hane kayıtlı olup bunlardan 40'ı Müslüman, 8'i ise gayrimüslimdir. Müslüman hanelerden 32'si Abdallı cemaatine tabidir. Geriye kalan 8 hane ise Abdallı aşiretine mensup olmakla birlikte Çokumağıl (Çokumeşme) köyünde ikamet etmektedir. Gayrimüslim hanelerse Tunus reayasındandır.³²²

1831 tarihli nüfus defterinde Boğazlıyan'a bağlı olduğu belirtilen İğdeli köyünde 2'si Tülek aşiretine mensup olmak üzere 29 nefer mevcuttur. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 10'u Müslim, 17'si ise gayrimüslim 27 hane yaşamaktadır.³²³ Tülek aşiretinin yaşadığı yerlerden Kozan köyünde 1831 tarihinde 39'u Akçakoyunlu, 26'sı ise

³¹⁹ TMT. d. nr. 12888; TMT. d. nr. 12872.

³²⁰ NFS. d. nr. 2053, s. 173; TMT. d. nr. 13098, s. 69-73.

³²¹ NFS. d. nr. 2053, s. 182; M. Nihal Savrım, 2007, s. 179.

³²² NFS. d. nr. 2051, s. 210; NFS. d. nr. 2053, s. 203-204; M. Nihal Savrım, 2007, s. 200.

³²³ NFS. d. nr. 2051, s. 210; NFS. d. nr. 2053, s. 167; M. Nihal Savrım, 2007, s. 111.

Tülek aşiretinden olmak 83 nefer yaşamaktadır.³²⁴ Kötüköy olarak geçen köydeyse 1831 tarihi itibarıyla 17'si Çungar Yörüklerinden, 10'u ise Tülek aşiretinden olmak üzere 33 nefer kayıtlıdır.³²⁵ Kızılkoca kazasına bağlı Çakırhacılı köyünde 24'ü Durumca, 1'i Alcı, 7'si Tülek aşiretlerine, 2'si de Zile Yörüklerine mensup olmak üzere 63 nefer vardır. 1844 tarihli temettuat defterinde Kızılkoca kazasına bağlı gösterilen köyde 8 hane sakindir. Ayrıca yine Mamalı aşiretine bağlı Kızıllı cemaatinin sakin olduğu köyleri gösteren başka bir temettuat defterine göre köyde Kızıllı cemaatine mensup 3 hane yaşamaktadır.³²⁶

Babayağmur köyünde 1831 tarihinde 165 neferden 6'sı Tülek aşiretinden, 3'ü ise Zile Yörüklerindedir. 1844'te köyde 2 hanesi Zile Yörüklerinden olmak üzere toplam 57 hane yaşamaktadır.³²⁷ Deredoğan köyüne gelecek olursak 1831 tarihinde köyde 59'u Doğanlı aşiretinden, 10'u Çungar Yörüklerinden, 2'si ise Tülek aşiretinden olmak üzere toplam 74 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyün nüfusu 7 hanedir.³²⁸ Alcı köyünde 1831 tarihli nüfus defterine göre 6'sı Çungar Yörüklerinden, 91'i Alcı, 2'si Tülek ve 2'si de Abdallı aşiretinden olmak üzere toplam 102 nefer kayıtlıdır. Köy ismini burada sakin olan kalabalık bir nüfusa sahip olan Alcı aşiretinden almış olmalıdır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 10 hane yaşamaktadır.³²⁹

Eğerci köyünde 1831 tarihinde 103'ü Mamalı, 3'ü ise Tülek aşiretinden olmak üzere 106 nefer bulunmaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köy nüfusu 33 hanedir.³³⁰ Son olarak Kavurgalı köyünde 1831'de 7'si Harbendeli'ye tabi Kehersülek ve 3'ü ise yine Harbendeli'ye tabi Tülek aşiretinden olmak üzere 82 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterlerine göre ise köyde 19 hane mevcuttur.³³¹ Bunlardan başka Pehlivanlı aşiretinin yerleştirdikleri köylere dair bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli defterde aşiretin İkiçoğlu, Mehmetoğlu, Kırdük (?), Hacıahmedli, Hasanağa, Kazakoğlu ve Hasanaloğlu köylerinde sakin olduğu görülmektedir.³³²

³²⁴ NFS. d. nr. 2051, s. 138.

³²⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 394; NFS. d. nr. 2052, s. 379; NFS. d. nr. 2053, s. 202.

³²⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 89, 285; Köye ait aynı içeriğe sahip üç farklı defter mevcuttur bkz. TMT. d. nr. 17539, 14015, 15054; TMT. d. nr. 14127, s. 11-12.

³²⁷ NFS. d. nr. 2053, s. 168; TMT. d. nr. 13098, s. 126-137.

³²⁸ NFS. d. nr. 2053, s. 206; M. Nihal Savrım, 2007, s. 94.

³²⁹ NFS. d. nr. 2052, s. 396; TMT. d. nr. 12875.

³³⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 228; TMT. d. nr. 13405.

³³¹ NFS. d. nr. 2052, s. 347; Serkan Polat, 2010, s. 48.

³³² ML. CRD. d. 1377.

3. 2. 48. Ulunlu

Cemaate Gelingülü, Uzunlu ve Selimli köylerinde rastlanır. Gelingüllü köyünde 1831 tarihinde 19'u Karaca Araplı ve 3'ü Ulunlu aşiretinden olmak üzere 28 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 2 hane yaşamaktadır.³³³ Uzunlu köyünde 1831'de 8'i Abdallı, 1'i Tülek, 1'i ise Ulunlu aşiretinden olmak üzere toplam 142 nefer sakindir. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyde 50'si Müslüman, 73'ü ise gayrimüslim toplam 123 hane yaşamaktadır.³³⁴ Son olarak Selimli köyünde 1831'de 49'u Çungar Yörüklerinden, 3'ü ise Ulunlu aşiretinden olmak üzere 72 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre ise köyün nüfusu 23 hanedir.³³⁵

3. 2. 49. Yabanlı

Cemaate Alibar ve Sorsavuş köylerinde rastlanır. Alibar köyünde yaşayan 97 neferden 3'ü Zile Yörüklerinden, 4'ü ise Yabanlı aşiretindedir.³³⁶ Sorsavuş köyünde ise 1831 tarihli nüfus defterine göre 4'ü Yabanlı, 2'si Karahasanlı, 3'ü de Şarklı aşiretinden olmak üzere 140 nefer sakindir.³³⁷

3. 2. 50. Yağlı

Yağlı cemaati Küçüknefes ve Sungurlu köylerinde ikamet etmektedir. Küçüknefes köyünde 21'i Mamalı, 3'ü Yağlı aşiretinden ve 5'i Zile Yörüklerinden olmak üzere 43 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre Küçüknefes köyünde 6 hane bulunmaktadır.³³⁸ Sungurlu köyünde ise Yağlı cemaatinden 2 nefer sakindir.³³⁹

3. 3. Pehlivanlıların İskânı ve Sebepleri

Aşiretlerin zorunlu iskâna tabi tutulmasının en önemli sebeplerden biri onların şekavet unsuru olmuş olmalarıdır. Konar-göçerlerin yapmış olduğu yağma ve talan faaliyetleri, yol kesme ve kanunlara uymama gibi hadiseler belgelere de sirayet etmiştir. İncelenen şikâyetlerde, şekavette bulunanların kendi aşiretleri içinde saklanmaları onları devletin hedefi hâline getirmiştir. Nitekim merkezi idare bu noktada aşiretlerin aralarına saklanan

³³³ NFS. d. nr. 2051, s. 178; Zafer Eroğlu, 2013, s. 93.

³³⁴ NFS. d. nr. 2053, s. 182; M. Nihal Savrım, 2007, s. 179.

³³⁵ NFS. d. nr. 2051, s. 102; Zafer Eroğlu, 2013, s. 199.

³³⁶ NFS. d. nr. 2051, s. 213; NFS. d. nr. 2052, s. 259.

³³⁷ NFS. d. nr. 2053, s. 135; Vahide Mihmat, 2013, s. 60.

³³⁸ NFS. d. nr. 2052, s. 235, 280-281; Leyla Öztürk, 2019, s. 149; TMT. d. nr. 14134, s. 1-3.

³³⁹ NFS. d. nr. 2051, s. 351.

eşkıyanın cezalandırılması için bazı stratejiler uygulamıştır. Bunlardan biri saklanan eşkıyaların yakalanıp yetkililere teslim edilmesi halinde devlet tarafından verilecek olan ödüldü. Ayrıca aşiretlerle kurulan ilişkileri güçlendirmek isteyen merkezi idare, beylerin sadakatini arttırmak için rütbe ve nişanlar verdiği dikkat çekmektedir. Diğer taraftan eşkıyalık faaliyetlerini sürdürüren konar-göçerler, yerleşiklerin köylerini basıp hayvanlarını ve mallarını zorla ellerinden almanın yanında bir de ekinleri hayvanlarına yedirmekteydiler. Buna karşılık Bâb-ı Âsafi'den Karaman valisine ve Karaman eyaletinden Rakka'ya kadar bütün vezirlere gönderilen hükümde: Mamalı, Pehlivanlı gibi aşiretlerin ahâliye zarar verdiklerinden dolayı Rakka'ya iskânları kararlaştırılmıştır.³⁴⁰

1700 tarihli bir mühimme kaydında Pehlivanlıların Bozok bölgesine gelişlerinin ve burada iskân edilmelerinin önüne geçilmek istendiği anlaşılmaktadır. Anadolu valisi Abdi Paşa, Bozok sancağındaki kethüda ve iş erleri ile Mamalı aşireti beyine gönderilen hükümde Bozok sancağına Pehlivanlı Türkmanı cemaatleri ile Ekrad ve Afşar taifelerinin iskân edilmelerine engel olmaları emredilmiştir. Belgede esasen bunların Rakka'ya iskân edilmelerinin emredildiği, fakat bu emre karşılık sancağa geldikleri, sancak ahalisinin mahsullerini de hayvanlarına yedirdikleri aktarılmaktadır. Bu yüzden ahalinin perişan olduğu da belirtilmektedir. Netice itibariyle iskândan firar edip Bozok'a gelenlerin burada iskân ettirilmeyip sürülmeleri emredilmiştir.³⁴¹

1701 tarihinde ise Sivas beylerbeyine, Karahisar-ı Behramşah, Çepni-Çunğar ve Ortapare kadılarına yollanan hükümde Pehlivanlıların yerleşiklerin üzerindeki baskıları konu edilmektedir. Cerid ve Mamalılarla hareket eden Pehlivanlılar bölgede eski yaylakları olmasına rağmen yaylak zamanında halkın mahsulünü koyunlarına yedirmekten başka halkın meraya saldırdığı hayvanlarını almakta ve harmandan ürünlerini çalmaktadırlar. Dahası kışlağa gittiklerinde de evler basıp halkın eşyalarını zorla ellerinden almışlardır.³⁴² 1714 tarihinde yollanan hükümde de Pehlivanlı aşiretine bağlı Tülek cemaatinden bazılarının yol kestikleri ifade edilerek bunların Kıbrıs adasına sürgün edilmeleri istenmektedir.³⁴³ Eşkıyalarla aynı safta yer aldıkları anlaşılan Pehlivanlılar, zaman zaman bu saldırılara

³⁴⁰ MD, nr. 136, 36/120.

³⁴¹ MD, nr. 111, 149/487; MD, nr. 111,487/1670.

³⁴² Ahmet Refik, 1989, s. 179.

³⁴³ MD, nr. 122, 25/97.

kendileri de maruz kalmışlardır. Nitekim 1714 tarihli hükümde Lek aşiretine mensup kişilerin Pehlivanlılara bağlı bazı aşiretlere saldırdıkları anlatılmaktadır. Merkezi idare bu saldırılara mahal bırakmayarak Lek aşiretinin Rakka'ya iskân edilmesini emretmiştir.³⁴⁴

Pehlivanlıların yapmış olduğu şekavetleri sonlandırmaya çalışan merkezi idarenin, zaman zaman onları eşkıyalık faaliyetinde bulunan bazı kimselerin cezalandırılması için görevlendirdiği anlaşılmaktadır. 1717 yılında Pehlivanlı mir-i aşireti ve torunları, Mamalı, Akçakoyunlu ve Yeniil Türkmanı ve harbe kadir boybeylerine yollanan hükümde bu hükümde Yenidünya olarak bilinen eşkıyanın sefere varmayıp başına topladığı kişilerle yol kesip adam öldürdüğü belirtilerek hakkından gelinmesi emredilmiştir.³⁴⁵ Yine 1720 yılında Yeni-il hassı voyvodası Ali'ye gönderilen bir başka hükümde ise Mevali Urban eşkıyalarının yakalanması için Pehlivanlı Türkmen boy beyleri, kethüda ve harp ve darbe kadir süvariyle Haleb valisi vezir Ahmed Paşa'nın maiyetinde görevlendirildikleri görülmektedir.³⁴⁶

Öte yandan devlet, bu grupların iskân edildikleri yerlerde rahat durmayacaklarının da bir şekilde farkındadır. Bu yüzden onlar nezir akçesine bağlanarak böylece belli bir ölçüde sisteme dâhil edilmeye çalışılmıştır. 1720 tarihli bir mühimme kaydında buldukları yerden başka yere gitmeyeceklerine, civar kazalar ahalisine zarar vermeyeceklerine ve vergi verme şartlarını kabul edeceklerine dair söz verdikleri görülmektedir. Tüm bunlara rağmen şekavete devam ederlerse devlete yüklü bir miktarda nezir ödeyeceklerdi. Bahsi geçen hükümden anlaşıldığı kadarıyla Pehlivanlılar eşkıyalık yapmayacaklarına dair söz vererek nezire bağlanmışlarsa da sözlerinde durmamışlardır. Selmanlı, Bozok, Sorgun, Budaközü kadılarının gönderdiği arzda; bölgede yaşayan köy ahalisinin ekinlerini davalarına yedirdikleri, yaylağa giderken ve yaylaktan dönerken ahalinin ekinlerine zarar verdikleri belirtilmiştir. Bunlar Bozok sancağı hududunda görüldüklerinde ise Bozok'taki bazı mahallere uğramaları men edilmiş, ayrıca yüklü bir nezir ödemekle yükümlü kılınmışlardır. Ancak 10.000 kuruş nezire bağlandıkları halde Bozok'ta men edildikleri mahallere girmeye devam etmişlerdir. Bunun üzerine ise onların Rakka'ya iskân edilmeleri emredilmiştir. Fakat belgede cemaatin yaylaklarında olduğu ve vergilerini verecek kudretlerinin dahi olmadığı ifade edilmiştir. İskân mahallerine gönderilmek için üzerlerine asker gönderilmesi halinde “ürküşüb perakende ve perişan” olacakları da vurgulanmıştır.

³⁴⁴ MD, nr. 120, 109/433.

³⁴⁵ MD, nr. 127, 81/323.

³⁴⁶ MD, nr. 130, 111/335.

Bu yüzden iskânları hususunun şimdilik tehir edilmesi ve hisselerine düşen neziri ödemeleri kararlaştırılmıştır. Akabinde ise men olunan mahallere varmamaları şartıyla tekrar nezire bağlanmışlardır.³⁴⁷

Yine 1720 yılında Karaman valisine yollanan emirde de Pehlivanlı ve Arablı gibi eşkiyalık yapanların Bozok sınırına gelmemeleri hususunda yapılan ikaza uymadıklarından ve halka eziyet ettiklerinden bahsedilmektedir. Fakat taahhüt ettikleri nezir akçesinden dolayı bu defalık Yeni-il hassı voyvodasının isteği üzerine şartlı olarak affedildikleri belirtilmiştir.³⁴⁸

1726'da Pehlivanlı, Akçakoyunlu, Pürnek, Karagündüzlü, Bahrilü, Boynuincelü cemaat beylerine gönderilen hükümdeyse konar-göçer Yörükân cemaatlerinin kethüdalarından olan bazı şakilerin altı binden fazla cemaat ahaliyle Hamid, Teke, Karahisar-ı Sahib, Beyşehir ve Akşehir sancaklarının köylerinde adam öldürdükleri, yağma yaptıkları, ahalinin mahsullerine zarar verdikleri anlatılmaktadır. Burada da aralarından Pehlivanlıların bulunduğu aşiretlerden, şakilerin yakalanmaları için yardım istenmektedir.³⁴⁹

1727 tarihli hükümde Pehlivanlı aşiretinden birinin etrafında topladığı aşiretlere başbuğ olduğu ve pek çok yerde olaylar çıkardığı anlatılmaktadır. Hükümde Çamlıbel denilen mahallede yol kesen eşkiyanın zuhur ettiği ve onların Sivas yoluna inerek iki neferi öldürdükleri ve bazılarını da yaraladıkları anlatılmıştır. Bunlar ayrıca Kilmigad kazasına vararak burada Çukursaray (?) isimli köyden birkaç öküz almışlardır. Ardından Bozok sancağına bağlı Sorgun kazasına tabi Karakız köyünün yakınlarındaki Eşekmeydanı denilen yerde oturanlardan bazı kişileri de yanlarında götürmüşlerdir. Belgenin devamında bunların yakalarak haklarından gelinmeleri emredilmiştir.³⁵⁰

Bu hükümden başka aynı içeriğe sahip iki hükmün daha bulunduğu bakılırsa olayların uzun sürdüğü ve ciddi sonuçlar doğurduğu söylenebilir. Sivas, Artukabad, Kazabad kadılarına, Karahisar-ı Behramşah, Yıldızeli, Kilmigad, Zile naiblerine, Sivas mütesellimi el-hac Mustafa'ya gönderilen hükümde Çamlıbel'de yol kesen eşkiyaların ölüm ve yaralama olaylarına karıştıkları ve yapılan tahkikatta yağmacıların Pehlivanlı aşiretine bağlı

³⁴⁷ MD, nr. 129, 303/1113.

³⁴⁸ MD, nr. 129, 353 /1281.

³⁴⁹ MD, nr. 134, 137/487.

³⁵⁰ MD, nr. 133, 333/1101.

cemaatten başbuğ edinerek diğer eşkiyalarla işbirliği yaptıklarından bahsedilir. Burada da onların yakalanarak şiddetle cezalandırılmaları emredilmiştir.³⁵¹

Yine zaman zaman Rakka'ya iskânları emredilen bazı aşiretlerin iskândan kaçarak Pehlivanlılar gibi pek çok aşiretin arasına karıştıkları görülmektedir. Olaylardan bazıları, iskânları emredilen aşiretler tarafından çıkarılmakta ve Pehlivanlılar gibi bazı aşiretlerin üzerine kalmaktaydı. Örneğin 1728 tarihli hükümde Yeni-il kadısı ve voyvodasına yollanan hükümde Burak, Bayındır gibi bazı cemaatlerin Rakka'ya iskân edilmesinde Pehlivanlı cemaati beyi İbrahim'in de görevli olduğu anlaşılmaktadır. Hükme göre Rakka iskânından kaçanların pek çoğu Yeni-il Türkmeninden Pürnek, Pehlivanlı, Akçakoyunlu, Çiğdemli, Tacirlü ve Karagündüzlü cemaatlerine katılmışlardır. Hükümde iskânı ferman olan Rakka firarilerinin cemaatlerin arasından ihraç edilmeleri emredilmiştir.³⁵²

Diğer taraftan Pehlivanlıların zaman zaman bu eşkıyalık faaliyetlerinden dolayı farklı gruplar tarafından mağdur edildiği anlaşılmaktadır. Şöyle ki 1728 tarihinde Sivas ve Yeni-il kadılarına, Sivas mütesellimine ve Yeni-il voyvodasına yollanan hükümde Recepli Afşarı tarafından Pehlivanlı aşiretinden gasp edilen malların hak sahiplerine teslim edilmesi istenmiştir.³⁵³

Yine ilerleyen dönemlerde Pehlivanlıların iskân meselesi için görevlendirildikleri anlaşılmaktadır. 1729 yılında Çorum sancak beyine, Çorum ve Kırşehir kadılarına, Kırşehir mütesellimine, iskân hususuna mübaşir olan el-Hac Mehmet'e, Mamalı ve Pehlivanlı cemaatlerinin beylerine ve kethüdalarına yollanan bu emirde Rakka iskânından firar eden Silsipür Ceridi, Köçekli ve Babünnun cemaatlerinin kaldırılıp iskân yerlerine döndürülmeleri işi havale edilmiştir.³⁵⁴ Sadece adı geçen aşiretlerin değil aynı zamanda Döğer, Karakoçlu, Şehli, Cacalı ve Harbendeli ile³⁵⁵ Rakka iskânından kaçan sair aşiretlerin de iskân yerlerine döndürülmeleri istenmiştir. Akabinde ise Rakka valisi vezir Ahmed Paşa'ya teslim edilmeleri emredilmiştir.³⁵⁶

Öte yandan Pehlivanlı aşireti iskân sırasında bazı zorluklarla da karşılaşmıştır. 1729 tarihli Sivas valisi vezir Ali Paşa'ya, Karaman valisi vezir Mustafa Paşa'ya, Nevşehir kadısına, Yeni-il hassı voyvodasına, İfraz voyvodasına, Kayseri, Nevşehir, Develi zabitan

³⁵¹ MD, nr. 133, 334/1102; MD, nr. 33, 334/1100.

³⁵² MD, nr. 135, 298/1033.

³⁵³ MD, nr. 135, 295/1025

³⁵⁴ MD, nr. 135, 280 /980.

³⁵⁵ MD, nr. 135, 192/682.

³⁵⁶ MD, nr. 135,354/1221.

ve vilayet ayanına yollanan hükümde: Zamantı Irmağı etrafına iskân edilen Recebli Afşarı cemaatinden bazılarının Üsküdar Atik Valide Sultan Evkafından Yeniil ve Türkman-ı Haleb haslarına tabi Pehlivanlı ve bağlı cemaatlere saldırdıkları anlaşılmaktadır. Belgeye göre Zamantı Irmağı etrafına iskân olunan Recebli Afşarı cemaati, iskân edildikleri yerlerde durmamışlar ve Atik Valide Sultan vakıflarına bağlı Yeni-il ve Türkman-ı Haleb haslarına tabi Pehlivanlı ve onlara bağlı cemaatlere saldırmışlardır. Burada bulunan Pehlivanlıları kuşatmışlar ve hayvanlarını almışlardır. Ardından Kayseri tarafına giden tüccarları soyarak bazılarını katledip bazılarını da yaralamışlardır.

Yine 300-400 eşkiya ile Pehlivanlılara bağlı Kuşlu ve Doğanlı isimli mahalleri basmışlar ve iki kişiyi öldürmüşlerdir. Sonrasında Pehlivanlı aşiretinden Battal oğlu Mustafa Bey'in Emlak kazasındaki 9 çifliğini basarak hayvanlarını ele geçirmişlerdir. Yapılan tahkikatta Recepli Afşarı ve Pehlivanlılar arasında büyük bir gerilimin olduğu görülmektedir. Şöyle ki, Recebli Afşarı mensuplarının verdiği bilgiye göre, Zamantı kazasına iskân edildikleri sırada Pehlivanlı cemaati ahalilerinden 4-5.000 ev onlara verilen yerlere konmuşlar ayrıca pek çok köyde hasada gelmiş ekinleri hayvanlarına yedirmişlerdir. Afşarlardan bazıları Pehlivanlı'ya varıp "niçin mezralarımızı ıtlak idersiniz" diye sorduklarında ise aralarında büyük bir çatışma çıkmıştır. Çatışma sırasında Afşar tarafından 10, Pehlivanlılardan ise 7 kişi öldürülmüştür. Gönderilen emirde Pehlivanlı cemaatinin eski yerlerine gönderilmesi Afşarların ise harabe yerlere yerleştirilmesi emredilmiştir. İki aşiretin arasındaki davanın kim tarafından görüleceği de tartışma konusu olmuştur. Pehlivanlılar davanın, bağlı oldukları Yeni-il kadısı tarafından Afşarla ise kendi kadıları huzunda görülmesini talep etmişlerdir. Afşarların Pehlivanlılara yönelik şikâyeti ise; Kayseri müdüyle 5.925 müd buğday ve arpalarının hayvanlarına yedirildiği, bir bab asiya ve otuz adet evlerinin yakıldığı ve on nefer adamların mızrak ve kılıç ile katledilip yaralandığı şeklindedir.³⁵⁷

1730 tarihinde Sivas ve Bozok'a gönderilen hükümde ise yukarıdaki benzer hususlar vurgulanmaktadır. Buna göre Akdağ kadı naibi Mahmut'un gönderdiği arzda Türkmen tairesinden Pehlivanlı ve Bahrili aşiretleri yaylak ve kışlaklarına gidip gelirken bazı karyelerdeki evlerde oturup köylülerin ekinlerini hayvanlarına yedirmişlerdir. Yine mallarını da ellerinden zorla almışlardır. Hükümün devamından anlaşıldığına göre Pehlivanlı aşiretinin ödemeye söz verdiği 10.000 kuruş nezirin tahsil edilmesi, ayrıca bunların Harmun

³⁵⁷ MD, nr. 135, 88/387.

yaylağından kaldırılarak Bozok sancağında Kızılırmak'ın Viran karyesi yakınındaki Çokgöz denilen yerde iskân edilmeleri emredilmiştir.³⁵⁸

1730 tarihinde Teke ve Hamid sancakları mütesellimleriyle Yeni-il hassı voyvodasına yollanan hükümde de yukarıdaki hükme benzer bir durum söz konusuydu. Vezir Mustafa Paşa'nın uhdesinde olup İfraz-ı Zülkadriye mukataası cemaatlerinden bazıları Sis'in güvenliğinin sağlamak için Çukurova'ya yerleştirildikleri halde Recebli Afşarı ve Pehlivanlı aşiretlerinin içlerine firar etmişlerdi. Hükme göre İfraz-ı Zulkadriye mukataası cemaatleri reayası 1709 yılında hatt-ı hümayunla Sis hududunu eşkiyadan korumak için buraya yerleştirilmişlerdir. Fakat bazıları malı mirilerini vermemek için Aydın, Saruhan, İçil, Karaman, Sivas, Kayseri, Adana, Mara ve Kars gibi yerlere dağılmış bazıları ise Yeni-il voyvodalığına tabi Pehlivanlı aşiretleri arasına dâhil olmuşlardır. Bunlar kaçtıkları yerlerde ayan ve mütegalibenin emrine girerek iskân mahallerine gelmemişlerdir. Üstelik vergilerini de vermedikleri için tahsil edilmesi lazım gelen bu vergiler Çukurova'da sakin cemaat ahalisinden tedarik edilmiştir. Bu sebepten dolayı da bölgede kalanlar perakende ve perişan duruma düşmüşlerdir. Hükümde tekrar dönemleri mümkün olmadığı anlaşılan bu cemaatlerin buldukları yerlerde deftere geçirilerek vergilerinin alınması üzerinde durulmuştur.³⁵⁹

1731 yılına ait bir hükümde ise Recebli Afşarı'nın buldukları yerden başka yere gitmemek, civar kaza ahalisine zarar vermemek ve vergi vermek şartlarını kabul edip söz vermeleri ayrıca nezir ödemeyi kabul etmeleri halinde Zamantı bölgesinde oturmalarına izin verildiği anlatılır. Ancak Kayseri, Kars-ı Maraş, Zamantı ve Develi havalisindeki ahalinin ekinlerine, hayvanlarına zarar verip eşkıyalık yapmaya devam ettiklerinden Kıbrıs'a sürgün edilmelerinin kararlaştırıldığı anlaşılmaktadır.³⁶⁰ 1731 tarihinde Konya ve Sivas mütesellimlerine yazılan hükümde de iskânı ferman olunan Cerid, Köçekli ve Döğerli aşiretlerinin firar ettikleri iskân yerlerine gitmeyip Bozok sancağına gelerek Pehlivanlı aşireti boy beyi İbrahim ve Bozok mütesellimi Çaparoğlu'nun himayesine girdikleri belirtilmektedir. Merkezi idare bu aşiretlerin hiçbir şekilde himaye edilmeyip buldukları yerlerden kaldırılarak Rakka'da iskân edilmelerini emretmiştir.³⁶¹ 1732 tarihinde Cerid ve Köçeklilerin, Çankırı mutasarrıfı Selim'in maiyyetine katılarak buldukları mahal-

³⁵⁸ AE. SMHD. I, 188/14559.

³⁵⁹ MD, nr. 135, 465/1670.

³⁶⁰ MD, nr. 136, 86/282; MD, nr. 136, 87/283; MD, nr. 136, 282 /1196

³⁶¹ MD, nr. 136, 145/499.

den sürülmeleri istenmiştir. Belgede adı geçen aşiretlerin Türkmenlerin arasına katıldıkları ve sürekli problem çıkardıkları belirtilmektedir. Bunların Pehlivanlı ve Mamalı boy beyleri vasıtasıyla bölgeden uzaklaştırılmaları istenmiştir.³⁶²

Esasen aşiretler birbirleri arasında denge unsuru olarak da değerlendirilmektedir. Örneğin Pehlivanlı aşireti, bölgede şekavet unsuru haline gelen aşiretlerin tedip edilmesi amacıyla Tabanlı, Küçüklü, Mamalı, Yapalu, Akbaş, Receblü, Barak, Abalu aşiretleriyle birlikte hareket ettiği anlaşılmaktadır. Birlik olan bu aşiretler, topladığı eşkiya ile vilayet vilayet gezip fukaraya zulmeden Gedik adlı şaki ve diğer eşkiyanın yok edilmeleri için görevlendirilmişlerdir.³⁶³ 1732 yılına ait bir hükümde: Pehlivanlılardan bu kez bölgenin en güçlü ve kalabalık aşiretlerinden biri olan Mamalıları karşı yardım istenmekteydi. Budaközü naibine, Akşehir sancağı mütesellimine, Bozok sancağı mütesellimine, Mamalı voyvodasına ve Pehlivanlı beyine yazılan hükümde; Mamalı aşiretine bağlı Şarıklı cemaatinin şakilere yardım ve yataklık yaparak şekavette buldukları üstelik vergi de vermedikleri belirtilmekteydi. Belgeye göre Şarıklılara mensup birkaç nefer yanlarına ikiyüze yakın adam toplayarak Bektaş ve Evcî köylerini başmış, halkın malını yağmalamıştır. Ayrıca kadın erkek pek çok kişiyi yaralamışlardır. Yine Boğaz köyünü kuşatarak halkın 1.520 kuruşunu almışlardır. Mamalı aşireti beyi olan Ali'ye ferman gönderilerek Mamalı cemaatinin yıllık 4.824 kuruş vergi karşılığında Bozok sancağına bağlı hali ve harab köylere iskânlarına müsaade edilmiştir. Buradan başka yere gitmemelerine, isyan etmemelerine ve vergilerini ödemelerine de ayrıca değinilmiştir.³⁶⁴

Anlaşıldığı kadarıyla Pehlivanlılar, halka zarar veren isyancılara da destek vermişlerdir. Öte yandan sadece Pehlivanlı aşiretinin değil Pehlivanlı'ya bağlanan Cerid ve Köçekli cemaatlerinin de halka zulmettikleri anlaşılmaktadır. 1736 tarihli bir belgede Yeni-il haslarına tabi Pehlivanlı cemaati mir aşiretiyle Ceridli ve Köçekli cematleri boy beylerinden halka zulmedenlerin yakalanması istenmektedir. Belgede Pehlivanlı cemaatine ilhak olunan Ceridli ve Köçekli cemaatlerinin ilk zamanlar kendi hallerinde oldukları ve üzerlerine düşen vergiyi ödediklerinden bahsedilir. Fakat sonradan Köçekliden Çobanoğlu'yla iki oğlu, yine Köçekliden Kara Mahmutoğlu, Ceridliden Kel İsmail ve Kel Haliloğlu Hüseyin, Kartal Hasan ve Kızıl İbrahim adlı kimseler halkın yolunu keserek ellerindeki malları zorla almışlardır.³⁶⁵

³⁶² AE. SMHD. I, 66-4273.

³⁶³ MD, nr. 98, 210/734.

³⁶⁴ MD, nr. 139, 54/166.

³⁶⁵ C. DH, 285/14214.

1762 yılına ait bir belgede de Pehlivanlıların bu kez Sivas'ta Ulaş ve Kangal arasındaki Deliklitaş derbendine iskân edilmesi istenilen Reyhanlı aşiretiyle birlikte hareket ettiklerini görülmektedir. Reyhanlı aşireti 1764 tarihinde Rakka'ya sürülmek istenmişse de başarılı olunamamıştır. 1764'de Reyhanlılarla hareket eden ve onlarla beraber yaşayan cemaatlerden biri de Pehlivanlılar olduğu anlaşılmaktadır. Bunların şekavet içinde oldukları ve geçtikleri yerleri harap ettikleri ifade edilerek aşiret ve cemaatlerin iskâna tâbi tutulmasının zorluğu ifade edilmiştir.³⁶⁶

1768 tarihli başka bir belgede yine Yeni-il ve Halep haslarına tabi Pehlivanlı aşiretinden bazı kimselerin eşkıyayla birleşerek ahaliye zarar verdikleri anlatılmaktadır. Daha önce rahat durmamaları halinde 25.000 kuruş nezir ödeyeceklerini taahhüd eden Cerid ve Köçekli cemaatleri sözlerinde durmamış yine ahaliye zulmetmişlerdir. Bunların evvela Adana toprağına nakil edilmesi akabinde ise Adana valisi marifetiyle Rakka'ya iskân edilmeleri emredilmiştir. Belgenin devamında bu eşkıyaların tamamının Pehlivanlı aşiretinden olmadığı fakat içlerinde Pehlivanlılara tabi Cerid ve Köçekli aşiretlerine mensup kişilerin olduğu anlaşılmaktadır. Adı geçen aşiretlerin Pehlivanlıların içinden çıkartılması için Bozok sancağı mütesellimi Mustafa Bey görevlendirilmiştir.³⁶⁷

Bundan birkaç sene sonra gönderilen hükümde de aynı konu işlenmektedir. Buna göre Pehlivanlı aşireti beyine, Adana valisi, Anadolu müfettişi vezir Ahmed Paşa'ya yollanan hükümde Silsipür Ceridi ve Köçekli cemaatlerinin Rakka'ya sevk ve iskânlarının gerekirse muharebe edilerek yerine getirilmesi emredilmiştir.³⁶⁸ Fakat yukarıda bahsettiğimiz 1768 senesine ait hükme göre onların bölgeden uzaklaştırılmasının pek mümkün olmadığı görülmektedir. 1831 tarihli Kırşehir sancağının Konur kazasına ait bir nüfus defterinde de Köçeklilerin Ömerli köyüne yerleştikleri anlaşılmaktadır. Burada dikkat çeken başka bir husus ise köyün malikâne geliri Pehlivanlı aşiretinden Abdurrahman Bey ve müştereklerine ait olmasıdır.³⁶⁹ Bu durum Köçeklilerle Pehlivanlıların yakınlığının uzun süre devam ettiği anlamına gelir.

³⁶⁶ Aydın Efe, *Antakya ve Çevresi Türkmenleri: Küçük Alioğulları ve Reyhanlı Aşireti (XIX. Yüzyıl)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012. s. 120; Mahmut Ulubaş, *Maraş ve Çevresinde Aşiretler (1774-1865)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s. 124.

³⁶⁷ C. ZB, 83/4123.

³⁶⁸ MD, nr. 139, 93/351.

³⁶⁹ Ahmet Gündüz, "H. 1254- H.1265 (M.1839-1849) Tarihleri Arasında Yapılan ve 03542-03543- 03545-03546 Numaralı Nüfus Defterlerine Göre Kırşehir Konur Kazası ve Konur Kazası'nın Köyleri ve Sayılan Nüfusun Özellikleri", *Social Sciences Studies Journal*, C. 5, S. 31, 2019, s. 1139.

Pehlivanlı aşiretinin şekavetleri yukarıda anlatılanlarla da sınırlı değildir. 1770 tarihli bir belgeye göre Pehlivanlılar, Pürnek aşireti beyi Koçerle Bozulus Türkmenlerine bağlı Tabanlı aşiretini basmışlardır. Bu baskında önemli rol oynayanların başında Türkmen ağası olan Ali Ağa da vardır. O, eşkıyayı himaye ederek Bacılı Halil, Koçeroğlu ve Pehlivanlılardan oluşan 1.500'den fazla eşkıya ve levend ile 300'den fazla haneyi basmıştır. Bu baskın sırasında ahalinin 200 keseden fazla bir meblağa tekabül eden mallarını almışlardır. Tabanlı aşiretinden alınan mallardan 15 kese akçe ile 6 at Türkmen ağasına, 5 kese akçe ile 5 at da Ankara naibine verilmiştir.³⁷⁰ Burada aşiretlerin devlet görevlileri tarafından desteklendiği hatta devlet görevlilerinin teşviki ve yönlendirmesiyle halkın üzerinde baskı unsuru haline geldiği görülmektedir.

1772 senesine ait bir belgede ise Yeni-il hassı cemaatlerinden özellikle de Pehlivanlı aşiretinin kapısız eşkıyası ile birleşerek meydana getirdikleri şekavetten bahsedilmektedir. Buna göre isyan üzere olan kapısız leventlerin, Anadolu'da icra ettikleri olayların sebebinin onlara yardım eden aşiretler olduğu belirtilerek Pehlivanlı ve onlara bağlı cemaatlerin tedip edilmeleri emredilmiştir.³⁷¹

3. 4. Yerleştikleri Köyler ve Nüfusları

Yukarıda da izah edildiği gibi Pehlivanlılara pek çok aşiret, oymak ve oba bağlanmıştır. Bunlar sancağın pek çok köyünde dağınık bir şekilde yaşamaktadır. Özellikle dikkat çeken hususların başında yerleştikleri köylerde kendilerinden başka farklı aşiretlere mensup pek çok kişi bulunmaktadır. Bu durum Osmanlı Devleti'nin aşiretleri bölerek yerleştirmek istemesinin bir sonucudur. Devlet bu yolla aşiretler arasındaki asabiyeyi kırmak istemiştir. Böylece onlar iskân edildikleri yerlerde halka karşı çoğunluk olamayacaklar ve onların üzerinde baskı kuramayacaklardı. Dolayısıyla aşiret mensuplarını sadece Bozok sancağın da değil aynı zamanda Orta Anadolu'nun geniş bir kısmında küçük gruplar halinde görmek mümkündür.

İlerleyen sayfalarda nüfus defterlerinden hareketle Pehlivanlılara bağlı cemaatlerinde yerleştiği yerler üzerinde durulacaktır. Fakat burada bazı belgelerde rastladığımız Pehlivanlılardan bahsetmek yerine olacaktır. 1742 tarihli bir belgede Pehlivanlı aşireti beyi İbrahim'in günümüzde Kırıkkale'ye bağlı (belgeye göre Çankırı'ya bağlı) Balışeyh köyünde

³⁷⁰ C. DH, 89/4404.

³⁷¹ C. ZB, 83/4106.

bir cami yaptığı belirtilmektedir. Buna göre Balişeyh ve etrafındaki köylerde Cuma namazının kılınması için bir cami olmadığından bahsedilir. Nihayetinde kendi malından köye bir cami inşaa ettiren boy beyi İbrahim camiye hatip olarak da Mehmet Efendi'nin atanmasını istemiştir. Onun bu isteği kabul edilerek Mehmet Halife caminin hatibi olarak atanmıştır.³⁷²

1836 tarihli başka bir belgede bu sefer Kırşehir sancağının Çiçekdağı nahiyesinde Pehlivanlılara bağlı Tülek cemaatinin yaşadığı Hacıhasankışlası köyünde Hacı Mehmet'in yaptırdığı bir camiden bahsedilmektedir. Camiye imam ve hatip olarak ise Hacı Mehmet'in büyük oğlu Hasan'ın atanması teklif edilmiştir.³⁷³ Kırşehir'de yaşayan Pehlivanlılar bunlarla da sınırlı değildir. Bölgenin nüfus defterlerinde Konur kazasında da yaşayan Pehlivanlılara rastlanmaktadır. Buna göre nefsi Gümüşkan Maden-i Hümayun'unda Pehlivanlı cemaatinden 5 kişinin burada ticaret amaçlı bulunduğu belirtilmektedir. Yine aynı kazaya bağlı diğer adı çiftlik olan İğdebeli köyünde de 14 kişi yaşamaktadır. Bunların evlad-ı iyaliyle buraya yerleştikleri anlaşılmaktadır.³⁷⁴

ankırı ve Kırşehir'de yaşadıkları tespit edilen aşiret yelerinin Kırkkale'nin Beyobası köyünde de yaşadıkları anlaşılmaktadır. Köyde yaşayanlar aşiretin boy beyleri olup köyün ismi de burada yaşayan beylerden dolaylı Beyobası adını almıştır. Pehlivanlı beylerinden Mahmut Bey'in 1797'de bu köye cami yaptırdığı belirtilmektedir.³⁷⁵ Bu bölge beylerin oturduğu bir yer olmanın dışında aşiretin de idare merkeziydi. Yaylaya çıkmadan önce obalar burada toplanarak yaylaklar belirlenirdi. Yine ordunun asker ihtiyacı için asker toplandığında da orduya katılacaklar buraya gelirdi. Burada Pehlivanlı beyleri tarafından yapılmış iki de konak bulunmaktadır. Bedirhan Bey ve Aslan Bey tarafından yapılan bu konaklar günümüzde de ayakta'dır. Ancak Aslan Bey konağındaki tavan göbeği hırsızlar tarafından kesilerek alınmıştır.³⁷⁶

1920 tarihli bir belgede Kenanbeyobası ve Abdurrahmanbeyobası köylerinde Pehlivanlıların yaşadığı anlaşılmaktadır. Beyobası köyü 1925 tarihinde Abdurrahman Obası adıyla kaydedilmiştir. Bu ismin verilmesi, Abdurrahman'ın Pehlivanlıların meşhur boy beylerinden biri olmasından kaynaklanmaktadır. Bölgede bulunan Kenanobası, Mehmetbeyobası ve Battalobası köylerinde de Pehlivanlılar meskûndur. Bu isimlendirmeler de daha

³⁷² C. EV, 540/27275.

³⁷³ HAT, 1599/46.

³⁷⁴ Ahmet Gündüz, 2019, s. 1141-1142.

³⁷⁵ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 51.

³⁷⁶ Alemdar Yalçın, Hacı Yılmaz, 2002, s. 24-25.

önce haklarında detaylı bilgi verdiğimiz Kenan, Mehmet ve Battal'ın aşiretin boy beyleri olmasından dolayı yapılmıştır.³⁷⁷

Bahsedilen köyden başka Bozok sancağının Sorgun kazasına bağlı Abdurrahmanbeyli karyesinin adı da Abdurrahman Bey'den geliyor olmalıdır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köyde 6 hane yaşamaktadır.³⁷⁸ Öte yandan Budaközü'ne bağlı Mehmetbeyli³⁷⁹ ile Kızılkoca kazasına bağlı Battal³⁸⁰ isimli köyler de Pehlivanlı boy beylerinden dolayı bu ismi almış olmalıdır. Keza bahsi geçen köylere ilk kayıtlarda rastlanmazken bunlar aşiretin bölgeye gelmesiyle kurulmuşlardır. Dolayısıyla Pehlivanlı aşiretinin boy beyleri olan Mehmet Bey ile Battal Bey'in isimlerini taşıması bu iddiayı kuvvetlendirir. Fakat belgelerde iddiayı destekleyecek mahiyette bilgi mevcut değildir. Son olarak 1856 tarihli bir belgeden Aşağı Hamurlu isimli köyün de Pehlivanlılarla meskûn köylerden biri olduğu kayıtlıdır.³⁸¹ Kaldı ki Hamurlu aşireti Pehlivanlıları oluşturan aşiretlerden biridir.

Aşiret mensuplarına rastlanan başka bir bölge de günümüzde Afyonkarahisar'a bağlı olan Emirdağı'dır. Osmanlı döneminde Nevâhî-i Barçın olarak bilinen kazaya bağlı Çiftler köyü civarında hayme-nişin olarak kaydedilen cemaat 11 hane ve 41 nüfusa sahiptir.³⁸² Bunlardan başka Ankara sancağında da konar-göçer oldukları belirtilen Pehlivanlılara rastlanır. 1831 tarihli nüfus defterinde Ankara'ya gelip giden nüfus arasında deveci olarak kayıtlı 40 nefer aşiret üyesi bulunmaktadır.³⁸³ Bu bilgi ilerleyen sayfalarda bahsedileceği üzere Pehlivanlıların taşımacılık işlerinde aktif olarak yer aldıklarını göstermektedir.

Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu en önemli kaynaklardan biri 1851 tarihli belgedir.³⁸⁴ Belgede Pehlivanlı ve Pürnek aşiretlerinin içine yerleştirilen Afşar ve Rişvan aşiretlerine dair bilgi bulunmaktadır. Dolayısıyla belgede yer alan köyler aynı zamanda Pehlivanlı ve Pürnek aşiretlerinin iskân alanlarıdır. Pürnek aşiretinin Pehlivanlılara bağlı gösterilmesi nedeniyle bunları Pehlivanlılara dâhil etmek yerinde olur. Zaten *Pehlivanlıoğlu Yusufbeyobası*, *Aşiret-i Pehlivanlı der-karye-i Yağlı*, *Aşiret-i Pehlivanlı der-karye-i Kadılı*, *Aşireti Pehlivanlı der-karye-i Gelmeli*, *Aşiret-i*

³⁷⁷ Alemdar Yalçın, Hacı Yılmaz, 2002, s. 33, Belge 13.

³⁷⁸ ML. VRD. TMT. d, 14395.

³⁷⁹ Dönüş Ayçiçek, 2019, s. 140.

³⁸⁰ NFS, d., nr. 2051, s. 80.

³⁸¹ Alemdar Yalçın, Hacı Yılmaz, 2002, s. 46, Belge 39.

³⁸² Osman Köksal-Bahadır Acet, "Sultan II. Mahmud Dönemi Sayımlarına Göre Barçınlı (Emirdağ) Civarında Meskûn Aşiretler Üzerine Bazı Değerlendirmeler", *Uluslararası Emirdağ Sempozyumu*, Afyonkarahisar, 2017, s. 3.

³⁸³ Sevil Top Yılmaz, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara Şehrinde Göç", Semiha Nurdan-Muhammed Özler (Haz.), *XVIII. Türk Tarih Kongresi*, TTK Yayınları, C. XI, Ankara, 2018, s. 368.

³⁸⁴ ML. CRD. d. 1377.

Pehlivanlı der-karye-i Ödemişuşağı gibi kayıtlar da bunu açıkça gösterir. Zira ismi sayılan yerler Pehlivanlıların yaşadığı köylerdir. *Yusufbeyobası, Yağlı, Kadılı, Gelmeli ve Ödemişuşağı* köylerinde Pehlivanlıların yaşadığına kuşku yoktur. Ayrıca *Aşiret-i Abdalan, Aşiret-i Torun, Aşiret-i Tülek* gibi aşiretler de izah edilmeye çalışıldığı üzere Pehlivanlılara tabidir.

Pehlivanlı ve Pürnek aşiretleri arasına yerleştirilenler arasında kudretli olanlarına dam, tarla ve çift, kudreti olmayanlara ise ortakçılık, hizmetkârlık ve çobanlık gibi hizmetler verilmiştir. Ayrıca bunlar yerleştirildikleri yerlerden kaçmasınlar diye birbirlerine kefil yazılmışlardır. Şayet kaçan olursa kefillerin onları yakalayıp yerlerine getirmeleri de istenmiştir. Yine yerleştirilen hanelerin 161 hanesi çift ile müstakil ziraatçı, 58 hanesi birer çift ile ortakçı ziraatçı, 2 hanesi demirci, 9 hanesi çulha, 2 hanesi sarraç, 24 hanesi hizmetkâr, 79 hanesi çoban ve sığırtaç, 13 hanesi deveci, 13 hanesi amelmande, 14 hanesi ise tadilciye olarak kaydedilmiştir. Pehlivanlı ve Pürneklerin yaşadığı köylerden bazıları şunlardır:

Tablo 2. Pehlivanlı ve Pürnek Aşiretlerinin Yaşadığı Köyler

Aşiret-i Pehlivanlıoğlu Yusuf Bey Obası
Aşiret-i Solakuşağı Karyesi; Abdalan taifesinden olup merhumlar obayı mezkûrda meskûn
Aşiret-i Solakuşağı Karyesi
Abdalan taifesinden olup merhumlar obayı mezburda meskûn oldukları ber-vechi-ati zikr olunur.
Aşiret-i Torun Der-karye-i Ali Bey Obası
Aşiret-i Pehlivanlı Der-Karye-i Yağlı
Aşiret-i Pehlivanlı Der-Karye-i Kadılı
Aşiret-i Torun Der-Karye-i ...
Aşiret-i Torun Der-Karye-i Köleuşağı
Aşiret-i Solakuşağı Karyesi
Aşiret-i Solakuşağı Der-Karye-i Kayalık
Aşiret-i Cerid Der-Karye-i Bili (?)
Aşiret-i Hacı Süleymanlı Der-Karye-i ...
Aşiret-i Karakoyunlu Der-Karye-i Mehmet Kethüda Obası
Aşiret-i Karakoyunlu Der-Karye-i Çatallı ve Barak Obası
Aşiret-i Karakoyunlu Der-Karye-i Tekke Obası
Aşiret-i Kızıl Osmanlı
Aşiret-i Pehlivanlı Der-Karye-i Gelmeli
Aşiret-i Pehlivanlı Der-Karye-i Ödemişuşağı
Aşiret-i Sadıklı Der-Karye-i Cabbar Ağa Obası

Aşiret-i Kargın Der-Karye-i Yenice
Aşiret-i Kargın Der-Karye-i Kızılközü
Aşiret-i Karkın Der-Karye-i Ömerkethüda
Aşiret-i Karkın Der-Karye-i Kötüköy
Aşiret-i Karkın Der-Karye-i Karakaya
Aşiret-i Ödemişli Der-Karye-i Hacıarablı
Aşiret-i İldelikli Der-Karye-i Karabacaklı
Aşiret-i İldelikli Der-Karye-i Orta Oba
Aşiret-i İldelikli Der-Karye-i Tazıoğlu
Aşiret-i İldelikli Ramazanlı
Aşiret-i İldelikli Der-Karye-i Hamitler
Aşiret-i Sarıcalar Der-Karye-i Deveci
Aşiret-i Sarıcalar Der-Karye-i Pekmezci
Aşiret-i Sarıcalar Der-Karye-i Köşker Obası
Aşiret-i Zalim Ali Oğlu Kışlası
Aşiret-i Hamurlu Der-Karye-i Karadepe
Aşiret-i Dulkadirli Der-Karye-i Karahisaroğlu
Aşiret-i Dulkadirli Der-Karye-i Eynelli Murad
Aşiret-i Dulkadirli Der-Karye-i Muhsinli
Aşiret-i Dulkadirli Der-Karye-i Behramkale
Aşiret-i Pehlivanlı Der-Karye-i Buzluk Tatar İlyası
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i İkizoğlu
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i Mehmetoğlu
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i Kırdük? (?)
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i Hacıahmetli
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i Hasanağa
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i Kazakoğlu
Aşiret-i Tülek Der-Karye-i Hasanlioğlu
Aşiret-i Yabanlı Der-Karye-i Çapraşık
Aşiret-i Akçakoyunlu Der-Karye-i Akdağ Civarında Hacı Evliyaoğlu Kışlası
Aşiret-i Akçakoyunlu Der-Karye-i Kozan
Aşiret-i Akçakoyunlu Der-Karye-i Devecipınarı
Aşiret-i Akçakoyunlu Der-Karye-i Müftü
Aşiret-i Akçakoyunlu Der-Karye-i Körkeçievranı
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Esrek (?)
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Yıldız
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Çanakçı
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Farsak

Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Baybut?
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Kızılcakişla
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Şeyhali
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Bey Obası
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Kuşçu
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Köselers
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Eskifarsak
Aşiret-i Pürnek Der-Karye-i Çayırşeyh

Aşiretin kalabalık bir şekilde yaşadığı yerlerin başında Bozok bölgesi gelmektedir. Cemaatlerle ilgili bahsedilen detaylara geçmeden önce doğrudan Pehlivanlı adıyla anılan cemaatlerin yerleştiği köylere ayrıntılı bir şekilde bakmak yerinde olacaktır:

Pehlivanlılardan 7 nefer Bozok sancağındaki Devecipınar köyünde sakindir. 1831 tarihli nüfus defterinde karşımıza çıkan köyde 125'i Ağçakoyunlu aşiretinden, 7'si ise Pehlivanlı aşiretinden olmak üzere 132 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihinde hazırlanan temettuat defterine göre köyde yaşayan 13 hane yine Ağçakoyunlu cemaatine mensuptur.³⁸⁵ 1831 tarihli nüfus defterine göre Alembey köyünde yaşayanlardan 1'i Pehlivanlı aşiretindedir.³⁸⁶ Küçükçalağıl köyünde de 1 nefer Pehlivanlı aşiretine mensuptur.³⁸⁷ 1835 tarihli Akdağ kazasına ait nüfus defterinde karşımıza çıkan İnevi köyünde sakin olan 25 neferin tamamı da Pehlivanlı aşiretine tabi Doğanlı cemaatindedir.³⁸⁸ Kadıgüllü köyünde de cemaat üyeleri sakindir. 1831'de köyde 2'si Zile, 3'ü de Pehlivanlı Yörüklerinden olmak üzere 86 nefer yaşamaktadır. 1844 tarihli temettuat defterine göre köy nüfusu 30 hane dir.³⁸⁹

Budaközü kazasına tabi Çavuş köyünde ise 45'i Pehlivanlı aşiretinden olmak üzere 51 nefer mevcuttur.³⁹⁰ Son olarak Süleymanlı'ya bağlı Bektaşlı köyünde yaşayan 269 neferlerden 1'i Karkın, 2'si Boynuboyunlu, 16'sı Pehlivanlı, 7'si Beyli, 7'si Sarılar aşiretine

³⁸⁵ BOA. TD. nr. 315, s. 428; KKA. TD. nr. 30, v. 102a; NFS. d. nr. 2053, s. 210; M. Nihal Savrım, 2007, s. 97.

³⁸⁶ NFS. d. nr. 2052, s. 104; TMT. d. nr. 12892.

³⁸⁷ MAD. nr. 4874, s. 26; NFS. d. nr. 2052, s. 79, 97; TMT. d. nr. 12860.

³⁸⁸ NFS. d. nr. 2054, s. 5.

³⁸⁹ MAD. nr. 4874, s. 26; NFS. d. nr. 2052, s. 91; TMT. d. nr. 12827.

³⁹⁰ NFS. d. nr. 2051, s. 108, 373, 442; NFS. d. nr. 2052, s. 265; Serkan Polat, 2010, s. 32; Zafer Eroğlu, 2013, s. 55.

mensupken 5'i ise Hamahumus reayasındandır.³⁹¹ Bunun dışında Cılbak köyünde yaşayan 22 hane de Pehlivanlı aşiretindedir.³⁹² Ayrıca onlardan 3 nefer de Yozgat'ın merkezinde yaşamaktadır. Yozgat kasabasının Nohutlu mahallesinde yaşayan Pehlivanlılar Pehlivanlı aşiretinin beyi Battal'ın oğlu Mustafa Bey'e tabidir.³⁹³ Bunların dışında Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli deftere göre cemaat üyelerinden bazıları Yağlı, Kadılı, Köleuşağı, Gelmeli, Ödemişuşağı, Buzluk köylerinde de sakindir.³⁹⁴

Aşağıda aşiretin yaşadığı yerler ve nüfusları ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Bununla birlikte burada aşiretlerle ilgili verilen bilgiler sadece Pehlivanlılara bağlı olanlarla sınırlıdır.

Abdal aşireti Akçakoyunlu köyünde 3, Tarhana köyünde 18, Yünalanı köyünde 9, Çalaverdi köyünde 1, Uzunlu köyünde 8, Büyükyapalak köyünde 13, Küçükyapalak köyünde 60, İzibüyük köyünde 13, Tepedoğan köyünde 3, Sarıkaya köyünde 6, Alcı köyünde 2, Boğazcumafakılı köyünde 1, Kayadibi/Selmanlı köyünde 10, Sarıhacılı köyünde 2, Yayıncılar köyünde 4, Kabacıoğlu köyünde 4, Bektaşlı köyünde 1, Aşağıelmahacılı köyünde 21, Hatip köyünde 1, Baltasarılar köyünde 4, Mahal köyünde 6, Deremahal köyünde 4, Çalılı köyünde 4, Kötümoymul köyünde 4, Kırıksoku köyünde 15, Sarıhacılı köyünde 2, Sarıviranı köyünde 2 ve Yudan köyünde 44 nefer nüfusa sahiptir. 29 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 267 neferdir.

Akkoyunlu aşireti Devecipınar köyünde 125, Müftükışla köyünde 27, Büyükkışla köyünde 235, Kozan köyünde 39, Aşağıcumafakihli köyünde 2, Bektaşlıkışlası köyünde 61 ve Buruncuk köyünde 3 nefer nüfusa sahiptir. 7 köye dağılan aşiret toplam 492 neferdir. Alabaşlı aşiretine Çiçekli ve Çıkrıklı köylerinde rastlanır. 2 köye dağılan aşiret toplam 67 nefer nüfusa sahiptir. Acılı ve Kızılkışla köylerinde yaşayan Beterli aşireti toplam 74 nefer nüfusa sahiptir. Çağıranlı aşireti Akçakoyunlu köyünde 9, Çardak köyünde 22, Dolak köyünde 12, Uzatçay köyünde 32, Büyükyapalak köyünde 12, Elmalık köyünde 36, Kabalı köyünde 17, Kıyılı köyünde 9, Yanık köyünde 29 ve Virancık köyünde 10 nefer nüfusa sahiptir. 10 köye dağılan aşiret toplam 178 neferdir.

³⁹¹ NFS. d. nr. 2052, s. 140; NFS. d. nr. 2053, s. 127; Vahide Mihmat, 2013, s. 91.

³⁹² NFS, d. 2115, s. 29.

³⁹³ NFS, d. 2051, s. 24.

³⁹⁴ ML. CRD. d. 1377.

Çemenli aşireti Aksaray sancağının köylerine dağılmış durumdadır. Aksaray sancağının Ozartık köyünde 86, Veis Fakih köyünde 37, Yayımış köyünde 6, Hacı Ahmet köyünde 7, Kurtlar karyesinde 5, Musular köyünde 8, Çeltik köyünde 11, Altyos (?) karyesinde 17, Mendeme köyünde 23, Kızıl köyünde 11 ve Hacı Bayadlı köyünde 14 hane olarak yaşamaktadır. Buna göre Pehlivanlılara bağlı Çemenli aşireti Aksaray sancağında 225 hanedir. Her bir hane 5 kişi olarak kabul edilirse takriben 1.125 kişilik bir nüfusları bulunmaktadır.

Çıplak aşireti kendi isimlerini verdikleri köyde sakinlerdir. 22 hane nüfusları vardır.

Doğanlı aşireti İnevi köyünde 25, Tepedoğan köyünde 91, Küçükköhne köyünde 6, Taşpınar köyünde 2, İnönü köyünde 2, Deredoğan köyünde 59 ve Erbek köyünde 8 nefer nüfusa sahiptir. 7 köye dağılan aşiret toplam 193 neferdir.

Dulkadirli aşireti Çiçekli köyünde 1, Seydiyarlı köyünde 4 ve Yozgat kasabasının Köseoğlu mahallesinde de 1 nefer nüfusa sahiptir. Pehlivanlılara bağlı aşiretin nüfusu 6 neferdir.

Durumcalı aşireti Karacalar köyünde 1, Lökköy'ünde 10 nefer nüfusa sahiptir. Toplam nüfusları 11 neferdir.

Konurlu köyünde yaşayan Elçi aşireti 22 nefer nüfusa sahiptir.

Oğulcak/Oğulcuk köyünde rastlanan Hamurlu aşireti 3 nefer nüfusa sahiptir.

Pehlivanlılara tabi Harbendeli aşireti dağınık bir şekilde tespit edilememektedir. Ardıçalı köyünde 22, Yazıkarahacılı köyünde 6, Karamağara köyünde 2, Dedefakılı köyünde 4, Kadılı köyünde 5, Kerpiçcik köyünde 7, Kötüköy'de 2, Bahadın köyünde 12, Çamurlu köyünde 23, Çavuşlu köyünde 18, Çayözü/Kürtköyü'nde 4, Dişli köyünde 2, Peyik köyünde 9, Pöhrenk köyünde 3, Halilfakihli köyünde 18, Karababalı/Karaabalı köyünde 81, Karakız köyünde 1, Sarıhacılı köyünde 4, Şahmuratlı köyünde 1, Temrezli köyünde 4, Tiftik köyünde 5, Arife/Arpaköyü'nde 60, Kışla-i Güzelli köyünde 95, İncirli-i Müslim köyünde 6, Aktaş köyünde 2, Bayadviranı köyünde 45, Mahal köyünde 6, Deremahal köyünde 23, Dağyenicesi köyünde 46, Divanlı köyünde 3, Kaşkışla köyünde 64, Kavurgalı köyünde 10 ve Sarıviranı köyünde 19 nefer nüfusa sahiptir. 33 köye dağılan aşiret 614 neferdir.

Hatalı aşireti Sungurlu köyünde 1, Tirkeş köyünde 9 ve Yörüklü köyünde 74 nefer nüfusa sahiptir. 3 köye dağılan aşiret toplam 84 neferdir.

İldelikli aşireti Hacışefaati köyünde 5 ve İbrahimhacılı köyünde 3 olmak üzere toplam 8 nefer nüfusa sahiptir.

İsakadılı aşireti Gökdere köyünde 1 nefer nüfusa sahiptir.

Karahasanlı aşireti Başhoroz köyünde 3, Derecepni köyünde 6, Ahmetfakılı köyünde 3, Sarıhamzalı köyünde 3 ve Sorsavuş köyünde 2 nefer nüfusa sahiptir. 5 köye dağılan aşiretin nüfusu 17 neferdir.

Kebersülele aşireti Kavurgalı köyünde 7, Aşağıcumafakihli köyünde 2, Boğazcumafakılı köyünde 5, Dişli köyünde 1, Mehmetbeyli köyünde 2, Serban köyünde 29, Cihanpaşa köyüne 8, İşleğen köyünde 6, Güllük köyünde 3, İnceçayır köyünde 2 ve Köçekkömü köyünde 7 nefer nüfusa sahiptir. 11 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 72'dir.

Koyuncu Alamaslı aşireti Abdurrahmanlı köyünde 3, Hacıfakılı köyünde 8, Kaçak köyünde 29, Örenkale/Virankale köyünde 39, Sazlıdere köyünde 13, Yahyalı köyünde 12, Çavuşçulu köyünde 25, Gököz köyünde 6, Serban köyünde 2 nefer nüfusa sahiptirler. 9 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 137'dir.

Kuşlu aşireti Akçakoyunlu köyünde 8, Dolak köyünde 9, Çurcunkışlası Gökdere'de 1, Kaçak köyünün 25, Karadikmen köyünde 5, Kılıllar köyünde 7, Kavak köyünde 24, Virankale köyünde 4, İzibüyük köyünde 14, Sarıhacılı köyünde 7, Sarıviranı köyünde 7 nefer nüfusa sahiptir. 12 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 111'dir.

Kuzugüdenli aşireti Derecepni köyünde 1 ve Gemerek köyünde 2 nefer nüfusa sahiptir. 2 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 3'tür.

Ödemişli aşireti Süleymanlı köyünde 2 ve Yukarıelmahacılı köyünde 6 nefer nüfusa sahiptir. 2 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 8'dir.

Silyanlı aşireti Halıçlı ve İnallı köylerinde sakindir. Toplam 41 nefer nüfusları vardır.

Şam Bayadı aşireti Evciler köyünde 1, Yenikışla köyünde 4, Bahadın köyünde 6, Çayözü/Kürtköyü köyünde 3, Pöhrenk köyünde 1, Saray köyüne 3, Kaşıkışla köyünde 1, Lökköy'de 2 nefer nüfusa sahiptir. 8 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 21 neferdir.

Tatar İlyaslı aşireti Karakaya köyünde 4 nefer nüfusa sahiptir.

Tülek aşireti Başhoroz köyünde 2, Uzunlu köyünde 1, Yapalak-1 Kebir köyünde 1, İğdeli köyünde 2, Kozan köyünde 26, Kötüköy'de 10, Çakırhacılı köyünde 7, Babayağmur köyünde 6, Deredoğan köyüne 2, Alcı köyünde 2, Eğerçi köyünde 3 nefer nüfusa sahiptir. 11 köye dağılan aşiretin toplam nüfusu 62 neferdir.

Ulunlu aşireti Gelingüllü köyünde 3 ve Selimli köyünde 3 nefer nüfusa sahiptir.

Yabanlı aşireti Alibar köyünde 4 ve Sorsavuş köyünde 4 nefer nüfusa sahiptir.

Yağlı cemaati Küçüknefes köyünde 3 ve Sungurlu köyünde 2 nefer nüfusa sahiptir.

Tablo 3. Aşiretler ve Nüfusları

Aşiret Adı	Yerleştikleri Köy Sayısı	Nüfusları/Nefer
Abdal	29	267
Akkoyunlu	12	492
Alabaşlı	2	67
Beterli	2	74
Çağıranlı	10	178
Çemenli	11	225 Hane
Çıplak	1	22 Hane
Doğanlı	7	193
Dulkadir	7	6
Durumcalı	2	11
Gelimli/Gelmeli	1	-
Elçi	1	22
Hacı Süleymanlı	?	-
Hamurlu	2	3
Harbendeli	33	614
Hatallı	8	84
İldekli	2	8
İsakadılı	1	1
Karahasanlı	5	17
Karakoyunlu	4	-
Karkın	5	-
Keherşülek	11	72
Koyuncu Alamaslısı	9	137
Kızıl Osmanlı	-	-
Kuşlu	12	111
Kuzugüdenli	2	2
Ödemişli	3	8
Pürnek	12	-
Sadrıklı	1	-
Sarıca	3	-
Silyanlı	2	41
Şam Bayadı	8	21
Solak Uşağı	1	-
Tatar İlyaslı	1	4
Tülek	18	62
Ulunlu	2	3
Yabanlı	2	4
Yağlı	2	2
Toplam	234	2504

Tablo incelendiğinde Pehlivanlılara tabi olan aşiretlerin oldukça fazla köye dağıldıkları görülür. En fazla köye dağılanlar Harbendeli aşiretidir. Bunların nüfusları da diğerlerinden fazladır. Harbendeli aşiretini 29 köyle Abdal aşireti takip eder. Tülek aşireti 18, Pürnek aşireti, Kuşlu aşireti ve Akkoyunlular ise 12'şer köyde sakindir. Bunların arasında Akkoyunlular nüfus olarak diğerlerinden fazladır. Ayrıca Akkoyunlular yerleştikleri köylerden bazılarında sadece kendileri yaşamaktadır. Muhtemelen bunlar bölgeye sonradan gelmiş ve Pehlivanlılara bağlanmışlardır.

Akkoyunlulara benzer şekilde Aksaray sancağında yaşayan Çemenli aşireti de 11 köyün tamamına dağılmış olup bu köylerde sadece kendileri sakindir. Çemeliler 285 hane nüfusla da diğer aşiretlerden daha kalabalıktır. Pehlivanlı cemaatlerinin dağıldığı köyler tabloda 234 olarak gösterilmiş olsa da bu köylere doğrudan Pehlivanlı adıyla yazılan aşiretlerin yaşadığı Devecipınar, Alembey, Küçükçalağıl, İnevi, Kadıgüllü, Çavuş, Bektaşlı, Cılbak köyleriyle Yozgat kasabasının Nohutlu mahallesini de eklemek gerekir. Yine 1851 tarihli deftere göre de cemaat üyelerinden bazıları Yağlı, Kadılı, Köleuşağı, Gelmeli, Ödemişuşağı, Buzluk köylerinde sakindir. Dolayısıyla cemaatlerin dağıldığı köy sayısı tabloda gösterilenden daha fazladır.

Bunların dışında Pehlivanlı aşireti beyi İbrahim'in günümüzde Kırıkkale'ye bağlı (belgeye göre Çankırı'ya bağlı) Balışeyh köyünde bir cami yaptığı bilinmektedir. Dolayısıyla Balışeyh de aşiretin yaşadığı yerler arasındadır. Keza Kırşehir sancağının Çiçekdağı nahiyesinde Hacıhasankışlası köyünde de Tülek cemaati meskûndur. Yine Kırşehir'in Konur kazasında Gümüşkan Maden-i Hümayun'unda Pehlivanlı cemaatinden 5 kişi bulunmaktadır. Ayrıca diğer adı Çiftlik olan İğdebeli köyünde de 14 Pehlivanlı'nın yaşadığını biliyoruz. Kırıkkale'nin Beyobası köyü de ismini Pehlivanlı aşiret beylerinin burada yaşamışından dolayı almıştır. Aşiret beyi Mahmut Bey 1797'de bu köye cami yaptırmıştır. Beyobası dışında Kenanbeyobası ve Abdurrahmanbeyobası köylerinde de Pehlivanlılar sakindir. Bunlardan başka Budaközü'ne bağlı Mehmetbeyli ile Kızılkoca kazasına bağlı Battal isimli köyler de Pehlivanlı boy beylerinden dolayı bu ismi almış olmalıdır. Bunlardan başka Pehlivanlı aşiretinin yerleştirildikleri köylere dair bazı bilgilerin bulunduğu 1851 tarihli belgede geçen Pehlivanlıoğlu Yusufbeyobası gibi yerler de aşiret tarafından iskân edilmiştir.

Bütün bunlardan sonra tabloda aşiretin nüfusu olarak gösterilen 2504 nefer/hane sayısının da aşiretin gerçek nüfusu yansıtmaktan uzak olduğu anlaşılacaktır. Tabloda yer almayan köyleri de eklediğimizde Pehlivanlılara tabi aşiretlerin nüfus miktarının 10.000'den fazla

olduğunu söylemek mümkündür. Bu ise 18. yüzyılda Türkmen aşiretleri hakkında bilgi veren Niebuhrs'un aşiretin 15.000 çadır nüfusa sahip olduğu yönünde verdiği bilgiyi³⁹⁵ tartışmalı hale getirir. Buna karşılık onun Pehlivanlıların nüfusunu 15.000 kişi yerine çadır olarak göstermiş olması da ihtimalden uzak değildir. Bu durumda aşiretin 10-15.000 civarında bir nüfusa sahip olduğu söylenebilir.

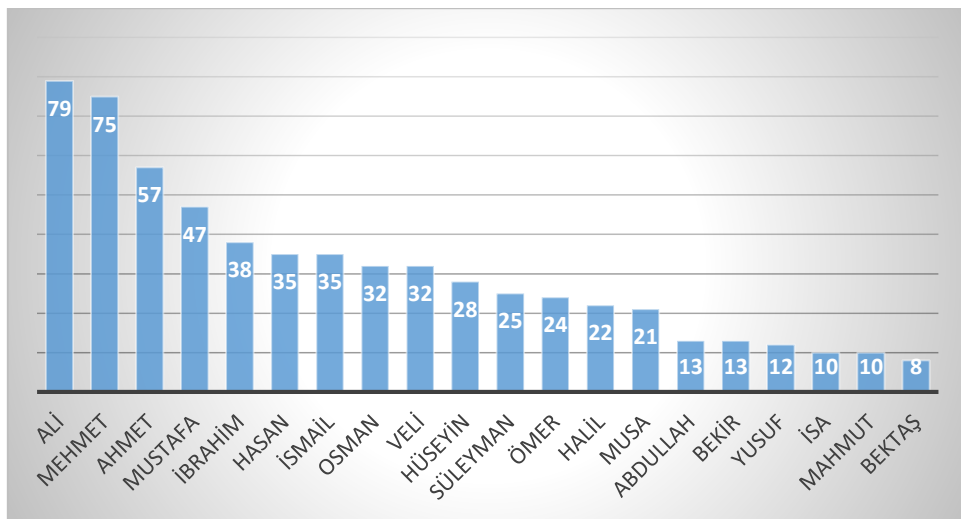
3. 5. Pehlivanlıların Genel Özellikleri

Bilindiği üzere nüfus defterlerinden kişi isimleri, lakabları, sülale adları, baba isimleri, eşkâlleri gibi pek çok hususa ulaşılabilmektedir. Buradaki değerlendirmeler Bozok nüfus defterinde doğrudan Pehlivanlı olarak kaydedilen kişiler ile Aksaray sancağındaki Çemenli aşireti üzerinden yapılmıştır. Yaklaşık 700 kişiye ait bilgiler excel programında detaylı bir şekilde işlenmiş olup bunlar üzerinde en çok kullanılan isimler, baba isimleri, yaşları, boy, sakal ve bıyık rengi gibi hususlar aşağıda belirtilmiştir. (Bkz. Ekler)

3. 5. 1. Sık Kullanılan Şahıs İsimleri

Pehlivanlıların kullandığı isimler genellikle Arapça olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablolardan da anlaşılacağı üzere Pehlivanlı aşiret üyelerinin en çok kullandığı isim Ali'dir. Onu sırasıyla Mehmet, Ahmet ve Mustafa isimleri takip eder ki bu durum Anadolu'nun genelinde olduğu gibi Hz. Ali ve Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve saygıyı gösterir.

Şekil 1. Pehlivanlı Aşiretine Mensup Olanların İsim Dağılımı

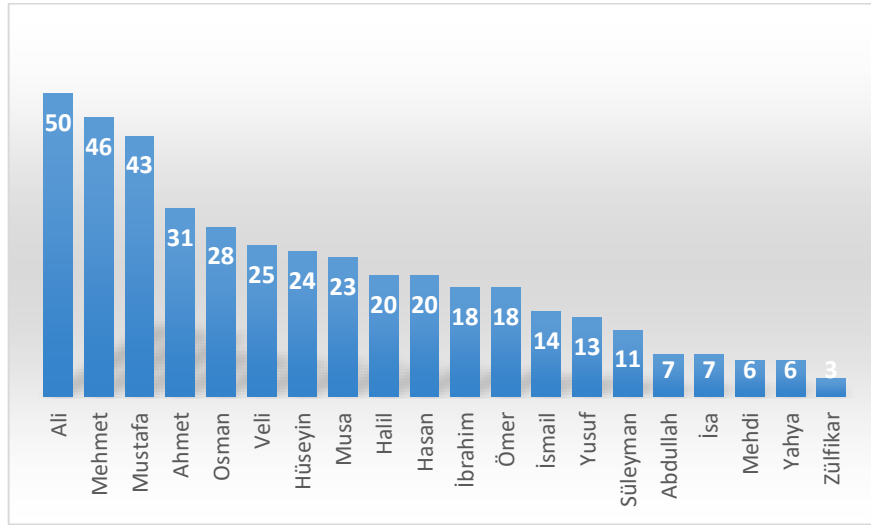

³⁹⁵ Faruk Sümer, 2014, s. 296.

3. 5. 2. Sık Kullanılan Baba İsimleri

Şahıs isimlerinde olduğu gibi baba isimlerinde de yine en çok kullanılan isim Ali olarak görülmektedir. Ali'yi yine sırasıyla Mehmet, Mustafa ve Ahmet isimleri takip eder. Her iki tablo karşılaştırıldığında baba isimlerinin ailenin çocuklarının birinde yaşatıldığı söylenebilir. Bu durum yani baba isimlerinin çocuklardan birine verilmesi geleneği günümüzde de canlıdır.

Şekil 2. Pehlivanlı Aşiretine Mensup Baba İsimlerinin Dağılımı

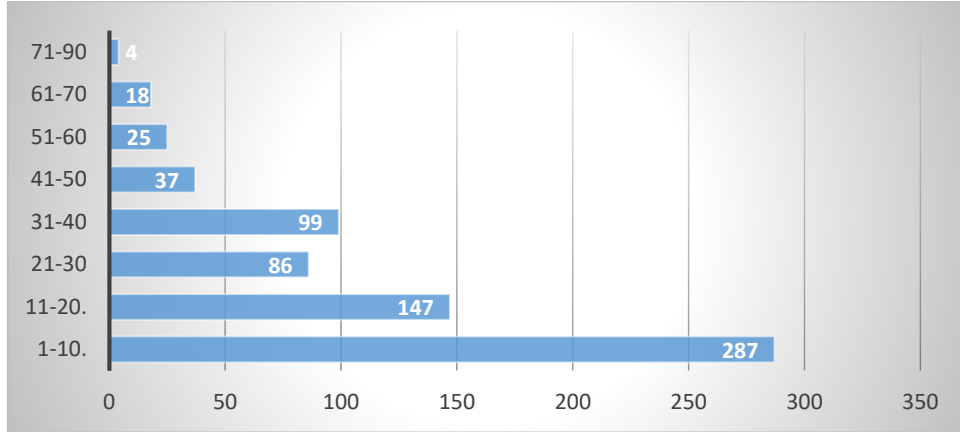
3. 5. 3. Sülale İsimleri/Lakablar

Arapça bir kelime olan sülale soyadı kanunundan önce kişilerin toplum içinde daha iyi tanınmaları için kullanılmıştır. Bu isimler genelde aile içinde ön plana çıkan babanın veya atanın adı olmaktadır. Aynı sülale adına sahip olanlar genellikle baba, büyük baba veya atada birleşirler. Bu isimler zaman zaman devletin resmi işlerinde ve bürokratik yazışmalarında da kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir: Bekiroğlu, İbrahimioğlu, Muratoğlu, Güneşoğlu, Karavelioğlu, Haliloğlu, Veliioğlu, İdrisoğlu...

3. 5. 4. Nüfus ve Yaş Aralığı

Nüfus defterlerine göre Pehlivanlıların nüfus ortalamasının gençlerden oluştuğu söylenebilir. 1-30 yaş aralığında olanlar toplumun yarısından fazlasını oluşturmaktadır. 50 yaşın üzerinde olanlar ise 700 kişinin arasında sadece 50 kişiyle sınırlıdır. Bu durum ömrün kısalığı olarak okunabilir.

Şekil 3. Pehlivanlı Aşiretinin Nüfus ve Yaş Aralığı

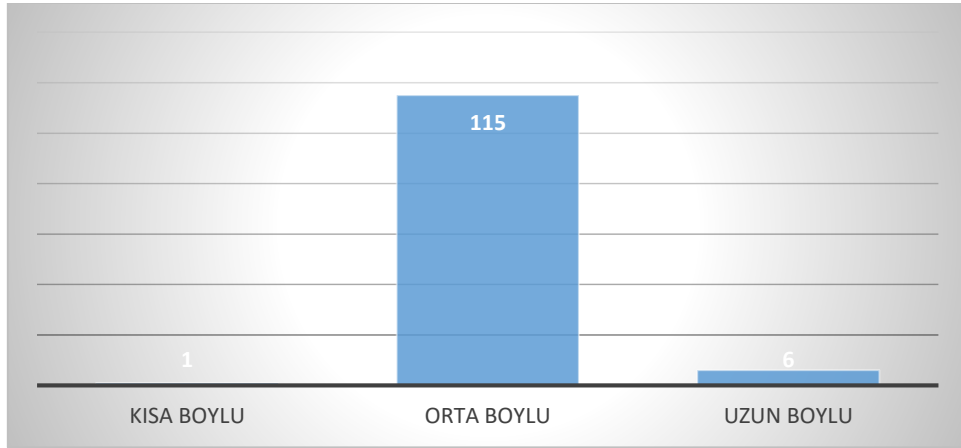

Pehlivanlı aşiretinin yaş aralığına dikkat edilecek olunursa cemaat üyelerinin oldukça genç oldukları anlaşılacaktır. 1-20 yaş aralığındakiler neredeyse nüfusun yarısına tekabül etmektedir. 60 ve üstü ise oldukça az olup 20 kişi civarındadır.

3. 5. 5. Fiziki Özellikleri

Osmanlı tarihi ile ilgili belgelerde insanların fiziki özellikleri ve görünümleri hakkında sistemli kayıtlar mevcut değildir. Fakat 19. yüzyılda tutulan nüfus ve temettuat defterleri bu genel değerlendirmenin dışında tutulabilir. Bu defterlerde vergi mükellefleri yazılırken onların boy uzunluğu ile bıyık ve sakal renkleri de yer almıştır. Bu tür bilgilerin kaydedilmesi Osmanlı kültürünü bir yansıması olmalıdır. Özellikle bıyık ve sakal renkleri kişinin yaşı hakkında bazı kanaate ulaşmayı sağlamaktadır. Yetişkin onlanların boyları yazılırken küçük yaştakiler hakkında boy bilgisi verilmemiştir. Pehlivanlıların boylarının büyük oranda orta olduğu anlaşılmaktadır. Keza toplam 120 kişi arasında kısa ve uzun boylu olarak yazılanların sayısı sadece 7'dir. O dönem için kısa, orta ve uzun boy için kaç santimetrenin kıstas alındığına dair bir bilgi yoksa da orta boy için 1.60-1.70 santimetrenin kabul edildiği düşünülebilir.

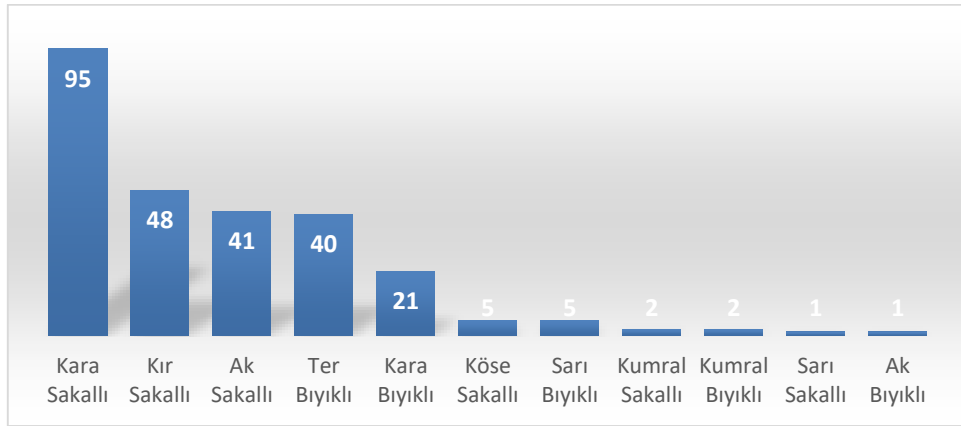
Şekil 4. Pehlivanlı Aşiretinin Boy Dağılımı

3. 5. 6. Sakal-Bıyık Rengi

Sakal ve bıyık rengide toplumda ayırt edici bir özelliğe sahipti. Ter bıyıklı olarak kaydedilenler gençliklerine vurgudur. Öte yandan kır sakallı, aksakallı ve ak bıyıklı olanlar ise muhtemelen yaşlı kişiler olmalıdır. Bunların 50 yaşının üzerinde oldukları düşünülebilir.

Şekil 5. Pehlivanlı Aşiret Üyelerinin Sakal-Bıyık Renk Dağılımı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4. AŞİRETİN İDARESİ ve GÖREVLERİ

4. 1. Yeni-İl Kaymakamlığı/Voyvodalığı ve Haremeyn Aşireti

Osmanlı Devleti klasik dönemde konar-göçerlerin yönetiminde etkin bir rol oynamak için büyük grupları bir kaza idaresi şeklinde teşkilatlandırmıştır. Konar-göçerlerin kaza haline getirilmesi için taifelerin nüfuslarının fazla olması gerekmektedir. Örneğin Batı Anadolu'da Karaca Koyunlu kazasının yanında, Kütahya sancağında Yörükân-ı Selendi, Bozguş, Akkeçili, Kılcan, Karasi sancağında Karacalar ve Bolu sancağında Yörükân-ı Bolu isimleriyle kurulan kazalar kurulmuştur. Kaza statüsünün en belirgin özelliği, belli bir merkezî olmaksızın ya aşiretin yaşadığı bölgenin ismini ya da aşiretin ismini alan kazada konar-göçerlerin hukukî işlerine bakılması için müstakil bir kadı tayin edilmesiydi. Kadılar aşiretlerle birlikte yaylak ve kışlaklar arasında hareket etmekteydiler. Merkezî hükümet, konar-göçerlerin bağlı olduğu kadıların haricindekilerin onlara müdahale etmesi yönünde tedbir almıştır.³⁹⁶

Tanzimattan sonra yine bu usûlün tatbik edilmeye başlandığı görülmektedir. Pehlivanlıların dâhil olduğu Yeni-il Türkmenleri idari yapı içinde kaza kabul edilmiştir. Yeni-il Türkmenleri, Tanzimat ile birlikte Yeni-il Aşireti Muhasıllığı adını alırken 1842 yılında yapılan düzenleme ile Yeni-il Aşireti Kaymakamlığına dönüştürülmüştür. Kaymakamlığın merkezi Sivas eyaletine bağlı olan Sungurlu'dur.³⁹⁷

Yeni-il bölgesinin sınırları Bozok ve Kayseri sancakları içinde bulunduğundan Bozok sancağı, genellikle Kayseri sancağı ile birlikte aynı kişilere tevcih edilmiştir. Bunda Yeni-il ve özellikle Pehlivanlı aşiretiyle ona tabi cemaatlerin burada yaşamış olması önemlidir. Bu sayede onların hizmetleri daha kolay ve seri şekilde yürütülüyordu. Zaten bu sıralarda Yeni-il'i başlıca Pehlivanlı oymağı ile ona bağlı obalar meydana getiriyordu.³⁹⁸ Sivas ve Kayseri arasında bulunan Yeni-il kazası, burada yaşayan konar-göçerlerin isimlendirilmesinde de kullanılmıştır.³⁹⁹

³⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Sadullah Gülten, 2016, s. 75.

³⁹⁷ Fatma akın, 2022, s. 65.

³⁹⁸ Faruk Sümer, 2014, s. 296.

³⁹⁹ İlhan Şahin, 1980, s. 10-14.

Kaynaklardan anlaşıldığına göre Yeni-il bölgesinde bulunan Pehlivanlı aşireti başta olmak üzere diğer tüm aşiretler, genellikle Keban ve Ergani madenlerinde elde edilen ham bakırın Tokat ve Diyarbakır'da bulunan maden işleme tesislerine naklinde önemli hizmetler yürütmüşlerdir. Özellikle Ergani madeninden elde edilen bakır madeninin Tokat ve Diyarbakır kalhanelerine nakledilmesi için gerekli olan develer, Bozok sancağı mutasarrıfları tarafından önceden belirlenen aşiretlerden temin edilmiştir.⁴⁰⁰ Pehlivanlı aşiretinin devletle olan resmi işlemleri de tabii olarak Bozok sancağı mutasarrıfları vasıtası ile yürütülmüştür. Ayrıca aşiretin başına geçecek olan beylerin atama ve azillerinde de Bozok mutasarrıfları yetkili kılınmıştır. Örneğin Bozok mutasarrıfı Alaaddin'in, 30 Temmuz 1822 tarihli bir şukka ile o sıralarda aşiret beyi olan Abdurrahman'ı kendi halinde olmasından dolayı merkezi yönetime şikâyet ettiği anlaşılmaktadır.⁴⁰¹

Yine 1822 yılının aralık ayına ait bir yazışmada da Bozok mutasarrıfının, aşiret beyi olan Ahmet Bey'den deve tedarik etmek isteği ancak Ali Bey'in babasının İstanbul'da olmasını gerekçe göstererek, aşiretlerini Bozok sancağından ayırdığından bahsetmiştir.⁴⁰² Bu durum aşiretin resmi işlerinin görülmesi konusunda Bozok mutasarrıfının yetkili olduğunu açıkça göstermektedir.⁴⁰³

Yeni-il kazası, Atik Valide Sultan vakıflarına bağlı olduğu 1630 senesinde, mukataaya verilmeye başlanmıştır. Bu sırada mukataanın başına bir de voyvoda tayin edilmiştir.⁴⁰⁴ Yeni-il kazasında yaşayan ve aralarında Pehlivanlıların da bulunduğu cemaatlerin vergileri ise valide sultanların Üsküdar'da yaptırdıkları cami ve imaretlerin vakfına ayrılmıştır. Bu yüzden buradaki Türkmenler Üsküdar Türkmenleri olarak da anılmışlardır. Sonradan onlardan alınan vergiler Mekke-Medine'ye gönderilen surre akçesine ayrılmıştır. Açık bir ifadeyle bu cemaatler öteden beri Haremeyn-i Muhteremeyn'e tabi vakıflardan Üsküdar'da bulunan Atik Valide Sultan Cami-i Şerifi ve hayrat-ı saireleri mukataalarından Hasha-i Yeni-il ve Türkmenân-ı Halep Mukataası tevabiinden veya aklamındandı. Bu aşiretlerin zapt ve idaresi ise genellikle Bozok sancağı ile birlikte Darphane-i Amire tarafından gerçekleştirilmekteydi.⁴⁰⁵

Yukarıda bilgiler bir mühimme kaydında şöyle özetlenir:

⁴⁰⁰ HAT, 905/39713.

⁴⁰¹ HAT, 905/39713-G.

⁴⁰² HAT, 905/39713.

⁴⁰³ HAT, 445/22267-I.

⁴⁰⁴ İlhan Şahin, 1980, s. 36.

⁴⁰⁵ C. DH. 199/9927; C. DH. 199/9927- 1; C. DH. 199/9927-3.

*Darrüssaadetim ağası nezaretinde olub Üsküdar'da vaki merhum ve mağfurun leha Atiyka Valide Sultan tabeseraha evkafı olan Yeni-il ve Türkman-ı Halep haslarına tabi pehlivanlı ve tevabi mahallatı reayalatı kadimü'l-eyyamdan hatt-ı hümayunu celaletmakrun ile min-küllil vücuh serbest ve voyvodalarına müfevvaz ve hass-ı mezburun mamur ve külliyetleri cemaatlerinden olub beher sene tarafı devleti aliyemden ahali-i haremeyn-i muhteremeyne irsali lazım gelen surre-i şerife akçelerinin ekserisi hass-ı mezburdan tahsil oluna gelüb aherden dahl olunmak icab etmez iken...*⁴⁰⁶

Kaynaklarda Pehlivanlı aşireti için kullanılan “Yeni-il ma’a Türkmân-ı Haleb dimekle maruf”⁴⁰⁷ ibaresi, söz konusu aşiretin adı geçen has içerisindeki önemli yerini ifade etmektedir.⁴⁰⁸ Pehlivanlı aşireti belgelerde Yeni-il voyvodalığına bağlı olarak gösterilmektedir. Bu gibi teşekküller genellikle bir sancağın vergi dairesine dâhil olarak mukataaya verilmek suretiyle idare edildiğinden başlarında hükümet tarafından tayin edilen bir Voyvoda bulunurdu. Aşiretlerin idaresinde kethüda ve boybeyinden sonra en yetkili kişi olan bu Türkmen voyvodaları, aşiretlerin vergisini toplayıp merkeze teslim etmekteydi.⁴⁰⁹

Öte yandan Pehlivanlıların vergilerini Mekke ve Medine taraflarına gönderdikleri için Haremeyn aşireti olarak da kaydedildikleri anlaşılmaktadır. Nitekim Nüfus defterlerine “Haremeyn-i Şerifeyn aşiretine tabi veya Haremeyn’e tabi Pehlivanlı aşireti” şeklinde kaydedilmişlerdir. Pehlivanlıların Haremeyn-i Şerifeyn aşiretleri olarak anılması, onların Anadolu’da yaşamalarına rağmen vergilerinin Haremeyn’e göndermiş olmalarından kaynaklanmaktadır.⁴¹⁰

Bunlar aynı zamanda Türkmen ağası olarak da bilinmektedir. Yeni-il voyvodaları ve görev yaptıkları tarihler şöyledir:

Tablo 4. Yeni-il Voyvodaları

Yıl	Voyvoda
1630	Hasan Ağa
1644	Mehmet Ağa
1647	Mustafa Ağa

⁴⁰⁶ Ahmet Refik, 1989, s. 176.

⁴⁰⁷ HAT, 445/2267-E.

⁴⁰⁸ Fahrettin Tızlak, 2016, s. 395.

⁴⁰⁹ İlhan Şahin, 1980, s. 36.

⁴¹⁰ Faruk Sümer, 2014, s. 296.

1648	Abaza Hasan Ağa
1648	Ak Ali Ağa
1652-1653	Abaza Hasan Ağa
1653	Hadım Karındaşı Hasan Ağa
1697	Pehlivanzade İsmail
1718	Viranşehirli Ahmed Ağa
1728/1758/1762	Çapanoğlu Ahmet Ağa
1767	Abaza Mehmet Paşa
1773	Çapanoğlu Ahmet Paşa'nın oğlu Bozok mütesellimi Mustafa Bey
1783	Çapanoğlu Ahmet Paşa'nın küçük oğlu Bozok mütesellimi Süleyman Bey ⁴¹¹

4. 2. Boy Beyleri

Osmanlı belgelerinde kayıt altına alınan teşekküller, genel itibariyle; boy, cemaat, oymak, mahalle ve oba şeklinde bölümlere ayrılmıştı.⁴¹² Boy, boyu oluşturan cemaatlerin önde gelen ailelerinden, bey unvanı taşıyan kişinin idaresi altında bulunurdu.⁴¹³ Beyler ise boy içerisinden cesareti, malî kudreti, doğruluğu ile tanınan kişiler arasından seçim yolu ile iş başına getirilirdi. Bu seçim devlet tarafından tasdik edildikten sonra seçilen kişiye beylik beratı gönderilirdi.⁴¹⁴ Böylece aşiret aristokrasisi devlet denetimi altına girmiş olurdu. Aşiret beyleri, aşiretlerle devlet arasındaki ilişkileri sağlamanın yanı sıra,⁴¹⁵ vergilerin toplanma ve talep etme gibi işlerle de meşgul olmuşlardı. Bunlara ek olarak aşiret mensuplarının başında, seferlere katılmak gibi bazı görevler de üstlenmişlerdi.⁴¹⁶

Cemaatlerin iç düzeni ve idaresinden ise kethüdalar sorumluydu. Bunlar da boy beyleri gibi cemaatlerin ileri gelenleri tarafından seçilmekteydi.⁴¹⁷ Onlar hakkında cemaat halkının kefaleti lazım olduğu gibi, kanunen tayin edilmiş vergileri de has eminlerine vermeyi kabul etmeleri gerekti. Akabinde ise tıpkı boy beyleri kethüdalığın kabul edildiğine dair

⁴¹¹ İlhan Şahin, 1980, s. 36 vd.

⁴¹² Yusuf Halaçoğlu, "Aşiret", *DİA*, C. 4, TDV Yayınları, İstanbul, 1991, s. 9.

⁴¹³ İlhan Şahin, 2006, s. 263.

⁴¹⁴ Yusuf Halaçoğlu, 2014, s. 17.

⁴¹⁵ Tufan Gündüz, 2002, s. 162.

⁴¹⁶ Tufan Gündüz, *Danışmendli Türkmenleri*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 25.

⁴¹⁷ Tufan Gündüz, 2007, s. 64.

hükümet tarafından berat gönderilirdi.⁴¹⁸ Kethüdalar merkezî hükümet ile cemaat üyeleri arasındaki ilişkileri düzenlemek ve cemaatin şikâyetlerini merkezî hükümete bildirmek gibi bazı görevler üstlenmişlerdi.⁴¹⁹ 1737 tarihli bir belgeden de anlaşıldığı üzere Pehlivanlı aşiret kethüdası olarak atananların, cemaati derleyip toparlaması ve onlardan vergi toplayıp voyvodalara teslim etmeleri istenmiştir. Diğer taraftan kethüdaların icra ettikleri görevlerden ötürü bazı muafiyetlere sahip oldukları bilinmektedir.⁴²⁰

Tekrardan boy beylerine dönecek olursak 1670 tarihli fermanla bey olarak atanan İsmail Bey'in atama beratında, onların görev ve sorumluluklarına dair bazı açıklamalar dikkat çekmektedir. Belgede aşiret beyi olan Muslu Bey'in sancak beyi olduğu ve aşiretin işlerine yetişemediği ifade edilerek onun yerine oğlunun görevlendirildiği belirtilmiştir. Muslu Bey'in oğlu İsmail'in aşiret beyi olarak atanmasında, Arap aşiretlerine karşı aşiret üyelerinin ve malı-ı mirinin korunması ve onlardan gelebilecek her türlü yağmadan ahaliyi sakınmak gibi hususlar etkili olmuştur. Onun başkaca görevleri arasında aşiretin ödemeleri gereken koyun, keçi, otlak, deve vergisini toplayıp voyvodaya teslim etmek de yer almaktaydı.⁴²¹

Aşiretin boy beyleriyle ilgili ilk bilgiye yukarıda bahsedilen 1670 tarihli fermenda rastlanmasına rağmen Baki Yaşa Altınok, elinde bulunan belgelerden hareketle 1683 tarihinde aşiret beyi olarak Yusuf Bey'in adını zikreder ve onun Viyana kuşatmasına katıldığını belirtir. Yine ona göre 1691 tarihinde aşiretin beyi Kızıl unvanını taşıyan Kenan Bey'dir.⁴²² Yusufbeyobası ve Kenanbeyobası adlı köyler isimlerini bu beylerden almış olmalıdır. II. Viyana kuşatmasının ardından Avusturya ve müttefiklerine karşı 1688-89 senesindeki seferlere katılmak için asker talebinde bulunulan bir belgede de bazı beylerin adı zikredilmektedir. 200 Pehlivanlı süvarisinin başında bulunulması istenen bu beyler: Pehlivanoğlu İsmail Bey, Pehlivanoğlu Hacı Musa Bey, Pehlivanoğlu Battal Bey ve Pehlivanoğlu Hacı Abbas Bey idi.⁴²³ Bu isimler arasından yer alan Pehlivanoğlu İsmail Bey'in 1696 yılında Yeni-il voyvodalığına atandığı görülmektedir.⁴²⁴

⁴¹⁸ Cengiz Orhonlu, 1987, s. 15.

⁴¹⁹ Örnek olarak bkz. MAD, nr. 2775, s. 64.

⁴²⁰ AE. SMHD. I, 178/13806-0.

⁴²¹ Baki Yaşa Altınok, 2002, s. 51.

⁴²² Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 48.

⁴²³ Ahmet Refik, 1989, s. 85.

⁴²⁴ Faruk Sümer, 2014, s. 227.

4. 2. 1. Kenan Bey

Halaçoğlu, 1707 yılında Pehlivanlı aşiretinin başına Kenan Bey'in tayin edildiğini ifade etse de⁴²⁵ esasında onun beyliğe atanması 1703 yılında gerçekleşmiştir. Kenan Bey'in atama beratından onun Muslu Bey'in oğlu olduğu anlaşılmaktadır. Atama beratından İsmail ve Kenan Beyler dışında Mehmet isimli bir kişinin de aşiret beyi olduğu tespit edilmiştir. Muslubeyzade Kenan Bey'in atama beratında müzehheb, müzeyyen tuğra üzerine müzeyyen hatt-ı hümayun ve satır aralarında altın benekler vardır. 10 satır ve 37x59 ebadında olan atama beratına göre darüssaade ağası ve haremeyn vakıfları nazırı Abdurrahman Ağa arz göndererek, Yeni-il haslarına tabi Pehlivanlı mir aşireti olan Mehmet'in zabt ve rabta kusuru olduğundan başka Anadolu teftişine memur Nasuh Paşa'ya yardım etmeyip firar ettiğinden bahsetmiştir. Buna mukabil Mehmet'in yerine 1703 (1115) yılında Muslubeyzade Kenan atanmıştır⁴²⁶. Kenan Bey'e 1707 yılında Sivas ve Kırşehir civarında sakin olan bazı aşiretler de bağlıydı. Onun yanında sakin olan Abdullah-ı Kebir ve Sağır, Kabakulak Alıcısı, Alakurdlu, Humuşbeyli (?), Karaman Uşağı, Kuşlu gibi cemaatler Anavarza ve Kınık bölgesine yerleştirilmiştir.⁴²⁷

4. 2. 2. İbrahim Bey

1728 senesinde Yeni-il kadısı ve voyvodasıyla birlikte Pehlivanlı cemaati beyi İbrahim'e gönderilen hükümde aşiretin bu sıralardaki beyinin İbrahim Bey olduğu anlaşılmaktadır. Ondan Rakka'ya iskân edilmeleri istenen fakat kaçarak Pürnek, Pehlivanlı, Akçakoyunlu, Çiğdemli, Tacirlü ve Karagündüzlü cemaatlerine duhul ve iltica edenlerin tespit edilerek Rakka'ya gönderilmeleri istenmiştir.⁴²⁸

4. 2. 3. Battaloğlu Mustafa Bey

1729 tarihinde ise Pehlivanlıların başında bu kez Battal oğlu Mustafa Bey bulunmaktaydı. 1729 tarihli Sivas valisi vezir Ali Paşa'ya, Karaman valisi vezir Mustafa Paşa'ya, Nevşehir kadısına, Yeni-il hassı voyvodasına, İfraz voyvodasına, Kayseri, Nevşehir, Develi zabitan ve vilayet ayanına yollanan hükümde Zamantı Irmağı etrafına iskân edilen Recebli Afşarı cemaatinden bazılarının Üsküdar Atik Valide Sultan Evkafından Yeniil ve Türkman-ı Haleb haslarına bağlı Pehlivanlı ve bağlı cemaatlere saldırdıkları anlaşılmaktadır.

⁴²⁵ Yusuf Halaçoğlu, 2020, s. 165-166.

⁴²⁶ MFB, 872.

⁴²⁷ Yusuf Halaçoğlu, 2020, s. 166.

⁴²⁸ MD, nr. 135, 298/1033.

Bunlar 300-400 eşkıya ile Pehlivanlılara bağlı Kuşlu ve Doğanlu isimli mahalleri basmışlar ve iki kişiyi öldürmüşlerdir. Sonrasında Pehlivanlı aşiretinden Battal oğlu Mustafa Bey'in Bozok sancağına bağlı Emlak kazasındaki 9 çiftliğini basarak hayvanlarını ele geçirmişlerdir.⁴²⁹

4. 2. 3. Hüseyin Gazi, oğulları Beyzade ve Selim

1729 tarihinde tespit ettiğimiz Battal oğlu Mustafa Bey'in kısa bir süre sonra yerine başka birinin tayin edildiği anlaşılmaktadır. 1737 tarihinde Yeni-il haslarına tabi Pehlivanlı cemaati kethüdası Hüseyin Gazi'nin vefatı üzerine yerine oğlu Beyzade'nin, onun da vefatı üzerine kardeşi Selim'in tayin edildiği anlaşılmaktadır. Belgeye göre haremeyn evkafı nazırı Hacı Beşir Ağa arz göndererek Pehlivanlı cemaatinin berat-ı alişanla kethüdası olan Hüseyin Gazi'nin öldüğünü bildirmiştir. Arzda onun yerine oğlu Beyzade'nin onun da ölümü üzerine bu sefer Hüseyin Gazi kethüdanın diğer oğlu Selim'in atanmasını talep etmiştir. Onun kethüda olarak atanmasının istenmesinin altında aşiretin dağılması dolayısıyla onlardan vergi toplanamaması yatmaktadır. Yeni atanacak kethüda hem aşireti tekrar toparlayıp vergi toplayacak hem de topladığı vergileri voyvodalara teslim edecektir. Hülasa Hacı Beşir Ağa'nın isteği kabul edilerek Selim aşiret kethüdası olarak atanmıştır.⁴³⁰

4. 2. 4. El-hac Hasan Bey

1759 yılında aşiret beyi olarak karşımıza bu sefer El-hac Hasan Bey çıkmaktadır. Onun, Bozok sancağı mutasarrıfı Çapanzade Ahmet Paşa'dan şikâyetçi olduğu anlaşılmaktadır. Bu şikâyet üzerine Sivas valisine ve kadısına yazılan hükümde: El-hac Hasan'ın iddia ettiği üzere 1172 ila 1176 seneleri arasında Yeni-il hassı vovodasının Bozok sancağı mutasarrıfı Çabanzade Ahmet Paşa olduğu ve onun bu dört sene zarfında Pehlivanlı aşiretinden 125.146 kuruş, adamlarının ise 120 deve, 66 at, 8.745 koyun ve 164 karasığır aldığı belirtilmiştir. Hükümde ayrıca develerin masrafı bahane edilerek Pehlivanlı aşiret mensuplarından 3.000 kuruş daha alınmış olabileceği belirtilmiş ve konunun araştırılması istenmiştir.⁴³¹

⁴²⁹ MD, nr. 135, 387/1334.

⁴³⁰ AE. SMHD. I, 178-13806.

⁴³¹ C. DH. 304/15184.

4. 2. 5. Mehmet Emin Bey

Benzer bir usulsüzlük de 1775 tarihinde karşımıza çıkmaktadır. Bahsi geçen tarihte bu sefer aşiretin beyi olarak Mehmet Emin Bey'in adı geçmekte olup onun zimmetine 30.000 kuruş geçirdiği iddia edilmiştir. Belgeye göre Pehlivanlı aşiret beyi olan Mehmet Emin'e kendi malından olmak üzere Pehlivanlı aşiretinden 500 süvariye sefer-i hümayuna göndermesi emredilmiş, fakat o kendi malından süvari göndermek yerine ahaliden "sizi seferden affettirdim" diyerek 30.000 kuruş toplamıştır.⁴³²

4. 2. 6. Mahmut Bey

Arşiv kayıtlarında uzun bir müddet Pehlivanlıların kimin idaresinde olduğuna dair bilgilere rastlanmaz. 1811 yılına gelindiğinde ise aşiret vergilerinin toplanmasının Mahmut Bey'e bırakıldığı görülür. Mahmut Bey ve oğlu Abdurrahman Beyle ilgili pek çok belge ve dolayısıyla bilgi bulunmaktadır. Aşağıda anlatılacağı üzere her ikisi de aşiret üyelerine zulm ettiği için farklı bölgelere sürülmüşlerdir. Örneğin Mahmut Bey 74.000 kuruş vergi toplaması gerekirken bunun neredeyse üç katını yani 186.000 kuruş vergi toplamış haliyle bu durum aşiret üyelerinin şikâyetine sebep olmuştur. Meselenin araştırılmasında Bozok mütesellimi ile Yeni-il kadısını görevlendirmiştir. Belgeye göre Pehlivanlı aşireti ahali hisyelerine düşen 74.000 kuruşu mir aşiretleri Mahmut Bey'e verseler de oğlu Abdurrahman Bey ve Cabbar Ali isimli kişiyle tekrar 186.000 kuruş daha almıştır.⁴³³

Mahmut ve Abdurrahman beylerin zulmünden bıkan aşiret mensupları divana defaten arz göndermişlerdir. Bu bağlamda 1822 tarihinde yazılmış pek çok arz mevcuttur.⁴³⁴ Mahmut Bey'in ölümünden sonra da onun hakkındaki şikâyetler devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu noktada 1822 tarihinde Bozok mukataası rüsumunun Mahmut Bey tarafından zaptedildiğini iddia eden mir-i mukataabaşı Mustafa Ağa'nın iddiası dikkat çekicidir. Mustafa Ağa, mahsulata ve vergilere Mahmut Bey tarafından el konulduğunu iddia ederek onun ölümü sebebiyle alacağının karşılanmadığını belirtmiştir. Alacağının ise "oğulları taraflarından lazım gelir ise onların oğullarından" tahsil edilmesini istemiştir.⁴³⁵

⁴³² C. AS, 1087/47952.

⁴³³ HAT, 1512/32.

⁴³⁴ HAT, 445/22267.

⁴³⁵ C. ML, 147/6246.

Mahmut Bey'in devlet ricaliyile oldukça yakın ilişki kurduğu görülmektedir. Sürgün edilmesinden bir müddet önce yani 1815 yılında Rumeli valisi Maraşlı Ali Paşa'nın Bozok'tayken onunla karşılaştığı ve onu hizmetinde almak istediği anlaşılmaktadır. Fakat aşiretin başsız kalacağı endişesiyle bu isteği reddedilmiştir.⁴³⁶ Belgede Mahmut Bey'in cesur bir adam olduğu vurgulanırken aşiretin başından ayrılmasının bazı mahzurları olacağı bayan edilmiştir. Devamında ise Pehlivanlıların sıradan bir aşiret olmadığı ifade edilerek onun Rumeliye gitmesi halinde aşiretin başsız kalacağı ve zabt ve rabtının mümkün olamayacağı belirtilmiştir.⁴³⁷

Yeni-il voyvodallığı da üzerinde olan Mahmut Bey'in, sürgüne gönderilmesi oldukça uzun bir zaman almıştır. 1819 tarihli bir belgede oğlu Abdurrahman Bey'le Maden-i Hümayun Valisi Ahmet Paşa'nın zimmetindeki yerlerde halktan vergi almaya devam ettiği görülür.⁴³⁸ Bu durum onun oldukça güçlü ilişkiler kurduğu anlamına gelmektedir. Nitekim güçlü ilişki kurduğu kişilerden biri de Yeni-il voyvodallığı ve Bozok mütesemliğı görevlerini uhdesinde taşıyan Çapanoğlu Süleyman Bey'dir. Süleyman Bey'in Mahmut Beyi arasının kötü olduğu Erzurum valisi Yusuf Ziya Paşa'nın üzerine gönderdiği anlaşılmaktadır. Mahmut Bey 5-6.000 kişiden oluşan süvariyle Yusuf Ziya Paşa'nın oturduğu Andos köyüne hareket etmiş ve Karahisâr-ı Şarkî'de pek çok olaya karışmıştır. Burada 24.000 koyun, 5.000 sığır ve 2.000 atı aldıkları haber verilmektedir.⁴³⁹

Öte yandan Mahmut Bey sürülmeden önceki dönemde maden-i hümayun işlerini yaptığı sırada Kürt eşkıyasıyla gizli anlaşmalar yaparak halka zulmetmiştir. Bu sırada iş birliği yaptığı aşiretlerden Tarikanlu ve Hocabanlu aşiretinden bazılarılarını da öldürmüştür.⁴⁴⁰ Mahmut Bey'in yaptığı bu hukuksuz işler onun gözden düşmesine ve sürgün edilmesine yol açmıştır. Bozok ve Kayseri sancakları mutasarrıfı olan Hüseyin Paşa da onun bu usulsüzlüklerinden bıkmış olacak ki, Mahmut Bey'in azledilip yerine Battalzade Mustafa Bey'in aşiret beyi olarak atanmasını istemiştir.⁴⁴¹ Aynı isteğin kısa zaman zarfında tekrar yenilediği anlaşılmaktadır. Burada onun zulmünden dolayı çok sayıda aşiret üyesinin yerini terk ettiği ifade edilmektedir.⁴⁴² Ayrıca ondan şikâyetçi olanlar sadece Pehlivanlılar da değildir. Hameyn mukataatı olan Ağcakoyunlu, Harbendelü, Karakoyunlu, Karkın,

⁴³⁶ HAT, 280/16572.

⁴³⁷ HAT, 280/16572.

⁴³⁸ HAT, 445/22267-D.

⁴³⁹ HAT, 125-5185; Serkan POLAT, "Yenilikçi Bir Âyan: Çapanoğlu Süleyman Bey". *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2017, s. 369.

⁴⁴⁰ HAT, 445/22267-A.

⁴⁴¹ HAT, 445/22267-H.

⁴⁴² HAT, 445/22267-L.

Kuşlu, Çağıranlı, Karaca Arablu, Şambayadı, Alamuslu, Ödemişli, Tülek ve Mamalu gibi aşiretler⁴⁴³ de Mahmut Bey'den şikâyetçi olmuştur. Hatta Mahmut Bey'in azledilerek Battalzade Mustafa Bey'in beyliğe atanması için onlarca kişi talepte bulunmuştur. Bunların isimleri ve mühürleri belgelerde mevcuttur.⁴⁴⁴

Yapılan tahkikatta onunla ilgili şikâyetlerin gerçek olduğu tespit edilmiş, Dimetoka veya Keşan'a sürülmesi gündeme gelmiştir.⁴⁴⁵ 1816 senesinde yaptığı bu usulsüzlüklerin karşılığı olarak Dimetoka'ya sürülürken aşiretin idaresi Bozok muhassılı Salih Paşa'ya devredilmiştir.⁴⁴⁶ Mahmut Bey Dimetoka'ya sürgün edildikten sonra 12 Mart 1822 tarihinde saat 3:00 sularında ölmüştür. Ondan kalan mallar müsadere edilmek için⁴⁴⁷ eşyası kasaba içindeki konakda toplanmış ardından deftere kaydedilmiştir.⁴⁴⁸

Onunla ilgili yazılan bir ağıt tespit edilmiş olup şöyledir:

Vakit geçti Belgrat'ta durulmaz

Kalk gidelim beyim ellerimize

Böyle firkat ile gönül eğlenmez

Kalk gidelim beyim ellerimize

Çapan beyoğlu da yanım yoldaşım

Hasan Dedem Dinek Dağı sırdaşım

Oğlum Abdurrahman yareli eşim

Kalk gidelim beyim ellerimize

Pehlivan beyleri yasımı tutsun

Mezarım başında bir top gül bitsin

Bülbül her seherde ahu-zar etsin

Kalk gidelim beyim ellerimize⁴⁴⁹

⁴⁴³ HAT, 445/22267-P.

⁴⁴⁴ HAT, 445/22267-L-R.

⁴⁴⁵ HAT, 1272/49291.

⁴⁴⁶ C. DH, 61/3035.

⁴⁴⁷ C. ML, 147/6246.

⁴⁴⁸ C. ML, 182/7671.

⁴⁴⁹ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 51.

Onun Çapanoğlu Süleyman Bey’le Avusturya savaşına katılarak öldüğü ve Belgrat’ta şehit düşerek oraya defnedildiği iddia edilse de bunlar gerçeği yansıtmaz. Fakat bu iddianın sebebi de onun pek çok defa sefere katılmış olmasıdır. Hatta bunların birinde oğlu Haydar şehit düşmüştür. Kardeşi Haydar’a ağlayan diğer oğlu Abdurrahman’a *Sus kadın gibi ne ağlıyorsun. Sen de Haydar ol sen de kal!* dediği rivayet edilir. Öte yandan resmi belgelerde onun aşiret üzerindeki baskısı anlatılırken aşiret üyeleri tarafından sevildiği yukarıda ifade edilen ağıttan harekete söylenebilir.

Haydar Beyim der ki beyler ağalar
Bir yavruya gönül düştü n’eyleyim
Bir niyetim geri dönüp döğüşmek
Yaralarım el vermiyor n’eyleyim.⁴⁵⁰

4. 2. 7. Battalzade Mustafa Bey

Mahmut Bey’in ölümünden sonra aşiret beyliğine Battalzade Mustafa Bey’in getirildiği, 1822 tarihinde Bozok ve Yozgat civarında yaşayan Mamalı ve Pehlivanlı aşiretlerinin de katılımıyla 1.000 nefer gönderilmesi için yazılan belgeden anlaşılmaktadır.⁴⁵¹ Belge, aşiretin askeri görevleri kısmında ele alınacağından burada içeriği üzerinde durulmamıştır. Yukarıda da bahsedildiği üzere 1729 tarihinde Pehlivanlıların başında yine Battaloğlu Mustafa Bey isimli biri bulunmaktadır. Yaklaşık 100 sene sonra atanan Mustafa Bey’in de Battaloğlu olarak anıldığına bakılırsa aynı sülaleden yani Battal Bey’in sulbünden gelen beylerdir. Bu durum Battal Bey’in ilk dönemlerde aşiret içinde oldukça önemli bir konumda olduğu ve soyunun devam ettiği anlamına gelir.

Battalzade Mustafa Bey’in görevde ne kadar kaldığı bilinmemektedir. 1831 tarihli bir belgeye göre bu sırada aşiretin beyi olan Battal oğlu Mustafa Bey Kütahya’ya sürgün edilmiştir. Konunun detaylı bir şekilde yer aldığı belgeye göre bir hanesi bile Yozgat’ta bulunmayan Mustafa Bey’in evladı babalarının affı için devlet ricalinden yardım istemişlerdir. Mustafa Bey ise Pehlivanlı aşiretinin boy beyi iken azl olunub 3-5 sene kendi halinde Yozgat’ta ikamet ettiğini, fakat sonrasında Kütahya’ya sürüldüğünü ifade etmektedir. Bu yüzden düştüğü perişanlığı anlatırken Yeni-il voyvodası ise tam tersine Mustafa Bey’in kendi halinde olmadığını söylemektedir. Buna karşılık çoluk-çocuğunun perişan

⁴⁵⁰ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 52.

⁴⁵¹ C. AS, 195/8419.

hallerine istinaden Yozgat'ta ikamet etmemesi ve aşiret işlerine karışmaması şartıyla affedilmesini talep etmiştir. Talebinin kabul edildiği anlaşılmaktadır.⁴⁵² 1831 tarihli nüfus defterine göre onun bir süre Yozgat'ta kaldığı söylenebilir. Nitekin Yozgat kasabasının Nohutlu mahallesindeki üç nefer Battalzade Mustafa Bey'e tabi olarak kaydedilmiştir. Bunlarla ilgili bilgiler şöyledir:

Battalzade Mustafa Beye Tabi Olanlar

Orta boylu ter bıyıklı Ali bin Aziz tabi-i Battalzade Mustafa Bey
Orta boylu ter bıyıklı Ömer bin İbiş tabi-i mir Mustafa merkum
Orta boylu kara bıyıklı Mustafa bin Mehmet tabi-i mir Mustafa merkum

4. 2. 8. Muslubeyzade Mustafa Bey

Anlaşıldığı kadarıyla Battal Beyzade Mustafa Bey de aşiretin başında fazla kalamamış olup yerine 1824 tarihinde Muslubeyzade Mustafa Bey tayin edilmiştir. 1822 tarihinde aşiretin başında Battalzade Mustafa Bey görülmesine rağmen 1824 tarihli bu belgede Battalzade Mustafa Bey'den söz edilmez. Bu sırada aşiret beyi olarak Halit'ten bahsedilir. Halit Bey'in ahali ve fukaraya zulm ve teaddi ettiği bu yüzden aşiretin her birinin bir tarafa müteferrik ve perişan olduğu vurgulanmaktadır. Onun yine Kürt aşiretleriyle itifak ederek ahali üzerinde baskı kurduğu belirtilmiştir. Belgede dikkat çeken hususlardan biri de gerek Abdurrahman Bey'in gerekse Battaloğlu Mustafa Bey'in aşiret beyi olmasının yasaklandığı konusudur. Bu yüzden aşiret mensubu kethüda ve ihtiyarları yine aşiretleri hanedanından Muslubeyzade Mustafa'nın beylik için uygun olacağı fikrindedirler. Onun maden-i hümayun için gerekli olan develeri de vakti zamanında tedarik edecek kudrette olduğu ayrıca ifade edilmiştir.⁴⁵³

⁴⁵² C. ZB, 24/1181. 49/2412-0

⁴⁵³ HAT, 445/22273.

4. 2. 9. Halit Bey

Pehlivanlı aşiret beyleri arasında en dikkat çekenlerin başında Halit Bey gelir.⁴⁵⁴ Zira o sadece aşiret için değil Osmanlı Devleti için de genel bir huzursuzluk kaynağı olmuştur. Aşağıda anlatılacağı üzere Mısırlı Mehmet Ali Paşa ve oğlu İbrahim Paşa'nın isyanlarına katılmanın dışında isyandan önce Bozok'ta yaptığı haksız uygulamalar nedeniyle bölgeden sürülmüştür. 1824 yılına ait belgeye göre Pehlivanlı aşireti beyi Halit ile Kuzugüdenli kabilesi muhtarı Hasan, Bozok eski mutasarrıfı Hüseyin Paşa tarafından Karahisar-ı Sahib'e sürülmüşlerdir. Sürgünde epey bir müddet kalan Halit Bey affedilmesi için pek çok defa girişimde bulunmuştur.⁴⁵⁵ Onun sürgün edilme sebebi sadece Bozok bölgesindeki usulsüzlükleri de değildir. O aynı zamanda Çankırı taraflarında da halka zulmetmekten geri durmamıştır.⁴⁵⁶ Halit Bey hapse atıldığı zaman söylenen bir ağıt şöyledir:

Şakir Efendi dedim geldim yanına

Bu iş yakışır mı senin şanına

Nasıl zincir taktın iki koluma

Ben bir bey oğluyum eller utansın.

Kalaba da benim gönlüm kalaba

Tüfeğimi koydurdular dolaba

Bilse idim gider idim Halep'e

Ben bir bey oğluyum eller utansın.

Şakir Bey derler de boyuma baktı

Demir puhaları koluma taktı

Olanca tüylerim ayağa kalktı

Ben bir bey oğluyum eller utansın⁴⁵⁷

Bir şekilde affedilme yolunu bularak sürgünden dönen Halit, sonrasında da türlü usulsüzlüklerine devam etmiştir. Belgelere yansıdığı kadarıyla bin keseden ziyade parayı zimmetine geçirmiştir. Bu yüzden aşiret üyeleri tarafından kendisinden şikâyetçi olunmuş

⁴⁵⁴ Mücteba İlgürel, 1969, s. 13-22.

⁴⁵⁵ HAT, 652/31852.

⁴⁵⁶ HAT, 690/33403.

⁴⁵⁷ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 58.

ahalinin haklı olduğu anlaşılınca da haspse atılmıştır. Fakat bir yolunu bularak Hicaz'a kaçmış ardından Şam, Kastamonu ve Akşehir gibi bölgeleri dolaşmıştır. 1832 tarihli belgede konu detaylıca ele alınır. Kastamonu'ya sürgün edildiği ifade edilen belgede Konya tarafına firar ettiğinden bahsedilmektedir. Kastamonu'ya sürülmüşse de Konya tarafına kaçmıştır. İşte burada Mehmet ve Rauf Paşaların yanına gelmiş, fakat onlar Halit'in sözlerine aldanarak onu ellerinde tutamamışlardır. Osmanlı ordusu Konya'dan Akşehir'e çekildiğinde başına topladığı bazı eşkıya ile Mısırlı İbrahim Paşa'nın yanına gitmiştir.⁴⁵⁸

Başka bir belgede de Gümüşkan madenine saldırdığı, maden emini Abdurrahman Bey ve Pehlivanlı aşireti beyi Yusuf Bey'in birlikte ona karşı direndiği anlatılmaktadır. Onun şekavetinden Yeni-il voyvodası Süleyman Efendi bölgede kalamayarak Ankara'ya kaçmış ve voyvodalığın Yusuf Bey'e verilmesini teklif etmiştir. Bu teklif kabul edilerek sadık adam olan Pehlivanlı aşiret beyi Yusuf Bey voyvodalığı kabul edilmiştir.⁴⁵⁹ Yeni-il voyvodası Süleyman Efendi'nin kaçmasında Halit Bey'in baskıları etkili olmalıdır. Nitekim o, Yusuf Bey'e mektuplar yazarak Süleyman Bey'i yakalayıp yanına getirmesini istemiştir. Yine yazdığı mektupta voyvodanın kaçması halinde malını mülkünü yağmalanıp yerine başka birinin tayin edileceğini bildirmiştir. Halit Bey'in Yusuf Bey'i baskı altına alarak kendisine itaat etmesini sağlamayı amaçlamıştır.⁴⁶⁰

Halit Bey, Hicaz'a firar edip Şam'a geçtiği sırada yani 1832'de Şam İbrahim Paşa tarafından ele geçirilmiştir. 1830'larda Osmanlı Devleti için önemli sorunlardan biri de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa isyanıdır. Oğlu İbrahim Paşa'nın yönetimindeki ordu 1832 yılında Halep'te yapılan savaşta Osmanlıları mağlup etmiştir. Bunun üzerine Gülek Boğazı'nı aşırp direnç görmeden Ulukışla ve Ereğli'ye kadar gelmiştir. İbrahim Paşa, Anadolu'da yoğun bir propaganda faaliyetinde bulunarak bölgedeki kadı, müftü gibi görevlilerle haberleşmiştir. Onun haberleşip yanına çekmek istediği kişiler arasında Bozok sancağında yaşayan Pehlivanlı aşiretinin beyi Halit de vardır.⁴⁶¹ Aşireti arasına dönüp fesat çıkartması da bu gelişmelerin ardındandır.

O, sadece Pehlivanlıları isyana teşvik etmekle kalmamış diğer pek çok aşireti de etkileyerek isyan girişiminde bulunmuştur.⁴⁶² Hatta İbrahim Paşa'nın emriyle dağıttığı bildiri-lerde Hacı Bektaş-ı Veli türbesinde kurbanlar kesildiğini ve yeniçerin ocağının yeniden

⁴⁵⁸ Mücteba İlgürel, 1969, s. 15.

⁴⁵⁹ HAT, 356/19991.

⁴⁶⁰ Fahrettin Tızlak, 2016, s. 397.

⁴⁶¹ Necmettin Aygün, "Aksaray'ın Yönetimi ve Yönetimde Ateşoğulları'nın Etkinliği (1740-1860)", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 2018, s. 167.

⁴⁶² HAT, 655/32026.

kurulduğunu ilan etmiştir.⁴⁶³ İbrahim Paşa'nın gözüne giren ve onunla birlikte hareket eden⁴⁶⁴ Halit, Çankırı ve Bozok mütesellimlikleriyle Yeni-il voyvodalığını da elde etmiştir. Onlar, Bozok'un geniş bir kısmını ele geçirmekle kaymayıp Halit'in adamları ile bir gece Yozgat'a girerek Aksaraylı Hacı Bekir'i Yozgat mütesellimi yapmışlardır.⁴⁶⁵

Halit'in Yozgat'a kalabalık bir asker topluluğu gönderdiği anlaşılmaktadır. Fakat isyanın bastırılması için görevlendirilen Şakir Bey, Yozgat'a gelerek şehri kuşatmıştır. Osman Hayri Paşa'nın destek kuvvetiyle Halit tarafından atanan mütesellim ve askerleri perişan bir halde dağılmışlardır.⁴⁶⁶ Olayın safhaları şöyledir: Halit Bey, Bozok mütesellimi ve ileri gelenlerine kendisine tabi olmaları talebini iletmiştir. Bozok mütesellimi Mehmet Şakir ise gerekli önlemleri alarak Halit Bey'in faaliyetlerini takip etmesi için casuslar görevlendirmiştir. Ayrıca Halit Bey'in Yozgat'a saldırısını şehrin dışında karşılamayı planlamış ve şehir dışındaki bir köyde gerekli önlemleri almıştır. Savunmaya destek vermeleri için de bölge ağalarından süvari ve piyade istemiştir. Fakat Şakir Bey'in çağırdığı ağalar Yozgat savunmasında gerekli kararlılıkta değillerdir. Onlar sürekli cephe değiştirip bir Halit Bey ve bir Mehmet Şakir Bey tarafına meyletmişlerdir. Bu yüzden Mehmet Şakir Bey savunma için gerekli tedbirleri bir türlü alamamıştır. Bundan cesaretlenen Halit Bey, Aksaraylı Hacı Bekir Ağa'yı Bozok mütesellimi olarak atamıştır ve 7- 8.000 süvari ve bir miktar piyade ile Yozgat'a göndermiştir. Bu arada yukarıda sözü edilen Yozgat ağaları kaçmıştır.⁴⁶⁷

Bu sırada Halit Bey ise Mehmet Şakir Bey'i yakalamak için 29 Aralık Cuma günü Yozgat'a üç saatlik mesafedeki Yerköy'e gelmiştir. Mehmet Şakir Bey, Trabzon valisi Osman Paşa'yı gelişmeler hakkında sürekli bilgilendirerek ondan yardım talep etmiştir. Osman Paşa ise yanındaki asker, top ve mühimmatı Bozok sancağına ulaştırmak için gerekli adımları atmış ve ardından Yozgat ileri gelenlerini yanına çağırarak Yozgat'ın kurtarılması için gerekli tedbirleri anlatmıştır. Yine Rişvan aşiretinden tayin edilen bir ağayı bölgedeki aşiretlere göndererek onlardan asker yardımı istemiştir.⁴⁶⁸

⁴⁶³ Fatih Gencer, "İbrahim Paşa'nın Anadolu'yu İstilas (1832-1833)", *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, C. 9, S. 42, 2016, s. 649.

⁴⁶⁴ HAT, 657/32120.

⁴⁶⁵ Mücteba İlgürel, 1969, s. 16.

⁴⁶⁶ HAT, 907/39746.

⁴⁶⁷ Fahrettin Tızlak, 2016, s. 404.

⁴⁶⁸ Fahrettin Tızlak, 2016, s. 404.

Yapılan mücadeleyi kaybeden Halit Bey, Nevşehir’de direnmeye karar vermiş, ordunun yolunu kesip şehirden iki saatlik bir yerde bulunan Üçhisar mevkinde 3-4.000 eşkıya göndermiştir. Fakat ordunun karşısında duramayarak yenilmiştir. Hatta bunlar belgeye göre beş dakika bile direnememişler ve Nevşehir’e kaçmışlardır. Bunun üzerine Halit de Nevşehir’de kalamayarak Aksaray taraflarına gitmiştir.⁴⁶⁹ Nevşehir’e geldiği sırada boş durmayıp kendisiyle hareket edecek kişilerle temasa geçtiği rapor edilir.⁴⁷⁰ Aksaray tarafına kaçan Halit Bey isyana devam edememiştir. Zaten 1833’de Kütahya Antlaşması’yla Mısır ordusu Anadolu’yu terk etmişti. Bundan sonra Halit’le ilgili bilgilere de ulaşılmaz. O, muhtemelen İbrahim Paşa’ya sığınmış ve Mısır’a gitmiştir. Halit’in isyan etmesinin altında Kayseri ve Bozok sancakları mutasarrıfı Osman Paşa’dan gördüğünü iddia ettiği zulümler olabilir. 1825 yılında bu yönde bir arzda bulunmuşsa da onun şikâyeti dikkate alınmamıştır.⁴⁷¹

1840 tarihli bir belgede aşiretin başına Yusuf Bey’in getirildiğine dair bilgiler varsa da onun bu tarihten önce de aşiretin beyi olduğu söylenebilir. 1832 tarihinde Halit Bey’in isyanını bastırılmak için görevlendirildiği sırada aşiretin yeni beyi olarak adı geçer.⁴⁷² 1839 yılında Yusuf Bey’den bazı şikâyetlerin olduğu görülmektedir. Buna göre Yusuf Bey hakkında ahaliden bazıları şikâyetçi olmuş tahkikat için mübaşir tayin edilmiştir.⁴⁷³ Onunla ilgili şikâyetler sonradan da devam etmiştir.

1840 yılına ait bir belgede ona isnat edilen bazı uygunsuz hareketlerden bahsedilir. Buna göre Feshane Müdürü Süleyman Ağa onunla ilgili ihbarda bulunmuştur. Onun iddiasına göre külliyetli akçe biriktiren Yusuf Bey, Şam-ı Şerif’te bir konak yaptırmak için kethüdasını o tarafa göndermiştir. Kethüdasını gönderirken de onun hac yapacağını bahane etmiştir. Onun amacı vakti geldiğinde firar edip bu konakta yaşamaktır. Fakat yapılan tahkikatta aşiretin başına geçmek isteyen eski aşiret beylerinden Kocabey’in oğlu tarafından kendisine iftira edildiği anlaşılmaktadır. Onun isteği Yusuf Bey’i gözden düşürerek yerine kendisinin atanmasıdır.⁴⁷⁴ Fakat yine aynı tarihli bir belgeye göre Yusuf Bey’in İstanbul’a kaçtığı görülmektedir.

⁴⁶⁹ Mücteba İlgürel, 1969, s. 20.

⁴⁷⁰ HAT, 657/32120.

⁴⁷¹ HAT, 444/22253.

⁴⁷² HAT, 356/19991.

⁴⁷³ HAT, 568/27857.

⁴⁷⁴ TSMA. E, 580/22.

O, kaçmış olmasına rağmen geride kalan akrabası onun tekrar bey olarak atanması için bazı faaliyetlerde bulunmaktadır. Onun kaçmasının altında muhasebesinin görülmek istenmesi yatmaktadır. İstanbul'a kaçarak beyliği bıraktığı kendisinden sabık bey olarak bahsedilmesinden anlaşılır. Nuhas nakli için görevlendirilen aşiret üyeleri de beylerinin başlarında bulunmadığını bahane ederek hizmete gitmekte gönülsüz davranmışlardır. 1845 ve 1846 tarihli iki belgede yine aşiret beyi olarak adı geçen Yusuf Bey'den bu kez Bozok sancağında yaşayan poliçeci esnafından Yuvan oğlu Atnaş ile Vasilyos şikâyetçi olmuştur. Yuvan oğlu Atnaş'ın şikâyetine göre onun Yusuf Bey'den 34.000 kuruş alacağı olmasına rağmen o borcunu ödememiştir. Yine aynı şekilde Vasilyos da alacağını ödemeyen Yusuf Bey'den şikâyetçi olmuştur. Onun alacağı da aynı şekilde 34.000 kuruştur.⁴⁷⁵ Yusuf Bey'in 1840 tarihinde İstanbul'a kaçmasıyla yerine yeni bir bey atandığı düşünülebilir.

4. 2. 10. Mahmut Bey'in oğlu Abdurrahman Bey

Birkaç sene sonra yani 1845 yılına ait bir belgede aşiret mensuplarına zulmü nedeniyle Dimetoka'ya sürgün edilen Mahmut Bey'in oğlu Abdurrahman Bey'i aşiret beyi olarak görmekteyiz. Abdurrahman Bey'in 1829 yılında aşiret mensuplarına zulmeden Halit Bey'in yerine atanması için Bozok ve Kayseri mutasarrıfı Osman Paşa'nın arzı bulunmaktadır. Fakat onun vaktiyle aşiret beyi iken tıpkı babası Mahmut Bey gibi uygunsuz hareketlerinden dolayı azledildiği belirtilmiştir.⁴⁷⁶ 1822 tarihli bir belgede de onun azledildiği bilgisine rastlanır. Aşiret ahalisi Mahmut Beyoğlu Abdurrahman Bey'in bundan mukaddem kendi halinde olmadığından beylikden azl edilip aşiret işlerine ve fukaraya karışmamak için tenbih edildiğinden bahseder. Fakat onun kendi halinde olmadığı Kuzugüdenli Kara Yusuf, Bayadlı Abdurrahman, Hamurlu Mükremin isimli kişilerle bir olup maden-i hümayun için istenilen develerin toplanmasını engellediğini belirtirler. Yine o Kürt aşiretleriyle bir olup ahalinin malını yağmalamakta ve gasp etmektedir. Belgenin devamında bahsi geçen bu dört kişi sürülmezse aşiretin dağılıp gideceğine de dikkat çekilmektedir.⁴⁷⁷

Aşiret üyelerinin Abdurrahman Bey'den şikâyetçi olmalarına rağmen onun zamanla tekrar aşiretin başına geçtiği anlaşılmaktadır. O, aynı zamanda katledilen Kırşehir mütesel-

⁴⁷⁵ A. DVN.d, 6/66; A. DVN.d., 19/85; A. MKT, 13/8.

⁴⁷⁶ HAT, 679/33088.

⁴⁷⁷ HAT, 905/39713.

liminin katillerini bulmak için buraya mütesellim olarak atanmıştır. Belgede bu tür görevlerin aşiret beylerine ihale olunmasının doğru olmayacağı ifade edilse de eşkıya ile baş edebilecek birisinin Kırşehir tarafında olmaması ileri sürülerek onun ataması yapılmıştır.⁴⁷⁸ 1845 tarihli belgeye göre Abdurrahman da babası Mahmut Bey gibi emir dinlemekte, başına topladığı Kürd aşiretleriyle isyan etmektedir. Bütün bunlar yüzünden tıpkı babasının Dimetoka'ya sürülmesi gibi o da sürgüne gönderilmiştir. Belgeye göre İçel taraflarında olan Abdurrahman Bey kapıcıbaşılık görevinden azl edilmiş, nişanının geri alınmasıyla da Bolu eyaletine dâhil Düzce kazasına sürülmüştür.⁴⁷⁹ Onun sürgün edilmesi aşiret üyelerinden bazılarını da üzümüş olmalıdır. Nitekim onun sürgün edilmesiyle ilgili şu ağıt söylenmiştir:

Durdurmadık şu Sivas'a gideni

Faydası yok ellerimiz boş döndük

Bey gideli avı kuşu unuttuk

Elim varıp kuşa öskün vuramaz

Sivas defterdarı sen binler yaşa

Yine bize günah etti Kör Paşa

Teselli veremem yarana eşe

İnşallah tez gelir çok bir

Hele bakın şu Sivas'ın kahrına

İnanmayın o Hamza'nın mührüne

Saldılar beyimi Düzce şehrine

Suçu olsa gittiğini aramaz⁴⁸⁰

Aynı yıl Bolu mutasarrıfına yazılan emirde Düzce kazasına sürülen Abdurrahman Bey'in ailesi ve akrabalarının Bolu'da iskân ettirilmeleri istenmiştir. Belgeye göre Düzce kazasında birkaç han ve kahve bulunduğundan, burasının Abdurdahman Bey ve onun akrabaları için uygun olmadığı belirtilmiştir. Düzce kazasına iskân edilen bu Türkmen ailenin her ne kadar bölgede boş arazi bulunmuş olsa da ziraat ve haraset bilmediklerinden

⁴⁷⁸ HAT, 565/27721.

⁴⁷⁹ C. DH, 252/12564.

⁴⁸⁰ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 54.

dolayı sefil olacakları ifade edilmiştir. Buna binaen yeni evler bina edebilecek kudretleri olduğundan Bolu'ya iskân edilmeleri daha münasip bulunmuştur. Fakat Abdurrahman Bey, Bolu'dan ziyade Ankara ve Çankırı sancaklarının birinde iskân edilmelerini talep etmişse de aşiret arasında ikameti uygun görülmemiştir.⁴⁸¹

Anlaşılan o ki Abdurrahman Bey bu süre zarfında affedilmek için merkeze arzda bulunmaya devam etmiştir. Nitekim 1846 yılında yazdığı dilekçede 64 aile üyesiyle müebbeden Bolu'ya sürgün edildiğini belirtip, bu kez Diyarbakır'a gönderilmesini istirham etmiştir. O, bu dilekçesinde iki seneye yakın Bolu'da bulunduğunu bu sırada pek çok yakının öldüğünü, hayvanlarının telef olduğunu ve geçimini sağlamak için her şeyini sattığını belirtmiştir. Devamında ise geçinmek için satacak başka malının kalmadığını bu sebepten sefalet çektiğini hatta bu sefalet ve ızdıraptan dolayı da gözlerinin görmemeye başladığını ifade etmiştir. Bu itibarla Abdurrahman Bey, ailesinin asli vatanlarına kendisinin ise Diyarbakır'a gönderilmesini istemiştir.⁴⁸²

Bolu'ya sürülen Abdurrahman Bey, yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere affedilmek için pek çok defa girişimde bulunmuştur. Bilhassa 1846 yılında yazdığı dilekçesinde mağduriyetini detaylı bir şekilde anlattığını belirtmiştik. Onun bu isteğine karşılık, tekrar dönmemesinin bazı sakıncalar doğuracağı ifade edilerek Abdurrahman beyin memleket ve aşiret canibine gitmeyeceği, uygunsuz bir tavırda bulunmayacağı ayrıca kuvvetli kefil getirmesi halinde affedileceği belirtilmiştir. Hülasa onun yazdığı dilekçeye karşılık kendi halinde olması ve aşiret işlerine karışmaması istenmiştir.⁴⁸³ Abdurrahman Bey, kısa bir zaman sonra yukarıda bahsedilen şartları kabul etmesi üzerine affedilmiştir.⁴⁸⁴

4. 2. 11. Hasan ve Abidin Beyler

Abdurrahman Bey'den sonra aşiretin beyliğine Hasan Bey'in geçtiği anlaşılmaktadır. Nitekim ailenin elinde bulunan 1847 tarihli Bali Şeyh vakfiyesi'ne ait olan belgede; vakfa ait arazinin bedeli karşılığında Pehlivanlı aşiretinin ileri gelenlerine satıldığı bahsedilirken bey olarak onun adı geçer.⁴⁸⁵ Son olarak aşiret beyi olarak Abidin Bey'den bahsetmek gerekir. Onunla ilgili belgelere ratlanmamakla birlikte Baki Yaşa Altınok tarafından bazı bilgiler verilir. Ona göre; Abidin Bey Avşarlardan bir kız kaçıır. Bunun üzerine Avşarlar,

⁴⁸¹ A. MKT. MVL, 1/68.

⁴⁸² A. MKT. 40/16.

⁴⁸³ İ. MVL, 85/1720.

⁴⁸⁴ C. ZB, 48/2374.

⁴⁸⁵ Alemdar Yalçın- Hacı Yılmaz, 2002, s. 27.

Pehlivalılara tabi Tülek aşiretinin mallarını yağmalar ve Avşarlara karşı giden Abidin bey'i 1851 tarihinde vurarak öldürür. Onunla ilgili yazılan ağıtın bir kısmı ise şöyledir:

Yetmemiş kılıcı tavsamış yayı

Önünde kaçıyor Avşar'ın beyi

Kör Avşarlar vurmuş Abidin Beyi

Şimdi yalan oldu kime ne deyim⁴⁸⁶

Tablo 5. Pehlivanlı Aşiret Beyleri

1670	Muslu Bey'in oğlu İsmail Bey
-	Mehmet Bey
1707	Muslubeyzade Kenan Bey
-	Battal oğlu Mustafa Bey
-	Hüseyin Gazi Kethüda
1737	Hüseyin Gazi oğlu Beyzade
-	Hüseyin Gazi oğlu Selim
1759	El-hac Hasan Bey
1775	Mehmet Emin Bey
1811	Mahmut Bey ve oğlu Abdurrahman Bey
1822	Battalzade Mustafa Bey
1824	Muslubeyzade Mustafa Bey
1824	Halit Bey
1832	Yusuf Bey
1845	Mahmut Bey'in oğlu Abdurrahman Bey
1847	Hasan Bey
1851	Abidin Bey

⁴⁸⁶ Baki Yaşa Altınok, 2008, s. 61.

4. 3. Görevleri ve Yükümlülükleri

4. 3. 1. Askeri Görevleri

Osmanlı Devleti'nin aşiretleri yerleştirmek istemesinin altında yatan en önemli sebeplerden biri de ihtiyaç duyduğu askeri kuvvetlerin en azından bir kısmını aşiretler tarafından sağlamaktı. Zira aşiret mensupları savaş konusunda işe yarar kimselerdi. Kuruluş döneminde bu teşekküllerden oldukça istifade edilmiş, sonraki dönemlerde de onlardan lojistik destek alınmaya devam edilmiştir. Anlaşıla o ki savaşların uzun sürmesi, savaş sırasında kayıpların fazla olması gibi nedenlerden dolayı onların destekleri tekrar gündeme getirmiştir. Örneğin 1683 Viyana kuşatması sonrasında aşiretlerden önemli miktarda asker temin edilmiştir. Yine 1695 senesinde Avusturya seferi için asker istenirken bazı şartlara sahip olmalarını istemiştir. Bu şartlar gereğince onların yetişkin, iş görebilecek durumda ve savaşmaya kâdir güçlü kuvvetli olmaları elzemdi. Ayrıca savaş aletleriyle savaşa iştirak etmeleri de gerekmektedir. Bu bağlamda bilhassa çifte tabanca ve boylu tüfenkle savaşa gelmeleri tenbih edilmiştir.⁴⁸⁷ Diğer pek çok Türkmen oymağı gibi Pehlivanlılar da Avusturya'ya karşı yapılan sefere çağırılmışlardır. Sefere katılan beyler ise şunlardır: Pehlivanoğlu İsmail Bey, Pehlivanoğlu Hacı Musa Bey, Pehlivanoğlu Battal Bey, Pehlivanoğlu Hacı Abbas Bey.

1773 tarihli belgeye göre Pehlivanlı aşiretinden 2.500 nefer süvarinin orduya gönderilmesi istenmiştir. Buna göre Pehlivanlı mir aşireti Mehmet Emin Bey kendi malından karşılamak üzere 500, yine 2.000'i aşiretten olmak üzere toplam 2.500 nefer süvari talep edilmiştir. Aşiret ahali ise bu kadar fazla asker göndermelerinin mümkün olmadığını belirterek aflatlarını talep etmişlerdir.⁴⁸⁸ Aşiretlerden asker talebinde bulunmak zaman zaman onların bu sorumluluğu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarına sebebiyet vermiştir. 1773 yılına ait bir belgeye göre Yeni-il Türkmenlerinden Pehlivanlı Aşireti Beyi Mehmet Emin'den kendi malından karşılamak üzere 500 süvariye sefere göndermesi istenmiştir. Fakat o bu emirden aşiret sorumluymuş gibi davranarak aşiret üyelerinden

⁴⁸⁷ Zafer Benzer, *Osmanlı Dönemi Urfa Bölgesinde Aşiret-Devlet İlişkileri*, (Basılmamış Doktora Tezi) Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 184.

⁴⁸⁸ C. AS, 1158/51502.

30.000 kuruş toplamıştır. Üstüne de onları askerlik yükümlüğünden kurtaracağı vaadiyle kandırarak 15.000 kuruşlarını daha almıştır.⁴⁸⁹

Bu kez 1874 yılında Pehlivanlı aşireti beyi Mehmet Emin'den 2.000 süvari istenmiştir. Fakat aşiret ahali hem Sadrazam Hüseyin Paşa hem de kışlak mahalli olan Keskin kadısı vasıtasıyla görevden aflarını istemişlerdir. Aşiretin ileri gelenleri bir araya gelerek öteden beri konar-göçer olduklarını ayrıca harameyn evkafı reayası olduklarını belirtmişlerdir. Yine yaylak ve kışlakları arasında 80 saatlik mesafenin bulunduğunu belirterek yaylağa gidiş ve dönüşlerde eşkıya baskınlarına maruz kaldıklarını gerekçe göstererek aflarını istemişlerdir.⁴⁹⁰ Bir diğer suiistimal hadisesine de 1788 yılında tesadüf etmekteyiz. Burada da asker ihtiyacının karşılanması için Pehlivanlılardan talepte bulunulmuş ancak dönemin boy beyi, aşiret mensuplarına “sizi seferden affettirim” diyerek 60 kese akçelerini almıştır. Anlaşılan o ki Aşiret üyeleri 60 kese akçeden başka 30 kese daha vermeyi tataahhüd etmişlerdir.⁴⁹¹

1789 yılında da Pehlivanlılardan asker talebinde bulunulduğu anlaşılmaktadır. Cabbarzade Süleyman Bey gönderdiği arzda Pehlivanlı aşiretinin daha önce savaflara asker göndermediğini ayrıca kendilerinden istenilen develeri göndermeleri halinde malı miriye zarar geleceğini belirtmiştir.⁴⁹² Yine aynı dönemde gönderilen taktirde: cemaatin yerli ahali olmayıp konar-göçer taife olduklarını ayrıca onlardan istenilen 30 katar devenin tedarik edilmesinin de mal-ı harameyne zarar vereceği belirtilmiştir. Eğer bunda ısrarcı olunursa cemaatin, işe yarar 70-80 süvarisi yaylaklarından kışlaklarına dönmeyip Rakka ve Adana taraflarına dağılacakları ifade edilmiştir.⁴⁹³

Belgelerden de anlaşıldığı üzere aşiret mensupları kendilerine ihtiyaç duyulduğu halde cepheye gitmemişlerdir. Bu hususta Süleyman Bey'in etkili olduğu aşikârdır. Keza O, ahalinin cepheye gönderilmesi halinde kendilerinden istenen bazı yükümlülüklerin aksayacağını belirterek savafla katılmalarına mani olmuştur. Bunun üzerine Merkezi idare Pehlivanlıların sefere katılıp katılmama kararını kendilerine bırakmıştır.⁴⁹⁴ Aşiret beylerinin, savafla muhtemel kayıpların yaşanma ihtimaline karşılık cepheye asker göndermek

⁴⁸⁹ C. AS, 1087/47952.

⁴⁹⁰ C. AS, 1158/51502.

⁴⁹¹ TSM. E, 520/40.

⁴⁹² HAT, 1397/56120.

⁴⁹³ HAT, 1398/56205.

⁴⁹⁴ Detaylı bilgi için bkz. Serkan POLAT, “Yenilikçi Bir Âyan: Çapanoğlu Süleyman Bey”. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2017, s. 129.

istemedikleri düşünülebilir. Nitekim bu mani olunuşun altında aşiret gücünün sarsılabilme endişesi yatıyor olabilir.

1822 tarihli belgede Şark Ordusu için Bozok ve Yozgat'ın iktidar sahipleriyle Mamalı ve Pehlivanlı aşiretlerinden 1.000 nefer süvarinin istendiği fakat bunların 720'sinin tedarik edildiği belirtilerek geri kalanının da tamamlanması için İstanbul'da bulunan Pehlivanlı aşireti beyi Mustafa'nın gönderilmesi istenmiştir. Belgeye göre Mamalı aşireti 30 süvari eksik gönderirken Pehlivanlı aşireti ise hissesine düşen 250 neferden hiçbirini göndermemiştir. Pehlivanlıların süvari göndermemesinde aşağıda ifade edilecek gerekçelerin yanında aşiret beyinin İstanbul'da olması yatmaktadır. Yerine vekil olarak bıraktığı büyük oğlu Ahmet Bey'in kudreti bu kadar fazla askerin tedarikine yetmemektedir. Öte yandan ifade edildiği üzere aşiret zaten perakende ve perişan bir haldedir. Dolayısıyla istenilen askerin temini onları daha da peşına edecektir.⁴⁹⁵

Pehlivanlı aşiret beyi Mahmut'un aşiret üyelerinden oluşan birliğiyle pek çok defa sefere katıldığı bilinmektedir. Fakat bu sırada usulsüzlük yapmaktan da geri kalmadığı anlaşılmaktadır. 1821 tarihinde Bozok sancağı dâhilinde bulunan aşiretlerden 2.500 asker yazılıp Mahmut Bey'in emri altında Rumeli'ye gelmesi hakkında verilen emre cevaben gelen evrak ve ilamlarda bu husus geniş ölçüde ele alınmıştır. Buna göre Mahmut Bey'in evvelce Yergöğü'ye ardından da Ruscu'ğa görevlendirildiği belirtilerek ona tabi olan 2.500 askerden 500'ünün Aydın havalisinden kalanının ise yerli ahaliden topladığı belirtilir. Fakat o asker toplarken bölge aşiretlerinin gücünden fazlasını istemiştir. Bu yüzden aşiretler perakende ve perişan olmuştur. O bir taraftan aşiret üyelerinin bazılarında külliyetli mal isterken bir taraftan da kendisine yakın olanları koruyup kollamakta ve himaye etmektedir. Ahaliden zorla fazla para toplamanın yanında cebren deve ve atlar da almıştır. Bu yüzden Yabanlı, Tatar İlyaslı, Sağrazlı ?, Alabaş, Kelmeli, Batırlı?, Hatal, Hamurlu ve Tülek cemaatleri ahalileri ile Sarıcalar, İldekli ve Kuzugüdenli cemaatlerinin neredeyse tamamı veya tamamına yakını başka yerlere kaçarak perişan olmuşlardır. Belgede onun henüz istenilen askeri toplayamadığı ve görevine gelip gelmeyeceğinin belli olmadığına değinilmiştir.⁴⁹⁶ Aşağıda bahsedileceği üzere Mahmut Bey, istenilen miktarda asker toplayıp kendisinden talep edilen görevi yerine getirmiştir.

1821 tarihli belgeye göre Rumeli tarafı için Anadolu canibinden Bozok sancağında Yeniil voyvodalığına tabi Pehlivanlı ve Gündeşli aşiretlerinden 500, diğer aşairden 1.500 asker

⁴⁹⁵ C. AS. 195-8419.

⁴⁹⁶ HAT, 933/40406.

Pehlivanlı mir aşireti kapucubaşı Mahmut Bey başbuğluğuyla ihraç olunmuştur. Belgede Mahmut Bey'in yukarıda anlatılan aşiret mensuplarına yaptığı zulümden de bahsedilmesine rağmen yine de onun bu memuriyete devam etmesi istenmiştir. Belgenin devamında onun Ankara ve Kengiri sancakları mutasarrıfı Rüştü Paşa'ya tabi olarak Sofya tarafına görevlendirilmesi istenmiştir.⁴⁹⁷

Diğer taraftan 1822 tarihli bir belgede de Mahmut bey'in yanında bulunan 2.000 nefer askerden 500'ünün Pehlivanlılardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Mahmut Bey'in hizmetine asker veren diğer aşiret ve cemaatlerden bazıları ise şunlardır: Kara Hasanlı, Kuşlu, Cedit, Küçük, Koyuncu Alamaslısı, Kaçır İsalı, Pürnek, Boynuyoğunlu, Akçakoyunlu vs...⁴⁹⁸ Merkezi idarenin, aşiret beyinin ihlallerine göz yummuş olması ahali nazarında hükümet zafiyeti olarak düşünülebilir. Hadiseye devlet nazarından bakılacak olursa Mahmut beyin yapmış olduğu şevketlere karşılık cezalandırılmaması üstelik yeni görevler tevcih edilmesi, onun diğer aşiretlere kıyasla pek çok defa istenilen askerlerle birlikte cepheye gitmekten geri durmamasından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Ancak Mahmut Bey'in yaptığı zulümler artmış olacak ki aşağıda bahsedileceği üzere görevinden azl edilerek başka bir bölgeye sürülmüştür.

Mahmut Bey hakkındaki şikâyetler nedeniyle Dimetoka'ya sürülünce yerine Piroğlu Mehmet Bey tayin edilmiştir. Bu sırada Mahmut Bey'in emrindeki 2.000 neferden bazıları vefat etmiş, onların yerini ise bir kaç yüz ulufeli sekban doldurmuştur. Toplam 2.150 olan bu askerler isim ve şöhretleriyle birlikte deftere yazılmıştır. Fakat tesadüf edildiği üzere bu sekbanların pek çoğunun ulufeleri ödenmediği için dağıldıkları, geriye ise sadece 1.250 neferden oluşan aşiret askeri kaldığı anlaşılmaktadır.⁴⁹⁹ Son olarak 1882 tarihinde hazırlanmış bir defterden de Bozok sancağından 2.000 süvarinin istendiğini öğrenmekteyiz. Bu 2.000 süvari içinde aşiretlerden de önemli miktarda talepte bulunulmuştur. Pehlivanlı aşiretinden toplam 450 süvari istenirken bunun 300'ü aşiret beyi Yusuf'tan 150'si ise cemaat kethüdalarıyla sahib-i iktidarlardan istenmiştir.⁵⁰⁰

Son olarak 1830 tarihli bir şukkada orduda bulunan develere bakmakla yükümlü sarbanların başı olarak Pehlivanlı aşiretinin eski beylerinden Mustafa Bey'i görmekteyiz. 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşında görevli olduğu anlaşılan Mustafa Bey savaş sırasında

⁴⁹⁷ HAT, 666/3239; Ayrıca bkz. HAT, 868/38595.

⁴⁹⁸ HAT, 2267-J.

⁴⁹⁹ HAT, 709/33962.

⁵⁰⁰ C. AS, 379/15674.

300'den fazla deveyi kurtararak Karahisar'a getirmiştir. Belgeye göre Soğanlı Dağı bozununda kurtardığı develeri Karahisar'a getirmiştir. Bunlar Karahisar'da imal olunan peksimet ve diğer malzemenin Hacı Hasan Paşa ordusuna naklinde kullanılmışlardır. Fakat yaylakta yaylamadıkları için oldukça zayıf düştükleri, bazılarının ise telef olduğu bildirilmiştir. Bunların kaydedilerek bir kısmının serasker paşa hazretlerine bir kısmının ise Hacı Hasan Paşa'ya verilmeleri istenmiştir.⁵⁰¹

4. 3. 2. Taşımacılık Görevleri

Konar-göçerlerin devlete karşı sorumlu oldukları görevlerin başında develeriyle birlikte taşımacılık hizmetinde bulunmaları yer almaktaydı. Klasik dönemde develeriyle taşımacılık yapan gruplar tahrir defterlerine Urban-ı Buğurcu ve Araplar adıyla kaydedilirdi. Bu şekilde kaydedilmelerinin sebebi onların Arap asıllı olmaları değil genellikle Halep civarından gelmiş olmalarıydı. Ayrıca deve yetiştiricilikte oldukça maharetliydimler. Bunlardan başka Cemaat-i Deveciler/Deveciyan/Develü ismiyle yazılanlar da deve yetiştirmekte veya develeriyle taşımacılık yapmaktaydılar.⁵⁰² Özellikle maden, tuz ve orman işlerinde aktif faaliyet içerisinde olan deveciler, büyük kentlerin iâşesinin sağlanması ve sefer halindeki ordunun ağırlıklarının taşınması gibi görevlere de sahiptiler. Örneğin 1724 yılında aralarında Pehlivanlıların da bulunduğu aşiretlerden 900 deve istihdam edilerek Trabzon İskelesi'nden Revan ve Tiflis kalelerine mühimmat ve zahire taşınmıştır.⁵⁰³

Bu iş için devlet devecilere belli bir miktar ödeme yapmaktaydı ki, bu miktar yıla, mesafeye ve enflasyona göre değişmekteydi.⁵⁰⁴ Öte yandan maden taşımacılığına karşılık ödenen ücretten gelir elde eden aşiretlerden vergi alınmıştır. Örneğin 1840 tarihli bir belgeye göre Pehlivanlı aşireti; mal-ı miri, semere ve ikramiye, ağaya ikramiye ve deve bahası adı altında 155.227 kuruş vergi ödemişlerdir. Bazen aşiretlerin bu vergileri ödeyemedikleri için affedildikleri de vakidir. Mesela Pehlivanlılardan 78.000 kuruşluk vergi alınmayarak affedilmiştir.⁵⁰⁵

⁵⁰¹ HAT, 1048/43240.

⁵⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. Sadullah Gülten, *Atayurttan Anayurda Yörükler*, Gece Kitaplığı, Ankara 2016.

⁵⁰³ AE. SAMD III 37/3577.

⁵⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Arif Sarı, "Osmanlı Kara Taşımacılığında Deve ve Türkmen Deveciler", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 21, S. 1, 2019, ss. 303-322.

⁵⁰⁵ Erdal Çiftçi, "Deve, Aşiret ve Devlet: Osmanlı Madencilik ve Ordu Lojistiğinde Aşiret Develerinin Rolü", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 32, 2023, s. 153,154,156.

Taşımacılık konusunda Yeni-il Türkmenleri özel bir konuma sahiptir. Nitekim belgelerde sık sık onların elinde fazla sayıda deve bulunduğuna atıf yapılır.⁵⁰⁶ Yeni-il haslarına bağlı olan Pehlivanlı aşiretine ise maâdin-i hümâyûn olarak bilinen Keban ve Ergani madenlerinden çıkartılan cevherin Tokat ve Diyarbakır kalhânelerine ulaştırılmasında büyük yükümlülükler düşmekteydi. Bu yükümlülük maden nizamnamesine uygun olarak yapmakta buna muhalefet edenlere ise layık cezalar verilmekteydi.⁵⁰⁷ Çıkartılan cevherin yerine ulaştırılması istendiği zaman Bozok sancağı mutasarrıfına ihtiyaç bildirilir, o da ihtiyaç durulan develeri temin ederek Keban'a ulaştırılmasını sağlardı.⁵⁰⁸ Örneğin 1820 tarihinde Ergani'den çıkan madenin Tokat ve Diyarbakır kalhanelerine götürülmesinde pehlivanlı aşireti görevlendirilmiştir.⁵⁰⁹ Yine 1823 tarihli bir belgede maâdin-i hümâyûn bakırının taşınması için Kayseri ve Bozok sancakları mutasarrıfı Alâeddin Paşa, Pehlivanlılardan 2.000 mehâr* deve göndermelerini istemiştir. Fakat bu sırada aşiret beyi olan Mustafa'nın İstanbul'da bulunması üzerine onun bir an evvel görevinin başına gelerek develeri temin etmesi istenmiştir.⁵¹⁰

1822 tarihli başka bir belgede Ergani madeninde çıkartılan bakırın kalhânelere sevki için lazım olan develerin Pehlivanlı aşiretince gönderilmediği ifade edilirken 300 mehâr devenin hazırlanarak gönderildiği belirtilmiştir. Fakat develerin temin edilerek gönderilmesi oldukça zahmetli ve zor bir işti. Zira bu sırada aşiret beyi Mustafa Bey İstanbul'da ikamet etmekte olup yerine vekil olarak bıraktığı oğlu Ahmet Bey babasının İstanbul'da olması ve bütün işlerin kendisine kalmasından yakınmaktadır. Ondan istenen 2.000 deveyi gönderirken bu denli fazla deve talebinin aşireti perişan ettiğini de ayrıca vurgulamıştır. Gönderilen bu 2.000 deveden başka deve gönderemeyeceklerini de belirtmiştir. Buna karşılık aşiretten deve talebinde bulunulmaya devam edilmiştir. Nitekim 1823 senesinde bakırın sevki için Bozok sancağından 300 deve talep edilmiş, Pehlivanlılar ise 12 deve ve 4 at vermiştir. 1824 tarihine gelince bakırın birikmesi nedeniyle daha fazla deveye ihtiyaç duyulmuştur. Bu yüzden 4.000 deve daha istenilmiştir. Bunun için yazılan

⁵⁰⁶ Serdar Genç, "III. Ahmed Dönemi İnan Seferlerinde Nakliyenin Sağlanması ve Nakliye Vasıtaları (1722-1725)", *International Journal Of History*, C. 4, S. 1, 2012, s. 237.

⁵⁰⁷ TSM.A. E, 1182/28.

⁵⁰⁸ Özden Aydın, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Maden Nakliyesi için Araba ve Hayvan Tedariki: Sivas ve Tokat Şer'iyeye Sicillerine Göre (1790-1842)", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2020s. 56-57.

⁵⁰⁹ C. DRB, 12/552.

*mehar: Devenin burnuna geçirilen burunluk; yular, dizgin. Bkz. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitapevi, Ankara, 2010, s. 619.

⁵¹⁰ HAT, 905/39713.

takirde Pehlivanlıların 2.000 deveyi temin ettikleri geri kalanını da temin etmeleri mümkünse de Mustafa Bey'in İstanbul'da olmasının işleri zorlaştırdığı belirtilmektedir. Madenin taşınması için henüz 700 devenin geldiği gerisinin ise gelmediği, zaten bu kadar madenin taşımak için de 8-10.000 deveye ihtiyaç durulduğu ifade edilmektedir. Kış bastırmadan madenin taşınması gerekmektedir. Belgede Pehlivanlıların eski aşiret beyi Abdurrahman Bey'in aşiret üzerindeki baskısından da bahsedilmektedir. Develerin temin edilip gönderilmemesinde onun bu baskıları da etkilidir. Mustafa Bey'in yerine vekil bıraktığı oğlu, fazlaca deve istenilmesine karşılık başka deve veremeyeceklerini, aşiretin de Bozok'tan ifraz olarak başka yerlere gittiğini belirtmiştir.⁵¹¹

Yukarıda da belirtildiği üzere devlet bu hizmetleri mukabilinde belli bir miktar ödeme yapmaktaydı. Örneğin 1831 tarihinde Ergani-Tokat arasındaki taşıma ücreti olarak deve başına 25 kuruş ödeme yapılmıştır. Fakat bu ücretin düşük olduğu da düşünülebilir. Zira merkezi hükümetin Pehlivanlılara ücret ödemesine ve bazen de vergiden muaf tutmasına rağmen onlar Ergani madeninden maden taşımak yerine daha karlı işlerde çalışmayı yani "develerini ticaret-i saireleri için etrafa" göndermeyi tercih etmişlerdir. Merkezi hükümet ise onları bu işe göndermek için her türlü tedbiri alacağını vurgulamıştır.⁵¹²

4. 3. 3. Yükümlülükleri

1822 tarihli bir belgede Bozok ve Kayseri mustasarrıfı Alaaddin Paşa'nın, Pehlivanlı aşiretinden tahsilini emrettiği meblağa ait bilgiler vardır. Alaaddin Paşa dönemin beyine gönderdiği pusulada aşağıda belirtilen meblağın aşiretten toplanmasını ve teslim edilmesini istemektedir. Arşiv belgeleri arasında aşiretin vergilerine dair belgeye ratlanmamış olması konuyla ilgili ayrıntılı bilgi vermemize engel olsa da aşağıdaki tabloda yer alan ikramiye, harç-ı bab, esb bahası, kudumiye ve yaylakıye gibi kalemler aşiretten alınan vergiler olmalıdır. Bunların dışında aşiret yöneticilerine de bir ödemenin yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunların diğer kalemlere göre yüksek olması onlara yapılan ödemenin fazla olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Yine 1840 tarihli bir belgede; Pehlivanlı, Akçakoyunlu, Çağıranlı, Morcanlı, Bekirli, Zekeriyalı, Karakoyunlu, Karahasanlı, Karaatlı, Karkın ve Gündüzlü gibi aşiretlerden istenilen vergi, aidat, deve bahası, mütesellimlik vesaire miktarının muhasebesini gösteren belgede Pehlivanlılardan mal-ı miri 80.565, 32.321 semere ve ikramiye adı altında toplam 112.886 kuruş talep edilmiştir. Ayrıca baha

⁵¹¹ HAT, 905/39713.

⁵¹² TSMA. E, 1182/28.

ve saire ağaya ikramiye ve deve başlığı altında da 42.340 kuruş istenmiştir.⁵¹³ Pek çok defa yukarıdaki tabloda yazılan meblağlara aşiret üyelerinin itiraz ettikleri görülür. Esasen onların itirazının temel sebebi kanun çerçevesinde vergilerini ödedikten sonra kendilerinden usulsüz bir şekilde istenen vergilerdir. Nitekim Yeni-il voyvodalarının vergi toplama sırasında ahaliye zulmetmiş olmaları da bu duruma örnek teşkil etmektedir.⁵¹⁴

⁵¹³ TSMA. E, 1324/76.

⁵¹⁴ MKT. MVL, 100-88.

SONUÇ

Bilindiği üzere Osmanlı toplumu askeri sınıf ve reaya olmak üzere iki ana grupta tasnif edilmiştir. Buna binaen tebaa da yerleşim ve yaşayış biçimine göre; köylü, şehirli ve konar-göçer olarak sınıflandırılmıştır. Osmanlıların devlet idaresi genel itibariyle yerleşik tebanın konumu gözetilerek kurulmuş olduğundan, konar-göçerler de bu idare içerisinde ya büyük gruplar halinde ya da kaza veya sancak statüsüne çevrilerek yer almıştır. Bu durum devlet ile tebanın birbirleriyle olan ilişkilerinde bilhassa hak ve sorumlulukları tayininde oldukça önemli bir rol oynamıştır. Osmanlı bürokrasisi, tebaa içerisinde oldukça kalabalık bir nüfusa sahip olan konar-göçer teşekkülleri sıkı bir şekilde kontrol altında tutmaya çalışmıştır. İlerleyen dönemlerde ise konar-göçerleri güçlü aşiretlerin altında birleştirerek onları daha kolay yönetmeyi amaçlamışlardır. Pehlivanlılar da 15-16. yüzyıldaki güçlü konumları nedeniyle Türkmenlerin serdarlığına kadar yükselmişlerdir. Bu aşirete 70-75 civarı cemaatin bağlandığı anlaşılmaktadır. Bu gruplar ise genel olarak Orta Anadolu'ya dağılmış bir vaziyette yaşamışlardır. Yeni-il kaymakamlığı idari yapısı altında görülen Pehlivanlı aşireti özellikle Bozok sancağında iskân edilmiş, ancak 17. yüzyılın başından itibaren devlet sisteminde yaşanan değişim ve bozulmalar, idari yapıların dağılmasına ve aşiretlerin kontrolden çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu da 17. yüzyılın ortalarından itibaren aşiretlerin devlet eliyle yerleştirilmesinin yolunu açmıştır.

Devlet kontrolünden çıkan konar-göçer teşekküller, halk için büyük tehdit oluşturmakta, ayrıca kendilerinden toplanılması lazım gelen vergilerin tahsilini de zorlaştırmaktaydılar. Diğer taraftan Anadolu'da çıkan karışıklıklar sebebiyle de yerleşik halk köylerini terk etmek zorunda kalmıştı. Böylesine büyük bir sorunla karşı karşıya kalan Osmanlı bürokrasisi, çareyi konar-göçer teşekkülleri yerleşik hayata geçirmekte aramıştır. Merkezi hükümet, uygulayacağı iskân politikası sayesinde hem konar-göçerlerden istediği şekilde istifade edebilecek hem de boş kalan topraklarını tekrardan ziraate açarak şenlendirebilecekti.

Bahsedilen sorunların kısacasında kalan yerlerden biri de Bozok Sancağı idi. Bölgedeki ilk iskân emareleri Dulkadir Beyliği zamanında görülmekte olup asıl yerleşim Osmanlılar döneminde gerçekleşmiştir. I. Selim tarafından ele geçirilen bölgenin sahip olduğu saha, konar-göçer teşekküller için oldukça elverişliydi. Bu sebeple bölgeyi çok sayıda Türkmen'in yurt edindiği ancak yerleşikliğe tedricen geçildiği anlaşılmaktadır. Bozok bölgesine iskân ettirilen teşekküller arasında Pehlivanlılar da bulunmaktaydı. 16. yüzyılda Halep, Dulkadir ve Yeni-il Türkmenleri arasında küçük gruplar halinde yaşayan Pehlivanlı

Aşireti bölgenin şenlendirilmesinde oldukça etkili olmuştur. Bahsedilen teşekküller içinde zaten önemli bir konumda olduğu anlaşılan Pehlivanlılar, zamanla bünyesine dâhil olan guruplarla birlikte hem nüfus hem de nüfuz olarak itibarlı bir konuma gelmiştir. Bölgenin en kalabalık aşiretlerinden biri olan Pehlivanlıların, 18. yüzyıldaki tahmini nüfusları ise kendilerine karışan aşiretlerle birlikte 10-15.000'dir. Bir hayli kalabalık olduğu anlaşılan aşiret üyeleri sadece Bozok bölgesine değil Bozok sancağına komşu olan geniş bir alana yayılmışlardır. Nitekim Orta Anadolu'da; Bozok, Kırşehir, Kırıkkale, Aksaray ve Keskin gibi geniş bir bölgeye dağılarak köyler kurmuşlardır. Bu denli kalabalık bir nüfusu yöneten aşiret beylerinden bazılarının, görevlerini suiistimal ederek devlete karşı isyanda buldukları anlaşılmaktadır. Merkezi idare bu noktada şekavet içinde bulunan bu kimseleri Anadolu'daki iskân mahallerinden uzaklaştırarak Rakka, Kıbrıs, Bolu ve Kütahya gibi çeşitli bölgelere sürmüştür. Alınan önlemlere rağmen zaman zaman eşkıyalık faaliyetlerinin önüne geçilemediği hatta şekavette bulunan aşiretlerin yerleşmeyi kabul etmedikleri gibi sürgün yerlerine gitmeyi de reddettikleri görülmektedir. Bu noktada merkezi idarenin almış olduğu tedbirler dikkatlerden kaçmamaktadır.

Anlaşıldığı üzere Osmanlıların 19. yüzyılda vergi tahsilatı için belli bir kurum oluşturmuş olması aşiretlerin vergi tahsilatı esnasında mağdur edilmesine ve hazineye istenilen meblağın tam olarak aktarılmamasına neden olmuştur. Diğer taraftan merkezi idarenin ordu için talep ettiği asker ihtiyacının da istenildiği oranda karşılanmaması gerek devlet gerekse ahali nazarında maddi ve manevi sıkıntılar doğurmuştur. Öte yandan Pehlivanlı Aşireti'nin yerleşik hayata geçerek bölgenin iskânını sağladığı gibi kendilerine tevdi edilen lojistik, taşımacılık, asayiş vs gibi çeşitli görevlerle de devlete önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Pehlivanlı Aşireti'nin sahip olduğu genel özellikler dikkate alındığında ise nüfus defterlerinden onların kişi isimleri, lakabları, sülale adları, baba isimleri ve eşkâlleri gibi pek çok bilgiye erişilmiştir. Çalışmamız sırasında nüfus defterlerinden tespit ettiğimiz Pehlivanlı aşiretine mensup yaklaşık 700 kişinin bu tür bilgilerine ulaşılmıştır. Elde edilen bu bilgilerden Pehlivanlı Aşiret mensuplarının Bozok ve Aksaray sancaklarının farklı köylerine dağılmış bir vaziyette yaşadıkları anlaşılmaktadır. Çeşitli arşiv vesikalarından hareketle yapılan bu çalışma ile Pehlivanlı Aşireti'nin iskânı, devletle olan ilişkileri, eşkıyalık faaliyetleri gibi pek çok meseleye ışık tutulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

A. ARŞİV BELGELERİ

1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri (BOA)

a. Tahrir Defterleri (TD)

33, 39, 93, 155, 262, 315, 391, 397, 402, 419, 604, 1040.

b. Maliyeden Müdevver Defterler (MAD)

8458, 4874, 2775, 6159.

c. Mühimme Defterleri (MD)

98, 111, 120, 122, 127, 129, 130, 133, 135, 136, 139.

ç. Hatt-ı Hümayûn Tasnifi (HAT)

22267/I; 905/39713; 905/39713G; 445/22267I; 445/2267E; 445/22267; 280/16572; 1512/32;
445/22267D; 445/22267A; 445/22267H; 445/22267L; 445/22267P; 445/22267LR;
1272/49291; 445/22273; 652/31852; 690/33403, 356/19991; 655/32026; 907/39746;
657/32120; 444/22253; 356/19991; 568/27857; 679/33088; 905/39713; 565/27721;
905/39713G; 1599/46; 22267I; 1397/56120; 1398/56205; 933/40406; 666/3239; 2267J;
709/33962; 1048/43240; 905/39713K.

d. Cevdet Tasnifi

Zaptiye (C. ZB): 17/815; 24/1181; 24/1181; 49/2412-0; 48/2374; 83/4123; 83/4106.

Dâhiliye (C. DH): 289/14440; 199/9927; 199/9927- 1; 199/9927-3; 304/15184; 61/3035;
252/12564; 89/4404; 285/14214; 199/9927

Askeriye (C. AS): 1087/47952; 195-8419; 1158/51502; 379/15674.

Maliye (C. ML): 147/6246; 182/7671.

Evkaf (C. EV): 540/27275.

Darphane: 12/552.

e. Nüfus Defterleri (Nfs. d)

2051, 2052, 2053, 2115, 3518.

f. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, Evrak (TSMA. E)

1229/34; 580/22; 520/40; 1182/28; 1324/76.

g. Maliye Nezareti Defterleri (ML)

Ceride Odası Defterleri (ML. CRD. d.): 1377.

h. Temettuât Defterleri (ML. VRD. TMT. d.):

12827, 12845, 12853, 12855, 12860, 12866, 12872, 12875, 12888, 12892, 13098, 13117, 13405,
13499, 13803, 14015, 14019, 14127, 14129, 14130, 14133, 14134, 14136, 14137,
14140, 14285, 14395, 15032, 15062, 16405, 16749, 16952, 17539.

ı. Sadâret Mektubi Kalemî Belgeleri

Sadâret Mektubi Kalemî Meclis-i Vâlâ Evrakı (A. MKT. MVL): 55/17, 1/68, 100-88.

Sadâret Mektubi Kalemî Deâvi Evrakı (A. MKT. DV): 6/30.

Sadâret Mektubi Kalemî Evrakı (A. MKT. DV): 13/8.

Sadâret Mektubi Kalemî Mühimme Evrakı (A. MKT. MHM): 2/102.

i. Bab-ı Ali Belgeleri

İradeler

İrade Meclis-i Vala (İ. MVL): 85/1720.

j. Divan-ı Hümayun Kalemî Defterleri (A. DVN.d.)

6/66; 19/85

k. Meclis-i Vâlâ Riyâseti Belgeleri (MVL)

35/26

l. Ali Emiri Tasnifi Belgeleri

Ali Emiri Fonu Sultan Mahmut I (AE. SMHD. I); 178-13806; 188-14559; 66-4273,

Ali Emiri Fonu Ahmed III. (AE. SAMD III); 37/3577.

m. Müzehheb Ferman ve Beratlar (MFB)

872.

2. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi

a. Tahrir Defterleri (KKA):

30, 31, 33, 116.

B. KAYNAK ESERLER

Kâtip Çelebi, *Cihannüma*, İstanbul, 1145.

Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, (2006). C. III/I, Haz. S. A. Kahraman-Yücel Dağlı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

C. ARAŞTIRMA ve İNCELEMELER

Afyoncu, E. (1999). “Osmanlı Devleti’nde Tahrir Sistemi”, *Osmanlı*, C. 6, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 311-314.

Ağır, M. (2019). *1831 Tarihli Nüfus Defterine Göre Akdağ Kazasında Nüfus*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Ak, M. (2015). *Teke Yörükleri (1800-1900)*, Ankara: TTK Yayınları.

Akdağ, M. (1963). *Celali İsyânları (1550-1603)*, Ankara: Ankara Üni. Dil Tarih Coğrafya Yayınları.

Akdağ, M. (1994). “Celali İskânlarında Büyük Kaçkınlık (1603-1606)”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2(2-1), 1-49.

Akın, F. (2022). *Anadolu’da Aşiret ve Devlet (1839-1876)*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

Altınok, B. Y. (2002). “Halep ve Orta Anadolu Ekseninde Bir Oymağın Tarihi”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 49-68.

Altınok, B. Y. (2008). *Pehlivanlı Türkmen Aşireti Tarihi*, Ankara: Ahi Kitap.

- Altınöz, İ. (2009) *Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişimi*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi.
- Arslan, İ. (2002), “XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: İğdiç Selimağa Köyü Temettuat Defteri Örneği”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 8, 57-86.
- Arslan, Ö. (2019). *2058 Numaralı Akdağ Nüfus Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Ayçiçek, D. (2019). *Temettuat Defterlerine Göre Budaközü Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Aydın, Ö. (2020). “Osmanlı İmparatorluğu'nda Maden Nakliyesi için Araba ve Hayvan Tedariki: Sivas ve Tokat Şer'iyye Sicillerine Göre (1790-1842)”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 55-72.
- Aygün, N. (2016), *Nüfus Defterleri'nde Aksaray (1830-1845)*, Cilt: I, Aksaray Üniversitesi Yayınları.
- Aygün, N. (2018). “Aksaray'ın Yönetimi ve Yönetimde Ateşoğulları'nın Etkinliği (1740-1860)”, *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 143-177.
- Barkan, Ö. L. (1953). “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi,” *Türkiyat Mecmuası*, Cilt: X, 1-26.
- Barkan, Ö. L. (1995). “Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler”, Cilt: XV, *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 209-237.
- Bazna, Y. (2016), “Bozok Sancağı'nda İskân Edilmiş Olan Pehlivanlı Aşireti Beylerinden Mahmut ve Oğlu Abdurrahman Beylerin Halka Zulümleri” , *I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı*, C. I, 410-418.
- Benzer, Z. (2022). *Osmanlı Dönemi Urfa Bölgesinde Aşiret-Devlet İlişkileri*, (Basılmamış Doktora Tezi) Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Bilgili, A. S. (2001). *Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Çakar, E. (2003). *XVI. Yüzyılda Haleb Sancağı (1516-1566)*, Elazığ: Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi.
- Çelikdemir, M. (2001). *Osmanlı Döneminde Aşiretlerin Rakka'ya İskânı (1690-1840)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çiftçi, E. (2023). “Deve, Aşiret ve Devlet: Osmanlı Madencilik ve Ordu Lojistiğinde AşiretDevellerinin Rolü”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 32, 148-163.
- Demir, A. (2012). *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri*, Ankara: Berikan Yayınevi.
- Demir, A. (2015). *XVI. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitapevi.
- Dursun F. – Doğan Ş. (Tarihsiz). *Yozgat Kent Tarihi*, Yozgat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Efe, A. (2012). *Antakya ve Çevresi Türkmenleri: Küçük Alioğulları ve Reyhanlı Aşireti (XIX. Yüzyıl)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Egawa, H. – Şahin, İ. (2007). *Yağcı Bedir Yörükleri*, İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Emecen, F. M. (1996). “Mufassaldan İcmale”, *Osmanlı Araştırmaları*, 16 (16), 37-44.
- Emecen, F. M. (2010). *Yavuz Sultan Selim*, İstanbul: Yitik Hazine.
- Eroğlu, Z. (2013). *Kızılkoca Kazası Karyelerinin 1844–1845 Temettuat Defterlerine Göre Sosyo-Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Gencer, F. (2016). “İbrahim Paşa'nın Anadolu'yu İstilas (1832-1833)”, *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 9(42), 641-657.
- Genç, S. (2012), “III. Ahmed Dönemi İran Seferlerinde Nakliyenin Sağlanması Ve Nakliye Vasıtaları (1722-1725)”, *International Journal Of History*, 4(1), 235-249.
- Gökhan, İ. (2019). *Kahramanmaraş Tarihi*, Niğde: Kahramanmaraş Belediyesi.
- Gülten, S. (2015). *Bozok Türkmenleri*, İstanbul: Pervane Yayınevi.

- Gülten, S. (2016). *Atayurttan Anayurda Yörükler*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Gülten, S. (2019). “Osmanlı Anadolu’sunda Bir İskân Hikâyesi: Bozok Sancağı’nda Aşiretler, Köylüler ve Celâlîler (16-19. Yüzyıllar)”, *History Studies*, 129-154.
- Gülten, S. (2017)“XVI. Yüzyıl Anadolu’sunda Moğol Bakiyeleri: Çungarlar”, *History Studies*, 9(7), 53-61.
- Gündüz, A. (2019). “H. 1254- H.1265 (M.1839-1849) Tarihleri Arasında Yapılan ve 03542-03543- 03545-03546 Numaralı Nüfus Defterlerine Göre Kırşehir Konur Kazası ve Konur Kazası’nın Köyleri ve Sayılan Nüfusun Özellikleri”, *Social Sciences Studies Journal*, 5(31), 1130-1152.
- Gündüz, T. (2002). “Konar Göçer”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 26, Ankara: TDV Yayınları, 161-163.
- Gündüz, T. (2007). *Anadolu’da Türkmen Aşiretleri*, İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Gündüz, T. (2016). *Danışmendli Türkmenleri*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Halaçoğlu, Y. (1991). “Aşiret”, *DİA*, Cilt: 4 (9). İstanbul: TDV Yayınları.
- Halaçoğlu, Y. (2020). *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, Ankara: TTK Yayınları.
- Hanilçe, M. (2018). *Saklı Kalmış Bir Tarih: XV. ve XVI. Yüzyılda Zile Kazası*, Libra Kitap.
- İlgürel, M. (1969). “Pehlivanlı Aşireti Beyi Halid’in İsyanı”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı: 23, 13-22.
- Karadeniz, H. B. (1995). *Atçeken Oymakları (1500-1642)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri,
- Karal, E. Z. (1997). *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Keleş, E. (2020). “Aydın Vilayetinde Aşiretlerin İskânı ve Sorunlar (19. Yüzyılın İkinci Yarısı)”, *SUTAD*, Sayı: 48, 211-242.
- Kıdır, S. (2023). *2054 Numaralı Akdağ Nüfus Defteri’nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

- Koç, F. (1963). *Bütün Yönleriyle Yozgat*, Ankara: Kardeş Matbaası.
- Koç, Y. (2007). “Nüfus”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 33 (294-299). İstanbul.
- Koç, Y. (2013). “Yozgat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 43 (559-564). İstanbul.
- Köksal, O. - ACET, B. (2017). “Sultan II. Mahmut Dönemi Sayımlarına Göre Barçınlı (Emirdağ) Civarında Meskûn Aşiretler Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, *Afyonkarahisar: Uluslararası Emirdağ Sempozyumu*, 3.
- Kütükoğlu, M. S. (2006). “Mühimme Defteri”, *DİA*, Cilt: 31 (519-522). İstanbul: TDV Yayınları.
- Mihmat, V. (2013). *Temettuat Defterine Göre Süleymanlı Kazası*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Orhonlu, C. (1987). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskân Teşebbüsü (1691-1696)*, İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Öz, M. (2010). “Tahrir”, *DİA*, Cilt: 39 (425-429). İstanbul: TDV Yayınları.
- Özbek, M.- Soysal, U.- Koçer, D. (2020). *Osmanlı'dan Günümüze Koramaz Vadisi Tarihi*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi.
- Öztürk, L. (2019). *Temettuat Defterine Göre Selmanlı Kazası*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Polat, S. (2017). *Yenilikçi Bir Âyan: Çapanoğlu Süleyman Bey*, (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Polat, S. (2010). *Temettuat Defterlerine Göre Sorgun Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Refik, A. (1989). *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Sarınay, Y. (2010). *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, İstanbul: Başbakanlık Basımevi.
- Sami, Ş. (1901). *Kamus-ı Türki*, İstanbul: İkdam Matbaası.
- Sarı, A. (2018). *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri*, Ankara: TTK Yayınları.

- Sarı, A. (2019). “Osmanlı Kara Taşımacılığında Deve ve Türkmen Deveciler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 303-322.
- Savırım, M. N. (2007). *Boğazlıyan Temettü Defterleri ve Değerlendirmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Solak, İ. (2014). *Osmanlı Teşkilat Tarihi*, Gündüz T. (Ed.), Grafiker Yayınları, Ankara, Temmuz 2014.
- Söylemez, F. (2011). *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rişvan Aşireti Örneği*, İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Sümer, F. (1952). “Bayadlar”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. IV/S. 4, 373-398.
- Sümer, F. (1974). “Bozok Tarihine Dair Araştırmalar”, *Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Anma Kitabı*, Ankara, 309-381.
- Sümer, F. (2024). *Oğuzlar-Türkmenler, Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*, Ankara: TTK Yayınları.
- Şahbaz, D. (2020). “1831 Tarihli Nüfus Defterlerine Göre Bozok Sancağında Aşiretler”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 143-164.
- Şahbaz, D. (2020). *16. Yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri*, Ankara: TTK Yayınları.
- Şahbaz, D. (2023). “Milli ve Toplumcu Tarih Anlayışı Ekseninde Türkiye’de Konargöçer Araştırmaları”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 359-376.
- Şahin, İ. (1980). *Yeni-il Kazası ve Yeni-il Türkmenleri (1548-1653)*, (Yayınlanmamış Doktora-Tezi), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü, İstanbul.
- Şahin, İ. (1983-1987). “Osmanlı Devrinde Konar-Göçer Aşiretlerin İsim Almalarına Dâir Bâzı Mülâhazalar”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 37, 195-208.
- Şahin, İ. (1997). “XVI. Yüzyılda Osmanlı Anadolu’su Göçebelerinin İdarî ve Sosyal Yapısı”, *Tarih Enstitüsü Dergisi Münir Aktepe’ye Armağan*, 253-264.
- Şahin, İ. (2006). *Osmanlı Döneminde Konar-Göçerler: Nomads in The Ottoman Empire*, İstanbul: Eren Yayıncılık.

- Şanda, M. N. (2024). *Urfa Sancağı ve Çevresinde Aşiretler (XVIII-XIX. Yüzyıllar)*, Ankara: Serüven Yayınevi.
- Temurçin, K. (2007). “Hamidabat Kazasında Nüfus (1831-1917)”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 45-68.
- Tızlak, F. (2016). “Bozok Sancağı’nda Yaşamını Sürdüren Pehlivanlı Aşiretinin Mehmet Ali Paşa’ya Bağlılığını Bildirmesi ve Yozgat’a Saldırması”, *I. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Cilt: 1, 392-409.
- Top Yılmaz, S. (2018). “XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara Şehrinde Göç”, Semiha Nurdan-Muhammed Özler (Haz.), *XVIII. Türk Tarih Kongresi*, Cilt: XI, Ankara: TTK Yayınları.
- Türkay, C. (2001). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak Aşiret ve Cemaatlar*, İşaret Yayınları.
- Ulubaş, M. (2016). “Maraş ve Çevresinde Aşiretler (1774-1865)”, (Basılmamış Doktora Tezi), *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kahramanmaraş.
- Uzunçarşılı, İ. H. (2003). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: TTK Yayınları.
- White, S. (2013). *Osmanlı’da İsyân İklimi, Erken Modern Dönemde Celâli İsyânları*, Nurettin Elhüseyni (çev.), İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Yalçın, A.- YILMAZ, H. (2002). “Pehlivanlı Ocağı’na Ait Yeni Belgeler”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 22, 23-48.

EKLER

KAZA	MA-HALLE	KİŞİ	ADI	LAKAB	BABA ADI	YAŞ	BOY	SA-KAL BIYIK RENGİ
Yozgat Kasabası	Nohutlu	Ortaboylu ter bıyıklı Ali bin Aziz tabi-i Battalzade Mustafa Bey	Ali	-	Aziz	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Yozgat Kasabası	Nohutlu	Ortaboylu ter bıyıklı Ömer bin İbiş tabi-i mir Mustafa merkum	Ömer	-	İbiş	18	-	Ter Bıyıklı
Yozgat Kasabası	Nohutlu	Ortaboylu kara bıyıklı Mustafa bin Mehmet tabi-i mir Mustafa merkum	Mustafa	-	Mehmet	25	-	Kara Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Orta boylu kumral sakallı Bekir Oğlu Yusuf bin Hüseyin kethüdaymış 40 yaşında	Yusuf	Bekiroğlu	Hüseyin	40	Orta Boylu	Kumral Sakallı
Budaközü	Acılı	Ortaboylu ak sakallı Bekir Oğlu Osman yaş 60	Osman	Bekiroğlu	-	60	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Acılı	Orta boylu Ter bıyıklı Seraş Ahmet veledi merkum 25	Ahmet	Seraş Ahmed	Osman	25	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Orta boylu Ter bıyıklı Bekir diğer veledi merkum 20	Bekir	-	Osman	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Emin diğer veledi merkum 10	Emin	-	Osman	10	-	-
Budaközü	Acılı	Mahmut diğer veledi merkum 1	Mahmut	-	Osman	1	-	-
Budaközü	Acılı	İbrahim Oğlu İbrahim bin	İbrahim	İbrahimoğlu	Mehmet	3	-	-

		Mehmet yaş 3						
Budaközü	Acılı	orta boylu kara bıyıklı Ahmet Oğlu Osman bin Mehmet yaş 30	Osman	Ahmetoğlu	Mehmet	30	Orta Boylu	Kara Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Kel Hasan Oğlu Mehmet bin Ali yaş 10	Mehmet	Kel Hasanoglu	Ali	10	-	-
Budaközü	Acılı	Hasan karındaşı merkum yaş 7	Hasan	-	Ali	7	-	-
Budaközü	Acılı	orta boylu ter bıyıklı Murat Oğlu Mehmet bin Murat yaş 20	Mehmet	Muratoğlu	Murat	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Acılı	İsa karındaşı merkum 10	İsa	-	Murat	10	-	-
Budaközü	Acılı	orta boylu ter bıyıklı Ali Oğlu Ali bin Emin 18	Ali	Alioğlu	Emin	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Ahmet karındaşı merkum 10	Ahmet	-	Emin	10	-	-
Budaközü	Acılı	Meşdit Oğlu Osman bin İdris yaş 8	Osman	Meşditoğlu	İdris	8	-	-
Budaközü	Acılı	orta boylu kara sakallı Kara Veli Oğlu Mehmet 30	Mehmet	Kara Velioglu	-	30	Orta Boylu	-
Budaközü	Acılı	Abdullah karındaşı merkum 10	Abdullah	-	-	10	-	-
Budaközü	Acılı	Haliloğlu Halil bin Ömer 8	Halil	Haliloğlu	Ömer	8	-	-
Budaközü	Acılı	Orta boylu Asakallı Hacı İsaoglu Meşdit bin Yahya 60	Meşdit	Hacı İsaoglu	Yahya	60	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Acılı	Salih veledi merkum 8	Salih	-	Mehdi	8	-	-

Budaközü	Acılı	orta boylu kara sakallı Ömer karındaşı merkum Meşdit 40	Ömer	-	Yahya	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Acılı	İsmail veledi merkum 5	İsmail	-	Ömer	5	-	-
Budaközü	Acılı	Süleyman diğer veledi merkum 3	Süleyman	-	Ömer	3	-	-
Budaközü	Acılı	Ahmet diğer veledi merkum 1	Ahmet	-	Ömer	1	-	-
Budaközü	Acılı	Orta boylu Ak sakallı Musa Oğlu Yahya bin Oman	Yahya	Musaoğlu	Osman		Orta Boylu	Ak Sa- kallı
Budaközü	Acılı	Osman veledi merkum 8	Osman	-	Yahya	8	-	-
Budaközü	Acılı	Davut diğer veledi merkum 1	Davut	-	Yahya	1	-	-
Budaközü	Acılı	Orta boylu Kara sakallı Güneşoğlu Hüseyin bin Osman 35	Hüseyin	Güneşoğlu	Osman	35	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Acılı	Abdullah veledi merkum 5	Abdullah	-	Hüseyin	5	-	-
Budaközü	Acılı	Mehmet diğer veledi merkum 1	Mehmet	-	Hüseyin	1	-	-
Budaközü	Acılı	Orta boylu Ter bıyıklı Musa Oğlu Ali bin Os- man 20	Ali	Musaoğlu	Osman	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Orta boylu Ter bıyıklı Musa karındaşı merkum 18	Musa	-	Osman	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Acılı	Hamza diğer karındaşı merkum 14	Hamza	-	Osman	14	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu kara sakallı Polat Oğlu Ahmet bin Musa	Ahmet	Polatoğlu	Musa		Orta Boylu	Kara Sakallı

Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu Kara bıyıklı Musa veledi 30	Musa	-	Ahmet	30	Orta Boylu	Kara Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Abdullah diğer veledi 11	Abdullah	-	Polat	11	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu Kara sakallı Yusuf oğlu Mehmet 40	Mehmet	Yusufoğlu	-	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Ömer veledi merkum 10	Ömer	-	Yusuf	10	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Yusuf diğer veledi merkum 5	Yusuf	-	Yusuf	5	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu Köse sakallı Yusuf Oğlu Davut 30	Davut	Yusufoğlu	-	30	Orta Boylu	Köse Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Osman veledi merkum 1	Osman	-	Yusuf	1	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu Kara sakallı Behsat Ebul Seyf 32	Behsat Ebulseyf	-	-	32	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Ebul Seyf veledi merkum 10	Ebulseyf	-	Behsat Ebulseyf	10	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Halil diğer veledi merkum 8	Halil	-	Behsat Ebulseyf	8	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Hasan diğer veledi merkum4	Hasan	-	Behsat Ebulseyf	4	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu Kır sakallı Numan bin Halil 60	Numan	-	Halil	60	Orta Boylu	Kır Sa- kallı
Budaközü	Kızılkışla	Hacı Polat veledi merkum 18	Polat	Hacı Polat	Numan	18	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Emin diğer veledi merkum 4	Emin	-	Numan	4	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Ömer diğer veledi merkum 1	Ömer	-	Numan	1	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu aksakallı Osman karındaşı merkum Nu- man 65	Osman	-	Halil	65	Orta Boylu	Ak Sa- kallı

Budaközü	Kızılkışla	orta boylu kara sakallı Abdulah Oğlu Cuma 30	Cuma	Abdul- lahoğlu	-	30	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu ter bıyıklı Ali Oğlu İbrahim 20	İbrahim	Alioğlu	-	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu kara bıyıklı Yakub Oğlu Musa bin Abdullah 25	Musa	Yakuboğlu	Abdullah	25	Orta Boylu	Kara Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Hüseyin veledi merkum 8	Hüseyin	-	Musa	8	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Mehmet diğer veledi merkum 6	Mehmet	-	Musa	6	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Ahmet diğer veledi merkum 4	Ahmet	-	Musa	4	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu aksakakallı Mustafa Oğlu Seyif Ali 65	Seyfali	Mustafaoğlu	-	65	Orta Boylu	Ak Sa- kallı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu kara bıyıklı Mehmet veledi merkum 30	Mehmet	-	Seyfali	30	Orta Boylu	Kara Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu kara sakallı Ebubekir karındaşı merkum Mustafa 40	Ebubekir	-	-	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	orta boylu ter bıyıklı Fazlı Oğlu Yakub 18	Yakub	Fazlıoğlu	-	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	İbrahim karındaşı merkum 5	İbrahim	-	-	5	-	-
Budaközü	Kızılkışla	orta boylu kara sakallı Ali Oğlu Mustafa 35	Mustafa	Alioğlu	-	35	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Abdullah veledi merkum 8	Abdullah	-	Mustafa	8	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Ömer diğer veledi merkum 1	Ömer	-	Mustafa	1	-	-

Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu ak sakallı Ömer Oğlu Mustafa 80	Mustafa	Ömeroğlu	-	80	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu kara bıyıklı Mehmet veledi merkum 25	Mehmet	-	Mustafa	25	Orta Boylu	Kara Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu ter bıyıklı İbrahim diğer veledi merkum 18	İbrahim	-	Mustafa	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Ömer diğer veledi merkum 5	Ömer	-	Mustafa	5	-	-
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu köse sakallı İsmail Oğlu Ahmet 30	Ahmet	İsmailoğlu	-	30	Orta Boylu	Köse Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	orta boylu kara bıyıklı İbrahim Oğlu Osman 30	Osman	İbrahimoğlu	-	30	Orta Boylu	Kara Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu ter bıyıklı Halil karındaşı merkum 20	Halil	-	-	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Kızılkışla	Orta boylu ak sakkalı Hüseyin Oğlu Mehmet 70	Mehmet	Hüseyinoğlu	-	70	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Kızılkışla	Ömer veledi merkum 8	Ömer	-	Mehmet	8	-	-
Budaközü	Çavuşçulu	Orta boylu ak sakkalı Ahmed ... oğlu Hüseyin 90	Ahmet	-	Hüseyin	90	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşçulu	Mehmet bin Mehmet 12	Mehmet	-	Mehmet	12	-	-
Budaközü	Çavuşçulu	Orta boylu ak sakkalı Hacı Veli Oğlu Ahmed bin Ahmed 60	Ahmet	Velioğlu	Ahmet	60	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşçulu	Orta boylu ter bıyıklı Bekir veledi merkum 11	Bekir	-	Ahmet	11	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşçulu	Ali diğer veledi merkum 14	Ali	-	Ahmet	14	-	-

Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ak sakallı İdris Oğlu Mustafa bin Musa 60	Mustafa	İdrisoğlu	Musa	60	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Veli (?) Veled-i merkum 25	Veli	-	Mustafa	25	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı İdris diğer oğlu veledi merkum 20	İdris	-	Mustafa	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Ömer diğer veledi merkum 14	Ömer	-	Mustafa	14	-	-
Budaközü	Çavuşculu	İsmail diğer veledi merkum 5	İsmail	-	Mustafa	5	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı İsmail oğlu 20	İsmail	-	-	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı Musa Karındaşı Merkum 18	Musa	-	-	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ak sakallı Halil Oğlu Ali bin Mehmet 60	Ali	Haliloğlu	Mehmet	60	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Mehmet veledi merkum 1	Mehmet	-	Ali	1	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ak sakallı Seyfi? Karındaşı merkum ali 50	Seyfi	-	Mehmet	50	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Ahmed bin .. 2	Ahmet	-	-	2	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ak sakallı Ali Oğlu Mustafa bin Halil 50	Mustafa	Alioğlu	Halil	50	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	İbrahim veledi merkum 3	İbrahim	-	Mustafa	3	-	-

Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Mehmet karındaşı merkum Mustafa 40	Mehmet	-	Halil	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Ahmed Oğlu Musa bin Mustafa 40	Musa	Ahmetoğlu	Mustafa	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Veli veledi merkum 4	Veli	-	Musa	4	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı Musa Oğlu Battal bin Ömer 25	Battal	Musaoğlu	Ömer	25	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Musa Oğlu Musa bin Osman 12	Musa	Musaoğlu	Osman	12	-	-
Budaközü	Çavuşculu	orta boylu kara sakallı Ali Köle Oğlu Mehmet bin Hüseyin 40	Mehmet	Ali Köleoğlu	Hüseyin	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Hüseyin veledi merkum 8	Hüseyin	-	Mehmet	6	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı Köle Oğlu Mustafa bin Hüseyin 20	Mustafa	Köleoğlu	Hüseyin	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı Abdullah Oğlu Hüseyin bin Veli 30	Hüseyin	Abdul- lahoğlu	Veli	30	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Ali Oğlu Mustafa bin Hüseyin 40	Mustafa	Alioğlu	Hüseyin	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Hüseyin veledi merkum 10	Hüseyin	-	Mustafa	10	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Ali diğer veledi merkum 2	Ali	-	Mustafa	2	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Musa Oğlu Ali bin Ali 40	Ali	Musaoğlu	Ali	40	Orta Boylu	Kara Sakallı

Budaközü	Çavuşculu	Diğer veledi merkum 2	-	-	Ali	2	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kır sakallı Musa Oğlu Ömer bin Ali 50	Ömer	Musaoğlu	Ali	50	Orta Boylu	Kır Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Veli veledi merkum 8	Veli	-	Ömer	8	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Mehmet diğer veledi merkum 4	Mehmet	-	Ömer	4	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Osman Diğer veledi merkum 3	Osman	-	Ömer	3	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ak sakallı Halil Oğlu Halil bin Mehmet 40	Halil	Haliloğlu	Mehmet	40	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı Ömer veledi merkum 20	Ömer	-	Halil	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Bekir diğer veledi merkum	Bekir	-	Halil	4	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Mehmet Oğlu Mehmet bin Bekir 40	Mehmet	Mehmetoğlu	Bekir	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ak sakallı Ali Oğlu Ahmed bin Ahmed 50	Ahmet	Alioğlu	Ahmet	50	Orta Boylu	Ak Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu kara sakallı Veli Oğlu Ali bin Mehmet 40	Ali	Velioğlu	Mehmet	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Budaközü	Çavuşculu	Abdullah veledi merkum	Abdullah	-	Ali	5	-	-
Budaközü	Çavuşculu	Orta boylu ter bıyıklı Süleyman Oğlu Mehmet 25	Mehmet	Süleymanoğlu	-	25	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Budaközü	Çavuşculu	Osman veledi merkum 3	Osman	-	Mehmet	3	-	-

Akdağ	Alembey	orta boylu kır sakallı aşiretinden Veziroğlu 50	-	Veziroğlu	-	50	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	Alembey	Orta boylu kır sakallı Apoğlu (?) ...ser ali 40	-	-	-	40	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	Sarvan	haremeyne tabi pehlivanlı aşiretinden kısa boylu kır sakallı dinçer çalik? Ömer 70	Ömer	-	-	70	Kısa Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kır sakallı kara mehmet oğlu abdurrahman muhtar karye-i mezbur sinn 55	Abdurrahman	-	-	55	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kara sakallı kara mehmet oğlu yahya koca bin ömer sinn 40	Yahya	-	-	40	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	İnevi	Bekir veled-i merkum yahya sinn 8	Bekir	-	-	8	-	-
Akdağ	İnevi	Mamuş diğer veled-i merkum yahya sinn 4	Mamuş	-	-	4	-	-
Akdağ	İnevi	Ömer diğer veled-i merkum sinn 1	Ömer	-	-	1	-	-
Akdağ	İnevi	Orta boylu kara sakallı talebeden molla mehmet karındaşı merkum yahya koca sinn 29	Yahya	Yahya Koca	-	29	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	İnevi	Ömer veled-i merkum molla mehmet sinn 1	Ömer	-	Mehmet	1	-	-

Akdağ	İnevi	Orta boylu ter bıyıklı Apo oğlu Ahmet bin Veysel sinn 15	Ahmet	Apooğlu	Veysel	15	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	İnevi	Memiş karındaşı Abbas diğer Veysel	Abbas	-	-	-	-	-
Akdağ	İnevi	Diğer orta boylu ter bıyıklı 21	-	-	-	21	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	İnevi	merkum ahmet sinn 10	Ahmet	-	-	10	-	-
Akdağ	İnevi	karındaşı merkum Ahmet sinn 4	Ahmet	-	-	4	-	-
Akdağ	İnevi	Karındaşı merkum Ahmet sinn 2	Ahmet	-	-	2	-	-
Akdağ	İnevi	yunus oğlu yusuf bin mustafa sinn 15	Yusuf	Yunusoğlu	Mustafa	15	-	-
Akdağ	İnevi	Yunus karındaşı merkum Yunus sinn 8	Yunus	-	-	8	-	-
Akdağ	İnevi	Orta boylu ter bıyıklı ... oğlu hacı bin ebubekir sinn 15	Hacı	-	Ebubekir	15	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	İnevi	Bekir karındaşı merkum hacı sinn 8	Hacı	-	-	8	-	-
Akdağ	İnevi	Orta boylu kara sakallı Cabbar Oğlu Ali bin Mehmet sinn 29	Ali	Cabbaroğlu	Mehmet	29	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu ter bıyıklı Cabbar Oğlu Ali bin İbrahim sinn 15	Ali	Cabbaroğlu	İbrahim	15	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	İnevi	Orta boylu ter bıyıklı Apo Oğlu Bilal bin Ahmet sinn 15	Bilal	Apooğlu	Ahmet	15	Orta Boylu	Ter Bıyıklı

Akdağ	İnevi	Orta boylu ter bıyıklı Ak Dede Oğlu İbrahim bin Osman sinn 18	İbrahim	Ak Dede-oğlu	Osman	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kır sakallı Hamo Oğlu Arap Hasan sinn 55	Hasan	Hamoğlu Arap Hasan	-	55	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kır sakallı Köle Oğlu Ali bin Ahmet sinn 70	Ali	Köleoğlu	Ahmet	70	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kara sakallı Osman veled-i merkum Ali sinn 30	Osman	-	Ali	30	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kara sakallı Musa efendi oğlu Osman sinn 35	Osman	Musa Efendioğlu	-	35	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	İnevi	Orta boylu kara sakallı diğer oğlu Osman bin Ahmet sinn 30	Osman	-	Ahmet	30	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	İnevi	Diğer veled-i merkum Osman sinn 4	Osman	-	-	4	-	-
Akdağ	Koççuğuz	Orta boylu aksakallı İbrahim Kethüda Oğlu Ali muhtar-ı evvel karye-i mezbur sinn 60	Ali	İbrahim Kethüdaoğlu	-	60	Orta Boylu	Ak Sakallı
Akdağ	Koççuğuz	Orta boylu kara sakallı Mehmet Damadı merkum muhtar-ı Ali sinn 32	Ali	-	-	32	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koççuğuz	Ali veled-i merkum sinn 5	Ali	-	-	5	-	-

Akdağ	Koçcuğuz	İdris diğer veled-i merkum mehmet sinn 3	İdris	-	Mehmet	3	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Ahmet diğer veled-i merkum Mehmet sinn 1	Ahmet	-	Mehmet	1	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kara sakallı Mehmet bin Hanifi sinn 40	Mehmet	-	Hanifi	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Hanifi veled-i merkum sinn 8	Hanifi	-	-	8	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kara bıyıklı İbrahim bin Bekir sinn 25	İbrahim	-	Bekir	25	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Veli karındaşı merkum İbrahim sinn 15	Veli	-	-	15	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kır sakallı Himmetoğlu Hasan bin karamehmet sinn 40	Hasan	Himmetoğlu	Mehmet	40	Orta Boylu	Kır Sa- kallı
Akdağ	Koçcuğuz	Talta- banoğlu Ali bin Ömer sinn 8	Ali	Talta- banoğlu	Ömer	8	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Sarı bıyıklı Karako- çluoğlu Os- man bin Mehmet sinn 20	Osman	Karako- çluoğlu	Mehmet	20	Orta Boylu	Sarı Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Ak sakallı Molla Ah- metoğlu Ali bin Mustafa sinn 65	Ali	Molla Ah- metoğlu	Mustafa	65	Orta Boylu	Ak Sa- kallı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Sarı bıyıklı Ahmet veled-i merkum Ali sinn 20	Ahmet	-	-	20	Orta Boylu	Sarı Bıyıklı

Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kır sakallı Fakıhoğlu halil bin İbrahim sinn 55	Halil	Fakıhoğlu	İbrahim	55	Orta Boylu	Kır Sa- kallı
Akdağ	Koçcuğuz	İbrahim veled-i merkum sinn 5	İbrahim	-	-	5	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kır sakallı Hacıvey- isoğlu Ömer sinn 70	Ömer	Hacıvey- isoğlu	-	70	Orta Boylu	Kır Sa- kallı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kara bıyıklı Mehmet veled-i merkum Ömer sinn 15	Mehmet	-	Ömer	15	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Ter bıyıklı Mustafa diğer veled-i merkum sinn 12	Mustafa	-	Ömer	12	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Ali diğer veled-i merkum sinn 5	Ali	-	Ömer	5	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kır sakallı Aşık Ah- metoğlu Os- man sinn 55	Osman	Aşık Ah- metoğlu	-	55	Orta Boylu	Kır Sa- kallı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Sarı bıyıklı Bekir veled- i merkum sinn 25	Bekir	-	Osman	25	Orta Boylu	Sarı Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu ter bıyıklı İbrahim diğer veled-i merkum sinn 18	İbrahim	-	Osman	18	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu ter bıyıklı ahmet diğer veled-i merkum sinn 15	Ahmet	-	Osman	15	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Uzun boylu Kara sakallı Argaçoğlu Hüseyin bin Yusuf sinn 35	Hüseyin	Argaçoğlu	Yusuf	35	Uzun Boylu	Kara Sakallı

Akdağ	Koçcuğuz	Ömer veled-i merkum sinn 1	Ömer	-	Hüseyin	1	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Köse sakallı Argaçoğlu Hasan bin Yusuf sinn 30	Hasan	Argaçoğlu	Yusuf	30	Orta Boylu	Köse Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Yusuf veled-i merkum sinn 3	Yusuf	-	Hasan	3	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	İbrahim diğer veled-i merkum sinn 1	İbrahim	-	Hasan	1	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Ter bıyıklı Argaçoğlu Mehmet bin Hasan sinn 14	Mehmet	Argaçoğlu	Hasan	14	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Uzun boylu Kara bıyıklı Topçuoğlu İsmail bin Mustafa sinn 30	İsmail	Topçuoğlu	Mustafa	30	Uzun Boylu	Kara Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kumral sakallı İlyasoğlu Süleyman bin Ahmet sinn 40	Süleyman	İlyasoğlu	Ahmet	40	Orta Boylu	Kumral Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Hasan veled-i Orta boylu ter bıyıklı	Hasan	-	-		Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kumral İsa veled-i merkum 24	İsa	-	-	24	Orta Boylu	Kumral
Akdağ	Koçcuğuz	İlyas oğlu mehmet bin hasan sinn 20	Mehmet	İlyasoğlu	Hasan	20	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Sakallı kör Süleymanoğlu Mehmet sinn 40	Mehmet	Süleymanoğlu	-	40	-	Sarı Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Mehmet sinn 6	Mehmet	-	-	6	-	-

Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kara sakallı Kürt Os- manoğlu İbrahim sinn 42	İbrahim	Kürt Os- manoğlu	-	42	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Ter bıyıklı Mehmet veled-i merkum sinn 20	Mehmet	-	İbrahim	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Osman diğer veled-i merkum sinn 5	Osman	-	İbrahim	5	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	İsa diğer veled-i merkum sinn 3	İsa	-	İbrahim	3	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kara sakallı Hamitoğlu Yusuf bin Mehmet sinn 30	Yusuf	Hamitoğlu	Mehmet	30	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	İbrahim veled-i merkum sinn 10	İbrahim	-	Yusuf	10	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Ter bıyıklı Mehmet karındaşı merkum sinn 20	Mehmet	-	Mehmet	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu Kır sakallı Bekir Kethüdaoğlu Koca Mus- tafa sinn 60	Mustafa	Kethüdaoğlu Koca Mus- tafa	-	60	Orta Boylu	Kır Sa- kallı
Akdağ	Koçcuğuz	Osman Hafid bin Mehmet sinn 5	Osman Hafid	-	Mehmet	5	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kara sakallı Hacıoğlu Musa bin İbrahim sinn 40	Musa	Hacıoğlu	İbrahim	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Uzun boylu Kara sakallı Osman karındaşı merkum Musa sinn 30	Osman	-	İbrahim	30	Uzun Boylu	Kara Sakallı

Akdağ	Koçcuğuz	Hasan veled-i merkum sinn 1	Hasan	-	Osman	1	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Uzun boylu Köse sakallı İmamoğlu Mahmut bin Ahmet sinn 40	Mahmut	İmamoğlu	Ahmet	40	Uzun Boylu	Köse Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Mehmet veled-i merkum sinn 3	Mehmet	-	Mahmut	3	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	İmamoğlu Ali sinn 10	Ali	İmamoğlu	-	10	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Uzun boylu sarı bıyıklı Yusuf bin Ahmet sinn 25	Yusuf	-	Ahmet	25	Uzun Boylu	Sarı Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu ter bıyıklı gökveli oğlu Hamza bin Süleyman sinn 20	Hamza	Gökvelioğlu	Süleyman	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Baddal karındaşı merkum sinn 10	Battal	-	Süleyman	10	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kara sakallı Kasımoğlu Ali bin ömer sinn 40	Ali	Kasımoğlu	Ömer	40	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Mahmut veled-i merkum sinn 5	Mahmut	-	Ali	5	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu ter bıyıklı Mehmet bin kasım sinn 14	Mehmet	-	Kasım	14	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kara sakallı Kasımoğlu Hasan sinn 30	Hasan	Kasımoğlu	-	30	Orta Boylu	Kara Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Ömer veled-i merkum mah 6	Ömer	-	Hasan		-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Uzun boylu sarı sakallı Hamitoğlu Ali bin Hanifi sinn 50	Ali	Hamitoğlu	Hanifi	50	Uzun Boylu	Sarı Sakallı

Akdağ	Koçcuğuz	Hanifi veled-i merkum sinn 12	Hanifi	-	Ali	12	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Mehmet diğer veledi merkum sinn 10	Mehmet	-	Ali	10	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu ter bıyıklı Abdulgani oğlu Mehmet sinn 14	Mehmet	Abdulgani oğlu	-	14	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu kır sakallı seyfali oğlu osman sinn 60	Osman	Seyfali Oğlu	-	60	Orta Boylu	Kır Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu ter bıyıklı Hasan veled-i merkum sinn 20	Hasan	-	Osman	20	Orta Boylu	Ter Bıyıklı
Akdağ	Koçcuğuz	Orta boylu köse sakallı İdrisoğlu Abdurrahman sinn 40	Abdurrahman	İdrisoğlu	-	40	Orta Boylu	Köse Sakallı
Akdağ	Koçcuğuz	Mehmet veled-i merkum sinn 5	Mehmet	-	Abdurrahman	5	-	-
Akdağ	Koçcuğuz	İdris diğer veled-i merkum sinn 2	İdris	-	Abdurrahman	2	-	-

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	HAVVA YAZICI
Yabancı Dili	İngilizce
Orcid Numarası	0009-0005-5144-444X.
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	10603707
Lisans	Ordu Üniversitesi / Tarih
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi / Tarih
Akademik Çalışmalar	1. “Kırklar İnançının Somut İzlerine Dair Bazı Gözlemler”, <i>Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi</i> , S. 111, 2024, s. 399-408. 2.

